קבלה · רבי מנחם עזריה מפאנו

ספר יונת אלם

רבי מנחם עזריה מפאנו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר יונת אלם

רבי מנחם עזריה מפאנו

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-יונת-אלם/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 5
פרק א 7
פרק ב 9
פרק ג 10
פרק ד 12
פרק ה 13
פרק ו 15
פרק ז 16
פרק ח 18
פרק ט 19
פרק י 20
פרק יא 22
פרק יב 24
פרק יג 25
פרק יד 26
פרק טו 28
פרק טז 31
פרק יז 32
פרק יח 33
פרק יט 35
פרק כ 36
פרק כא 37
פרק כב 39
פרק כג 41
פרק כד 43
פרק כה 44
פרק כו 45
פרק כז 46
פרק כח 48
פרק כט 49
פרק ל 51
פרק לא 53
פרק לב 55
פרק לג 56
פרק לד 58
פרק לה 59
פרק לו 60
פרק לז 61
פרק לח 63
פרק לט 64
פרק מ 65
פרק מא 66
פרק מב 68
פרק מג 70
פרק מד 72
פרק מה 73
פרק מו 74
פרק מז 75
פרק מח 77
פרק מט 78
פרק נ 79
פרק נא 80
פרק נב 82
פרק נג 83
פרק נד 84
פרק נה 85
פרק נו 87
פרק נז 88
פרק נח 90
פרק נט 91
פרק ס 92
פרק סא 94

פרק סב 95
פרק סג 97
פרק סד 99
פרק סה 101
פרק סו 104
פרק סז 105
פרק סח 107
פרק סט 108
פרק ע 109
פרק עא 110
פרק עב 111
פרק עג 112
פרק עד 113
פרק עה 115
פרק עו 117
פרק עז 118
פרק עח 120
פרק עט 121
פרק פ 122
פרק פא 123
פרק פב 124
פרק פג 126
פרק פד 127
פרק פה 128
פרק פו 129
פרק פז 130
פרק פח 132
פרק פט 133
פרק צ 134
פרק צא 135
פרק צב 137
פרק צג 139
פרק צד 142
פרק צה 144
פרק צו 145
פרק צז 147
פרק צח 149
פרק צט 151
פרק ק 153

הקדמה

הקדמות מהרמ"ע שנדפסו במהדורה הראשונה:

הקדמה לידיעת החכמה מה בין חסד לרחמים:

חסד הוא חסד גמור שמתפשט בלי גבול והדינין מעכבין עליו והרחמים הוא בית קבול של חסד ושמם מוכיח עליהם חסד מתרגם עליו חיסדא מלשון חסד הוא שהוא מלשון בושה והחוורת פנים ותרגום החסידה חיוורתה בפרשת קדושים בעריות לפי שהאדם שמקבל כ"כ חסד והוא לא עביד חילוף החסד הגדול הוא מתבייש בזה החסד ולכן אברהם הוא בחסד לפי שהיה גר וזכר את מעשיו הראשונים ונתבייש. וע"ז אמר הפסוק ביעקב לא עתה יבוש יעקב ופניו לא יחוורו לפי שיעקב היה שלם מקטנותו והדינין מלשון די שהן רוצים לומר לחסד שהוא בלתי גבול די לפי שאם לא כן לא יענשו הרשעים במעשיהם הרעים א"כ בזה יתבטל העולם. והרחמים הוא מלשון רחם שמקבץ הטיפה מאב בתוכה כך הרחמים מקבל החסד בתוכה ומשווה החסד עם הדין. וע"ז אחז"ל חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת כי המיתה היא הדינין הקשה א"כ מלוין אותו ג"כ החסד והאמת שהוא הרחמים:

הקדמה בענין הטהירו:

ידוע ליהוי לכל מעיין בחכמת האשכנזי שהטהירו עילאה היא כמו השדה וי' הנקודות הם נזרעים בתוכה וכמו שהגרגרים כל א' צומח לפי כחו כך אלו הנקודות צומחות כל א' וא' לפי כחו. וכמו שהגרגרים כל עוד שהגרגר בקיומו אינו בא לכלל צמיחה ותיקון רק ההפסדה היא הצמיחה כך אלו הנקודות כל עוד שהיו בקיומם לא היה אפשר בתיקון הפרצופין עד שנשתברו כמו שיבא בספר בפנים וענין צמיחת הנקודות זו למעלה מזו הם נקודות מלכות עד טרפשא דליבא דזעיר שהוא מו' נקודות וזעיר מגיע עד לבא דאימא ואימא מגעת עד קדקדו דאבא וע"ז אמרו הפילסופים נפש בכבד רוח בלב נשמה במוח רמזו לזה נפש שהיא נוקב' מגעת עד טרפשא דזעיר שהוא רוח ורוח שהוא זעיר בלב ר"ל מגעת עד לבא דאמא ונשמה שהוא אמא במוח ר"ל מגעת לאבא עד מוחו:

הקדמה מענין א"ס מהרמ"ע ז"ל:

בענין הא"ס מיוסדו' ע"ד שאמרו הפליסופי' האלקית שכוונ' לזאת החכמה האמיתית וז"ל כ' הרב הגדול הרמב"ם ז"ל צריך לידע שהאל יתעלה קדמון והרב בעל העיקרים הקשה עליו דאין זה מן העיקרים דא"כ היה צריך לו לומר שג"כ הוא יתעלה נצחי זו היא קושיתו על הרמב"ם ז"ל אבל מי שנפתחו עיניו יראה שהדין עם הרב מיימון ז"ל כי בכלל קדמון הוא בוודאי נכלל נצחי אבל הנצחי אין בכללו קדמון לפי שהשכלייי' הנבדלי' הם

נצחיי' ברצון ית' אבל אינם קדמוני' וע"ז הקוטב יוסב גם דרושינו הקדוש כי במה שאנו אומרים בשילוח וראשונה א"ס אינו ר"ל לתואר אותו יתעלה שמו ח"ו שאין לו תואר לשם ולא השגה בו וכשאנו מתארין ואומרין א"ס א"כ יש לו ראשית וא"כ למה תארו חז"ל בא"ס היה להם לתוארו יתעלה בתואר הגדול יותר מזה והוא ראשית אין לו כפי כל ראשית וקדמון יש להם יחוס א' וא"ס ונצחיי גם להם פי' יחוס א' אמנם בהכרח אליו ית' דומיה תהלה אבל מה שאנו מתארין א"ס הוא בערך השגתינו כי בהגיענו לדבר מה שאין לנו יכולת להגיע ולהשיג ההוא יקרא אצלנו א"ס כמו כ"ע אע"ג דהוא כתר אוכמ' איהו קדם עילת העילת והוא משל לתינוק שסגור כל ימיו בחדר משער בשכלו והוא סובר שכל מה שחוץ לחדר בלתי בעל תכלית ואח"כ יצא וראהעיר גדולה ואמר שמחוץ לעיר אין סוף כך בזה הענין אחז"ל קודם בריאת העולם היה הוא ושמו אחד ר"ל לבעל השם אין לו לא תחלה ולא סוף ואין לנו לתארו בשום תואר בעולם אבל לשמו שנקרא שמו כן בעבור רצונו הטוב שישפיע לברואיו אין לו סוף ברצונו הטוב אבל תחילה יש לפי שבעל השם קודם אליו וז"ל הרשב"י ע"ה בתיקונים אני ראשון למעלה עד א"ס ואני אחרון למטה עד אין תכלית ומבלעדי אין אלקים באמצע אלו הם הספירות אע"פ שהם אלקים מ"מ ומבלעדי אין אלקים אין השפעתם אלא מאתי:

אמ"ע יש מקשים בזאת החכמה דמקצת מקומותם אומרים כח"ב באצילות גג"ת בריאה נה"י יצירה מלכות עשייה ובמקום אחד אומר אריך אצילות אבא ואמא בריאה זעיר יצירה נוקב' עשייה ולפי האמת אין זו קושיא כי מה שהוא אומר כח"ב אצילות הוא בעולם הנקודות ומה שאמר אריך אצילות כו' בעולם הפרצופין:

הקדמה לצורך החכמה הנפלאה הזאת:

תנן בפ"ק דסנהדרין המלך אין רואין אותו כשהוא ערום. צריך לידע שהכתר והחכמה שבנקודות נכללים בכתר שבאצילות ויש להן שמות של ראשין הכתר נקרא רישא הנעלם והחכמה נקרא רישא דאין לפי כשהיו הי"ס בנקודות לא היו שם לא אצילות ולא בריאה ולא יצירה ולא עשייה ואחר שנשתברו הנקודות ונתברר הסולת מן הסובין נעשו אבי"ע ע"ד משל כחטה כל זמן שהי' שלימה ואינה נטחנת היא מעורבת עם הסולת ועם הסובין ואחר הטחינה נבררת הסולת מן הסובין כך בנקודות. ובהיות שנעשו עולמות זה אחר זה אבי"ע אין אנו יכולין להשיג את הכתר והחכמה מפני רוב דקותם ולכן אין לנו השגה בהם ובהיות כן כשאנו אומרין מהכתר נעשה פרצוף והוא א"א ר"ל כתר של אצילות והוא בינה של עולם הנקודות אבל הכתר והחכמה של נקודות הן נכללו בכתר של אצילות ונקראים ב' ראשין כדלעיל וע"ז אמרו במשנה דסנהדרין המלך אין רואין אותו כשהוא

ערום ירצה בזה המלך זהו א"א אין לנו רשות לראות כן ולדרוש בגופו שפעמים הוא מלובש ופעמים הוא מגולה אבל כשאנו דורשין בו אין אנו דורשין רק בראשין שהוא בכל עת מגולה אבל לא כן זעיר אנפין שאנו דורשין גם כן בגופו כגון זרועותיו וכו'. כל אלו ההקדמות הן מוכרחת לאדם קודם בואו אל החכמה מלבד ההקדמות שיבואו בתוך הספר בעזרת האל ית' ויתעלה שמו:

הקדמות הללו מצאתים במקום אחד ונראה שהם שייכים להספר על כן הדפסתים בכאן:

מאמר יונת אלם:

פרק א

אלהים למדתני מנעורי ועד הנה אגיד נפלאותיך. אלקים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי, כשעלה ברצון המלך המרומם לבדו מאז לברוא את העולם להטיב את ברואיו שיכירו את גדולתו ויזכו להיות מרכבה לשכינת עוזו להדבק בו ית' ויתרומם שמו לעד אז מאורו שהוא שמו הקדמון כקדמותו והוא רצונו שזכרנו המאיר עד אין תכלית צמצם וקבץ מניה וביה בסוד המתנשא מימות עולם ונבארהו ונשאר מקו"ם פנו"י בגי' גאות 'לב"ש' הן הן כבש"י דרחמנא כי ממה שנתעלה ונתגאה נשאר הרושם מאור לבושו שגם הוא חסד ורחמים בטבע החסד הבא ביושר בתחלתו ומה שנשאר ממנו עם סלוקו לא שנה מדתו וזה הרושם הוא אשר יקראוהו באמת טהירו עילאה בגימ' שמ"ו שהוא שומר תמונתו בפשיטות ורוחניות. וזה יספיק לפי המכוון בכללות המאמר הזה ריש מלין בלבד. ויתיחס אצל האור הראשון כיחס התרגום עם לשון הקודש. ונקרא אויר קדמון והוא נפש העולם וממאי דכתיב הנה מקום אתי משמע שגם המקום עלה יעלה עם סלוק האור והוא אחריו בסוד מלבוש דכתיב ביה י"י יברך את עמו בשלום. והוא נרמז באלפא ביתא דא"ל ב"ם כי היא המקור לשם ישראל שעלה במחשבה תחלה תדע כי י"ש הוא השער העשירי ומתעורר ממטה בסוד הדין והרמז אליו כאן רבוע אלקים שעולה ר' עד השער הא' שהוא א"ל אמנם כ"ת שהוא סוף א"ל ב"ם משפטו דו"ר דו"ר במספר שוה כי לסוף עשר מדריגות יתחיל הגילוי כתית למאור דכתיב ביה וזה זכרי לדור דור ודע כי א"א בשום פנים לדרוש לא אותיות ולא מלבוש רק בסוד המקום הנורא הזה אך לא באור עצמו זולתי מה שעל צד ההכרח אנו מדמין בו כעין בחינה נעלמת לשם הגדול ברוך הוא ברוחניות נפלא מאד נעלה. אמור מעתה כי האלף דא"ל ב"ם היא התחלה אל מקום האור של מעלה היורד ביושר והלמד ראשית אל מקום החלק ממנו שנסתלק אך נתהפך בבחינת אור חוזר רק נתעלה מעצמו אל עצמו והקיצור יפה הצד השוה

למקום קדוש זה בשני חלקיו שהיא התחלה לאותיות התורה החקוקה ברגלי שכינה שמשמענו שכן י"ה הוא ראשו של שם הגדול השוכן במקום כבודו לא יסור ממנו כלל וסוף ההתפשטות הוא בסוד רגלים אל האור עצמו. וקצה הגבול יתואר במקום דכתיב ביה ומקום רגלי אכבד. וכאן כל התורה כלה שם א' בסוד אצילות נעלם אין עסק בה לזולתו ית'. ומעין דוגמא זו למטה תורה חתומה ניתנה ונגש משה לבדו כי לא הוצרך לגלות לו פרט הדברים בהיותו משיג אותה בשלמות רב מתוך ספר התורה בדרך כללים קצרים לא יחסר כל בם. ומקצתם נגלו לר"ע דרך פרט. ולא נכחד כלום ממרע"ה ואע"פ (שבאותו) [שבאותה] שעה שהראה לו במרום תורתו של ר"ע בישיבה של מעלה לא הוה ידע מאי קאמרי אל תתמה כי הם באותו הפרק עדיין לא באו לעולם ודבריהם שם היו בפשיטות נעלם מאד [ק"ו] עד אין שיעור למשה עצמו וישיבתו במרום קודם שנברא ועוד כל מ' יום שעמד משה בהר היה לומד ושוכח עד שניתנה לו תורה מתנה בעין יפה ודי בזה. וכשם שהאור הראשון בעליתו השאיר אחריו ברכה כטעם לא זזה שכינה כך נשאר הרושם ממקומו. ולא עוד אלא שהמקום העליון נדחק בסלוק התחתון והשיר כאן נובלות מה שא"א לומר כן באור עצמו בתכלית הפשיטות והעלוי ושתוף הרושם הזה והנובלות יחדיו גורם יחס מה לבחינ' כלי שרושם האור נשמה אליו. והנה צרוף שניהם נקרא אויר קדמון מלה מורכבת מן אור סוד הנשמה הנקרא כן על שם מקורה ומן בחינת יו"ד היא אחת מהאותיות שהן עצמן מקור ורומזת לעשרה כלים שהם בכחו אז הוחל לברר בכח אותיות התורה הנסתרות והנגלות כאילן שענפיו מרובין וכלן נאחזין בשרשו ובהתפשטות העולמות של מטה הוברר תחלה שמות נוראים סתומים וחתומים בסוד כסא הכבוד הכולל כסאות הרבה. ואח"כ נמשכו לתמורת האלפא ביתות בסוד יצירה ומשם אל העשיה עד רדתם לחבורי חדוש העולם במוחשות הטבעיות להגיד נפלאותיו ית' עם כל היצור וללמד לאדם דעת במצוות התורה ואזהרותיה ענשן ומתן שכרן שלא ניתנו למלאכי השרת. ומכאן מגלה נתנה הא למדנו כי התורה רושם האלקים והעולם רושם התורה זה וזה כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה שאין עורו נפשט מבשרו נמצא העולמות כלם צל הצל אל האור הראשון. והוא טעם כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל כשיפורש לשבח ע"פ דרכינו ופי' יירש כמו יוריש ופשוט הוא כי אחד מהמובנים שלו ינחיל אף כאן הצלצל אשר אמרנו ינחיל לכל הראויים אליו כל עצך סוד וא"ו שבשם ופרי אדמתך ה' אחרונה כמו שיבא והנה יירש פועל כבד ע"ד והתנחלתם אע"פ שהן גזירות ודי בזה. והנה שפע האויר קדמון בוקע ויורד עד סוף המדריגות הנעלמות שאין

זה מקום באורן רק ממנו נקח במשל מקומו של עולם הנקודות (ההיא) [ההוא] יקרא טהירו סתום והוא היולי לכל הצורות העתידות להתפשט בו:

פרק ב

תחלת דבר ה' בעיונים העליונים האלה בתכלית הרוממו' וההעל' התחיל התואר המורגל בפי החכמים לקרא בשם אין סוף שהוא בגימ' אור וכן כל היכי דדרשי' באצילות העלם וגלוי יאות לפי סדר הלימוד הראוי ברומו של עולם שנייחס א"ס להעלמו של כתר עליון בכל מקום שהוא לאפוקי תואר זה וכל זולתו מן המאיר לעולם כלו בכבודו הוא בעל הרצון ית' שמו המרומם על כל ברכה ותהלה שלא הורשינו להתבונן בו כלל ועיקר רק הדעת אותו אמונת אומן לחיוב מציאותו באימה ויראה ברתת וזיע שהם מצות תלויות במוח ובלב במעיים ובכלל הקומה ומכוונות לארבע אתוון דשמיה ומלכותו בכל משלה וגם התאר שזכרנו שהוא נורא מאד ומי יכילנו לא יצדק בו במלך המרומם לבדו מאז לא הוא ולא זולתו מהשמות הבלתי נמחקים ואפילו השם הגדול הבלתי נהגה וכ"ש מהכנויים. לפיכך אנו אין לנו אצל בעל הרצון ישתבח שמו בפי כל ברואיו אלא בכל הברכות וההודאות ובכל העיונים וכל הכוונות מוקטר ומוגש לשמו רעותא דלבא דומיה תהלה כי הוא מקור החסד הפשוט לא ישתנה לעולם אך הרצון הוא החסד וממנו יושפע הדין כי הוא המקור אליו וסימנך בעל גבורות שהוא בגי' תש"ך סוד חסד עליון בכלילות עשר והנה הוא ורצונו אחד י"י הוא האלקים ולאפוקי מקדמות העולם שטעו בה היונים וגם להזהר מן הבריאה בחיוב אמרנו בלשון בני אדם על הצמצום של אותו אור הראשון הבלתי בעל תכלית באמת שהיה כשעלה ברצונו ואלה השתי מלות הבאות להעלים הסוד למי שאינו מבין הן הנה עצם הסוד מפורש באר היטב לחכם ומבין מדעתו כי אמנם הרצון הקדום בהחלט לא ינום ולא יישן אלא שאין זמן כלל ולא סדר זמנים בהשכלות העמוקות האלה אמנם ידענו כי כן אין טעם ברצון רק נדבה וחמלה רבה להשכיל ולהיטב והרצון ההוא רוצה להיטב ולהקרא רחום וחנון ארך אפים ורב חסד וכל כיוצא בהם להשלמת התורה שהיה תחלת המחשבה והיה זה בלי מיין נוקבין כי מי הקדימוהו וזה הדבר אשר יורה עליו באמת מה שאנו אומרים שעלה ברצונו כטעם למעני למעני כי הוא כביכול העלה אתערות' מתתא שלא ע"י זולתו אע"פ שבקושי יצדק ברומו של עולם אלא בדוגמא רחוקה ותירוצתא דשמעתא דלגבי דידיה כלה חדא מילתא היא שאין פעולותיו חלוקות מצד עצמו וגם זה בכלל מה שאנו דורשין אני אחרון לתתא עד אין תכלית ופסוק למעני למעני יפורש כמשמעו בפרצופין הקרובים אחר תקון המתקלא להנהגות

התחתונות כמו שיתבאר לקמן ואלה מדות שזכרנו רחום וחנון ודומיהם כלם תוארים אמיתיים יצדקו ויתהללו בשם העצם ובשאר השמות הבלתי נמחקים לא למעלה מהם בשום פנים ודע כי מלת הו"א סדר האותיות במדריגות האצילות ממטה למעלה כפי השגת כל זולתו בחיוב מציאותו על ידיהן ובר מן דין יפה היא נדרשת ג"כ נוטריקון הו"א ושמ"ו אח"ד והשווי צודק באותו שם הנעלם שאין מכל ברואי מעלה ומטה יודע ממנו כלום ואצל כל זולתו הלומד בהדרגה הנה הוא בהכרח קודם במעלה לשמו ויש ג"כ דמיון והשוואה לשמו זה עם יתר שמותיו במה שכולם שמות הם אבל זה אחד באמת כולל השאר כולם שהם רבים. אמנם שמותיו חלוקים המה מבעל השם בשני דברים שהרי הוא אינו שם ואלה שמות ועוד הוא אחד והמה רבים נמצא שמו מתייחד עם האחד אמיתי מכאן ועם שמותיו מכאן שגם המה מעצם היחוד האמיתי המוחלט ולא אמרנו שהם רבים רק להיותם כוללים כל דרכי ההנהגה העליונה אין נגרע:

פרק ג

אז ראה ויספרה הכינה חקרה ויאמר כתוב הדר הוא אצלינו במקום אחר שהרמז במלות הנכבדות האלה לסבות הקודמות בטבע וסגולה לכל ההויות נעלמות ונגלות אחת מהנה לא נעדרה וכאן לפי יקר תפארת גדולת הנושא נדקדק במלת אז תחלה וכמו שזכרנו אצלה קדימת המרומם לבדו מאז והנה הרמז הקרוב המפורסם למשכילים במלת אז בהנהגת התחתונות אחר תקון המתקלא הוא חבור שמנה אותיות של הויה ואהי"ה או הוי"ה ואלף דל"ת. אמנם למעלה בגובהי מרומים אין ליחס שם זולתי הויה פשוטה ובקושי התירו לדרוש דרך רמז ארבעה מילואיה הראשונים אצלה מינה ובה לא זולת אך לשבר את האוזן יש ללמוד ממלת אז ברום חביון לזכר בעלמא העלוי נפלא אשר לא ישוער ולא ידומה ולא יצוייר כמה וכמה לימודו של עולם המרומם על כל ברכה ותהלה כי נשגב שמו לבדו למעלה משבעה דברים שהורשינו להניח מציאותם בפשיטות עם היות כאן אצל חביון עוזו ההתבוננות בהם סתום וחתום אפי' ברצוא ושוב. והם הא' כללות העלול שקדמו אל גמר מעשיהו שש סבות והוא לאחריהון נמנה עמהן הרי ז'. ואלה הסבות לפעמים נכללות בשתים הא' סבה רחוקה כוללת האדרכילית בבחינה משתוה למעלה והחומרית היא המהות בעצמותה והפועלת בבחינה משפעת והשנית סבה קרובה כוללת התכליתית הצוריית והכליית על אותו הסדר ממש. והנה התכליתית מצטרפת לאדרכילית והצורית לחומרית והכליית לפועלת וזה ברור. וכבר זכרנו אל היחיד בהחלט קדימה גמורה על הכל שאין כמוהו מהלא' לבחינת אז. אמנם היא

משותפת לו עם הכלולים הנעלמים הנכללים בשמו ואי קשיא לך עלוי החומר על הצורה כפי מה שהנחנו בסדורן של שש סבות אלה מן המפורסם נהפכו אצל חכמי המחקר עד שמקצתם אמרו היות החמר משתוקק ונכסף תמיד להחליף הצורה של אותה שעה בצורה אחרת כאשה אהובת רע ומנאפת צא ואמור להם כי לא יבינו אל פעולות ה' שהרי נתחלפה להם הצורה בנפש מאין להם חלק בנפש העליונה. כמבואר במקומו אשר אין חליפות לה ולא תמורה כלל. ולא מיבעיא בגובהי מרומים כי הכא שהנושא מאד נעלה עד אין שיעור והוא המהות הנעלם שהצורה והיא הנשוא נגלית ממנו אלא אפילו במוחשות הטבעיות אין ספק כי בין הפשט הצורה הראשונה להלבשת הצורה השניה יש בחיוב בין מסרח לגביל מציאות דק נכבד מאד בלתי מושג ההוא יקרא עפר במסכת תמורה כטעם הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר דאתמר התם גבי אפרוח של ביצת טריפה שהוא מותר באכילה ולא אמרינן ביה היוצא מן הטמא טמא. מ"מ כמה דלא מסרח לא גביל ובעדנא דקא גביל עפרא בעלמא הוא וזה המציאות דביני ביני הוא הנושא האמתי אל הצורה השניה בהעדר הפרטי הקודם להויתה אשר אין בו סרחון בשום פנים ולא צורה אחרת כלל ועיקר והוא תהלתו והוא הטעם הדין הפשוט בגמ' אין מי מלין ע"ג מי מלין ועוד הדבר ידוע כי לובן שמזריע האב לשעה קלה הוא עיקר בנינו ויסוד חומרו של עובר ומן האודם שמזרעת האם ממנו נתקן לבוש עור ובשר ע"ג עצמות וגידים הנעשים מלובן אלו ואלו מצטיירים ברחם האם כל ימי הירחים שאין בהם שנה אלמא עיקר החומר הוא מזרע האב וכל עצמה של צורה לרקום האיברים והגידים כלם הן מכח האם ודי בזה להוכיח במשור שיש הקדש עילוי אל החומר על הצורה אפי' בנבראים הגשמיים כי הוא הנושא הקיים מעמד בשעתן הצורות המשתנות חולפות ובאות שיש לכולם בטול ותמורה חוץ ממנו והוא זוכה לכל השלחנות ההעדרים לא יבטלוהו והפועלים לא יצמצמוהו כי ככחו אז כחו עתה לקבל הצורות זו אחר זו שכלם אובדות והוא יעמוד ועלויו על כלנה הצורות הוא הגורם כי כל ישען וכל (חפץ) [חפצן] להחקק בו שהרי בהסתלקן ישאר הרושם קיים אצלו בסוד שימני כחותם על לבך והוא משתוקק לחלוק מכבודו ונצחיותו אליהן והכל מיניה וביה אשר הוא לו שלימות נפלא לא ישוער זהו האמת בעצמו בלי ספק ומכאן יובן סוד הלוז אצל תחיית המתים וסוד נצחיות הימי' דאינון קריבן קמי מלכא עילאה לצדיקים ואפי' החומר השפל שבמציאות והוא הדומם אשר אין שום רושם נשאר בו מהתחלף הצורות יום יום אמרינן בפ' הגוזל נסכא ועבדי זוזי לא קני מ"ט דאי הדר ועביד ליה נסכא קרי ליה שינוי החוזר לברייתו.

זוזי ועבדינהו נסכא קני דאי הדר ועבדי זוזי אחרינא נינהו הא למדנו יתרון הנסכא שהוא החומר על הצורות המשתנות דאינון זוזי שזה גומר את הקנין והצורה לא כן והוא מבואר:

פרק ד

מקומו של עולם האצילות שעליו נאמר ברוך המקום אינו כי אם הטהירו שזכרנו כי הוא סוף המדריגות הנעלמות ומסתברא לן למימר כי הוא הכולל בעצמו י' גוונים נובעים מתוך החושך שבספ' מעיין חכמה ואין חושך אלא ההעלם המוחלט והם אור מאור זוהר מזוהר וזיו מזיו פירש דע כי אור עדיף מזוהר וזוהר עדיף מזיו וקרא אח"כ הראשון אור מופלא שהוא כתר והשני אור נסתר והוא חכמה והשלישי מתנוצץ בינה ושווים כי בשלשתם הכלים ועצמות הם דבר אחד יתלכדו ולא יתפרדו עוד אמר הרביעי אור צח וזהו זוהר מאור החמישי אור מצוחצח וזהו אור מזוהר פירוש אלו גדולה וגבורה הבאים מהתנוצצות הכתר והחכמה יחד וזוהר מאור עדיף על אור מזוהר כי הכל הולך אחר העיקר וכאן ראשון הכלי הוא זוהר ועצמות האור ובשני הוא איפכא וכן הדבר בכל החלוקות שיזכיר עוד אמר הששי אור מזהיר וזהו זיו מאור השביעי אור מזוקק וזהו אור מזיו פירוש מהתנוצצות כתר ובינה יחד נמשך ת"ת המזהיר מחכמה ברא כרעיה דאבוה ונצח מזוקק כולו כסף צרוף שאין סיגי הדין מעורבין בו עוד אמר השמיני אור צח ומצוחצח וזהו זיו מזוהר התשיעי אור ברור וזה זוהר מזיו פירוש מהתנוצצות חכמה ובינה נמשכו יסוד שהוא כולל הצדדין והוד בהיר הוא בשחקים מלשון בהרות לבנות שאינו מזוקק לגמרי עוד אמר העשירי הוא אור נוגה וזהו יקוד מיקוד פי' מהתנוצצות ג' הראשונות שהן עצמן אור בז' אחרונות נוגה להן נמשכה אש שחורה מלכות סוף האחרונות מאש לבנה בינה שהיא אחרון לראשונות וכאן נמי הכלים ועצמות שווים בסוד איומה כנדגלות וכאן ניחא לן לפירושו הדא שמעתא על כלילות הספירות אשר בגוף הטהירו כדאמרן כי שם האורות אלו המה להם מתנוצצים ומאירים אהדדי בסוד גוונים בלתי מוגלמים נובעים מן ההעלם הגמור ומהם נתפשטו אחר כך בכלל הטהירו מיניה וביה עשר נקודות של עולם התוהו והן ראשית דרכו ית' בחילוק הספירות ומהותן וסדר אצילתן אחת לאחת באופן זה תחילה האציל אדון הכל נקודה אחת מיוחדת בכל מה שעליה כשלהבת קשורה בגחלת ושמה כתר הכלולה מי' ספירות אך לא הי' נראית ונכרת בה והיא היתה ממלאת אותו החלל ועדיין לא יצדק בו תואר מקום שהרי הנקודה עצמה המתקוממ' בו היא בלתי מתחלקת שאין בה ממש עד שחוזר וקובץ האור של אותו נקודה לגלות העשר בתוכה וכל חזרה היא דין ואע"פ שהמכוון בה היא לעשות

חסד עם כל היצור שבלעדי זה לא היו להם מציאות אין להמלט שהצמצום יחשוב היותו מפועל הדין בערך למי שהאור מסתלק ממנו והוא סוד מה יקר חסדך אלהים שהוא בגי' מילוי אלקים ביודין עם מספר אותיות מילוי מלואו ובמניין רבוע הפשוט אך כלפי אור עצמו היא תוספת רב כי באור פני מלך חיים וכתיב תמים תהיה עם יי' אלקיך בתי"ו רבתי והבן ויש כאן פרפרת נאה שאם תרבה מספר כל אות מהשם הגדול פעם אחת על שאר האותיות כלן יעלה במנין תמים שהוא שיעור סוכה בהתרבע האורך והרוחב זה על זה שהם ז' על ז' להחזיק ראשו ורובו בו' על ו' ושלחנו בטפח השביעי על פני כל הסוכה לארכה ולרחבה והכל על גבהה שהוא עשרה עוד קח אותיות סכ"ה שהן בגי' פה ותרבע אותו על מספר ו' שהוא שיעור להחזיק ראשו ורובו של אדם הרי תק"י הסר עשרים לעוביה של סכך שהוא בסוד כתר במספר שוה ואנן חלל סוכה תנן הנה הנשאר הוא בדקדוק כמנין תמים ואין משיבין על הפרפרת אתאן לב"ה המכשירין בסוכה קטנה אע"פ שאין הלכה כמותן ומלת סכה יפה מתפרשת בלשון יסכה שסכה ברוח הקודש והכל צפוי במקיף לפי' נצטווה אברהם אע"ה התהלך לפני והיה תמים בגי' דו"ר הול"ך ודו"ר ב"א להשוות התחתון לעליון והוא אינו מחזיק טובה לעצמו במספר שוה והבינהו ומה שבארנו בקפול ראשון הכל נרמז יפה במלת צמצם שהוא נדרשת בסוד הי' פעמים בא"ת ב"ש ובגימ' עשר הויות הגע בעצמך שאותיות ו"ה נסתלקו למעלה אצל י"ה לאחוריהם חזרה הוא"ו להיות בדקות ורוחניות היו"ד וה' אחרונה שוה לראשונה וזה להן עילוי רב בסוד יהיה יי' אחד. ויש מתחילין לדרוש נקודה למעלה מן הכתר שממנה יונקות כל י' ספירות חיותן וקיומן ואומרין שהוא כלי ועצמות ובה י' אורות פנימים וי' מקיפין והטעם לדבריהם אם שלא יצדק שם כתר עד תחילת הכדור למספר עשר כי מן המובחר נעשה כתר ומתפשט למעלה ונשאר הט' כלולים בה וממה שנשאר ג"כ מן המובחר נתפשט למטה מהכתר ונעשה חכמה והח' כלולות בה וכו' ואין הנקודה הראשונה הבלתי נכנסת במספר אלא כלילות העשר או דילמא רמזו בה לכלל העקודים שקדמו לנקודים ונדבר בם לקמן בס"ד:

פרק ה

המאמר הא' הפרטי שנזכר בתורה בפירוש אחרי הכולל הנעלם בהחלט שאמרו עליו בגמרא בראשית נמי מאמר הוא הרי זה ויאמר אלהים יהי אור ואינו רחוק שירמוז על האור הראשון שהורשה להתפשט בלי שום מניעה במחשבה הגנוזה ברצון. ועדיין השתיקה והפרישה במקום הזה יפה מהדרישה לפי המכוון הנה ואפשר לפרשו על

האור המתפשט בנקודה הראשונה ובכל מקום יפה אף נעים לדרוש בו הגימ' הנכבדת לד' מלואי ההוי' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שהוא כוללן ועל החזרה נאמר ויהי אור בגימ' רחל בסוד סלוק שכינה כל היכא דאיתא והטעם מפורש במלת ויה"י נוטריקון ומי יודע החכם יהיה כי אע"פ שהכל צפוי באמת מ"י ודאי הוא היודע סוף סוף הרשות נתונה. עוד יהי אור ויהי אור בגימ' עשר הויות וי' אהיה שהם קבוץ החסדים והגבורות דאבא ואמא בדעת דהיינו עת במספרו. וד' תיבות משלימות דעת ויש במלת יהי סוד יה שהוא ממעלה למטה דשלטא י' על ה' וסוד הי' שהוא ה' על י' ובזה רמז המאמר אל האור שיגנז עד יתמו חטאים מן הארץ וידוע כי המאמר הוא ההויה ולא הוצרך הכתוב לומר ויהי כ"א להעירנו על גניזת האור הראשון כי נתמעט אורה של אותה נקודה ונתחדש בה קצת אוטם והוא מציאות הכלי שסלוק מקצת האור במקום הזה הוא הגורם אליו. וכשם שהאדם מורכב מד' יסודות ואין שום א' מהם ניכר לבדו ונשמת אלוה מאירה בו כך הנקודה הזאת היתה כלולה מי' בתחלת אצילות ואור מתפשט מן המאציל ית"ש נאצל יחד בתוכה בלי קדימה זמנית לזה על זה כלל והיה האור ההוא עצמות אל הנקודה כי רצונו ית' הוא נשמת הכל ואם תמצא בדברי זולתינו מי שידרש קדימה לכלים על העצמו' אין זה רק לשלול ההתפשטות אל הנשמה עד שתתלבש מדי רדתה ותתעלם לפי כבודה וכמו שנזכיר מזה לקמן בפרק י"ד ואע"פ שנתן לנו רשות לעשות משל באיברי גופנו כדכתיב ומבשרי אחזה אלוה אין זאת רק לשבר את האזן כמ"ש בפסוק עיני י"י אזני ה' והדבר ידוע שלא נקרא כן אלא על שם הרוחניות הנעלם של צירופי אותיות התורה הקדושה שבהם הוא נוטע אזן ויוצר עין ויחס הכתוב נטיעה לאזן ממה ששנינו באדרא אודנא אתעביד ברשומין רשימין לגאו כמאן דעביד דרגא בעקימא אבל כח הראות עם היותו גם הוא פנימי נעלם דהני שורייקי דעינא בלבא תלו מ"מ הרי הוא פועל ועושה שליחותו ובשטח החצון לפיכך יצדק בו לשון יצירה וציור שהם קרובים כמו כן ולמדנו על ההפך מזה לעצבי כסף וזהב כי כמוהם עושיהם ובוטח בהם שהרי לפי האמת פה להם ולא ידברו וכן כל החושים בטלים בם ואם יהגו אינם בגרונם כמפורסם מן העגל שהיה טס בפיו ואנדרטי של נבוכדנצר ששמו בו ציץ הזהב עד שהוציא דניאל בלעו מפיו כמו שידענו מנשמת כל חי שיש בכחה רמ"ח איברים ושס"ה גידים נעלמים והיא הגורמת להם הציור והרקום מאות' מפה בפועל כך האור הפנימי בכל מקום שהוא יתואר היותו נשמה לכלים לכל אשר יחפוץ אדון הכל לפעול בם:

פרק ו

ודע כי בהתכנס האור מאותה נקודה הראשונה שהיא הכתר בסוד הצמצום שזכרנו בה בפ"ד אז מתעורר כל האור לעלות מתשוקת השלם לידבק במקורו ולמעט אז את התפלה מזדים עושי רשעה כמו שיבא. ואין זה דומה לטלית המקיף שנזכיר בסמוך כי הוא נעשה סוכת שלום על המקיף ורוצה בקיומו אך ברצון אדון הכל נתמעט הכלי בכדי שיוכל לקבל שעור האור המספיק לברא העולמות וחזר החלק המשוע' בחכמתו ית' לצורך הנקודה והכה בחוזק בתחתית הכלי כטעם לאור חציך יהלכו שהרי הוא יורד במרוצה בטבע החסד הפשוט כדי שיחזיק לעצמו האור פנימי שיוכל לסבול לצרכו ולכל הנלוים אליו והשאר עלה בכח ההכאה ההיא ונעשה מקיף לו ולא הוצרכנו לכך בנקודה הראשונה הזאת כי אם למה שידענו כי הוא הכתר הוא הרצון המוחלט הגוזר ורוצה בבחירה האנושית על כל המעשה והאור המתפשט ברצון עצמו הוא הנחלק מקצתו פנימי ומקצתו מקיף והנה הכל צפוי במקיף הוא חלק הרצון המתפשט בידיעה ומה גם עתה הרשות נתונה בפנימי שהרצון נגרר אחריו זה וזה חלק הרצון המתפשט בבחירה וא"א לידיעה בשום פנים שתחלוק על הרצון לפיכך זה החלק העתיד להיות מקיף צופה תחלה פנימה לה לנקודה כדי שתהיה הידיעה צופה ומצפה בתוך הבחירה בקרב לבה כצפיית המוח בעמקי הלב יראנו בדרך יבחר קודם שתצא הפעולה לגמר המעשה ואם בגשמי כך ק"ו עד אין תכלית בשעור הרוחניות והפשיטות. והנה הידיעה קולטת בעצמה רושם הבחירה ומשיירת בה רושם הידיעה זה וזה בשרשם העליונים האלה ללמדנו שהנהגת שתיהן שוה כאחת אך שקר נחלו המקשים בלי דעת דאם איתא להא לא קיימא הא. ואף הרמב"ם לא השיב להם אלא ע"פ דרכם כמוסר המלך החכם ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו ודע כי כל מה שיתרבה המקיף חשוב מעוט לפנימי והוא עצמו מעוט הירח עיין לקמן פכ"ד. גם הצמצום שזכרנו תחלה לאור הכתר היה לצורך המעוט הזה להחזיר תוקף הבחירה לשרשה והידיעה דבקה בה רצוא ושוב בלי ספק. לפיכך היה האור מפרכס כלו לצאת משא"כ בסוד המקיף כי הוא רוצה בקיו' הפנימי כמו שזכרנו בתחלת הפרק ועוד מעוט הבחירה שהירח נמשלה בה שלא תנהיג רק בזה מדות תחתונות שבה כדלקמן בפ' ל"ג גורם למוחין שלה להסתלק אצל הידיעה הרי ידיעת הבחירה ממש כדברי הגאון רב סעדיה שאמר לדרך הפשט והוא מוסכם מאוד אל הנסתר הנדרש בגבהי מרומים ואמת י"י לעולם וכן נשמת אדם היא בסוד פנימי ומקיף ויש בה נובלות בסוד אור חצון כמו שנפרש בספירות ג"כ. ואדם חשוב המסתפר מן הנכרי ברה"י למגלח רישא דמריה מיבעי ליה להסתכל במראה הוא המקיף שעל

ראשו לטהרו ולקדשו והנה הפנימי הוא המוגבל לקיים התורה ומצותיה והחיצון הוא לצורך מה שהאדם מחמיר על עצמו לרצונו לתוספת קדושה לתקון החטא הקדום בכל כחו וכל שכן אם הוא צריך לתקן במעשה עצמו או במעשה אבותיו ועם זה הוא מעלה מנובלת נשמתו להתתקן למעלה והמשל בזה אנו חייבים להקריב תמידין בכל יום אך בחורבן הבית נשארה מצוה זו בסוד נובלות מאי תקנתיה נשלמה פרים שפתינו להעלות הנובלות הללו ומדת חסידות היא כי אונס רחמנא פטריה ושפיר דייק למימר גדול המצוה ועושה כי האור פנימי עיקר וזה אינו אלא כעין תוספת ולפי האמת גם הוא לצורך הפנימי ומשלים אליו כמו שזכרנו והוא מסור לחכמים שכל א' יתקן כאשר תשאלהו נפשו די מחסורה אשר יחסר לה דאיהו לא חזי אבל מזליה חזי הואיל והטה עצמו לצד הקדושה בדרך שרוצה לילך בה מוליכין אותו והמקיף שעדיין לא היתה לו שעת הכושר להיות פנימה הנה הוא תלוי ועומד עד שיושלם התקון לנשמותיהן של ישראל כלן כי הנלוים עלינו בכל דור ודור מינן הוו ואידחו ואע"ג דאינהו לא הוו בסיני מזלייהו הוה בהדן ועל גמר התקון הזה אמר ישעיהו שאר ישוב שאר יעקב אל אל גבור וכתיב כי אם יהיה עמך ישראל כחול הים שאר ישוב בו כליון חרוץ שוטף צדקה ופירושו כתרגומו לשבח נפלא שאר דלא חטו ודתבו מחטאה יתעבדון להון גבורן דמתגברן ומדברן בזכו אחרי כן יתקיים היעוד ששוו בו ישעיהו ומיכה כדכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו עד יושלם התקון הכולל ולא יבצר באותו שעה נחת רוח לפניו להמשיך על כל העולם מקיף מלמעלה בסוד ענני כבוד אחרי שהמקיף דהשתא יהיה כלו פנימי וראוי אותו המקיף העתיד להבדיל מלמעלה למטה בין הקדש ובין קדש הקדשים ק"ו מזה ומזה למטה והעד פרכת הקדש האי כי ארחיה והאי כי ארחיה שאין מסך מבדיל באור פני מלך רק הכסא (יגדל) [יגדיל] המרום וקדוש בהחלט מעלוליו וזה ברור ולעולם האור מקיף למעלה מהכל וכן בספירות ואין בו צמצום לפיכך הוא יותר גדול מאד מהאור הפנימי כי זה מתקבץ בתוך הכלי והצדיקים דוגמתו מקטינים עצמם ואע"פ שגם הוא אור גדול עצום ורב הנה להיותו מתכנס ומתקבץ בעצמו אינו מבהיק בכל כחו אלא כפי כח המקבל ע"ד ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים שהיה מצמצם שכינתו בין בדי הארון:

פרק ז

ראינו למקצת חכמים שלא נמנעו ליתן שעורים ויחסים לאורות האלה כמה יעדיף הא' על חברו בין מהפנימי למקיף בין מספירה לחברתה וכדומה ואע"פ כן אין אנו מכניסין

עצמנו בהשכלה הזאת כאן כי הדברים עתיקין רק הערה אחת ראויה להאמר אולי ימצאון בזה דרכים שונים בחלוף כביר לא מזער ויתמה השומע כאלו דבריהם סותרים זה את זה ולבבנו לא כן יחשוב. אך יסבלו הדרושים האלה החלוף בכל אופן שהוא ובלבד מפי השמועה לא מסברא ח"ו על הדרך שנאמר והוא זה כי כפי טבע הנושא שעליו תפול החלוקה כן ישתנו היחסים והשעורים בהכרח' והנה לפעמים אנחנו נשער בהם חלוקת אותיות למספרם כגון כ"ב אותיות התורה או לפי חשבון הגימ' שלהם כגון א' אחת ב' שתים וכן כלם ולפעמים משער בהם חלוקת הויות ידועות או שערים או נתיבות או חלופי אלפא ביתות שפרטיהם הולכים ומתרבים עד אין שעור ויש לכלם תקון וצרוף ותמונה מאמר ומכלל וחשבון ונדבר בם לפנינו וכל א' מהפרטים האלה ישתנה מהאחרים בכמות ואיכות חלוף מופלג וכן מי שישער החלוק לכל אותיות התורה או לתיבות או לפסוקים או לפרשיות או לסדרים ובכלן היחסים מתחלפים על צד ההכרח עוד יתחייב השתנות רב ועצום מאד בשעורים שזכרנו כפי חלוף ההנהגה מצד מעשה התחתונים כמו שנזכיר בפרק ל"ג ובמקומות אחרים בס"ד ודי בכל זה הערה עד יי' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה והנה שלשת האורות שזכרנו הם המפורשים אצל משה שעלה בענן ונתכסה בענן אלה הם חצון ומקיף ונתקדש בענן זהו אור פנימי. וכלם נוסדו יחד בצורת האלף שהיא ראשונה לאותיות יוד עליונה שבה הוא סוד מקיף ועליה אתמר ואהבת את יי' אלהיך אהבהו על הבריות על דוקא במקיף ובריות עצמן בשאר החלוקות ופירש ואמר בכל לבבך בשני יצריך שלא יהא השמאלי גרמא לסלוקו ח"ו אלא יחדיו ימתיקו סוד יצ"ט ויצה"ר להיות זה וזה גורם אל המקיף לפרוס עלינו סכת שלום לשכון י"ה אלקים כבוד בארצנו. והנה הוא"ו שבאלף רומזת לסוד אור פנימי שעליו נאמר ובכל נפשך לפי פשוטו ויוד תחתונה אור חיצון דעליה אתמר ובכל מאדך. או ירמוז בכל לבבך לאור חיצון וכל נפשך לפנימי ובכל מאודך למקיף כפי הוראת הפלגה ברבוי במלת מאוד. וכשאמרו אהבהו על הבריות לפי הדרך הזה על כלל האהבה אתמר הרי אלו חלקי האלף הן נוטרייקון יכין וצדיק ילבש אלמא יכין הוא המקיף בסוד ההוא דסתים ולא ידיע בטעם הנני יוסף על ימיך הנדרש בזוהר האי כי ארחיה והאי כי ארחיה. וא"ו הוא סוד זעיר כי צדיק יי' צדקות אהב והרמז שית אלפי שנין הוי עלמא שבו הצדיקים מבררים עצמן להשלמות האור הפנימי ובזכות חסידות לפנים משורת הדין ילבש זעיר האור חצון שהיא בסוד נקבה תסובב גבר וקויי יי' המה מובטחים על פי נביא ירוצו ולא יגעו ילכו ולא ייעפו הכל נרמז בג' חלקי האלף. וכן יתלכדו ולא יתפרדו. ישקיט ומי ירשיע ודומיהם. ואיכא למדרש נמי בשלשה חלקי האלף הדעת והיודע והידוע וקרובים

הדברים להיות שוים בסוד הקשר והיחוד האמיתי אשר לג' ראשונות כי הדדי שהן חשובות כאחת. ולעולם כתר הוא בסוד מקיף והדעת כמוהו אשר איננו נקודה גמורה וחכמה פנימי לבינה שהיא בסוד אור חיצון דדינין מתערין מינה וממה שנפרש לקמן כי מהכרח המציאות היו שרשי החכמה והבינה מצוייר בכתר מתחלתו יחויב שיהיה שם הדעת נמנה עמהן כי הוא המחברן בכל מקום:

פרק ח

דוגמא רבתי לסוד המקיף הזה עשה לנו האל ית' בהר סיני כי שם כפה עלינו ההר כגיגית גזם ופירש לנו ועינינו רואות שאם לא היו אבותינו מקבלים את התורה הנה אז בלי ספק היה ראוי שיסתלק האור פנימי כלו ותחתית ההר מקום שם קבר והועיל הגזום הזה להפסיק זוהמתן כאלו מתו ונקברו מלבד מה שמפורש על אותו המעמד נפשי יצאה בדברו ובסוד המקיף המוכן (לחולתינו) [לזולתינו] אמרו חכמים יכין רשע דא סמאל שאלמלא מרד ועצב רוח קדשו ית' ראוי ליטול ואין לו שהוא הגורם לצבאו ופקודיו המנע מרשעים אורם לפיכך בחשך ידמו בעמקי הקליפות ומלת ידמו בא"ת ב"ש מקיף כי יסתלק עד (עתקן) [התקן] החלק הראוי אליהם שהוא מופלג ברבוי על הפנימי כטעם אתם המעט וכטעם העבדים רבים שהם עתידים להחזיק בכנף מקיימי מצות ציצית שהיא עצמה סוד מקיף והוא סוד מה שאמרו בגמרא וצריך לפרודי בצוציתא דארמאי וכן ויציצו כל פועלי און. שאלו חפצו בברכה בכח בחירתם היה מזומן להם להיות גם הוא פנימי משמת ימי בראשית כמו שיהיה לעתיד לבא בזכות היושב על כסא דוד דכתיב ביה לפניו יכרעו ציים מה כתיב בתריה ויציצו מעיר כעשב הארץ ועל סוד המקיף הזה יצדק מאוד לפרש במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שחלקם בפנימי בלבד ובחצון הנלוה אליו ואל המקיף לא בא והדברים עתיקים. ודוק אומרם בעלי תשובה וצדיקים גמורים כלם בלשון רבים כי הכוונה על כללות העולם בסוד כי ימין ושמאל תפרוצי אלו פארן ושעיר והנלוים אליהם ויתר השרים שלמעלה שהם נעשים אגודות אגודות לכאן ולכאן שכלם עתידים לקבל תקון גמור באחרית הימים ולפי שלא נדחו אלא מאכילת עץ הדעת שפיר קרינן להו בכנופיא בעלי תשובה ואע"פ שזה התאר לא יצדק ליחידים שבהם כלל כי ערבי מהול או גבעוני מהול והוא שמל וטבל לשם גר צדק כקטן שנולד דמי וקודם לכן ראה ויתר אלא כדאמרינן כיוצא בדבר אתה אומר בנים אתם לי"י ולא מצינו במקרא תאר זה ליחיד כלל זולתי ה' אמר אלי בני אתה ובארנוהו במקומו וכמוהו הודו לאלקי האלקים תאר לאלקותו על כל המלאכים

אך לא יאמר לו אלקי מכל אלקי גבריאל כמו שיתבאר אצל אברהם יצחק ויעקב. וכן הודו לאדוני האדונים הורה ממשלתו על הכוכבים ולא יתואר שהוא אדון לחמה. או אדון ללבנה כי כל א' מהן כאין נגדו אך סדור מערכותיהן ברבויין שויין התמדתן מורה על כח אהי"ה המושל עליהם ומסדרם בלי ספק הצד השוה לצדיקים גמורים ובעלי תשובה איך שיובן שנוחלים שני עולמות המקיף והפנימי שגם החיצון נכלל בו ואינו נמנה לבדו כטעם ים ודרום ירשה ר"ת יו"י והוא סוד האלף בצורת חלקיה והנה ים זה אוקינוס המקיף את העולם על הדרך שבארנוהו במאמר הנפש יעויין שם ככה ירמוז בזה לאור מקיף בסוד יריעות המשכן שאין מקיף מהאופק ולמטה. ודרום זה אור פנימי דר רום דהא אתדר ליה בתוך הכלי והוא מושך לעצמו האור חצון בסוד ירושה הבאה לו ממקום אחר ע"י משמרת וסיג לתורה. והרי זה משלים לפנימי וחוזר אליו לא יחשב עולם בפני עצמו. וזה כי הנובלות אינם אלא מן החלק המיועד לצדיקים והחטא הקדום גרם מעוות לכלם עד שכל נוצר מטפת אדם וחוה יחשב עכשיו בבחינה זו שהוא בעל תשובה וצריך דקדוקי מצות להחזיר עטרה ליושנה בסוד תחיית המתים שנזכה כלנו לכתנות אור כטעם יכין וצדיק ילבש אע"פ שהיו בעולם בכל דור ודור שלמים וכן רבים צדיקים גמורים בבחינת עצמם וגם הם צריכים לתחיה:

פרק ט

הא למדנו מכללות הדרוש וממה שהקדים הכתוב בכל לבבך והדר ובכל נפשך כמו שבארנו למעלה בפ"ז חכמה ומוסר לכל הבא למסור נפשו בתפלתו אם בק"ש או בנפילת אפים או בכל כוונת הלב כיוצא בהן שלא יעשה כן בשום פנים עד שידע בעצמו היות באותה שעה לבבו שלם ונאמן אפי' הרע שבו כמו שהעיד הכתוב על אאע"ה ומצאת את לבבו נאמן לפניך דאי בלאו הכי בדברים לא יוסר עבד והרי הוא מקריב בעל מום ח"ו ויש לנו כוונה גדולה נקיה וקלה לכל זה בפסוק אליך ה' נפשי אשא. כי הנה נפשי בגימ' מ"ת הוא סוד האמתי לנפילת אפים למסור עצמו למיתה ובהנשא נפשו למעלה הרי הגוף מת לרצונו ולא די זה אלא סמוך למיתה תשובה. לפיכך אשא בגי' ש"ב הרי נפשי אשא בגי' מת שב והם ב' תנאים משלימי המכוון. וכי תימא מה זו תשובה מאוחרת למיתה עליך אמר קרא תשב אנוש עד דכא הרי תשובה מוקדמת כי מן הפעולות ידעו הכחות ומן המסירה הגמורה יודע שכבר שב אל ה' בכל לבבו עד דכדוכה של נפש החוטאת ובזה הוקבעה לו דירה נאה לשכינה בקרב לבו בסוד אלקי בקרבי כלים נאים באבריו שיהיו מסולקים מכל דבר פשע אשה נאה בנשמתו המשכלת הוי עד דכא

נוטריקון אליהם והדר ותאמר שובו בני אדם להתחזק בה תמיד יום יום שלא יהא יצרו מקטרגו והוא מובטח במאמר עליון לבטל המבטל ולהחזירו למוטב וכבר בארנו במקום אחר סוד מה שאמרו האחרונים שלא יפול האדם על פניו אלא במקום ס"ת ואמרנו כי מחשבת האדם היודע ומכוין כהוגן שפיר משויא ליה היכא דאיתיה מקום ס"ת אך במקום רואים שאין שם ס"ת ויש לחוש שמא ממנו ילמדו שלא להקפיד בדבר אע"פ שאינם מלומדים בכוונה הצריכה ואפשר ג"כ לומר כי המחשבה הראויה לאדם מבין יודע הכוונה המעולה באמרו פסוק זה פוטרת מפעולת הנפילה על פניו ובלבד שיכוין כאלו הפיל עצמו בפועל מושלם מאיגרא רם לבירא עמיקא על דבר כבוד שמים ואולם ההמסר במעשה כשיבא לידו ויקיימנו מקרא מלא דבר הכתוב ובכל נפשך אפי' נוטל את נפשך ואין לך לבב שלם גדול מזה. ובלבד כר"ע וכאאע"ה באור כשדים אע"פ שזה נצול וזה לא נצול לאפוקי מהרן אחי אברהם שהיה מוסר לכולם כי הושלך לכבשן האש בעת רצון ואברהם יוכיח אבל הרן גלי בהתתיה דאותבוהו בנורא ואיהו בדק נפשיה לא כן ר"ע כי הוא לא היה בשעת הנס לפיכך אל תתמה על החפץ ודע כי ג' מיני מיין נוקבין אנו מעלים במסירת נפשנו על קדושת שמו ית' ואלו הן הא' בק"ש ובה אנחנו נמסרים על קיום העשין ובניין אב לכלם יחוד ה' ואהבתו, השני הוא בנפילת אפים ובה אנו מצדיקים המיתה על עצמנו בשביל בטול כל המצות והאזהרות שעברנו עליהן והכונה לכפר על הקדש העליון יום יום, והשלישי בשעת המיתה ממש לקיים באותה שעה בפועל גמור וכונה שלימה מצות עשה כוללות כל המצות ותקון כל הלאוין שבתורה שכלן הן נתקים לעשה זה שעל הצדקות המיתה בשעתה על עצמנו כטעם ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה שהיא המיתה החצונית שיהא אדם חפץ ושמח בה להעביר מחשבת היצה"ר אשר חשב להדיח נשמותינו מעבודת הקדש והאדם המקבל דין שמים בזה בעונתיה בשמחה אין חקר למתן שכרו וצדקתו עומדת לעד:

פרק י

הנקודה הראשונה שזכרנו בפרקים הקודמים דה"ו לא על חנם נתגלגלו עליה הדרושים העמוקים אשר יחדו מתקנו סודם ביני ביני נתפשטה אח"כ בעצמה אל עשר נקודות בעגול הכי קרא שמה כתר והיא אחת מהן וניחא לן למימר כי בראש אותו העגול כתר באמצע ותחתיו הדעת והחונים עליו חכמה מכאן ובינה מכאן ואצלן ת"ת גדולה ונצח מימין. ומלכות גבורה והוד משמאל ויסוד למטה באמצע תחת הכתר והדעת בכוון וזאת העגולה מקפת את כולן ברדתן בתוכה ותבאנה אל קרבנה זו למטה מזו ואין ראשיהם

מכוונים רק זה בצד זה בהיקף וזה תחת זה כסדר ירידתן אלמ' ברום העגול ההוא אין שם ספירות מוקפת לפי שאותו מקום משוייר לכתר לבדו אלא שיבחן בו הדעת ועיגול שלו אידי ואידי בהעדר לא בשלילה מוחלטת כי אם קרוב מאד אל המציאות ולמטה מאותו שיור הוא עגול חכמה בהיקף שלם שוה בעצמו וכל השאר בתוכו והיו מצמצם אורו של כתר בעצמו מרבוי הכלים שהיו שם בכח עד שיצאו כלם בצאת החכמה ובה ג"כ היו דוחקים שלא יגיה אורה עד שיצאו כלם למקומם ואז נתיישבו ג' ראשונות באור עצמן שהבהיק בכל א' מהן כראוי ואית דיימא שהיו הכלים התחתונים בטלים בעליון והיא היא כי הדבר הבטל איננו אובד ומשולל המציאות לגמרי אלא שואב בעצמו כח המבטל ומתהפך לטבעו עד מקום ההוא מלא יותר מבראשונה עד צאת הדבר הנוסף וירוח לו. ולעולם כתר חכמה חסד ת"ת נצח שבדעת הם חמשה חסדים ות"ת מניע את כולם ובינה גבורה הוד יסוד מלכות שבדעת הן ה' גבורות ויסוד מניע את כולם ומתוך הגבורות ע"י החסדים בשוין ידוע פי' בינה מחכמה גבורה מחסד. והוד מנצח אך מתוך היסוד הוא מכתר ומתוך המלכות מת"ת והדעת בכל מקום הוא עצם החסדים והגבורות שתופם וקבוצם כפי הצורך כי הן הן עשר ספירותיו ממש המושפעות אליו ימניות מחכמה שמאליות מבינה לפיכך אם אין דעת אין בינה שהרי הבינה נתלית בחכמה כקטן נתלה בגדול ואם אין כאן הכח המשותף שהוא הדעת לא תחול הבינה שהיא הצורה על החכמה שהוא החומר ואם אין בינה ר"ל אלו ידומה שלא הוצרכנו לכך אין דעת וזה ברור וכבר הקדמנו בגרסת המשנה הכרח מציאות הדעת כפי מה שנמצא בקצת נוסחאות כי הוא מסייע גדול להוציא את הבינה מן הכח אל הפועל כטעם כי בי"ה יי' צור עולמים ולמאן דתני איפכא דיקא נמי דקתני המציאו' הפשוט ברישא שסמך לו ענין לחכמה אצל יראה ואחריה בינה והדר נקט חלוקת הדעת וכלה שפיר אבל החכמה אינה צריכה אליהם מצד עצמה אלא לתועלת התחתונים ודע כי החסדים והגבורות שבדעת הם היולים כמוהו וכאשר המה מתפשטים אח"כ לזעיר ונוקביה אלו ואלו יקראו ע"ש מדותיהם של ד"ו פרצופין הללו כי החסד הראשון שבדעת והוא כתר שלו יקרא חסד במקום התפשטותו ע"ש גדולת זעיר וניחא כי כתר עצמו הוא חסד עליון ע"ש הגדולה דמלכות א"ק המאירה בו והחסד הב' שהוא חכמה אצל הדעת הנה עם התפשטותו בזעיר נקרא גבורה שבחסדים ע"ש גבורת זעיר וזה א' מן המקומות שחכמה משותפת לגבורה אך לא ידומה שנקודת חכמה מצד עצמה יהיו בה דינין כלל ונדבר עוד מזה לקמן וכן השלישי מהחסדים שבדעת והוא חסד שבו הנה בזעיר יקרא ת"ת בסוד מוליך לימין משה הוא הדעת זרוע תפארתו והרביעי ת"ת שבדעת הנה בזעיר יקרא נצח

וזהו שתוף המדות למרע"ה והחמישי נצח שבדעת הנה בזעיר יקרא הוד והוא שתוף המדות לאהרן זה וזה יתבאר במקומו וגם הגבורות כן כי אנו נאמר לראשונה גבורה של חסד ע"ש חסד זעיר וכן כולם ויש טעם אחר דומה לזה כי טפת החסדים בצאתה מכח אבא לרדת אל היסוד שלו וממנו לדעת זעיר עוברת בחמשה צנורות הן גנתנ"ה דאבא ואע"פ שגבורה והוד שמאליות אצלו נקרא כלם חסדים אחר העיקר שהוא אבא וכן טפת הגבורות בצאת ממוח אימא לרדת אל היסוד שלה עוברת בה' צינורות דידה גנתנ"ה ואע"פ שמקצתן ימניות אצלה נקרא כלן גבורות אחר העיקר שהן מאימא ויתבאר בסוד העומר כי אין הדעת מחלק לזעיר ונוקביה מן החסדים והגבורות שבו רק ז' כלליות אחרונות שבכל א' מהן בסוד שבעה ושבעה מוצקות ע"ש אלמא ג' ראשונות שבכל א' מהחסדים והגבורות יתלכדו בדעת ולא יתפרדו כי הן עצמותו של דעת שהוא מוח היולי ואף הם כמוהו מוחין היולים ובלתי מתפשטים להגלם למטה ונדבר בם לקמן בפרק ס"ז:

פרק יא

אחרי כן נבקע כלי הכתר למטה ויצא כלי החכמה ובתוכו שאר הכלים הנגררים אחריו כלם זה בתוך זה וממה שהיה מזומן להם מן האור פנימי של כתר נעשה אור פנימי ומקיף לחכמה על הדרך שנתבאר למעלה ונבקעה החכמה ויצאתה הבינה והשאר בתוכה וכשתצייר הרבה עגולים כל א' בחבירו תדמה בדעתך כאלו העגול השחור הוא הספירה והשטח הלבן שבין זו לזו הוא המקיף לעגול של מטה הרי נתבאר כי מהאור הגדול שהוכן בחסד מלמעלה לנקודת הכתר נעשה לו פנימי ועליון כי ע"י שבשביל שלא ימצאו כל אנשי חיל ידיהם ליופי כחו שיסבול בעצמו כל האור נכנס קצתו בלבד ונעשה פנימי נשמה לו הנה השאר נעשה לו מקיף מלמעלה וכן ע"ז הדרך יצא נצוץ מהאור פנימי שבכתר ונעשה פנימי לחכמה ומה שלא יכלה לסבול ממנו נעשה מקיף לה הרי יש לחכמה שני מקיפים א' של כתר וא' שלה וכן מחכמה לבינה נעשה מהפנימיות של חכמה פנימי ומקיף לבינה הרי יש לבינה ג' מקיפין וכבר נתבאר במקומו כי אריך דאתי מבינה הוא הראשון בעליונים הצריך שתהיינה בו ג' הארות נוספות על י' ספירות שבו לפי שאלה העשר אינן מושפעות רק מז' תחתונים שבעלה והג' הארות מועילות להתנוצץ בו ג"כ אור הג' העליונות שבה והוא סוד י"ג מדות הנדרשת באריך אבא ואימא זעיר ונוקביה היא א"י שיש בה עשר קדושות דמתני' ותלת דברייתא על הסוד הגדול הזה ואכתי הנך דמתני' חד סרי הוויין דיהושפט אמרה לאמצעית שבהן כנגד הדעת המתמצע בין חמש כנגד חמש וסודו בפה כדלקמן אשר שם מלת הלשון ומתפשט עד

מלת המעור. הדרן לשמעתין דע כי אלו הג' הארות נוספות בכל אחד מהפרצופין שזכרנו הנה אריך שהוא בבחינת בינה הן בו משלשת המקיפים שעל גביו בסוד הצחצחות אבל חכמה דתקפא דידה א"ס די לה בשני מקיפין א' מן הסבה רחוקה וא' מן הקרובה וכתר די לו בא' אשר לו אלקים חיים ומלך עולם משפיע בו בלי אמצעי ודע כי מהבינה לשש קצוות נתפשט האור בחלון א' והטעם לזה כי הנה ג' ראשונות כל א' מהן פתחה חלון א' מיוחד למה שתחתיה בשביל מה שהן עתידות להתתקן א' א' להיות פרצופין בפני עצמן שהן אריך אבא ואימא או תלת רישין עילאין שאריך א' מהם ומאוח' לכל' אבל שש נקודות שמכללן נעשה אח"כ פרצוף א' והוא זעיר יצאו במדריגה אחת בשווי מצד הבינה הפולטתן זה אחר זה ושומרת תמונת' מבלי שישתנה החלון כלל ואע"פ שההנהגה התחתונה יש בה חסד לזה ודין לזה סד"א יש בה חלוף קמ"ל חלון א' בלבד והחלוף הוא מצד המקבלים והוא סוד אין לידה לאברים כי כל א' משש נקודות הללו איננה רק אבר בעלמא בערך לכללות זעיר ולמאן דאמר יש לידה לאברים ניחא נמי בסוד וימלוך וימות כדלקמן שאין מלכות נוגעת בחברתה וכל חדא חשיבא לידה באנפי נפשה. ומכל מקום הוצרכנו להשואת החלון שלא ישתנה בפחות ויתר כדי ליתן ריוח ליציאת הכלים כלם בסדר א' והאורות בחלוף כראוי להם וכפי מה שאנו עכשיו בבאורו וגם להעלות משם האורות שסופן לעלות מן הנקודות להמציא מהן תקונים לבינה עצמה ולמה שעליה להשלמת פרצופיהן והנה מצד הנקודות היורדות מתוכה הוצרכה קדימה קצת לזו על זו אלא שהכלים ירדו כמו ירידה חרגא דיומא למטה מהאופק הכלי התחתון תחלה והשאר סמוך לו בהיות השמש שם מנסר ועולה כנודע מי יגלה עפר מעיניו בצאתו להאיר מרחוק ליושבי הארץ ההיא כאיש נדהם והוא נרדם בנפול תרדמה וחבלי שינה על עיניו וסתר פנים ישים על דרכים רבים בארנום במקום אחר יפה יפה והאור נתלבש בעליון תחלה והשאר סמוך לו כסדר ההוא חרגא מהאופק ולמעלה כי השמש אלינו מנסר ויורד והרקיע מתפורר (ועורר) [ומורה] הנסרות אע"פ שגוף השמש עודנו מנסר הולך וקרב כדי שיוכל אורו להתלבש בעובי הגלגל ומלמעלה למטה מדי עברו להאיר לנו והוא כחתן ישיש כגבור יעויין מאמר הנפש אשר לנו ואע"פ שיש חלוק בזה בין עולם העקודים לנקודים כמבואר יפה במקומו די לנו לפי המכוון הנה לזכור ההבדל הזה דרך כלל שכן דרך הלמוד בחכמה הזאת למתני הקל הקל תחלה והדר מפרש הכל לפי טבע הדרוש וסדר הלמוד בהדרגה הראויה לאוזן שומעת:

פרק יב

ויש כאן סוד בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין פירוש להלביש האור בתחתון תחלה כסדר ירידת הכלים כי כיון שמלכות ירדה בראשונה למה תהא אחרונה לקבל חלקה מהאור ומה תהא עליה ביני ביני אך לפי האמת אין כאן קדימה זמנית אמנם כל היכא שהאור משלים חפצו ממטה למעלה הרי זו הנהגת דין ראה שאינו מתקיים אם תשבר מלכות ח"ו בהיות האור מתרבה עליה כי צרה קרובה כי אין עוזר הקדים ושתף לה מדת רחמים כי גם קודם צאת הכלים ממעי אימא הנה שם בחדרי בטנה נתלבש האור תחלה במדת החסד וימשך שפעו בכלם הן בהיותם שם בסוד עבור הן בצאתם לאויר העולם זה וזה באור ישר כי אע"פ שנשברו הנקודות ההן מ"מ יש להן תקנה לפי מקומן ושעתן כי מיתתם היא בית חייהם כמו שנפרש לקמן יפה יפה ודרך כל א' מהם האור הולך וקרב אל הנקודה התחתונה בסוד דוד מלך ישראל חי וקיים פירוש חי מעיקרא שלא היתה נקודתה רגע א' משוללת חיות פנימי כדי ספקה באותו המציאות הנדרש כאן. וקיים כי גם אחרי כן נאמר עליה אחת מהנה לא נשברה. הצד השוה שבהם שא"א לצמצם כאותה ששנינו במסכת בכורות שאין הרחם נפתח לשני ולדות כאחת והיה זה בכלים להקדים קליפה לפרי כדי שתמתק גם היא מכחו ויהא טעם עצו ופריו שוה. כמו שעלה במחשבה תחלה וידוע כי הכלים עצמן דא לבושא לדא ולעולם יבחן העליון כאלו הוא מת ופנימיות לתחתון והועיל זה ג"כ באור עצמו כדי שיקדם לעולם החסד אל הדין הקדום שכן הדין חפץ בכך והיא תהלתו וכי מה שהושפע בחסד בלי שום זכות נזכה אח"כ ליטול אותו מן הדין בשכר מצות לא שאנו ראויים לקבל פרס כי מי הקדימם אלא שראויה מדת טובו ליתן שכר לעושי רצונו ואע"פ שנאמר לקמן כי החסד נטל חלקו וחלק חבריו לא יחשב בשביל זה שיצא שני אורות כאחת שהרי עדיין לא נחלקו ולא יקרא עליהם שם לא גבורה ולא תפארת כלל לפיכך כשנשבר החסד חזרו שאר האורות לבינה וממנה ירד לגבורה באותו החלון עצמו כל מה ששייר החסד מחלק חביריו וכן כלם ואע"פ כן סבר רבי יוסי הגלילי למימר במוחש אפשר לשני ראשין שיצאו כאחד כי אמנם להויות הזמניות כמו הבכור הפוטר את הרחם אין להם מבוא במה שהוא למעלה מסדר זמנים כמו אצילות שבע נקודות עצמן ועוד אם אנו מדמין לא נעשה מעשה להקל שהרי באם העליונה אין המניעה מצד עצמה אלא לתקנת שבעה בניה אבל במבכרת דלא שייכי בוולדותיה הנהו תרי טעמ' מאן יימר שלא יהא אפשר לצמצם זו היא סברת ר' יוסי הגלילי אע"פ שאין הלכה כדבריו:

פרק יג

כתיב כי שמש ומגן יי אלקים והכונה כי השמש אור גדול ומבהיק הרבה ואין אדם יכול להביט בו רק ברחוק מקום או כשיכנס מתוך חלון וגם בדרך השני הזה יש הפרש היותו גדול או קטן ויש חלוק אחר ממזג ומעלים האור יותר אם ישימו בפניו מסך מחומר זך ספיריי בכדי שיצא ממנו האור לחוץ והנה החלוקים הראשונים אפילו רחוק מקום שהוא למעלה מן הכתר יצדק שנאמר בהם כי כלם הם בעולם האצילות שהרי אין הא"ס מתרחק מן הכתר כי ימאס יגיע כפיו ח"ו אלא הכתר הוא הנרתע ומגביל עצמו לעמוד ברחוק מאצל עלתו לרוממותה ובשפע היורד מהעלה אליו לא יתואר חלון כלל אין שם אלא רחוק מקום על הדרך שבארנוהו אבל מכתר ולמטה בא האור דרך צנור שהוא פותח לו חלון מן הכלי של כתר להיות לה לחכמה פנימי ומקיף. ואורו יותר גדול מהניצוץ שיוצא מחכמה להיות מקיף ופנימי לבינה. א"כ גם החלון יהיה רחב יותר והחלון הנפתח מבינה ולמטה יהיה קטן מחלוני הספירות הראשונות והנה מדת מלכות צריכה חלון מיוחד מיסוד אליה למה שהיא עתידה להתתקן פרצוף בפני עצמו בסוד נוקביה דזעיר ויהיה החלון קטן מאד בערך הראשונים כל אלה בעולם האצילות. וראינו בכלל הדרוש הזה שיטות מחולפות בפנים שונים יחוייב לכל משכיל דורש ה' להתבונן בהם בכח אמיץ ולבבו יכין לכוין בהסכמת כלן אל האמת בלי שום סתירה מזו לזו כלל אחת מהנה תניח בפשיטות כי כתר יקבל אורו מא"ס בלי שום הרחקה וכן החכמה מכתר. אך הבינה היא המתוארת בקבלת אור הא"ס ע"י הרחקה כדי שתוכל שאתו וזעיר מקבל אורו דרך חלון בלי התרחק מבינה ונוקב' דזעיר מקבלת שפעה ממנו דרך נקב יותר קטן וגם בהרחקה ויש אומרים כי הג' ראשונות מקבלות האור מרחוק וזעיר מקרוב ע"י חלון ומלכות צריכה רחוק וחלון ואחרים אומרים כי א"א מושפע מא"ס מקרוב ובה רחב' רבה אבל אבא ואימא ונוקביה בהרחקה וחלון קטן ע"כ דבריהם. ומסתברא לן בישובן והסכמתן כי ג' דרכים אלו כלם מפרצופין אשר בעולם התקון כתר דהוה מתקלא. לא כן הדרך הראשון שזכרנו בתחלת הפ' כי הוא לבדו יצדק בעולם הנקודות עד לא הוה מתקלא ומן הג' הכי נכבד הראשון מהם לדרוש במקורות האצילות תלת רישין כמו שנפרש לקמן באור מספיק בס"ד. ולדרך השני כלהו אתכלילו בחד אך זה וזה עוסקים בגדלות זעיר. והדרך השלישי מפסיק בין אריך לזעיר בפרצופי אבא ואימא והיא הראיה דמיירי בקטנות זעיר אלא שהניחו החלון שוה לו ולאבא ואימא למען סור מקטנותו עם סיוע מעשה התחתונים כי אז יעלה לקבל מוחין עלאין הן הן אבא ואימא ממש מוחין אליו אלמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכל הדרכים הללו בעולם האצילות

מניה וביה אבל חלוק האו' המכה במסך הוא מן האצילות לבריאה ולפי שבאצילות עצמו יש לדרוש אצילות בחכמה בריאה בבינה דאימא עילאה מקננא בכורסיא. וכן יצירה בזעיר עשיה בנוקביה כתיב והבדילה הפרכת לכם בכל מקום שהיא נדרשת בו בין הקדש ובין קדש הקדשים לכם דוקא בעולמות התחתונים מכלל שיש קצת דוגמא לזה ההבדל בעליונים ממש אך אינו דבר מפסיק ח"ו רק על הדרך שנבאר וזה כי אבא הוא לבדו יונק שפע א"ס ע"י שערות הזקן העליון דאתמר ביה לבושיה כתלג חיור שהמה ממעטים האור כדי שיוכל אבא לקבלו אבל אינם מלבישים אותו כלל רק שהצנורות הממשיכים אותו לאבא הם דקים מאד. אך אבא מלביש אותו בבחינת עצמו קודם שישפיענו לאימא אלא שאבא כלו בסוד מחו נפקא מינה שזה ההתלבשות הוא בסוד פנימיות החכמה משך לבינה בארח סתום ואיננו מעלים אורו בחצוניות הכלי שלו כמו שתעשינה שאר הספירות המתקוננות בעולמות הפירוד והיא הנותנת שיש מסך בפועל בין אצילות לבריאה ושני כיוצא בו ויותר עב ממנו מבריאה ליצירה מאין הגלמת האור מאימא לזעיר וכן מיצירה לעשייה מעין חלוף האור מזעיר לנוקביה ובהכרח יתחלפו המסכים האלה כמבואר במקומו ונדבר בם בסמוך ושוין שלשת העולמות התחתונים הללו כי לא א' בהם מעצם הייחוד האמיתי כי יש פרגוד מפסיק בנתים ובאצילות לא כן אף על פי שאין האור מתפשט בו בשוה אלא בהדרגה הוא הדבר המפורש בתיקונים באמרם עשר ספירות דאצילות מלכא איהו וחיוהי חד בהון איהו וגרמיה חד בהון מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה דלאו אינון וחייהון חד לאו אינון וגרמיהון חד:

פרק יד

מאד עמקו דברי המאמר הנכבד שהעתקנו בסמוך בסודו ורמיזתו כי הנה מלכא האמור כאן דא עתיק יומין שנתקן מכחה של חכמת אדם קדמון אשר חכמים יגידו כי הוא תואר יצדק לנפש העולם שזכרנו בפ"א ודוקא בהתפשטו עד סוף בחינותיה אשר יקראוהו טהירו סתם שהוא היולי לכל העולמות ולא נתחדש לו כנוי זה להקרא אדם קדמון רק בשעה שנתקנו למטה ממנו תלת רישין כמו שדרשו בבראשית רבה על פסוק הדוברות על צדיק עתק שהעתיק מבריותיו אבל באויר הקדמון כשהוא נדרש לבדו אין שם סוד פרצוף כלל והנה נתפשט כח א"ק מחכמה שבו דרך הנצח וההוד דאינון לבר מגופא ומהם ובהם הוא סוד התפשטות בכל מקום וכאן נכנס בז' אחרונות דמלכא שבו. והדמיון לרצון הכח המתפשט ביד האדם ונותן לה רשות וכח לכתוב טעמי תורה והוא סוד חדשים לבקרים רבה אמונתך ר"ת רחל ומהשבע שאמרנו הוא מתקן פנימיות העתיק

לעולם האצילות על הדרך שיבא בפרק כ"ח. וזה העתיק בסוד זעיר של אותה מלכות הוא הנקרא במאמר התקונים שהעתקנו למעלה מלכא סתם ואמר איהו פירוש עצמותו הפנימי כמלא קומתו של זה העתיק שהוא כולל עשר אע"פ שאינו בא אלא מכח שבע וחיוהי מחכמת א"ק המתפשטת במלכות שבו דכתיב בה החכמה תחיה בעליה חד בהון פירוש ספירות דאצילות שנתפשטו כליהם תחלה הדר נתלבש העצמות בתוכם על הדרך שבארנוהו לעיל בפ"ה ולמטה ממלכות אצילות נתחדש פרגוד להפסיק בין האצילות לשאר העולמות ומהכאת אור א"ס בפרגוד חזר לעלות למקומו בסוד אור חוזר ונשלם עולם האצילות. עוד אמר איהו שפרשונוהו עצמותו וגרמיה ר"ל כלל איבריו שהם כלים אליו חד בהון כי לא יחשבו כלים בערך לעולם האצילות שיהיו חוצצין ח"ו אין נגרע מיחודם כלל כי העתיק מיחד ומקשר אותם עילא ותתא. אבל ספרין דבריאה שהעתיק שלהן נתקן מכח הבינה של עולם האצילות דנגד ונפק ע"י נצח והוד בז' אחרונות דמלכות שבו לאו אינון וחייהון חד כי השפע הבא עליהן מלמעלה להחיותן אינו דבק עמהם בעצם בשביל המסך המבדיל ביניהם ובין העתיק שלהם שהוא באצילות ומזה נלמוד לעתיק דאצילות שהוא בא"ס אפילו בזמן שזה העתיק נקרא כתר כדלקמן ונמנה עם שאר הפרצופין. נקטינן כי מהכאת א"ס במסך שנתחדש בסוף האצילות ירדו ממנו ניצוצות לבריאה ומי' כלים שלמעלה נתחדשו כאן כלים של בריאה שבהם נתלבשו הנצוצות שירדו מן העצמות. אח"כ נתחדש מסך שני ותחתיו יצירה. אחריה מסך שלישי ותחתיו עשיה על הדרך שבארנו נמצא אור האצילות מא"ס ב"ה בלי שום מסך והטעם הוא כי חכמת א"ק לפשיטותה ורוחניותה שבה נתלבש הא"ס להאיר באצילות אינו חוצצת בפניו כלל ועיקר וכל שאר הספירות אינן אלא מעבר אל האור בלי שום התלבשות אחרת עד אין סוף עולם האצילות אך אור הבריאה הוא ע"י מסך א' מכח התלבשות האור עכשיו בבינה ומחצוניות הכלי של בינה מתחדש המסך הזה וכן בשאר המסכים כמו שיבא בסמוך מה שאין כן בהתלבשות החכמה כדאמרן. וכל יתר הספירות דאצילות ועולם הבריאה כלו אינן אלא מעבר אל האור המתלבש בבינה. ומ"מ זעיר ונוקביה דאצילות עדיפי טובא על הבריאה שהן נהנין גם כן מאור החכמה בלי התפשטות הבינה אמנם אור היצירה מתפשט אליה ע"י ב' מסכים שיוסיף האור התלבשות בת"ת. אך מלכות אצילות והבריאה כלה מעבר אל האור המתלבש בת"ת. וכבר אמרנו כי מלכות אצילות עדיפ' שהיא (נהנין) [נהנית] מאור החכמה והיא והבריאה נהנין גם כן מאור הבינה. אך לא כדרך אחרת כי יניקת הבריאה מאחורי הפרגוד לא כן מלכות ח"ו ויש כאן עביות יתירה במסך הזה שבפני (הצורה) [היצירה] כי הוא נעשה מחצוניות הכלי

של זעיר אצילות המתלבש ג"כ בזעיר דבריאה אע"פ שבבריאה עצמה אינו מוסיף העלם כלל. ואור העשיה מתפשט אליה ע"י ג' מסכים שיוסיף האור התלבשות גם במלכות ומחיצוניות הכלי שלה שב' העולמות בריאה ויצירה מעבר אליו והיה המסך הזה מתעבה ביותר בהתלבשות האור בג' ראשונות דמלכות יצירה אע"פ שאינו מוסיף העלם בז' אחרונות דידה והחלוקים שבארנו בפרק הקודם בסדר התפשטות האור באצילות מספיק לחברתה בסוד פרצופין נדרשין גם כן בעולמות התחתונים האלה כל א' בפני עצמו והנה הבריאה עצמה היא ראשית בלבד אל הפירוד לא פרוד ממש אשר איננו צודק באמת אלא בכלים של בריאה לא באור פנימי שבה כי לא נאמר ושם יפרד אלא ומשם. לפיכך אמר רשב"י בדבריו שהעתקנו בסוף הפ' הקודם כי אינון בסוד עצמותן וגרמיהון שהם כלים אינם מיוחדים לגמרי וטעם הכתוב יפורש כך ידוע כי אין בטובה למעלה מענג נוטריקון עדן נהר גן בעצם היחוד. כי עדן יכלול ג' ראשונות ונהר הוא קבוץ הקצוות והגן מלכות והנה הבריאה כסא ומכון אליה לפיכך יצדק בבריאה תאר מקום הנרמז במלת שם. וברדת המדרגות מאותו בחינה פנימית שהיא קרובה אל היחוד ממש ונקראת בשם גם היא קדש קדשים משם ולמטה יפרד. וכן ביצירה שהעתיק שלה מכח ת"ת שבבריאה הנמשך ע"י נצח והוד דבריאה בז' אחרונות שבמלכות דידה אין ביניהם יחוד גמור וכן אתה אומר בעשיה שהעתיק שלה מכח ג' ראשונות שבמלכות יצירה המתפשט ע"י נצח והוד שבבינה של אותה מלכות יצירה בשבע אחרונות שבה כי כל אלה הם בכלל עלמא דפרודא:

פרק טו

מה נמרצו אמרי יושר דאמרו רבנן על חלוקי ההתלבשות שזכרנו אימא עילאה מקננא בכורסיא לפיכך אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת שאין זעיר ונוקביה שולטים על הבריאה כי אם בשליחותא של אימא עילאה וגדול כבודו של כסא הכבוד שאין בינו לאצילות אמצעי כלל ולא עוד אלא שיש להם בחינות משותפות והוא מה שדקדקנו כי לא נאמר ושם יפרד כי הפרגוד המפסיק בין העתיק והבריאה הוא עצמו כללות הבריאה תדע שאמה העבריה צופה ומצפה להתיעד לבן אדוניה באמירה בעלמא אשר איננו מחוסר נתינה כנודע וקב"ה מקנן במלאך כי אין זעיר שבבריאה אלא מה שמקבל מת"ת שבאצילות לפיכך עבד עברי עובד את הבת אשר איננה שולטת עליו אלא במצות זעיר והוא סבה רחוקה אליו אך איננו מתייחד עם הסבה קרובה רק ע"י שליח ושכינתיה מקננא באופן כי מלכות יצירה לא בידה טובה כ"א משכינה דאצילות

וע"י אמצעים רבים לפיכך עבד כנעני עובד את הבן ואת הבת אשר איננה רשות בפני עצמה ח"ו ורשאי הרב לומר לו עשה עמי ואיני זנך אלא מחזר על הפתחים בסוד הגלות אשר איננו פוטר אותנו מעבודתו יתברך כאותה שאלה של זקני ישראל ליחזקאל ותשובתו אליהם ואם נשאל היכא רמיזא באורייתא דע כי אנכי ה' אלקיך הוא נוטריקון אשת נעורים כי ימאס ה' אלקיך אעפ"כ לא יהיה לך אלקים אחרים כי אע"ג דכתיב לא מאסתים לכלותם מ"מ לא פטרנו ממאיסה כל דהו. לא לכלות ולא להפר ברית. ויצדק תאר זה בסנדלפון שהוא בגי' עבד כנעני עם ג' אותיות עבד והמלה והשר הזה גופו קנוי קנין עולם בסוד אליהו זכור לטוב במספר שוה אשר הופקד גופו במחיצה ידועה בין ארץ ושמים כדי שיוכל להתלבש בו בהגלות נגלות בעה"ז וכן אליהו זכור לטוב בגי' לב"ש ונדבר בו בסמוך והיה בעבר הירדן מקום ממוצע בין קדושת הארץ וחוצה לה הואיל ויש לו רשות להראות בכל מקום אשר ישאהו רוח ה' לא כן חנוך שנהפך גופו ללפידי אש. וידוע כי ארץ ישראל נקראת תמיד ארץ כנען אפילו בשעת כבוש וחלוק. ובפרשת מסעי כתיב כי אתם באים אל הארץ כנען בה"א הידיעה כאלו יאמר אל הארץ שהיא כנען. ואל תתמה כי זה השם יצדק אליה על שם הכניעה לפני אלקינו שבשמים שחוייבנו בה כפלי כפלים בארץ הקדושה כי שם נגלה אלינו אלקי ישראל מושיע מיתר הארצות באשר הוא שם אל מסתתר אע"פ שלפי האמת שכינה בכל מקום. ובזוהר אמרו (שנקרא) [שנקראת] כן כדי שלא תזוח דעתינו בה כי היא ניתנה לנו על תנאי ולא להקרא שמותינו עליה רק אם בחקותיו יתברך נלך. ועוד (נקרא) [נקראת] כן על שלמות רב אשר שמענו ונדעהו מן הנוטריקון הנכבד הנדרש בתואר הזה. כנור נעים עם נבל בגי' אברהם יצחק ויעקב. וכן הוא בר"ת שירו לה' שיר חדש כי כל תהלה ותפלה העולה למרום עוברת דרך עליהם במערת המכפילה. ולפי שאברהם הוא שרש הנפש לכל ישראל ויצחק שרש הרוח ויעקב שרש הנשמה הנה בהסתלקן מן האדם בחטאו נקרא חלל רשע במספר שוה ושכינ' גם היא מעלה שירות ותשבחות שלה לאימא עילאה דרך הקוים שלשה שבתוספת שלשה המספר שוה. וכתיב מכנף הארץ זמירות שמענו ולא לה לבדה היא משוררת אלא שבקשה לשורר על חזקיה מהטעם שיבא בפ' כ"א אולי יזכה להיות משיח הה"ד צבי לצדיק ולא זו בלבד אלא כללות פרק שירה העולה מכל היצור עליונים ותחתונים המה ושריהם הנה סנדלפון הוא המעלה אותו כנודע ועליו נאמר לשבח כנען בידו מאזני מרמה כי הקליפה כבושה ונכנעת תחת ידו בעת רצון ועתידה להטהר ולהתקבל בידו ממש זו שמאל היא הגבורה הקדושה של עולם העשיה לעשוק אהב כדאמר רבנן בדיני אונאה עשוק לגביך סוד הלבוש אור חצון המשתל' לסנדלפון

בהיותו כובש הקליפה, ופרק שירה עצמו הוא כסותו. ושוי לכריסיך בסוד אור פנימי ועוד לעשוק אהב ע"ד התנא אשר יקראוהו בן החוטף אפרתי לא לגנאי ח"ו אלא שהיה חוטף מצות מן השוק והא נמי רבותא ודע כי עבר הירדן נקראת ארץ טמאה כי אף על פי שכבשה משה וישבו בה הראובני והגדי לא יצאה מתחת השר החיצון השולט עליה. הא למה זה דומה לכבוש יחיד הואיל וארץ ה' עממין לא נכבשה כלה והותרנו מהם לשיכים בעינינו ולצנינים בצדנו תדע כי בכל מקום שנזכרה בכתוב ממלכת סיחון ועוג כתיב בהו אשר יושב בחשבון אשר יושב בעשתרות והוא תימה גדול שהרי מתו שניהם ובטלה מלכותם וישיבתם וישב ישראל בארץ האמורי. אלא ודאי ארץ האמורי נאמר על השר של מעלה שמתחת ידו היה מולך סיחון ועוג והוא האמורי שעודנו יושב בחשבון בעשתרות אע"פ שכפתו האל ית' לפני משה לא סר מהקרא שמו על הממלכות ההן עד שנזכה לכבוש כל הארץ הנבחרת לגבולותיה ואחרי כן כל מה שנוסף עליה יהיה סחרה ואתננה קדש וזהו שאמר משה לבני גד ולבני ראובן ידעתי כי מקנה רב לכם. ומה זו ידיעה לאיש אלקים אשר כמהו בדבר הנראה אלא ידעתי כי אתם צריכים סיוע במצות ה' למרעה צאנכם והשר השולט שם היה נוקד והעד מישע מלך מואב. וחשבון ממלך מואב הראשון היתה ודי בזה. הדרן למלכות אצילות שכל שלשת העולמות תלויים בה כמפורסם. דע כי השפע המתפשט ממנה לכולם הוא ע"י נצח והוד דידה בסוד חדשים לבקרים שזכרנו למעלה וזה כי נצח והוד בכ"מ הם המתפשטים בסיוע המדות העליונות ומאריכים עצמם לצורך המקבלים כמו שיבא כי אין בינה משפעת בזעיר אלא ע"י נצח והוד דידה והם המוסיפים הארה לזעיר להשפיע בנוקביה ע"י נצח והוד שלו והיא מחלקת שלל לאגפיה ע"י נצח והוד דידה. באופן זה מהארת פרקי אימא המתפשטות בה משפעת לבריאה ע"י הפרקים העליונים של נ"ה דנוקביה והיינו נמי דאמרינן אימא עילאה דמקננא בכורסיא והכוונה על כח הבינה המתפשט במלכות אצילות ומהארת פרקי זעיר ליצירה ע"י הפרקים האמצעים של נ"ה שלה דקב"ה מקנן במלאך. וזהו כח תפארת המתפשט במלכות אצילות ומהארת הפנימיות של פרקי עצמה לעשייה ע"י הפרקים התחתונים של נ"ה שלה דשכינת מקננא באופן והוא כח דידה ע"ל פ' כ"ז ועל זעיר של ארבע מלכיות אלא שנעשה עתיק את האחוז א' א' בעולם שלו כתיב שמש וירח עמד זבלה על הדרך שאנו עתידים לפ' בזה פל"ב יעויין שם:

פרק טז

עתה שבנו לחלופי המדריגות אשר בעולם האצילות מיניה וביה כפי הדרך הראשון שבארנו בפ' י"ג דע דעלייהו כתוב ויעש לבית חלוני שקופים אטומים. שכן בית סתם זה בית ה' באמת כי הוא לבדו עלמא דיחודא ומשמעות של מלת חלוני סתמא בפירושה שהן רחבין כל האפשר בחק מציאותן בלי צמצום והרמז לצנור היורד מכתר לחכמה שקופים מחכמה לבינה. ואצטריך למימר שאין עניות במקום עשירות כיון שהיא מדרגה אמצעית בין תכלית הותרנות ובין הצנור היורד מהבינה לו' קצוות דעליה אתמר אטומים שאינם פתוחים לרוחה כ"כ. ומ"מ ג' ראשונות חשובות כאחת וכלהו אתכלילו בעתיקא קדישא לפי אלה הג' תיבות חלוני שקופים אטומים הן בגימ' שעש"ע בחסרון וא"ו ממלת שקופים על פי המסורה והכפל לרמוז ש"ע לרישא דאין ש"ע לרישא דאריך וכלן מכח רישא עילאה לפיכך באה מלת חלוני בסמיכות והשאר בהפסקה וכלם בלשון רבים מהתיחס לכל חלון שעור ההשפעה כפי כח הנותן והמקבל אבל מיסוד למלכות לא יתואר חלון בעצם הואיל והיה הכלי של יסוד חציו שבור כדלקמן ובמסכת מנחות דרשו הפסוק הזה על כללות החלונות במה שכלם שוים בו. דגרסינן התם תנא שקופים מבחוץ אטומים מבפנים לא לאורה אני צריך והכוונה לבאר ההבדל שבין הכלי והעצמות כי אמנם הכלי לבדו הוא הצריך להפתח אבל אינו מעכב בהתאחד האור הפנימי בכל מקום שהוא בכדי שאף בלא חלון לא יהא מובדל ונפרד ממדה למדה ח"ו אין זה כי אם באותם המסכים המבדילים בפני הבריאה ומה שתחתיה ויונתן בן עוזיאל שמר את הדבר בסודו אע"פ שתרגם בהפוך לפי סדר המלות כלם להמתיק המליצה שיהיו הדברים יותר מוכנים וישרים למוצאי דעת. אמר פתיחן מלגאו וסתימן מלבר ירצה שהאורות הפנימיים פתוחים אהדדי ממילא והכלים בלבד הם אטומים פיר' מחוסרים פתיחה עד שתחפץ. אך לא יאחר החפץ העליון להשכיל להיטיב לא יתמהמה למחכה לו. ובמציאות החלונות נמי לא פליגי ומורה המתרגם בצורתן ותבניתן כי כותל ההיכל היה שקוף חוצה לו שכן עובי החלונות מתרחב באלכסון מבחוץ ולא מצד פנים כלל אך שתק מזה ופירש שקופים אטומים על תכלית הכוונה בפתיחת החלונות ההם וצורך תשמישם ומה שאמר פתיחן מלגאו ר"ל פתוחים לאויר ההיכל המאיר לעולם כלו בכבודו וחוצה לו היה חשך ולא אור לפיכך אמר סתימן מלבר כי לולא אורו של היכל הנה התאים בחשך ידמו לפי שלא היו פתוחים לעזרה כלל. ועוד שנינו במסכת מדות שכל הבית טוח בזהב והיציעים לא כן ועוד שנר מערבי דלוק לעולם ועוד הרי ההיכל ל' אמה קומתו בבית ראשון שהיה בסוד בינה ובה ג' ראשונות חשובות כאחת ומ' אמה קומתו בבית שני

שהיה בסוד מלכות דגל רביעי זה וזה עליה היתה על גביו ששוו בשיעוריהן בסוד כפל ההה"ן שבהם במלואותם ובשניהם היו החלונות מקבלים ממנו הארה מרובה להוציא לחוצה אל היציעים שהיו ג' סדרים זה ע"ג זה והם עצמם חדרים קטנים מרובעים שפלי הקומה ומחוסרי הארה והוא הנרצה באומרו סתימן מלבר והאריך אח"כ התרגום לבאר שהיו שם היציעים בחוץ סותמים בפני אוירה של חצר בלתי פתוחים אליה כל עיקר ללמדנו על ההיכל כלו דטוביה סתים בגויה בעה"ז ושמור אלינו לעתיד לבא ע"ד מה שפירשו בשערי ההיכל דכתיב בהו טבעו בארץ. ואתיא כי הא דתנינן המוכר את הבית לא מכר את היציע ומפרש בגמרא בדקא חלילא וכל דברי חכמים קיימים ומן ההבדל שבין בית ראשון לשני בגובה ההיכל סודו וטעמו למדנו טעם לשבח למה שאמרו בזוהר גבי תקוני הסעודה שיהא השלחן של ד' רגלים ובפרקי דחסידי בפי' אתמר דכלהו צדיקי אכלי מפתורא דתלת כרעי וההפרש בין שתי שלחנות א' לעולם הזה וא' לעולם הבא יובן בפשיטות ממה שבארנוהו:

פרק יז

והנה חכמה קבלה אור הכתר פנים אל פנים ובינה כאשר קבלה אור החכמה שהוא גדול בערכה לא יכלה לקבל בהתמדה כי אם אחור באחור ובבחינה אחת פנים באחור לא יותר מזה השעור על הדרך שאנו בבאורו לפי שטתנו במאמר הזה הוא מה שאמר הכתוב וחכם באחור ישבחנה ירצה שבח הוא לה בין בסוד זנב שיבא בסמוך הנרמז בנו"ן כפופה בין בסוד ה' שהוא ד"ו ונבארהו א"נ בינה היא עצמה נ' שערים וחמש גבורות שבדעת נפקין מינה כשם שהחסדים שבו יצאו מחכמה לפיכך אמר הכתוב וחכם באחור ישבח את הנו"ן בשביל ה' גבורות והנה ישבחנה לשון עתיד מורה כי תמיד תוסף חכמה תת כחה בבינה כי לא נתבטלה הנהגת העולם הנקודות ח"ו אלא נגנזה. והשמוש מעוטא הוא שאין עילוי בכך רק לבינה בלבד כי יחודן כאן איננו להרבות את הדמות אלא שבח הוא לה שתתקיים באופן זה אבל פנים בפנים תלאה כלכל לא תוכל והטעם כי אם היות הכתר נעלם בהחלט עד שידומה היות יותר קרבת הדעת בין חכמה לבינה ממה שבין כתר לחכמה ותהי להפך הא לא תקשי כלל כי הנה עינינו הרואות באותיות השם הגדול כי כתר וחכמה שתיהם מתאימות באות אחת. והבינה באות שנייה היורדת היא ממדרגתן וכשם שאחר התקון הנה אבא שהוא חכמה האצילות נכלל בעתיקא ממש הנדרש בתלת רישין דעלייהו כתיב בישישים חכמה ככה בנקודות כי הכא יפה כחה של חכמה שכח א"ס בעצמו ובכבודו מעורב בה לפיכך אמרו בזוהר פ' בראשית

בצורת הצד"י שהיא יו"ד על נו"ן בסוד נקודות אחור באחור לקבל הנו"ן הארת היו"ד ודע כי ג' ראשונות נתפשטו תחלה כעין קו ישר בסוד הטעם הנקרא שלשלת שהנקודות משתלשלות זו למטה מזו ואז היו פני הבינה מול אחורי החכמה בסוד זנב ניקודה תחתיה ופן תשבר מהיותה כ"כ רחוקה מן השרש הורשה הקו המשולשל ההוא להגביה הטבעת השלישית לקרבה אל השנית בסוד כפות מאזנים כי כאן התחיל רזא דמתקלא ונצטיירו כעין שתי כתפות תחת הראש דהיינו צורת י' או רישא דוא"ו שגם הוא כמוה וזה בסוד ה'ד"ו פרצופין שוין ויש בדבר להקל ולהחמיר כי ממה שנתעלית בינה אצל חכמה נתרחקה ממקום הדינין ופני שתיהן אל הכתר כי הוא סבה רחוקה לבינה ולא יבטל דיניה ההסתכלות בו אע"פ שהוא מקור הרחמים שהרי הוא הנותן מהותה ורוצה בקיומה ועוד שהיא צריכה להשפיל ראשה ועיניה אצלו בסוד הענוה הנדרשת בבינה ממש כל זה להקל ומה הוא להחמיר בסוד אחור באחור נדבר בו בראש הפ' הקרוב והנה מעיקרא שיירה החכמה מקום לבינה שתוכל לעלות אצלה ליהנות מהכתר אשר הוא לה סבה רחוקה תוקפה דידה אבל חכמה לא מצאה מקום לנטות מתחת הכתר לקבל מקום טהירו. והטעם הוא כי כל הויה שנתחדשה וצורך גבוה אינה אלא מכח זכר ונקיבה. לפיכך אמרו באידרא שנתקן הכתר בסוד שניהם שיהיו מקורות החכמה והבינה מושרשים בו כדי שיוכל להאציל אותם במקומן שהרי היא צריך אליהם והוא סוד צבת בצבת עשויה בהתהפך המלה בא"ת ב"ש לאותיות אשה הרה מה שאמרנו כי בינה במקומה אינה אלא מבינה שבכתר והיא בית יד ואחיזה אל השכל צבת ממש כמשמעו להתבונן בעליונים אע"פ שהם נעלמים בהחלט. ועוד יפורש צבת במשמע רצון וכמהו ובמצבייה עביד בחיל שמיא וירצה באומרו צבת בצבת כי בינה נכללת ברצון ונעלמה קצת והרצון בעצמו נחלק לשני כחות בשביל התחתונים אבל הטהירו שהוא בכלל א"ס אינו צריך לכתר לפיכך לא הוזקק הכתר לשייר מקום לזולתו תחת הטהירו כי לא היו זכר ונקיבה מושרשים למעלה הימנו שיצטרך בשבילם לפנות מקום שתהיה שום נקיבה בעולם עולה עמו ועם זה תקבל חכמה במקומה שפע רב מחכמה שבכתר שהיא דבקה בא"ס:

פרק יח

וכי תימא למה יהא הכתר מונע לחכמה דתקפה דידה א"ס שלא תהנה ממנה כלל בלי אמצעי יש לומר שהכתר הוא זך מאוד ואין בנקודות הכלי שלו מדת אחוריים בעצם לפי שהיא רחמים גמורים ואינה מעכבת לחכמה ההארה העליונה כלל ועיקר.

ועל הסוד הנכבד הזה אמרו חכמים היה עומד אחורי הכפרת יראה עצמו כאלו הוא לפני הכפורת. וידוע כי הארון והכפרת שעליו אינם מן המדה והם באמצע לבית קדש הקדשים שיש מהארון לכל אחד מד' רוחות עשר אמות בשוה ואפשר זה לפי הפשט על אומנים המשולשלים בתיבות לעשות רקועי פחים ציפוי לדביר אבל חכמה שהוא דפוס כל הנמצאות דכתיב כלם בחכמה עשית אע"פ שגם היא רחמים פשוטים אי אפשר למדת אחורים להמצא למטה אם לא תהא מושרשת בה. וממה שהיו עם זה חכמה ובינה שני מלכים יונקים מכתר א' ולא עוד אלא שצפיית הבינה תמיד בכתר ובחכמה יהיה בטול גמור לדינה. לפיכך החמירו עליה כדכתיב צאי לך בעקבי הצאן והכונה שתפנה לשמאלה כי מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי ביה והוא סוד ועיני לאה רכות והרמז באות דלת שהיא בבינה והעוקץ שלאחריה מורה נטייתה לצדדין. ועדיין דבוק אחוריה באחורי החכמה וקורבתה למעלה יצילו אותה מן השבירה אלמא שבו ג' ראשונות כעין סגולתא שהיא תחילה לסוד המתקלא ודוקא בעולם הנקודות כי הכא וכל דאתי מחמתיה יש פניית אחורים אם מעט ואם הרבה בין חכמה לבינה אבל אחרי גמר התקון הן לעולם פנים בפנים כאותה ששנינו ריעין דלעילא לא מתפרשין לעלמין ודע כי בצאת הנקודות התחתונות מבינה לא נשאר צד מחשבה לחסד לנטות מן הבינה לקבל מלמעלה כמו שהבינה נטתה מחכמה שהרי חסד יצא באחרונה ומה לו לנטות עוד שהרי חברתה מעכבת עליו וגם בהארת עצמות שקדמה לחסד תחלה לא הוזקק לכך כי קדימת התחתונות כצאת כליהן לאויר העולם גורמת לעליונה היותה נקשרת עם התחתונה שקדמה לה לרדת. ואיך תוכל לנטות והרי חברתה מעכבת עליה לפיכך היו שבע נקודות בשלשלת זו למטה מזו אלא שיש לשביעית סגולה גנוזה שהיא עתידה להיות שקולה כנגד כלם ויש כאן סוד ו' בכרס א' שהיו יולדת במצרים והמקור העליון היה מאציל נשמותיהן לפחות בסוד כלילות הקצוות זה מזה ומאן דאמר שנים עשר הורה כלילותן ג"כ משש קצוות שבנקודה השביעית. וי"א ששים בסוד כלילותן מעשר עד שהגיע הפלא לאשה אחת דוגמת הבינה עלמא דאתי ממש היא יוכבד שילדה ס' ריבוא זה משה בסוד הדעת שהוא כולל נצוצות אלה המתפשטים מאימא עילאה לפיכך אמרו שקול משה ככל ישראל כי הוא הגואל הראשון שהקיץ את השכינה משנת הגלות והשעבוד דכתיב בה אני ישנה. לפיכך כשראה רבי הקהל מתנמנם הקיצם ומשה עמו:

פרק יט

יולדת השבעה רבת בנים בהתפשט האור ממנה אליהם לא היה ממדריגה אל מדריגה כאשר בא מכתר לחכמה ומשם לבינה כי אמנם החלון הנותן שעור אל הנצוץ היורד ממנה הוא שוה לכלם וראוי לכל אחד משׁשׁת המלכים ליטול מיניה וביה את הראוי לו בלבד. והם לא עשו כן אבל החסד מרוב חשקו לידבק באור העליון נטל חלקו וחלק חבריו דברשות קעבד מצד כללותו מכלן וראוי להיות הוא מבזבז להם וכן כלם א' א' ממה שלמטה ממנו. אכן לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם לסמוך אהדדי איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק כי לא ראו זה את זה ולא היה להם ישיבה אחת בעולם רק כל אחד בפני עצמו ועד שלא נשבר הראשון לא נגלה השני וזהו טעם וימת בלע והדר וימלוך יובב. ומחמת תגבורת הדינין בשפע היוצא מבינה הוצרכו הנקודות הללו להשבר ולהעלות מקצת האורות שלהן למעלה לרישין עלאין וע"י כן יתוקן הכל. הדרן לשמעתין הנה בשבירת החסד חזר האור לבינה והיא החזיקה החלק הראוי לחסד והשאר ירד לגבורה וכן כלם עד יסוד בלבד אמנם ממנו למלכות יצא נצוץ א' מחלון יותר קטן והיה זה קודם שבירת חציו האחרון של יסוד נקטינן כי מן האור פנימי של בינה נזדמנו הפנימיות והמקיפים לכל א' משׁשׁ קצוות גג"ת נה"י במדריגה אחת ואין בהם הפרש כי אם לפי הקורבה והרחוק בלבד כי הנה הגדולה אשר היא קרובה לבינה יש לה יותר מעלה מגבורה וכן כלם עד יסוד שממנו יצא נצוץ להיות פנימי ומקיף למלכות וכל זה בסוד המלכים שנאמר בהם וימלוך וימת כי ברדת האור והיותו מתרחק והולך מבינה שהיא מתגבורת הדינין תיסק אדעתין אולי יש תקוה והוא טעם וימלוך תחתיו כי הרחוק מועיל קצת לפי שעה שהרי נקרא עליו שם מלך אך מה שמשביח הרחוק פוגם בצל המתרבה בקטנות הכלים כי כלי הגבורה קטן מכלי החסד וכן כלם על כן הוצרכו לשבר לא נמלט עד א' ויש במשמע המלה עצה והמלכה כי אין ממנין פרנס למטה אפילו לשעה קלה עד שנמלכין ומכריזין עליו מלמעלה כטעם ויאמר משה אל ה' לאמר. שפירושו לאמר לאחרים והיא ההכרזה עצמה בב"ד של מעלה והדר יפקוד. עוד פי' וימלוך הוא סוד התלבשות האור וכל לבוש הוא בסוד ותלבש אסתר מלכות שהאור העליון יורד ומתלבש בכלי וזוהי מלוכה להמציא העולמות אלא שמקברת את בעליה בשבירת הכלים ויש לה דוגמא בגלות אבות העולם חוצה לארץ כי הנה ירידתם שם היא עצמה המבחן שגורמת השבירה לפושעי ישראל כאותם שמתו במצרים בימי אפילה כדי שיתוקנו אח"כ ע"י הצדיקים שיצאו חפשים מכור הברזל וכחם יפה על הגאולה ועל התמורה של אלה בסוד היבום וכיוצא בו אף כאן לא עמד שום א' מן המלכים בשלותו

ומתו זה אחר זה ונתבטלו כלם עד יסוד ומיתתם גם היא בית חייהם והנה כשהגיע האור ליסוד לא רצה לקבל הכל לעצמו אלא נחלק לחצאין בלתי שוים המרבה לדידיה ונשבר והממעיט למלכות כדי ספקה וזה החלק השני נשאר ברפיון ויש בזה שטה אחרת שאנו מונין הדעת בכלל הכלים הנשברים ולא נמנה ליסוד במקומו למטה אלא כלי א' ושבירה א' ויצדק בו בן ישי חי לפי שעה לצורך המלכות כמעט רגע יותר מהנקודות האחרות וממנה אליה חלון מיוחד כמו שיבא בסמוך והיחס אמתי אשר ליסוד עם הדעת בכל מקום די להסיר המבוכה לקיים כל דברי חכמים ונראה ליישב עוד כי בבחינת הדעת שהוא למעלה מחכמה ובינה דומיא דיסוד כי ארחיה שהוא למעלה מראשי מתנים וכן בכל מקום שיש בו סוד כורע בברוך אז הדעת מאוחר לחכמה בינה ויש לכל זה דוגמא למעלה גם בעולם הנקודות לפיכך כאן דוקא אפשר ליחס לו שבירה ויש לחלק גם כן בין המלכים הנדרשים בנקודות הראשונות כי אין שם נקודה מיוחדת אל הדעת זולתי בחינת כלי קודמת וכוללת לכלם ובין הנדרשים בפרצופין א' אחד רצוני בכלי הגוף שלהם שיש לכולם מוח מיוחדת אשר נאמר כי הוא זה הדעת הנמנה בשווי גמור עם יתר המדרגות הנכללות בשיעור קומתן ואין להאריך כאן בזה:

פרק כ

אמרנו כי החלק שבחר יסוד לעצמו נתרבה עליו גם הוא יותר מכדי כחו ונשבר ונתבטל כמו האחרים ואע"פ שאין האור מרובה כ"כ הרי הוא כל החלק הראוי ליסוד והכלי חציו בלבד ועוד כבדותו וגסותו בערך אל הראשונים גורם שבירתו בנקלה אבל האור של מלכות ממועט בשעורו ויוכל חצי כלי של יסוד אשר הפקד אתו לסבול אותו לפי שעה לפיכך נשאר בו ולא נתבטל עד לאחר זמן וזה אינו אלא לשבר האזן והכוונה בקדימת ההשכלה אלינו וסדר ההתבוננות בהם לא זולת כי (הדרישו') [הדרושים] האלה הם הגבה למעלה אשר לא יאמר אפי' מסדר זמנים מה שלא יעלם כמו שזכרנו תחלה וזש"ה כי כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה לא תכון אתה ומלכותך כי ישי הוא סוד הכולל בעצמו ל"ב נתיבות פליאות חכמה כדאיתא בזוהר פ' מקץ ואסמכוה אקרא דכתיב וכל נתיבותיה שלום דנקיט לון ברית יחידאה ובכלילות כל אחד מהן מעשר הם בגימ' יש"י ופירוש בן יש"י ענף וחלק ממנו וכל זמן שיעמד חי יסוד על שכינה בסוד נקודות לצרכה דוקא כטעם כלי מחזיק ברכה שהוא שלם נצדק בדברינו שלא נשאר חיות לבן ישי אלא על האדמה מאותו חלק המוע' לפיכך נקרא יסוד חי ואע"פ כן כתיב לא תכון אתה ומלכותך שהם זעיר ונוקביה בסוד פרצוף כי א"א לצורה המכוונות לחול על

החומר כי אם אחרי גמר ההפשט אל הצורה הקודמת והיה יהונתן בסוד זעיר של עולם הנקודות הכולל ששה צרופים לאותיות יה"ו במספר אהי"ה שבבינה שיש בה חמשים שערים בכלילות עשר הרי נת"ן והוא בן נעות המרדות מלשון מטהו יפרח דמתרגמינן חוטריה ינעי שממנו פרח המרדות שרש הקליפות. ויהיה פירוש לבשתך כדכתיב לא תכון. ולבשת ערות אמך דאי לאו מתקלא לית אשגחותא אנפין באנפין. ויפורש לבושת מלשון עד בוש. וכן בשש משה. ר"ל שנתאחר התכלית שיש לאימא עלאה בהוציאה לפועל נקודות אלה שהוא תקון הפרצופין שרשי הנשמות כמו שיבא ושאול מלך ישראל הלמד מענינו מן המלך הששי שבנקודות ושמו שאול מרחובות הנהר הוא האומר כן ואע"פ שהמלכים הקודמים גם הם באים מבינה לא נתיחס אליה המלך הששי זולתי למעט המאוחרים אליו. ועוד שאול דוק' הוא מיסוד הבינה מרחב שבה והקודמים אליו כל אחד מושפע מבחינה מיוחדת אשר לו בה. וזה סדורן לפי הדרך הראשון בלע חסד. יובב פחד. חושם ת"ת. הדד נצח. שמלה הוד. שאול יסוד בשלו. בעל חנן יסוד בשל חבירו שהוא בעל חונן ונותן למלכות. והוא בן עכבור שנבנה ונתעכב בו האור יותר מן האחרים. השמיני הדר ברי"ש. בסוד ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה כי אין הויתה מגולמת כ"כ כמו המדות העליונות ויבא מזה בפ' הקרוב. והיא כעין הארה אצלן שכלן נקודות מוגלמות וכלים גמורים והיא בסוד פשוטי כלי עץ. וזה שמה פרי עץ הדר שלא מתה וכן הדור לו. ושם עירו פעו כטעם אל דמי לך. ומספר המלה אהל מועד וכן ציון ויוסף ונדבר בו בפ' הקרוב. והיא שמינית לבינה שביעית לחסד. אך מצד הגבורה שהיא ששית אליה נתמעטו כליליותיה. ושם אשתו מהיטבא"ל אותיות מ"ה ב"ן חד לגרמה. וחד לסימני דכורא. וכן אלקים טב. אלקים לגופא. טב מצד החסד דאבא יסד ברתא. בת מטרד מצד הגבורה. בת מי זהב. שרשי החסד והדין שבבינה. והנה הדר הוא בגימ' יצחק והכולל שהן ח' הויות כנגד ח' מלכים אלה וכחן מתפשט בחוץ עד אל אח"ר במספר שוה לאכפיה ליה תמיד בלי הפסק ובדברי הימים כתיב הדד בדל"ת בגימט' אחד כי עד הכא בעולם היחוד והוא סוד אהבה שתחלתה בתורה אצל יצחק. וכאן בדברי הימים נתיחסה מיתה להדד זה ג"כ לפי שהוא אל מסתתר בזמן הגלות עד עת קץ נגילה ונשמחה בישועתו:

פרק כא

כאשר בא יסוד לתת למלכות אותו האור שהוא אצלו בפקדון כטעם והיה האוכל לפקדון לארץ. עתה יש למלכות תרתי לגריעות. א' שמקבלת מכלי שחציו העליון שבור לא כן

שש נקודות שכלן קבלו השפעתן מבינה והב' שאין לה אלא חלק א' מי' בנצוץ בסוד מלכות פליגא כמו שנפרש בסמוך שכן נתחלקה מלכות בית דוד ט' שבטים לאפרים לבד מדידיה וא' ליהודה לבד מדידיה. וידוע כי גודל הנצוץ שנתפשט מבינה בנקודות האחרות גרם שבירתן. אמנם זו שלא קיבלה אלא כדי ספקה מיסוד שהוא קרוב לה אתמהא למה לא עמדה בשלה כי הראשונות קבלו יותר מהראוי להן לצורך מה שלמטה מהן משא"כ במלכות א"כ למה לא נתקיימה והיה ראוי לה למלוך בקביעות אבל הטעם היא כי כשבא יסוד לתת למלכות דרך צנור אותו הנצוץ שהיה אצלו בפקדון כיון שנשבר יסוד בשלו ונסתלק חלקו למעלה הנה מה שהשאיר עוללות מן הנובלות שלו כמו שאירע בשברים הראשונים ג"כ כולם נקבצו כאן לדחות מעליו חלק מלכות שירד למטה במרוצה לאינהו והיא שבירת חציו התחתון על פני כלו אלא שנבקע תחלה מלמטה בסוד חלון אבל בנין נערים היה שהיא סתירה בסוד והוא נער האמור ביוסף בשעת קלקלתו ואז נתגלה האור בחוזק ונתרבה עליה מבחוץ וירד מגולה ולכן נדעכה ונתבטלה ממלאכתה מלכות ג"כ שלא היה כח בה לעשות מאומה פן תחשב רשות בפני עצמה ח"ו אבל לא נשברה לגמרי כמו האחרות ויש כאן סוד המים שהיו מכסים את הארץ קודם מאמר יקוו שכן הנצוץ שירד מיסוד למלכות לא נתיישב בתוכה בסוד אור פנימי עד אחר התקון אבל בסוד נקודה היה חופף ומכסה עליה לפיכך ארעא אתבטלת בלבד בסוד מעולפת ספירים כי לא נתנוה רדת שחת. ועוד שהיא רכה וענוגה שכחה יפה לעמוד בפני רך ובפני קשה למה שאין בנקודה שלה אלא עשירית האיפה שהיא בגי' א"ל אדנ"י ובתקונים אמרו כל ספירה נוטלת חולקא עד דאתפליגת ל"ט ניקודין ואשתארת עשורא מכלהו טפין ובגינה מעטרין כו' והראיה שלא נאמר בה בתורה וימת כי לא מתה לפי האמת שהיא מדרגת תורה אלא נעשית סנדל שכבר היתה מלאה שפע ומרוב מה שנשפך עליה נתעלפה והגיעה עד שערי מות אך לא עזבו נפשה לשאול ומשה דכתיב ביה בכל ביתי נאמן ותמונת ה' יביט. כפי שעורנו שפירושו יביט התמונה לנמצאות בכלל על הדרך שהוא יתברך מסתכל בה הוא רואה ללבבו ומבין מה שהיא רוחשת בלבו בסוד דפק אחורים של ע"ב כי הוא לבדו מגיע עד יסוד אבא המתלבש באמא זה מצד אחורים וזה מצד פנים שכן פק"ד קס"ה בגימ' משה והוא מרגיש דפיקו דלבא כחוט השערה ואחורים אלה של ע"ב הם מספיקים להחיות מעט ע"י קס"א עץ החיים בשעת העלוף ההוא שלא מתה אבל עזרא ראוי היה שתנתן תורה ע"י בסוד תורת אמך אלא שקדמו משה בתורת ה' יסוד אבא והוא נשאר במדריגת אימא דכתיב ביה סופר מהיר בתורת האלקים הוסף כ"ב אתוון דאורייתא על מספר אהרן יעלה בידך עזרא

והוא דור כ"ב מבלעדי אהרן כמו יהוצדק שמיוחס אחריו בדברי הימים אחיו של עזרא היה. צא ולמד ממה שיחס שמו בספרו ושם קצר בשמו' הרומי' והנה אהרן מספרו ע"ב פקד פ' ע"ב זה אחורים לפשוט הוא והכוונה להוסיף העלם באימא שלא יאיר בה אחורים של אבא אלא מתוך אספקלריא שאינה מאירה וכן עזרא הוא במספר אחורים (ל"ט) [לט'] אותיות של בן אחת אחת בדקדוק שהוא מלכות דיסוד אימא ועל הסוד הזה כתיב חסד לאברהם בגימטריא עזרא כי ע"ב דיודין מהפך אחורים הללו למדת אברהם דכתיב ביה אתה כהן לעולם לפי' נכתב מיתה סתם בדברי הימים במלך הח' המכוון למלכות לא מיתה בדקדוק רק לפי המפורסם כי העלוף קרוב למיתה שהרי נסתלק ממנה רוח הקודש מדרגות כתובים ואסתר פועה ומרחשת בלבה אלי אלי למה עזבתני שהוא במספר אחוריהם של הויה פשוטה וד' מלואיה כי נסתרה דרכי מה' היא ישנה ולבה ער הוא המדה שתפש חזקיהו לא כדוד שאמר ארדוף אויבי ואשיגם ולא כאסא שרדף בלבד ולא כיהושפט שבקש רחמים אלא הריני ישן על מטתי והב"ה עושה כי לא נתכוין חזקיהו לשינה של תפלות אלא כדאמרן וכטעם כי אשב בחשך ה' אור לי והוא עשה עצמו דוגמא לארע' אתבטלת לפיכך נעשית הארץ הקדושה אפטרופוס עליו כטעם מכנף הארץ זמירות שמענו והנה צפניה הנביא היה ה' לחזקיהו מבני בניו וכיון שנתיחס אצל כל הדורות האלה ומעשיהם סתומים ופירש לך הכתוב בא' מהם שצפניה היה נביא הרי כלם נביאים לפיכך לא זכר במקום הזה המלכות לחזקיהו כי לא לזו הוצרכנו ודע כי אור הנקודה האחרונה לא עלה לבינה כמו האחרים כי הוא לבדו נשאר חופף עליה בסוד נפש המרחפת על הגוף בבי קברי מיחלת מתי יקיץ ויקום לתחיה עד שנעשית מלכות גם היא מכח מה שעליה פרצוף שלם בתקון כיון שלא נשברה למה שלא קבלה ניקודו זו מעיקרא כ"א החלק שקבל יסוד בפקדון לה ולפי שלא נשבר יסוד בפעם ראשונה בלתי אם חציה לא חזר לבינה רק אותו חלק מהאור הראוי לו ולא נפתח למלכות הצינור מבינה אלא מחציו התחתון של יסוד בלבד:

פרק כב

סוד השבירה במהותה אינו אלא חזרת האור למקומו למעלה (וירים) [בכת"י - וירידת] הכלים למטה כטעם לוחות נשברות ואותיות פורחות ועכ"ז שברי לוחות מונחים בארון כי רושם האותיות לא סר מהן וכן בשברי הנקודות נשארו נצוצי טהרה ואלו המנין תבירין ירדו למטה ומהם שרש הקליפות ואע"פ שנתברר אח"כ אוכל מתוך פסולת ע"י קפול רגלי אריך דלקמן שהעלו סלת נקיה מן השירים שזכרנו עדיין נשארו מהם שירי

שירים להיות חיות לקליפות אשר הנה מרובות בעולם העשייה ומעורבות טוב ברע ורע בטוב ומה שאנו עושים בתפילתנו וגם נשמתיהון של צדיקים בסלוקן מן העולם הוא כי עוברות בעולם העשיה ומעלות עמהם ניצוצי הטהרה אשר בתוך הקליפות לעולם היצירה אשר יאמר כי שם הקליפה מחצה על מחצה קרובה אל הטוב לא מעורבת וכן מיצירה לבריאה שהקליפה מועטת ורחוקה מן הקדש ומבריאה לאצילות שכלו טוב אין רע כלל. ויש בזה שטה אחרת כי עולם האצילות רובו טוב והמעוט לא כן. ואף בבריאה שהן מחצה על מחצה לא יתערבו בו כלל רק ביצירה החצאים מעורבים וכ"ש בעשייה שמעוטה טוב והמסתבר שלא נאמרו דברים הללו רק אחרי שירדו העולמות כלם על חטאים והם הגורמים ליתן את האמור של זה בזה, הדרן לשמעתין כי גם באצילות עצמו יש עליה מיניה וביה מן השש קצוות לעליונות כי בשבירת הכלים וגניזת האורות נשארה הארתן בתוך השברים ומשם עולים נצוצים בסיוע התחתונים להאחז ולהתיחד למעלה עד שחוזרים האורות למקומן. וכל הסלוק הזה אשר אמרנו הוא סוד מיין נוקבין הנעשים למעלה מנפשות הצדיקים ממש בשעת סילוקן כי כל המצוות שעשו בחייהם מתכנסות יחד לעלות ולראות לפני האדון ה' צבאות כטעם והלך לפניך צדקך בשעה שכבוד ה' יאספך ובפרט מעשרה הרוגי מלכות וחבריהם שבכל דור ודור שהעון גורם היות הקליפה גוברת והעולם ח"ו מתמוטט והולך בהיות נצוצי הטהרה נכפפים ונכנעים בתוך הקליפה והמה מוסרים לה גופם דרך הפקר כעין דחיית השעיר לצוק אחר שעלה הגורל לה' על חבירו ומבי מלכא מפקידין הב' לעזאזל והוא סוד עת לאהוב חלק גבוה ועת לשנא החלק הניתן לסטרא אחרא שלא יהיה דרך מתנה וחבה ח"ו אלא שלוח ודחיפה אף כאן ברישא ממתים ידך ה' והדר ממתים מחלד כמו שיבא בפרק הקרוב שהם נמסרים על יחוד ה' לכפר על הקודש וליחד בשרשים העליונים שכן בהעלאת נשמותיהן מעלים מאותם הניצוצות אשר בתוך הקליפה שיהיו נעשים מיין נוקבין והתקבל למעלה בקדושה ובטהרה בסוד כך עלה במחשבה לפני וכבר ידעת כי זה נאמר על ר"ע כאשר שאל מרע"ה מלפניו יתברך זו תורה וזו שכרה ופירושו כך במקום הזה הוא כפי שעור המסרו מעיקרא כי לו יאתה כמבואר במקומו בסוד כי ישלים חקי שהיה מצטער ואומר מתי יבא לידי פסוק זה ואקיימנו שהוא ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך על הדרך שבארנוהו כך עלה ונסתלק מיד הקליפות האור מזוכך ומתוקן לשוב לשורשו במחשבה העליונה ומלאכי השרת ג"כ בשמעם צעקת הרוגי מלכות ואין להם השגה במצפוני כונתם דואגים עליהם ושואלים מאת הקב"ה כשאלתו של מרע"ה והשיב להם אותה תשובה עצמה והכוונה כי הנה אלה החסידים בצעקתם ובהבל פיהם משברים

אויר החצונים שלא יעכב על ידם פן יגבר ח"ו עליהם כנגד הפכו להרהר אחר מדותיו יתברך ותעל שועתם אל האלקים לא בשביל צער הגוף כי בשרו לא יכאיב אם הנפש לא תאבל ותקבל יסורין באהבה אלא כך ע"י צעקה זו בכוונה רמה ומסירת עצמם כאמור עלה שכר צדקתם עם האור שהיה נאחז עם נחש בכפיפה וזה האור יתיחד עם נשמתם הגורמת בזכותה להעלאה המדומה ועולה במחשבה העליונה למקומה למעלה והיא עולה עמהם כטעם ה' ממית ומחיה פי' ממית משבר ומבטל הנקודות הראשונות ומהאור פנימי שמסתלק מהן מחיה את הפרצופין שנתקנו על ידם והוא כטעם יהושע וכלב וכתיב בהו חיו מן האנשים ההם שירשו זכיותיהם הקודמים אשר אבדו מהן בדין התוהה על הראשונות כי המרגלים בכלל המשוררים על הים אמרו בשירה ובזמרה תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ואח"כ אמרו לא נוכל לעלות אל העם הוי חיו מן האנשים ההם ואמר כי הוא מוריד שאול את המנין תבירין שהן שברי שברים אין גם א' יצלח לכל ויעל את נצוצי הטהרה בסליקו עילאה:

פרק כג

ואיתא בזוהר פ' פקודי בהיכל ו' דף קנ"ז ע"ב ת"ח בגין דר"ע סליק לעילא כדקא יאות עאל בשלם ונפק בשלם שאיל שאילתא ולא אתפרש דכתיב ממתים ידך ה' ממתים מחלד חלקם בחיים על דא. פי' על זה נופלת השאלה והיא מה אלין דאתקטלי בקטולי עלמא זכאין צדיקים דלא חבו חובא בגין דיתענשון. ת"ח ממתים ידך ה' ממתים מחלד חלקם בחיים הכא (איהו) [אית] תרין סטרין ידך ה' וחלד ידך ה' דא הקב"ה ונשמתא אתכניש לגביה ממתים מחלד דא סטרא אחרא דגופא איהו שליטא עלוי דכתיב לא אביט אדם עוד עם יושבי חדל והאריך בזה יעויין שם וקודם לכן אמר אינון נשמתין עילאין כגון ר"ע וחביריו ולא אתקריבו מאסתחאה בנהר דינור וכו' אלמא רוחצות בחלב הלובן העליון המתגלה עליהן ואינן צריכות כלל לאותו מרוק הואיל ושתו כוס התרעלה בעה"ז בשמחה על קדושת שמו יתברך והוא הגורם שיתיחדו על ידם אבא ואמא שהוא מעלה מיין נוקבין כנגדו להשלמת הזווג בזכותם כמו שהמה מזדווגים ע"י זעיר ונוקביה אחרי שנשברו כליהן והדר אתקנו ואין לך הליכה בדרכיו לדבקה בו גדולה מזו אבל שאר הצדיקים בסלוקן מן העולם מעלין מיין נוקבין ממלכות לזעיר לזווגם ואיתא בפ' ויקהל כדין מלביש חד צדיק קנאה וכו' כי הצדיק העליון מזדווג עם נוקביה בסוד יוסף שהוא בגי' קנאה דרחימותא והנה בשעת הפטירה עצמה אם זכו למדרגת נפש בלבד מלכות מתעוררת עמהם ונעשה למעלה בזכותם זווג בין זו"נ ואפי' יש להם רוח אפשר שיעוררו

את אמא לפרוס עליהם סוכת שלום אך אין כאן תוספת זווג למעלה ואם זכו למדרגת נשמה בינה מתעוררות עמהם וגורמים זווג אבא ואמא ואלו ואלו בבחינת היותם כוללים בעצמם העולמות כלם שהם נהנים ומושפעים מאותו זווג. אבל מכאן ואילך דאין הזווג על ידם אלא בסוד הפנימיות אשר איננו מתפשט בכלים ובלבושים זולתי מרע"ה דכתיב ביה לא כהתה עינו כי הואיל וגופו קיים בלתי משתנה הנה הזווג המשתלם על ידו הוא תמידי בפנימיות ובכלים ג"כ כשמש המחלק בלילה לכל הכוכבים מאורו אע"פ שהוא סובב למטה מהאופק וע"ז נאמר בשגם הוא בשר ולא נס לחה לפיכך עליונים רואים אותו למטה שהוא מאיר בעולם התחתון. ותחתונים רואים אותו למעלה שהרי נגנז (ונעלה) [ונעלם] מהם וגם זה לו מן השלמות מעין דוגמא של מעלה שדרשו בזוהר פ' וירא דף ק"ג תתאי אמרי על השמים [כבודך] ועלאי אמרי על כל הארץ כבודך עלאי ותתאי אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו, עתה שבנו לכונת זה המזמור שאמרו דהע"ה לתקן מה שהביא עצמו תחלה לרצונו באותו המבחן שלא יכול לעמוד בו כדכתיב בחנני ה' ונסני וכאן אמר זמותי בל יעבר פי לפיכך בקש רחמים שלא יבא עוד לידי ניסיון ואמר פלטה נפשי מרשע חרבך ממתים ידך ה' וכו' ובאמרם כך עלה במחשבה ידוקדק על נכון כי הנה מלת כך במספר גדול של אי"ק בכ"ר הוא בגי' שם ב"ן בכלילות עשר בגי' עם קדוש וככה הוא מספר נחמיה בן חושיאל שנאמר עליו תשב אנוש עד דכא ולא ימות לפיכך רחל מבכה מאנה הנחם שאין מקבלין תנחומין על החי והוא מוסר לאחרים כולם שע"י כן כתיב ותאמר שובו בני אדם כי אמנם זה האיש ישתלם במעלה העליונה הזאת כל האפשר להצדיק על עצמו דין שמים תדע כי כן מספר דיין האמת בשווי גמור ומאמר יהודה מה בצע כי נהרוג את אחינו קיים הבטחת הנביא ושפכתי על בית דוד ועל יושבי ירושלים רוח חן ותחנונים והביטו אלי את אשר דקרו כמבואר אצלנו במקומו וכן כך עלה במחשבה הוא בגי' תק"ך אם נחליף בית השמוש בכ"ף להורות השיווי בין תחלת המחשבה לסוף המעשה וכן ד' אותיות השם הגדול בתמורת אלב"ם במספר שוה שהוא היחוד המשתלם באלפ"א בית"א עולה משני צדדין ואינה יורדת כלל ובה עולים אבא ואימא דאינון י"ה לש"ע נהורין דאריך ועם זה זעיר ונוקביה דאינון ו"ה יחדו ירננו זהו סוד ש"ע פ"ע וכן מגדל עוז שם ה' במספר שוה. ועוד פ"ע בגימ' י"ה בכללות עשר שעלו שתי אותיות אחרונות של שם למדרגות העליונות ובתוספת עלוי ג"כ בסוד הכלילות כאמור:

פרק כד

כלל הדברים העלאת האורות האלה הוא תקון נפלא ובה הושלמה הסבה התכליתית למיתת מלכין קדמאין בסוד בונה עולמות ומחריבן וזה נקרא עולם הנקודות עולם התהו שהוא מתהה מאין בו צורה מושלמת. ועוד שהוא מתמיה בהפשט צורה למלביש צורה. ועל הסוד הנכבד הזה מה יפו ומה נעמו דברי חנניה מישאל ועזריה באמרם לנבוכדנאצר אלהנא יכי לשזבותנא ומן ידך מלכא ישזיב והן לא וכו' והכוונה כי כל מעשה בראשית לדעתם נבראו והסכימו להשתמש בכסא דמוקרה השעיר המוגבל ברצון יוצרם ע"מ להשבר ולהתבטל לפיכך נעשה הכל בשתיקה לא כן במעוט הירח שהיה שם כח וקטרוג יתבאר במקומו בס"ד אלא דהא בהא תליא לכל מבין יסודם כי קדם מפעליו מאז עלה במחשבה סוף הויכוח דלא מיתבא דעתה מטענה אלימתא גנוזה, בקרב לבה וגזרה על עצמה השתיקה לחוס על כבוד קונה ואף על פי שמ"מ צדיק ה' בכל דרכיו וכבר בארנו בדרוש הזה במקומו בטול גמור לטעות הירח הלזו כי הצור תמים פעלו אל אמונה ואין עול הנה [הוא] ית' אשר איננו מקפח אפילו שכר שיחה נאה וכ"ש סמא דכלא משתוקא. עקב ענוה פן יאמרו הבלתי מעמיקים בעיונם עבדא נצח למריה אמר להביא במקיף ציור הכפרה שהיא עצמה פיוס לאותה טענה אשר יראה בעיניו ולבבו יבין מה רב גובריה כי היא הקשיא והיא התירוץ ושב ורפא לו כטעם כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד והוא פלא וכבר רמזנו מזה למעלה כי הכל צפוי במקיף והוא צפיית הבחירה על הדרך שבארנו בפ' ז' ויצדק לפרש כפרה שהוא מלשון כפורת (במקיף) [שהוא המקיף] עצמו חשוק שפתיך ודי בזה אך אלה הצדיקים אמרו אם יחיינו האל ית' נחיה ואם ימיתנו ומתנו באדין ברשות השם הנכבד הרשום באותיות אלה שהוא תחילה לאור החוזר כפיתו בסרבליהון סוד המקיפין המגיעי' למטה בשולי (הצדיקי') [בכת"י - הצדדין] בסוד יריעות המשכן ונרמז בתי"ו רבתי של תמים תהיה לפיכך עלה הכתוב ביתר התיקונים מן המאוחר אל הקודם ומן הקודם אל האמצעי שכן זכר תחילה פטישיהון ופירשו חכמים ברקים הנתונים על ברכיהם ויונתן תרגום מכנסי בד אוורקסין וכן כתיב התשלח ברקים וילכו הרי נתייחסה להם הליכה ככתוב בסוד מרי דריגלין והכוונה בהם כלים תחתונים לנה"י שהן גמר מעשה הפרצופין בהכאת הפטיש עליהן ועיקר השבירה לכלל הנקודות לא היה אלא בנה"י שבכל אחד מהן כמו שיבא והוא כטעם מקטע רגליהון דרשיעיא דכתיב בהו לעת תמוט רגלם ולפי שתכף לשבירת החלקים התחתונים שזכרנו מסתלקין למעלה האורות מן השליש העליון ונבארהו סמך אליהם כרבלתהון שהם כלי מוחין וזכר אח"כ לבושיהון שהן כלי הגוף והזרועות שכן בתר רישא גופא אזיל ועם זה פירש

לנו הכתוב שעור קומה שלימה שמסרוה השלמים האלה על קדושת השם להיות המה להם בעצמן בכבודן מנין תבירין דקב"ה ומזה יובן ברכי דרבנן דמשלהי ומנא דרבנן דבלו כל אלה מחופיא דידהו בסוד שברי כלים:

פרק כה

הכתר והחכמה והבינה אשר אמרנו שאין בהם שבירה ח"ו ועתה לא יבצר מהם מעט חלישות כח ונראין הדברים שיש בחכמה ובינה ב' מיני נובלות הא' הוא הנשאר מצמצום הכלים שלהם ונוטף על דפנותיהם שנעשה מאליו טל של תחיה יום יום לכלים התחתונים שמתו ובסיוע זה עומדים במומם ומתרפאים לא בחיל ולא בכח כ"א ברוחו ית' המחדש בכל יום מעשה בראשית כי משמי השברים נעשים פרצופים בסוד תחיית המתים ויש כיוצא בנובלות הללו בכתר אלא שהן שמורות לתקון העתיד ונדבר בם בפרק כ"ז. והמין השני איננו בכתר כלל והוא מסדקי החטה והשעורה ששבירת הכלים התחתונים גרמה קצת בקיעה בשתיהן ואלה הנובלות מזה המין הב' נפלו למקום זעיר ונוקביה וצריכים סיוע להעלותם בכשרון מעשינו וזה כי הנה האורות שנסתלקו מן הנקודות הנשברות חזרו בסוד אותיות פורחות ועלו אל הבינה ולא יכלה לסבול אותם אחרי (שנחלקה) [שנחלקו] וכל א' קנה שם לעצמו והיא העלתם לחכמה אולי תוכל הועיל בזכותם ופשיטותם כאשר בתחלה וכ"ש שהוסיפה חכמה רתת וזיע שלא לקבל אורות שכבר נקרא עליהם חלוק וריבוי והתלבשות עד שנסדקו שתיהן מרוב האור שעלה (עגול') [מגולה] ונתמעט עובי כדוריתם ונעשו סגלגלים באורך כעין חטה ושעורה עם זה חזרו וירדו האורות לבינה ועלה כתיב הרעשת ארץ פצמתה רפא שבריה כי מטה ושם נחלקו ברצון אדון הכל לתקן מהם פרצופין עליונים ותחתונים כמו שיתבאר בפרקים הבאים בס"ד גם הכתר צמצם עצמו ונסתלק למעלה עד ששליש כדור הכתר שהוא ראשו נכנס תחלה אל תוך עובי הטהירו ועלה משם היינו גג"ת של כתר בין רגלי אדם קדמון למלכות שבו וגופו של כתר בסוד ג' מדות אמצעיות הוא נשאר בעובי הטהירו אצל סוף התפשטות רגליו של זה האדם קדמון כי הוא הראשון ממעלה למטה שבו התחילו הי"ס (והחשוב) [בכת"י - להחשב] שם כקרני חגבים ונקודות חכמה ובינה אחרי שנסדקו עלו לאותו מקום פנוי שנשאר מב' שלישי נקודות הכתר ממה שעלו רגליו למקום ראשו ונקראו חכמה ובינה שבכתר לפי שנכנסו בתוך הרשימו שלו שנכלל בהן ומן הרושם של נקודות חכמה ובינה שהניחו במקומן נתקנו פרצופין אבא ואמא ונוסיף לקח בס"ד ועוד למה שהוצרך לכתר להשפיע לחכמה לא רצה לקבל כל האור פנימי שלו כמות

שהוא אלא בשעור הראוי לכתר להיות עודף על חכמה במדה במשקל ובמשורה כפי מה שתעדיף העלה על העלול לא זולת. ושיור הכתר הזה בסוד נובלות גנוז לעתיד לבא ונבארהו וכבר אמרנו שהוצרכה בינה למעט עצמה ולהקטין הכלי שלה לקבל מאחורי החכמה בלבד כדי שתוכל לסבול האור לפיכך גם חכמה שידעה כן לא קבלה מעיקרא כל מה שראוי לה אלא אף היא הקטינה הכלי שלה שלא לקבל אור הרבה כ"א כפי מה שתוכל לקבלו בינה וזהו סוד התענית לפרישות בעלמא וכתיב הצדיק אבד כי בזמן שאינו משפיע לשכינה מטובו אין לו אלא חלקו מאותו תוספות כן הדבר הזה בחכמה ובינה:

פרק כו

הנובלות אשר אמרנו שירדו מחכמה ובינה למטה לא עברו גבול אצילות כלל ולא הגיע מהן מאומה לשאר העולמות וכ"ש לחיצונים ח"ו לא תהא כזאת ואין צריך לדרוש בספירות הראשונות אותיות פורחות שהרי הכלים שלהם קיימים אלא ירדו למקום זעיר ונוקביה מזה א' ומזה א' בסוד נובלת חכמה של מעלה תורה וכן נובלת בינה שכינה כי מצות התורה הן תקונן דכתיב ואשא כפי אל מצותיך שגם הוא מניח תפילין ומתפלל כיוצא בסודו וטעמו המתבאר במקומו והתורה עצמה היא בחינה מתפשטת מאבא ונכנסת בזעיר וכן משה מעלמא עלאה הוא מבחינה זו דכתיב ביה השליך משמים ארץ ומהו המושלך תפארת ישראל דא משה דכתיב ביה לך רד. ועל נובלות בינה שכינה כתיב ותלכנה שתיהן שלא ירדה נעמי אלא להעלות את רות ואולם בהגדלות זעיר דכתיב ביה על כן ירים ראש אז הנכלל בעצמו מחזיר החלק המתוקן מאותו האור של חכמה למעלה המעט אם רב כפי שעור ההגדלה והזמנתה בזכות התחתונים ונוקביה גם היא בהיותה עולה עמו תעל מאותו האור שירד מבינה ועכשיו נכלל בנוקבא להוסיף כח באימא על ידה ופירוש נובלות אורות שהכלי פולטם להיותם עודפים על כדי חייו של אותה שעה ונפשות הצדיקים אשר אמרנו שהם נעשים מיין נוקבין למעלה הוא לצורך זווגין של זעיר ונוקביה ושניהם נעשים מיין נוקבין לזווג אבא ואמא ומעלים עמהם מאלו הנובלות כמו שיתבאר במקומו בסוד ק"ש והוא סוד יבעלוך בניך אלו זעיר ונוקביה שהם רובעים את רחם אימא ומכניסים אליה האורות שלא היה בה כח לסבלם בזמן שלא היו בעולם עוסקי תורה ומקיימי מצות. ובזוהר שיר השירים אמרו כמה דאצטרך אתערותא מתתאי לאתערא מלכא ומטרוניתא כך צריך אתערותא לאבא ואמא ממלכא ומטרוניתא וזה צריך לכוין כשאומר האדם אליך ה' נפשי אשא ועושה נפילת אפים

כי הוא מוסר נפשו למיתה ובהעלאת נשמתו תעלה עמה מאותו האור ומנצוצי טהרה שבתוך הקליפה וזה בעצמו עושה נשמת הצדיק בשעה שנפטרת מן העולם שהיא מיין נוקבין לזווג זעיר ונוקביה ע"י צרוף כל המצות שעושה אדם בחייו יום יום. ועם זה מגינה על הדור ומכפרת על המתים כמו שכפרו ר"מ ור' יוחנן על אלישע בן אבויה וד"ת שאומרים בהספדן של צדיקים זה וזה גורם להעלות נפשות עשוקות של שאר מתי ישראל להכניסן בג"ע צא ולמד ממה שהעידה תורה בפטירת מרע"ה ויתמו ימי בכי אבל משה כי בפסוק זה נרמז התמימות שעלה במחשבה מצרוף מעשיו הטובים. ויתמו בגימ' נתי"ב הוא העליון לא ידעו עיט שהוא בגימ' רל"א שערים פנים ואחור והוא המייחד עשר הויות ועשרה אהיה בגי' ימי בכי אבל משה ועם התיבות בגימ' דעת שהוא שלמות היחוד העליון לשני היסודות של אבא ואימא הכוללים בשעור קומתם כל תקוני זעיר וממספר בכי אבל תבין מי בכה עמהן וכן אבל משה בגימ' חשמ"ל ומלת ימי בגימ' ששים שהם שלשים של מטה דכתיב בהו ויבכו ושלשים של מעלה שנאמר בהם ויתמו שהושלם תיקונם משעה שקבלו אותם עליהם:

פרק כז

אל תהי מעתה העלאת הנובלות קלה בעיניך כי על המתעצלים בה אמר הכתוב עם נבל ולא חכם ותרגום אונקלוס עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו כי הנה התורה שבכתב היא מוסר אביך ושבעל פה תורת אמך שהן הקב"ה ושכינתיה אב ואם לנשמות וחובה עלינו לסייע בתקון עליון עד אבא עילאה ואימא בהדיה שכן נרמז באותיות נבל חמשים שערי בינה ול"ב נתיבות חכמה ונבל כמשמעו לשבח לו חכמו ישכילו זאת מוסדי דור ודור לקומם נובלות שתיהן להעלותן שהרי הן מסורות בידינו כשנהיה אנחנו מעוררים זעיר ונוקביה לעומת אבא ואימא וכבר זכרנו כי נובלות נקודות הכתר אינן משמשות אלא לעתיד לבא שהן ערוכות ושמורות לצורך תחיית המתים וזהו סוד מה שנרמז בעמק העיון באדרא דהאזינו דף רפ"ח גבי גולגלתא חיורא דרישא יותר ממה שנתבאר פעמים באדרא דנשא דוק ותשכח והנה כיון שהספירות התחתונות נשברו והעליונות נחלשו מרוב האור כשר הדבר מעתה ברצון העליון לתקן העולמות באופן שיוכלו לסבול אותו ויהי כן ע"י התפשטות האור בהתרחק מלא קומתן של כלים מן המאציל כל האפשר והתלבשות כל א' בחברו ראשו של זה מגיע לכתפו של זה בכדי שיבא האור יותר מבוסם ובזה יהיה לעולמות קיום והעמדה כי הנה הכתר שתחלתו נקודה אחת והיו כלולות בה עשר פקדונות בכח רצה אדון הכל שתעשה פרצוף שלם מי' ספירות בפועל

באופן שמקום הי' נקודות עצמן יהיה מדור לפי כבודו לפרצוף הכתר ולעשר דידיה והוא יתלבש בתוך הפרצופין העתידים להתתקן ג"כ משאר הנקודות וכל קומת ההתפשטות של נקודות כתר בעשר דידה יקרא לה אריך אנפין לפי המכוון בזה או רישא דלא אתידע ונבארהו והנה רום קומתו הוא ממלא גבהו של טהירו ממעלה למטה עד קצה הגבול המיוח' ממנו לעולם האצילות כמו שהיה כלו מלא תחלה מן העשר נקודות ועדיין חלל הטהירו לארכו ולרחבו לדעת מה תהא עליו צריך מסורת ושמוש חכמים אין לנו עסק בו במקום הזה ועם השבירה לכלים התחתונים אחרי שהעליונים גם הם נסתלקו ונגנזו קצתם כמו שבארנו למעלה והיה זה לפנות מקום למטה לנפרדים קדושים ולחצונים בסוד סלוק שכינה שהוא עילוי רב אליה בהתקרבם למקור אע"פ שאין זה צורך העולם כי עיקר שכינה בתחתונים והנה רחקי' יאבדו כטעם מי יקום לי עם מרעים אלו שבעה דורות שהעלו אותם עד הרקיע השביעי הוא ערבות כמבואר בחגיגה שכל גלגלי התכונה נכללים ברקיע א' מאלו הוא השני הנקרא רקיע יעויין מאמר הנפש ואומר אני כי שחקים שעל הרקיע השני הוא סוד פרקים תחתונים להתפשטות נצח הוד של מלכות המקננת בעשיה ושם רחיים טוחנות מן לצדיקים למעלה מזה ד' רקיעים שכל א' מהם נקרא שמים כמבואר שם והנה זבול הוא קרקע היצירה שבו המקדש והמזבחות מעון הוא סוד פרקים אמצעיים לנ"ה שאמרנו שכנגדו מעונה אלהי קדם ושם כתות של מלאכי השרת מהם מלאכי שלום דאיהו בנצח מהם מלאכים דשכינתא איהו בהוד ולפי שכל היצירה מעולם הזכר דקב"ה מקנן ביה נקרא מעון לשון זכר מכון הוא קרקע הבריאה ששם אוצרות שלג שתחת כסא הכבוד רל"ו בתחתיתו לא למטה ממנו ויש באמצע הרקיע הזה מכון הר ציון הידוע בזוהר שהוא לול העולה מן יצירה לבריאה ועל שמו נקרא כל הרקיע מכון ערבות הוא כסא הכבוד עצמו בסוד התלבשות הפרקים העליונים לנצח הוד דמלכות אצילות שזכרנו למעלה בפ' ט"ו ועל ההתלבשות הזה יצדק לומר שהאצילות ממלא כל גובה הטהירו וגם בקליפות יש נהורא דקיק עובר אליהם מתוך עששית שהצואה המכוסה תחתיה אינה מעכבת למחנך קדוש דהא מכסיא והנה עששית בגי' תתר"ף היא השעה שצריך האדם לדחות ממנה כמעט קט ואז היא נדחית מפניו כטעם יגער יי' בך השטן לפי שעודנו במקומו והנה צואה צרופי צא וה סוד נהורא דקיק היוצא אליה ברשות החורי' פן יחשוב מציאותה שלא ברשות והיא קרובה להתהפך לעפר שמציאותה ובטולה קרובים וסרוכים אהדדי חמורה ערוה שצרופה ר"ע ו"ה סוד כניסת הקליפה למקום שאינו שלה כטעם ואירא כי ערום אנכי בכניסת פרי עץ הדעת בקרב איש ולב עמוק יציר כפיו של הקב"ה והוא תחלת הקלקלה הצריך משמרת גדולה בסוד שניות לעריות שלא הוזקקו

לגזור עליהן עד דהוה סיהרא באשלמותא כי הכא וגזרו בהן אף לחליצה שיש בכולן משמרת למשמרת אפילו טובא וכולה חדא גזירה היא כי ערוה בעששית אחת בלבד הא מחזיא ואין הכסוי של כתנת אור מספיק בזה כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ודוק מלת ערוה כי ער שבה היא ההפך מן ער שבמלת יגער זה מערה הקליפה מן הקדושה וזה מערה הקדושה ומגלה אותה ממקום כבודה והוא רחום יכפר והנה הסלוק אשר אמרנו איננו מעין הקפול שזכרנו למעלה למקצת האור אלא בסוד עתה אקום יאמר יי' עתה ארומם עתה אנשא שהוא התרחק האור בכל חלקיו אי בעית אימא מושכל מורגש מוטבע ואב"א מקיף פנימי חיצון והסלוק כגון זה הוא הגורם כי ערוך מאתמול תפתה עד שבא אברהם אבינו ויתר הצדיקים שהורידו שכינה עד הרקיע התחתון שהוא וילון ומרע"ה זכה והחזירה לארץ ויש לדרוש פסוק זה לשבח בסוד אור לו בציון אשר מאז נגזר עליו הביטול וחללה של גיהנם יהיה פתוח לרוחה להרחיב גבולו של ג"ע והוא טעם ערוך מאתמול תפתה בסוד בית הכסא של כבוד פתוח אין שם אדם:

פרק כח

תקון הפרצוף העליון אשר אמרנו היה באופן זה ידוע הוא שכל נקודה כלולה מעשר ועשר מעשר הנה השבעה כתרים שיש בשבע נקודות שנשברו כל כתר מהם יש לו עשר ספירות ומכתרי הכתרים נעשה כתר להההוא רישא ומחכמת הכתרים נעשית לו חכמה מבינת הכתרים בינה וכן כולם עד תשלום עשרה תקונים שנתחדשו לו והיה זה מכח וסיוע עליון שנתפשטה חכמת א"ק בז' אחרונות שבמלכות דידיה דאית בה עשיה לקיים מה שנאמר כולם בחכמה עשית ואותן ז' מדות נדרשות כל א' בעשר כליליות וכתרים שלהם הועילו לכתר דההוא רישא החכמה שלהן לחכמה שבו וכן כלם ועם זה נתקן העתיק לעולם האצילות כמו שזכרנו למעלה בפ' י"ד ועל הסוד הזה נאמר חכמת בנתה ביתה פירוש חכמת א"ק קרינן ביה חכמת ו' כי וא"ו שבשם רומזת לסוד אדם בכל מקום והנה החכמה העליונה הזאת (מתואר ברובו) [מתוארת ברבוי] לפי פשוטו שהיא כוללת כל החכמות ועוד שהחכמה כוללת הדעת עמה דאיהו ברא דמתפשט ממח האב והריבוי יצדק על צרוף שניהם ועוד דעת הוא בגי' חכמות ותיקון הבנין הוא במה שחצבה עמודיה שבעה וכן לנקודת חכמה עשה המאציל עליון שתתפשט ותהיה פרצוף א' שלם והי' ספירות שבתוכו בכח יצאו לחוץ בפועל ושמו מעתה יקרא אבא או רישא דאין ולפי האמת כאן היתה תחלת השרשת הדינין לקיים בהם כולם בחכמה עשית אלא שהם בדקות גדול והעלם רב והוא יתיב על כורסיא דשביבין דינור לא כפיה לון וכבר

נרמז כיוצא בזה לעיל בפ' י"ח וזאת החכמה ג"כ לקחה שבע חכמות של מנין חבירין מהכתרים שבאלו החכמות נעשה לה כתר ומהחכמות חכמה וכן כלם וכמשפט כזה לנקודות בינה שנתפשטו ספירותיה ונתקנו מז' בינות של מנין תבירין ומעתה יקרא שמה אימא או רישא דאריך ודע כי סלוק ג' ראשונות של זעיר הוא לתקות החוטא שלא יפגום בהן דאלו ג' עליונות עצמן אין פגם מגיע אליהן וכן כתר המלכות נסתלק שלא יפגמו בו ואע"פ כן בחורבן שני גבר הפגם נתקנה ברכה נוספת בתפילת העמידה להגן מזה. ואית דיימא שזאת הברכה לכתר זעיר נתקנה והכל א' כי שני הכתרים משליש אחד מהחסדים יצאו כדלקמן וא"א לכתר נוקביה להתתקן (ההיא) [שהיא] העיקר כאן בלי ספק מבלעדי כתר זעיר ולטעם זה באו נקודות ההויה של זאת הברכה כפולות צרופין בגי' נ"ס דאינון מ"ה ס"ה כמו שיתבאר במקומו והנה אורות השבע תחתונות מכל א' מהכלים הנשברין פרטין מ"ט ובכלילותן מעשר אליהם נאמר תמים תהיה במספר שוה עם יי' אלקיך זעיר ונוקביה שאלו האורות משויירם אליהם וכלן נתלו ברפיון תחת הבינה כי אפילו השליש תחתון שנפל עם השבירה העלהו אריך ברגליו עד המקום הזה כמו שיבא והיינו דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים כי רוח שהוא מלוי אלקים בי' תוך הה"א הרומז למלואיהן של כלים נשברים בסוד נקודות היה מרחף על הפנים התחתונים של בינת הנקודות הנקראת מים מפני שכולה רחמים ואין בה דין בפועל עד שנתקנו מהן כליו של זעיר. וכאן ה' מוריש הנקודות התחתונות ומעשיר מהן העליונות משפיל אותן שתרדנה בסוד ההתפשטות אף מרומם את זעיר מהשפלותו מקים מעפר מסיוע מלכות שהיא עפר שלא מתה ומשם קימת הדל זה זעיר בקטנות שמקימין אותו בסוד גדלות מאשפות ירים אביון זה יסוד שלא ישפיע לחצוניים מהצנור שמאלי שלו להושיבי עם נדיבים תלת אבהין וכסא הכבוד ינחילם דא אימא כסא לאבא שהוא כבוד בגימט' ל"ב נתיבות ועיין זוהר ויחי דף רי"ח ותבין מהכא להתם כי שבעין דוכתין האמורים שם הם תיקוני זעיר הכולל ז' נקודות והוא סוד מקום כל היכא דאיתי' ושבעין עלמין בבינה עלמין דאתכסיא ושבעין רהיטין בחכמה דתמן רהיטי מוחא ושבעין כתרין עלאין כמשמעו וכל זה בסוד כלים ומסיים בה התם ומתמן אתפתחו ארחין לעתיקא סתימאה דכלא בסוד העצמות שיתבאר זה וזה בפ' ל"ג:

פרק כט

לאלה התלת רישין דרך הקודש יקרא להם הראשון רישא דלאו רישא או רישא דלא ידע ולא אתידע לא בחכמה ולא בסכלתנו והשני רישא דאין והשלישי רישא דאריך והנה

הראש העליון נעלה מאד וג' ראשונות שלו לא נתפשטו כלל אלא כלא רישא חדא והז' אחרונות שבתקוני ההוא רישא מתלבשים בראשים הקרובים אליו כמו שיבא לפיכך נקראים עתיק יומין כי הם ימים ראשונים באמת ולפעמים יאמר עליהם שנעשו עתיקא למוחא סתימא כי הם תקפו וגבורתו בהתלבשם תחילה ברישא דאין שהוא כתרא עלאה כדלקמן ומוחא סתימא חכמה דתקפא דידהו א"ס כי הוא זה הראש העליון נבארהו בסמוך וכולם בעלי קומה שלימה אלא שהן מכוסות ונעלמות זו בזו ואין לדרוש כלום רק במלא קומתו של אריך בלבד ופירשו באידרא זוטא דף רפ"ח ע"ב כי אלה הראשים העליונים זימנין אינון תלת פירוש נדרשים כל א' לעצמו על הדרך שאנו עכשיו בבאורו אמנם זימנין אתכלילו בתרין כי שני התחתונים יבחנו כאחד כמו שהמוח נכלל בגלגלת וזימנין אתכלילו בחד סימנים אי"ן ונקרא שלשתם יחד בשם עתיקא קדישא ולפי הדרך הראשון מצינו לפעמים אשר יאמר לראש התחתון מוחא סתימא ולאמצע כתרא עלאה וגם הוא עתיקא ולההוא מוחא בסוד סבה קרובה ולעליון א"ס כדאמרן והוא שם בדף שזכרנו ע"א וכל זה יצדק מאד בבחינת התלבש כמעט כל רישא דאין ברישא דאריך עד שיבחנו שניהם כא' והמוח הפנימי עיקר בהם שהוא בסוד חכמה נקודה (בהיכלו') [בהיכלי'] ומה שנשאר מגולה מרישא דאין הוא כתר תורה ודאי ועליו ההוא רישא דלאו רישא שהוא אצלם בסוד א"ס לרוב העלמו על הדרך שבארנו בזה בתחלת המאמר וכאן יקראוהו באמת רישא דלא ידע ולא אתידע כי הוא אינו יודע שרש עצמותו מאתר עלאה יתיר כשם שאין האדם יודע מהות נשמתו והוא אינו מתודע לזולתו כלל עוד כתר של נקודה בהתאריך רום קומתו מלא כל החלל שהיה מקום לי' נקודות כמו שבארנו בפ' כ"ז הוא עלמא דדכורא ואין מלכות נכרת בו אלא בסוד עטרה נכללת ביסוד ופרצוף זה נתקן מז' אחרונות של מלכות זו על הדרך שנפרש לקמן בפרק ל"ג לפיכך נקרא רישא דלאו רישא אלא מקום שרשו ויניקתו הוא ברגלי הקומה העליונה כטעם ומקום רגלי אכבד ולא אתידע לא בחכמה פי' אע"פ שנתלבש ברישא דאין ולא בסוכלתנו אע"פ שנתלבש ברישא דאריך דהיינו בינה ואכתי מבעיא לן למידק בלשון האדרא זוטא דקאמר התם רישא דלא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא הא דלא אתברר לא בחכמה ולא בסוכלתנו וע"ד אקרי ברח לך אל מקומך והחיות רצוא ושוב ע"כ שהרי מאי דקאמר לא אתידע מה דהוי ברישא דא משמע שהכוונה על העצם המתלבש בו ואחרי שאמר ולא ידע שפירש בהכרח הוא אינו יודע מהות נשמתו כמו שבארנו בסמוך פשיטא שזה המהות אינו נודע לאחרי' כי עד עכשיו אמרנו שאפי' הכלי שלו בלתי מושג וזה איננו צודק באמרו לא אתידע מאי דהוי ברישא דא אלא איצטריך למימר ולא אתידע ללמדנו שאין הדבר כן

לחסרון ההוא רישא ח"ו מקוצר המשיג אלא לשבח העצם הפשוט ועומק המושג שא"א שיהיה נודע לזולתו כלל ויש מי שפי' לא אתידע כלל לאחרים ואיהו גופיה אינו עומד על בוריו של דבר לפיכך אמר לא ידע כיון שבהכרח אף הוא משייר מקצת וסוכלתנו משמע שעל חכמה ובינה דאצילות למטה במקומן מיירי לא על תרין רישין דאתכלילו בעתיקא קדישא בהדי ההוא רישא אלא על אבא ואימא קאמר שעם היותם יונקים ומושפעים מלמעלה ע"י המזל ואבא גופיה אתכליל גם הוא בא"ס כמבואר במקומו מ"מ לא אתדבק פירוש איננו מושג כלל אלא שפעו נמשך עליהם ע"י תקוני הראש דאינון כתלג חיור כעמר נקי כי עם היות השערות חלולים והאור מגיע אליהם בתכלית הפשיטות לא אתדבק ממש אלא ע"י צנורות דקים מאד ואין זה מקום באורן ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך פסוק זה אמרו בלק לבלעם אמנם כל התורה כלה שמותיו של הקב"ה ולמדנו מה רב גובריה של בלעם הרשע בכתרין תתאין מסאבין שהיה סוכן אתונו כלעומת זעיר ונוקבא של קליפה הוא טעם פתיחת פי האתון שנברא בערב שבת בין השמשות כדי שיקטרגו זה על זה בסוד פזור לרשעים והוצרך להכותה שלש רגלים כנגד ג' הכאות בקדושה א' בצור ברשות וב' בסלע שלא ברשות אך שם בשתיקה בסוד אני אסבול ואמלט לפיכך תבע הקב"ה עלבונו בכאן בקנטורי' להפריד ביניהן כי ההוא סבא דמשפטים שאמר עליהם שארי בחבורא וסיים בפרודא כי מתה האתון והוא לבדו נשאר בבושה וכלימה נקטינן כי הרשע ההוא בריח התיכון של קליפות היה משיג בשרש הנעלם אשר להן במקומן דכל חרשי עלמא לא יכלין לאתדבק ליה לפי' ר"ת הפסוק הזה הם אותיות בלעם בחלוף עין באל"ף כי שבעין כתרין מסאבין נכללו אצלו בשרש אחד הוא שאמר על עצמו שומע אמרי אל דאתמר ביה כי לא תשתחוה לאל אחר ויודע דעת עליון הוא המקור המתעלה על אותו אל שלו אבל בקדושה אין כל נביא וחוזה יודע דעת עליון כי נשגב שמו לבדו והחיות קטנות שבמרכבה עם גדולות שבאצילות כלן אצל השרש הזה הן ברצוא ושוב אף אנו נדרש הר"ת בלשון בל בסוד הנתיבות א"ס על אימא עלאה שידיעת ההוא רישא נשגבה לא יוכלו לה ומספר ד' אותיות יחד בגימ' חכמה והרמז א' וכן ס"ת בגימ' ג' הויות אשר בההוא רישא חיורא כמבואר במקומו והאותיות האמצעיות בגימ' רצו"ן שהוא הכתר בכל מקום:

פרק ל

רישא דלאו רישא שאנו מיחסים אל הראש הראשון הטעם הוא כי איננו ראש באמת מצד עצמו אלא שאנחנו לא נדע לכנותו דרך כבוד זולתי בשם רישא ועוד כי ג' ראשונות

שבו מגולות שאין שאר הראשים מכסים אותם ואלה הג' הן סוד ראש בכל מקום והנה רישא דאין נקרא כן על שם שהוא מלביש את שבע מדות תחתונות דרישא עילאה דאיהו עין ומשפיע ממדת טובו בלי טעם אלא ברצון מוחלט ואריך מלביש את רישא דאין כלו ולא נשאר מגולה ממנו רק הקרקפתא דהיינו כתר שבו הנקרא אין באמת ולא הקרקפתא כלה כ"א השליש העליון למעלה מהמצח מקום תפלין בלבד וע"ז נאמר והחכמה מאין תמצא ר"ל הנמצא ממנו בגלוי הוא דבר מועט כאלו אינו מושג כלל ולפיכך פרצוף הבינה נקרא אריך שהוא מתארך למעלה במדותיו של רישא דאין יותר ממה שעלה רישא דאין אצל הראש העליון ועוד אריך מחזיק ברום קומתו כל אורך עולם האצילות אלא שהוא בסוד התפשטות בלבד לצורך שאר הפרצופין התחתונים להחיותם ולתת להם העמדה וקיום לפיכך גם הוא נקרא רישא לפי עיקר מציאותו ועוד שהוא ראש ואצילות באמת דתלת רישין אתכלילו ביה ועוד שכל ספירותיו הן בסוד ראש כי הנה כח"ב שבו ראשית דעתיקא וחג"ת ראשית דזעיר. נה"י ראשית דנוקביה ואלו הן ספירות מקוריות דאתעבידו תשע היכלין. להיכלין דלאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין לאו אינון נשמתין ולא אית מאן דקיימא בהו כדאיתא בזוהר פ' נח דף ס"ה א' ופ' פקודי דף רכ"ו ב' והכוונה על ספירת אריך שהן היכלין לספירותיו של רישא דאין. והן עצמן רצוני הני דאין היכלין לז' תחתונות דעתיק יומין ועל הטעם דרישא דאין אמר שנה"י שבו לאו אינון נהורין להאיר למלכות נוקבא דזעיר דלית לה עיינין וכן חג"ת שבו לאו אינון רוחין להאיר לזעיר וכח"ב שבו לאו אינון נשמתין לאבא ואימא הנכללים בעתיקא אלא הכל ע"י ספירות אריך אלו ואלו נכללות בתש' כי מלכות דבוקה ביסוד ותו השתא מיהת דעסקינן בתחלת האצילות שעדיין לא נתקנו הפרצופין של מטה זוג זוג דאינון אבא ואימא זעיר ונוקביה שפיר קאמר דלאו אינון לא כך ולא כך עד התאצל המקבלים שפעם שעל העדרם אמר ולא אית מאן דקיימא בהו ומזה הצד יצדק לקרוא להם היכלין כי עדיין אין להם בחינה משתוה למטה אלא למעלה עם התקונים המתפשטים בתוכם ועליהם נאמר באדרא זוטא דף רפ"ח כד אתתן אפיק תשע נהורין דלהטין מיניה מתקוני וכל דבר שבקדושה שהוא בסוד ראש הוא עצמו כולל י' כי לעולם בתר רישא גופא אזיל בין שיהא זה הגוף נגלה או נעלם אבל מה שאינו בסוד ראש אינו נדרש בעשר אלא בשש או בארבע וכיוצא הכל לפי מקומו ושעתו ואל תתמה על מה שאמרנו היות אריך בסוד התפשטות כי אפילו אבא ואימא המלבישים אותו פרצופי הארה הם וא"א לעולם שיהיה המתלבש מוגלם יותר מהלבוש ומכאן אתה דן ק"ו לראשית הקודמים לאריך לפיכך הוא לבדו ניתן לדרוש בו כמה גופי תורה שקצתם הם המתבארים בכלל המאמר הזה מה שאין כן

ברישא דאין ולא אתידע שאין לנו רשות לדרוש בהם רק מציאות הראשים בלבד והנה הכתר של רישא דאין מכוון לחסד וגבורה דרישא דל"א שהם בסוד תקרובת דבוסמין ויבא מזה לפנינו בפרק הקרוב והכתר של רישא דאריך מכוון לת"ת דההוא רישא דלאו רישא ולחכמה ולבינה דאין והדבר ברור כי ת"ת דל"א הוא יותר מוגלם מגדולה גבורה שבו. ועם זה הנה לפי הדרך הראשון דהא דקאמר לא אתידע פירושו שאפילו כליו הם בלתי מושגים ניחא למימר ולא בסוכלתנו אע"פ שאמר לא בחכמה ולא תימא זו ואין צ"ל זו. אצטריך סד"א אפשר לרישא דאריך שתהיה לו ידיעה והשגה באותו ת"ת שהרי אין חכמה ובינה דרישא דאין מפסיקין שהמה מדובקין עם רישא דאריך דבוק עצמי והיו לבשר א'. קמ"ל ולא בסוכלתנו פירוש בינה דהיינו רישא דאריך שאין לו ידיעה ברישא עלאה כלל אפילו באותו ת"ת המכוון לכתר דידיה. ויש למעמיקין בחכמה פרטי דקדוקיה בהאי רישא עילאה שאי אפשר בשום פנים לתרץ ספקותיהם כי רבו מה יפו ומה נעמו מה נמרצו אמרי יושר עד שאמרו כי אפילו ישעיהו הנביא נסתפק בהם בפסוק והשביע בצחצחות נפשך שדרשו בו צח חד צחות תרין. לפיכך פסיק ותני לא אתידע הא למה זה דומה למה שלא יכלו חכמים להכריע באנדרוגינוס לא מחסרון ידיעה אלא לרוב חלוקי דיניו דהא והא אתנהו ביה כן הדבר הזה. ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

פרק לא

עולם האצילות בכלל על פי הדברים האלה יתכן לדרוש אותו באופן זה הנה הטהירו לפי העלמו וגילויו על כל הנקודות ופרצופיהן ההוא יקרא א"ס באמת על הדרך שהקדמנו בפתח דברינו ותלת רישין כתר חכמה בינה כמשפטן וזרועות עולם אבא ואימא. ודע כי שני פרצופין אלה נתקנו במקום רשימו דחכמה ובינה ושתי נקודותיהן נתלבשו תחלה למעלה חכמה תוך בינה ונחלקו אחר כך לתרין רישין לפיכך נצדק בדברינו כי אבא ואימא נעשו מנקודות בינה מהארתה שהרי אין רשומה של חכמה ניכר לחוץ בהיותה מלובשת תוך בינה. ועוד יתבאר לקמן בפ' מ"ב בסוד מתקלא דהיינו זכר ונקבה. הנה נדרש תחלה במוחא סתימא שהוא מנקודת בינה אלמא מינה ובה ימשיך תקונם של אבא ואימא ופשוט הוא ומפני ששלשה ראשונות של בינה מלבישות שלשה ראשונות של חכמה ואחרונות לאחרונות בשווי גמור זולתי אותו דבר מועט דמבעי לארמא ימינא על שמאלא נזכה בשפטנו שיהא גרונו של אריך משליס כתריהם של אבא ואימא וכל דברי חכמים קיימים. ואולם ראש זעיר הוא תפארת של כללות הקומה בסוד נקודת חולם שהיא בתפארת מדברי התיקונים והמפרשים יחסוהו לכתר פירוש לדבריהם לכתר זעיר

והוא עצמו תפארת של כלל האצילות. ויש במספר חלם שלשה הויות שהן חד"ר. והנה אריך כלל האצילות ואין בו דין אלא כלא ימינא. לפיכך לא יפרדו ענפי הנהגתיו כי אם מטבורו ולמטה לצורך העולם אבל זעיר שהוא ענף אחד ממנו הנה היותו כלול משלשתם כתר הוא לראשו והוא סוד כליל תפארת בראשו נתת דאתמר במשה דיוקנא דזעיר עוד חולם בוא"ו בגימטריא חנוך בסוד ראש היצירה שהוא תפארת של כללות העולמות לאחד מן הדרכים הנאמרים באמת. והנה זרועותיו של זעיר נצח והוד גופו יסוד של כללות הקומה. ונצח הוד יסוד מלכות שלו כלם יחד הם מלכות של כלל האצילות אבל נוקביה דזעיר בכל אלה פלג גופיה היא ובלעדה לאו איהו גדול ולאו מהולל כדברי הזוהר פרשת ויקרא וגם כשהיא אחור באחור בסוד קטנות. הנה אז ירכין דיליה הן הן מוחין דידה וכשניחס בצדק תואר אין סוף להההוא רישא עילאה יהיה רישא דאין כתר ורישא דאריך עם כל השבח הגנוז בתוכו בסוד חכמה שכן מוחא סתימא באמת הוא תואר מיוחד אליה אלא שהוא מכוסה בתוך בינה כמו שהמוח סתום בגלגלת והוא שבח המגיעה לכתפים דההוא רישא עילאה פירוש עד הגדולה והגבורה של תקוני הראש ולא עד בכלל וידוע כי סתם גדולה וגבורה הם בסוד זרועות עולם בכל מקום והיינו ראשי כתפין אע"פ שבכאן אינם אלא תקרובתא דבוסמין. ואז יחשוב גרון אריך שהוא מקום בינה דאיהי רחמי בסוד הגרגרת ודינין מתערין מינה בסוד הוושט. והאמת שהיא בינה שבבינה וממנה נתקנו הכתרים לאבא ואימא. אלמא לדרך זו לעילא בתלת רישין אין ראשה של בינה נמנה בשווי עם החכמה כמו שהוא באבא ואימא זעיר ונוקביה לפי שמרוב הזכוך אשר שם למעלה לא יהיה לה קיום. ושמא תשבר חס ושלום לפיכך הרחיקה המאציל למטה בגרון שאין האור מתרבה בו יותר מדאי הואיל ונתרחק קצת. והאמת שאין דינין מתערין אלא משבעה אחרונות שבבינה. והשבע נחלקות לפרצוף שלם של עשר והוא המתחיל מן הגרון הנעשה כתר לראשו וכשנדרוש האצילות כלו בפרצופין הקרובים דרושים לכל חפציהם. נאמר כי תלת רישין דלעיל אתכלילו בתרין. הראשון הוא לא אתידע. והשני אין אריך כי הדדי ואז יחשבו אריך אבא ואימא שהן כתר חכמה בינה כי הראש העליון אין סוף לגבייהו. ותרין רישין כליליין כחדא בסוד עשרה הכף הוא הכתר ואבא ואימא חכמה ובינה. ואצל קומת זעיר יהיו תלת רישין אין סוף לגביה ומזלא כתר דידיה אבא ואימא חכמה ובינה. כל זה בסוד גדלות. אז יחשב ראש זעיר אצלו בסוד בינה כעין קרומא דאוירא שאנו עתידין לדרוש בראשים העליונים ואבא ואימא יחשבו לו במקום כתר וחכמה כמו שבארנו בתרין רישין על שני דרכים.

ואז יהיו הקצוות נמנין בו אחד אחד ומלכות בסוד עטרה. ועוד הא בת זוגיה לקבליה ולפעמים נדרש בו עשר ספירות ברום קומתו בלבד ויבא עוד מזה לפנינו בס"ד:

פרק לב

אכן רוח היא באנוש להבין ממה שהקדמנו דרך המקובלים הראשונים שמקצתם מסדרים עשר ספירות זו למעלה מזו יורה על תחילת אצילות הנקודות דלא הוי מתקלא כלל. ומקצתם ציירו שלשה ראשונות זו על זו והשאר בסוד קוים והוא האמת בספירות אריך. ומקצתם ציירו כל הספירות בסוד קוים רק הכתר על כלם באמצע והדעת מכריע בין חכמה ובינה והוא כן בספירות הפרצופים התחתונים דאינון אבא ואימא זעיר ונוקביה ובכל אלה בינת הבינה גרון ממש הוא הכתר על גביהון בסוד אהיה הנדרש בבינה והוא הכתר ופשוט הוא. ועל זה התורה נדרשת בפנים הרבה ולכל פן ופן טעמים אין מספר והן נפלאות מתורתו יתברך נזכה ונחיה ונראה, ודע כי כליהם של תקוני הראש לכתר חכמה בינה הם שנעשו מן הכתרים והחכמות והבינות של שבעה נקודות שעלו בסליקו עילאה הוא הדבר שבארנו לעיל בפרק כ"ח. אבל העצמות והפנימיות לתיקונים העליונים ההם הושלם באופן זה. מנקודות הכתרים של שבעה מנין תבירין נעשו שבעה התחתונות לרישא דלאו רישא ולפי שכל אחד מהכתרים שזכרנו נדרש בעשרה כליליות אף אנו נאמר כי שמו בכליהם פרטות הכליליות ההן וקבוצן הוא הנדרש כאן בסוד עצמות שהוא כולל שבעים נפש לבית יעקב. פירוש שבעים תקוני הכלים שהן בית בהבנותו מכתרי שבעה נקודותיו של זעיר הנקרא יעקב. והם עכשיו נפש ופנימיות תוך הכלים אשר אמרנו שהם בית והיכל לזעיר שבכתר דהיינו שבעה התחתונות שלו הנקראות יעקב בכל מקום. ואל תתמה כי לפי גודל ערכן של תלת רישין אין בין הכלי והעצמות הבדל בשבעה התחתונות שלהם רק הדבר הזה. וכן כיוצא בו בזוהר פרשת בראשית גבי חבקוק דאגליף עליו אלישע שם של ע"ב בשני דרכים השמות מחוברים בתיבות שלימות ואהדרא רוחיה. ומאתן ושיתסר אתוון דידהו כמניין חבקוק די בהון אתקיים גופיה על קיומיה. ואי אפשר לומר שיהא העצמות מהאור ממש והכלים מן הרשימו שהרי אנו צריכים לו לתקוני זעיר כדלקמן. ולפי האמת יש חלוק עצמי בין העצמות והכלים נוסף על מה שאמרנו כי בכלים לא נכנס בכתר הכתר רק שבעה חלקים משבעים ענפים של מנין תבורין וכן כלם אבל בעצמות הנה השבעה מנין תבירין כל אחד בכליות עשר שבו תקן מדת עצמו בכתר העליון. ודע כי מנקודת הכתר עצמה נתקן העצמות לשלשה ראשונות של תקוני ההוא רישא דל"א ומנקודות החכמה והבינה

גם כן נתקן העצמות לשלשה ראשונות של רישא דאין ורישא דאריך וגדול כבודו של רישא עילאה שכח שבעה האחרונות דמלכות אדם קדמון מעורב בו כי גם מהן ומכלילות עשר שבהן נקח שבעים ניצוצות ונחלק אותם שבעה שבעה להיות נשמתא לנשמתא אל העשר ספירות דרישא עילאה הוא העתיק שבאצילות ובארנוהו:

פרק לג

ואולם ראויות היו ג' ראשונות שבכתר לבנות מהן תלת רישין בהתלבש חכמה שבכתר בנקודות חכמה וכן בינה שבכתר בנקודות בינה וכתר הכתר מספיק לעצמו דרב גובריה וישר חיליה אלא שהמעוט הצפוי בתחלת המחשבה גרם סלוק לעליונות ולא נתקנו רישין דלעילא כי אם באופן זה הנה בתחלה הוצרך להתפשט כחו של כתר הכתר בכח"ב של מלכות שבו וחכמה שבכתר בכח"ב של נקודות חכמה וכן בינה שבכתר בכח"ב של נקודות בינה ונתקנו עם זה תלת רישין ומגג"ת שבשלשתם כאמור נעשו להם גופן כמו אור מופלא ואור מזהיר סוד הדעת כך שמעתי התם ונראה שהוא אור צח ומצוחצח שלשתם בסוד הקו האמצעי כתר ת"ת ויסוד זכרנו אותה למעלה בפ"ה שכן הדעת והיסוד כי הדדי נינהו והעלו הגופים להקפיא תקוני הראשים במשל הכוכבים שמעלים (בחומת) [בחומם] אידים מן הארץ להצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם והוא על הדרך הנדרש בזעיר שגג"ת העלו שלישים לחכמה בינה לקמן פ' ס"ב נשארו תלת גופין ברשימו בלבד ונה"י שבשלשתם נתעלו לאותו הרושם (ונשארו) [ונשארה] הארתם במקומן אח"כ נגלמו התלת רישין בסוד אוירא דאתפס ע"י התקונים שעלו אליהם מזעיר להשלמת כליהם ושוב נתמלאו מדקות האורות של זעיר בסוד עצמות לא מהות הנשמה המתמצעת בתוכם כי היא מאתר עילאה יתיר אלא חיותם וקיומם של כלים ממש במה שהם כלים לא זולת ויש דרך שלישית שכל התלת רישין לא נתקנו כי אם מג' ראשונות דמלכות שבכתר כי כתר שבה הוא לבדו משלים מקום כתר הכתר והיו חכמה ובינה שבה הן המתלבשות בנקודות החכמה והבינה ונתקנות בסוד פרצוף ויקרא בהם שמם כח"ב שבכתר ללמד דרך קצרה ושמא בעלמא הוא דנקיט להו הואיל וסוף סוף ממלכות שבכתר הם ואית דיימא דאפי' רישא דל"א נמי לא אתתקין אלא בז' אחרונות דמלכות שבכתר שכל א' מהן כלולה מעשר וכבר הנחנו למעלה הסברא הזאת בפשיטות ואפשר שירידת פלאים לעולמות התחתונים היתה גרמא בכך הוא הדבר האמור בזוהר ויצא דף קמ"ט ב' כד ישראל חטאין מאיך האי סלם וסלקן ממנן אחרנין וכד ישראל מתכשרן עובדייהו אסתלק האי סלם וכולהו ממנן נחתי לתתא ופירשו עוד שם דבר אחר והנה

מלאכי אלקים עולים ויורדים בו במאן בההוא ראשו של סלם דכד אסתלק ראשו מניה סלם אתכפיא וכו' ומן הסלם אנו דנין הנה כי כן בשפלות ידינו תסתלקנה ג' ראשונות של מלכות זו והפרצופין יורדין למקום רשימו שלהן וג' ראשונות שבכל א' מז' תחתונות שבה עולות שם לקבל תיקונים אלה העולים מג' ראשונות דהני ז' נקודות של מטה שנשברו ולא רישא עילאה בלבד נתקן מכל ז' אחרונות אלה כי קצת ענפיהן נתלבשו בנקודת חכמה ובנקודות בינה לתקון תרין רישין אחרנין דאזלין כחדא והנה באופן זה הנה כח"ב של גג"ת דמלכות זו נתייחדו לרישא עילאה לפי חשיבותו הכתרים לכתר שבו והחכמות והבינות לחכמה בינה שבו ושלשתם מתפשטים ביושר כל א' משך הקו שלו להשלמת תקוני ההוא רישא אם שיהיו שלשת הכתרים משלימים הקו האמצעי והחכמות קו ימין והבינות קו שמאל או כח"ב דגדולה לימין כח"ב דגבורה לשמאל כח"ב דת"ת באמצע וכח"ב של נצח הוצרכו לרישא דאין ושל הוד לרישא דאריך מתפשטים גם הם כאמור וכח"ב דיסוד ומלכות נמי המה להם סלם לעלות ושאר כליליותיהן של ז' אחרונות דמלכות שזכרנו תשלחנה הארתן להיות פנים לפנים להתפשטות הקומות שלא הורשינו להתבונן בהם כלום וגם אין אנו צריכין לכך אחרי היותן מתלבשות ומכוסות בשאר הפרצופין כי הא דתנינן המלך אין רואין אותו כשהוא ערום כי אין הקומות האלו מוגלמות כלל ואינן נתפסות אפילו בהרהור הלב ולפי זה יפורש הנפש לבית יעקב על זעיר דמלכות זו שבכתר כי הוא לבדו מתחיל בעליונים להתתקן בסוד פרצוף דאלו א"ק שמא בעלמא הוא דנקיט ליה וכתיב שמש ירח עמד זבלה פירוש אין שם מעמיד עצמו בסוד זבול שפירושו מדור לפרצוף אדם אלא שמשה של ירח שהוא זעיר שבספירות מלכות זו שבכתר לפיכך כתיב זבלה בסימן הנקבה ולפי דרכנו למדנו סוד מגן אברהם הוא חסד של ירח זו. וכן מגן אבות שהן גג"ת שלה אשר אמרנו שעלו כח"ב שלהן לרישא דל"א ולמעלה ממנו מגן פי' תשע ספירות עליונות שבכתר בכלילות עשר וכח"ב שבמלכות דידיה ומצדה יצדק לומר מגן דוד ועל סוד זה נאמר למלכות לכי ומעטי את עצמך שלא להנהיג את העולם בסוד גדלות והרמת ראש ועוד שאין דבר מתלבש ממנה בתחתונים כל היכא דאצטריך לפי מקומו ושעתו אלא מז' אחרונות שבה על הדרך הזה ממש לא מג' עליונות כלל והרי היא עם שאר הספירות באצילות שהיא כלולה מעשר כמותן ואינה באחדות עמהן לפי שאין לה פעולה בתחתונים רק מכח שבע וסוד מגן הוא בגי' כח אדנ"י כי הוא הנותן למדה זו כח לעשות חיל והכל ברשות אדו"ן יחי"ד במספר שוה ולכבודו היו משתמשין במקדש בכל יום בתשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב כי המקדש גם הוא מושפע הימנה בסוד השביעיות שאלו זכינו להרמת ראשה של מלכות

שמים בהנהגת המקדש לא היה חרב לעולם ועשו להם דוגמא במספר הכלים בלבד לסוד מג"ן שהוא בגי' יהו"ה בהיכל וכן אלה"י דו"ד אבי"ך האמור לחזקיהו וכן מרבה מחיל"ה וכמהו נחל"ה לישראל עמו וכפל נחלה באותו פסוק הוא בגי' מקום כבודו ודי בזה לכללות מה שאנו בבאורו אע"פ שיש כמה פנים לפנים וכבוד אלקים הסתר דבר:

פרק לד

נקטינן כי אריך אבא ואימא הן כח"ב של עולם הפרצופין שהוא סוד האצילות אחר התקון אבל אריך הוא פרצוף נתקן מנקודת בינה ולמעלה ממנו רישא דאין שהוא מנקודות חכמה ולמעלה משניהם רישא דל"א שהוא מנקודת כתר ממלכות שבה שזכותם מסייעתן גם לתרין רישין אחרנין אלמא מג' נקודות ראשונות נתקנו ג' ראשים עליונים נעלמים הנכללים ומתלבשים זה בזה ונקראו בשם עתיקא קדישא הוא השם המתיחס לאמצעי בעצם ומשתוה לזה למעלה ולזה למטה ושלשתם יחד נמנים כאחד בעולם האצילות כי לפני א' שהוא אריך מה אתה סופר ופירש בזוהר על פסוק יהי מאורת אית נקודה לעילא סתים דלא אתגליא כלל ולא אתידע פירוש זה אריך שהוא עצמו סתים. ומהתיחסו בעצם עם רישא דאין א"א שיתגלה כלל ומהיחס אשר לו עם רישא עלאה אף הוא כמהו לא אתידע ואמר דמתמן שרותא לממני כל סתים ועמקא פירוש למימרא שמנין הספירות אינו אלא מחשבי כמו שאמרו הגאונים בוראן סופרן ורצה לזכות את ישראל לפיכך מסר לנו סוד זה על פי התורה לא זולת הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגליא ומתמן הוא שרותא לכל חושבנא והיא המלכות ופירושו תחלה ואמר דהא מה דלגו דההיא נקודה לא אתידע ולא אתיהב לממני והוא מה שבארנוהו השתא ודאי נכנסו אבא ואימא שהם פרצופי הארה להמנות במקום חכמה ובינה בעולם האצילות לפי שמלכות הכתר נתפשטה למטה בסוד הרחיבי מקום אהלך וקלטה (בעצמו) [בעצמה] ראשי נקודותיהון של חכמה ובינה אחרי שגם הם היו מסתלקות למעלה מחמת שבירת התחתונות כמו שיסתלק ראש החוט בנפול החרוזים תחתיים שניים שהיו מכבידים עליו ומותחים אותו למטה ואז עלו תיביהן למקום ראשיהן וסופן למקום תוכן עד שנשאר מקום סוף הנקודות שתיהן דהיינו נהי"מ שבהן ברשימו וכאן חכמה עלתה לנצח ובינה להוד של אותה מלכות שבכתר ובכחו של זה ההוד העליון הנה למטה גם כן אימא עילאה עד הוד אתפשטות ועוד רושם החכמה של מלכות זו ירד כאן להשתתף עם כח"ב של נצח דידה ורושם הבינה שלה נמי עם כח"ב של הוד דידה להתלבש יחדו בראשי הנקודות שנסתלקו אליהן ומזה נמשך לאבא ואימא למטה

במקומו סוד ההרכנה ונבארהו ותכליתה הוא כדי שלא תהיה ההנהגה נעזבת לעולם מן המקורות העליונים ח"ו ואח"כ כשנתפשט אריך בעשר ספירותיו עד שהגיע לסוף גבול עולם האצילות בטהירו הנה זה הרשימו נמצא מלביש את אריך מכתפיו ולמטה עד טבורו בלבד והוא תקון ממנו פרצופי אבא ואימא ונתאמת מה שאנו בבאורו שהן מהארות חכמה ובינה אלא שנתעצמו ונתגלמו פחות מנקודת ויותר מהארה לצורך התקון של זעיר ונוקביה בסוד קלעי החצר יתבאר במקומו עד שיצדק לומר שאריך ואין ול"א המה מקורות הנפש והרוח והנשמה לזו"ן וחיה יחידה המה להם בסוד מגן של נקודות הכתר ומגן רבותיה של א"ק וגם הנה אבא ואימא המה צללים על ראשו שהמה מזדווגים בסוד נשיקין להמשיך נפש רוח ונשמה לזעיר אלמא אין פרצופי אבא ואימא עוברים טבור אריך בשום פנים אלא שאחרי תקון זעיר נשתרבבו למטה לצורכו נמצא רוב בניין ורוב מניין תקוניהם של שתי נקודות אלו עלו לאין ואריך ומעוטן נשאר מתפשט מהן ומחובר אליהן עד שנתקנו אביו ואימא ונכללו בשירי הנקודות אחרי שנכנס אריך במקום כתר ודי בזה לקיים כל דברי חכמים:

פרק לה

עד כאן היו דברנו בפרצופין העליונים שכל אחד מהם יתואר היותו נתקן מנקודה (אחד) [אחת] ומה גם עתה מהשש קצוות שנשברו שהן גג"ת נה"י נעשה פרצוף א' שלם ההוא יקרא זעיר אנפין ומן הנקודה העשירית שהיא מלכות נעשה פרצוף נוקביה והן ברא וברתא והנה שש קצוות של מדות זעיר הספיקו לי' מדות של נוקביה כמלא קומתה וסימן עצם מעצמי ובשר מבשרי ר"ת במספ' ו' הויות וס"ת במספר י' הויות והאמצעיות כמנין מגן בסודו שבארנו בסמוך בחזרת האלף לא' ודע כי כשנתקן עתיקא בסוד ראש ותקוניו עיינין מצחא ורבותייהו נתקנו עמו תרין רישין מתלבשין יחד ואבא ואימא פנים באחור ארבעתם בסוד נקודות וזעיר ונוקביה עדיין לא נעשה בהם כלום וכאשר התחילו להתתקן גג"ת דעתיק נתקנו אין ואריך בסוד פרצוף ואבא ואימא פנים בפנים ועדיין הם בסוד נקודות וזעיר ונוקביה התחילו כאן להתתקן אחור באחור בסוד נקודות ולקמן פרק מ"א נפרש כי הספיקו נה"י דעתיק לו' קצוות דאריך ועם גג"ת דאריך נתקנו חב"ד דאבא ואימא בסוד פרצוף וכתר זעיר בהדייהו וכשנתקנו נה"י דאריך נתקנו עמהם גג"ת דאבא ואימא וחב"ד דזעיר וכתר נוקביה ועם נה"י דאבא ואמא נתקנו גג"ת דזעיר וחב"ד דנוקביה ועם נה"י דזעיר גג"ת דנוקביה ואז נתפשטו רגליה בעולמות התחתונים להחיותם אלמא זעיר שהוא עיקר בעולם האצילות והוא בסוד ו' קצוות לא הותחל

להתתקן בו מאומה עד חג"ת דעתיק כי ראשו הוא למעלה מעולם האצילות ושש קצוות שלו הם התחלה וסבה רחוקה לזעיר ובו סוד משלשל דפנות מלמעלה למטה דתנן גבי סוכה והטעם שהיו ה' פרצופין ולא י' כמניין הנקודות הוא מפני שאין בשם הגדול רק ד' אותיות בלבד וכלן יוצאות מנקודת יו"ד כי ברדת ממנה קו למטה תצייר וא"ו ובהתפשט קו ב' אצלו וברוחב שוה לגובה היו"ד נעשית דל"ת והיא תחילת היכל אל היו"ד לצייר ה"א ראשון ואח"כ אל הוא"ו בה"א שניה וספרי דוקני כותבים על הסדר הזה אות הדלת מן ההי"ן שבשם לפחות בסוד יו"ד דפשיט נהרא לסטרוי ומן היו"ד עושים וא"ו תחלה שהוא התפשטות החסד לאורך ואחר כך מוליכין את הקולמוס מן הימין אל השמאל לרמז התפשטות הדין ברוחב והושלם להם גג הדלת יורדין ביושר משם להההוא כרעא דתלי ומזה יובן מעשה הכתב של בן קמצר שהיו נעשים לו ד' יודי"ן בבת אחת והרמז לד' ראשי החיות וג' ויו"ן יחד בסוד הקווים שהם חסד דין רחמים ושתי ההין תרין עלמין ובשעה שהוא כותב הני תרי כרעי דתלו היה משלים גם יחד עוקץ הוא"ו ושתי עוקצות היוד עליון ותחתון שלפנים לסוד תחלת המחשבה סוף המעשה ואף ע"פ שאנו דורשין אין אתנו יודע לכתוב כמותו כמו שאירע לאומנין מאלכסנדריאה גבי פטום הקטורת ולחם הפנים ויש בכלל הדרוש הזה שטה אחרת שאין למדין הימנה למעשה הכתב של בן קמצר כלום כי לא דבר רק הוא מזה ומזה יתקלס עלאה והנה אלה הד' אותיות בעצמן רומזות לד' פרצופין זוג זוג יו"ד אבא ה"א אימא ו' זעיר הכלול מו' קצוות ה"א נוקביה וקוצו של יו"ד רומז לאריך היונק מלמעלה זכאה מאן דעביד לון נייחא ביה ובאיתתיה בבריה ובברתיה וזיו שכינה משלים מקום אריך בבתיהם של צדיקים:

פרק לו

ידוע ומפורסם כי אפי' עוקץ דק משהו לא נפיק מתורת יו"ד שיש בכחו תלת עוקצין לפי' בכלל אריך נוסדו יחד תלת רישין וכאן התחיל התאר השגור בפי המשכילים לקרא לו לכתר עליון עלת העלות בסוד רישא עילאה שהוא עלה לתרין רישין אינון עלות לכל האצילות הנמשך מהן ומשתלם על ידם ומן הטהירו ולמעלה שהוא באמת עולמו של א"ס יצדק לתאר בו עלת כל עלת דאתמר ביה אני אני הוא ואין אלקים עמדי שאין הכינויין אפי' הבלתי נמחקין מתייחסים שם כלל לא בשתוף ולא בהשאלה יעוין זהר בראשית דף כ"ב ע"ב. וטעם אני אני הוא יובן בסוד אני ראשון עד א"ס ואני אחרון עד אין תכלית כי הוא לבדו מרום וקדוש ואם תשאל מה בין סוף לתכלית דע כי זה וזה הוא בגימטריה י' פעמים אלקים על שם תחלת המחשבה שכל הבריאה תתנהג במדת הדין ראה שאינו

מתקיים בשביל יצה"ר הנתון באדם שתף לה מדת רחמים הרמוזה בוא"ו שבשם והיא נוספת על המנין שזכרנו במלת סוף אבל בזמן שיגיע הקץ ששם לחשך לבטול יצה"ר אז לכל תכלית הוא חוקר ופירושו להשלמת כל הדינין הקדושים ניתן גבול לא כן אופל וצלמות שלא ישלטו עוד בעולם כי הדין הקדום כן חייב אלא שגרם החטא ולעתיד יהיה חוקר ומבקר כל הטוב הנמשך מהם כטעם זדונות כזכיות לפיכך מלת חוקר היא בגי' שד"י כי הוא היסוד והוא הדעת חופש כל חדרי בטן ולפי שאנו דורשין ובלעדי אין אלקים באמצע שהוא מציאות ההנהגה העליונה שתחלתה מא"ק סד"א יש השגה בשור של ההנהגה ההיא לפיכך אמר הוא כלא סתים כדמעיקרא עוד אפשר לפרש כמאמר הזהר שזכרנו כי רישא דל"א הוא עלה על כל עילאין ועלת העלות רישא דאין וכתר רישא דאריך תדע שכתוב שם והא אמרינן דעלת העלת אמר לכתר נעשה אדם והוא לא אמר אלא שחכמה אמר כן לבינה ואחרי שפירשנו למעלה כי בינה של נקודות הוא כתר הפרצופין ניחא כי חכמה של נקודות שהוא רישא דאין עלת העלות תחשב גבי אריך והחכמה שלמעלה ממנו היא מחשבה גנוזה בו שבה סוד האמירה בחשאי וא"ת והלא הכל צפוי לפניו ית' ולמה זה ברא נקודות להחריבן יתחיל בפרצופין שהם עתידים להתקיים לא מחכמה שאלת על זה כי הנקודות יסוד האצילות דעלייהו תנינן י' ולא ט' עשר ולא י"א ומהן ובהן שעור ומדה אל הפרצופין שהם עתידים להתתקן ולהתעלות כמותן כי עכשיו הן בסוד קטנות כמו שבארנוהו בפ' ל"ג ועתה דע שלא נחרבו הנקודות ולא נשברו אלא אתגניזו לאו דמיתו כמבואר בזוהר והרושם שנשאר מהם בסוד הכלי שיש לו ברירה עם סלוק האור הוא שנשבר ולא על חנם אלא לצורך ולתקון גדול והוא ממה שהשיב התנא לעצמו על מה שהעמיק שאלה הלא במאמר אחד יכול להבראות ויצדק מאוד לדרך זה לפרש כי המאמר דאסיק אדעתי' הוא נעשה אדם הרומז לכללות הפרצופין סוד אדם באמת שהוא נדרש בהכרח בנפש רוח נשמה חיה יחידה והכל בכלל ואמר שהוצרכנו עשרה מאמרות שהן הנקודות להשלמות הרצון העליון הנכלל בג' אמות והידיעה האלקית המתפארת בשש קצוות עם בחירת האדם הנתונה לו ממלכות שמים דמינה הטוב והמוטב:

פרק לז

אתאן לסוד הבחירה מדתו של יהושע פני לבנה שלכבודה אמר לישראל בחרו לכם היום "את "מי "תעבדון ר"ת אמת כאן השלים המכוון בכל דברו הטוב שאם ח"ו היה לבם לא נכון צוה עליהם שיבחרו על כל פנים היום דוקא בלי שום דחוי עבודת האל הקדוש

הנקרא מ"י להעלמו והוא כטעם ועבד הלוי הוא כי ב' התוארים הוא ומ"י רומזים שם תדע כי יש בצורת אותיות הוא ה' ווין וב' יודי"ן מספרן מ"י שזכות הרבים עדיף וכחם יפה להעלות כוונתם למרום הוא הדבר אשר הורהו מרע"ה באומרו ובחרת בחיים ועל החלוקות החצונות אלקי נחור ואלקי האמורי אמר בהם יהושע אם ואם על צד התימא פן יפתה לבבם הוא שמדתו פני לבנה כי על כן אמרו זקנים שבדור אוי לה לאותה בושה דלית לה מגרמ' כלום בחר להעלות כונתו לזעיר היא המדה הקרובה אליו על כן אמר ואנכי וביתי נעבוד את ה' כארח איתתא למפלח לבעלה ולפי שהם השיבו לו תחלה כי רבו טובות הבורא עליהם גם אנחנו נעבוד את ה' וראה יהושע שתלו עבודתם בקבלת הטוב אמר אם על תנאי הוא ודאי לא תוכלו לעבוד את ה' כי לא תתמיד ההצלחה בהיותו אלקים קדושים אל קנא וכו' וכאשר ענו כלם לא כי את ה' נעבוד בלי שום תנאי אז קבלם יהושע ואמר עדים אתם בכם ויאמרו עדים הרי נחקרה עדותם בב"ד והוא האמת הברור בהבנת אותה פרשה ודע כי הגזרה הבחירה עצמה שקדם לנו באורה במקומו הקדימה להגן על יהושע שלא ידע בעגל עד שעת בטולו לפיכך נאמר בו בכור שורו הדר לו וניצל ג"כ בתפלת מרע"ה מעצת המרגלים כי היו אלו החמורות שבחטאת הצבור במדבר ואמרו כי יהושע בשליחותו של משה דכתיב ביה שלח לך השלים מקום לוי במרגלים לפיכך נזכר יוסף אצל מנשה ולא גבי אפרים וכאן הוסיף לו משה אות יו"ד על שמו בסוד המעשר לשבטים שהוא לוי כמבואר אצלנו יפה במקומו עמוד עליו כי הוא כפתר ופרח והנה הרצון בג' ראשונות החשובות כאחת לא ישתנה לעילא הוא חפץ בבחירה על כן לא הונח לה לנקודה העשירית שתשבר ולא נסתלק אורה לגמרי אלא נשאר גנוז אצלו א' ממאה שהוא עצם היו"ד והפשוט מתרבה על המלוי והרמז י' מדות שבקומת זעיר כל א' כלולה מכלן והוא סוד המעשר מן המעשר או א' מני אלף ממדות אריך על הדרך הזה ממש או בסוד אלף חכמה אבא יסוד ברתא והוא שרש החסד לפי' יש לו מתירין ולא בטל בסוד אסירי התקוה וכן מלאך מליץ א' בגימ' אסיר בתוספת שלש תיבות דכתיב ביה לשמוע אנקת אסיר לפתח בני תמותה הן הן הו' קצוות שהיא מיחלת תקונה וקיימתא לתחיי' ומי הם המתירים הוא שאמר הכתוב כי עד צדק ישוב משפט בסוד המלך המשפט הכולל אימא מלך ודאי זעיר הנקרא משפט דכתיב ביה אקים את סכת דוד וכתיב מי ירפא לך ושניהם מעוררים הגבה למעלה כדרך אתערותא דסליק מן הצדיקים ומן שכינתה תתאה עד מקום עלייתן וזש"ה כי עד צדק במקום נפילתה ממש ישוב משפט בעצמו ובכבודו להקימה ואחריו כל ישרי לב ימשיכו לה רב טוב כיד המלך העליון כל בעלי השפע הישר מפנימיות ההנהגה של (מעלה) [מעל] לב השמים

ודאי אמנם הידיעה הגמורה בכל מה שעתיד להיות שהוא הדעת הפשוט שקיו דאילנא סוד הת"ת עם כל פארותיו שהן ו' קצוות ו' נקודות ממש היא גרמה השבירה אל הכלים שלה לקיים מצות הבדלה בין האור ובין החשך כי מי ומי אשר במחשך מעשיהם לא יוכלו להתקיים אצל האור הפשוט היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם כי אין אדם בליעל מעיז פניו בפני בעל חובו:

פרק לח

לא מראש בסתר דברנו כי שרש הקלפות הוא מהמנין תבירין שנמשך הרע מהן ושרש הטוב נגלה ונתפשט מאותו האור בתוך הנקודות ולולי שבירתן אין רע בעולם רק הכל טוב ואין כאן בחירה ולא שכר ועונש אבל עתה שיש רע בטוב בתוך הקליפות בסוד נהורא דקיק והוא שירי האור שנדבק לשברי הכלים כמו שביארנו יש עונש לרשע המוריד במעשיו הרעים מאותו האור של מעלה להוסיף חיות לקליפות ויש שכר לצדיק המעלה במעשיו הטובים מאותו האור שבתוך המנין תבירין למעלה למקומו. והקליפות עצמן הן רצועות המלקות לחוטא והוא טעם הפסוק שאמר שממית בידים תתפש כי הקלפה, הקשה הזאת שהיא מעכבת אור השמש מהכנס למקום כבודו וכן הדוגמא למעלה הנה היא נאחזת בזרועות עולם שהם כאן גדולה גבורה מאנין תבירין וזהו אמרו בידים תתפש שהיא תופסת מקום להוסיף כח ומתפשטת ברשותם למטה אלמא שפיר קרינן בה והיא בהיכלי מלך והנך רואה כי הר"ת של תחלת הפסוק שב"ת שהוא התיקון האמיתי לכל השביעיות לפיכך שמש בשבת צדקה לעניים פירוש שמש אשר אמרנו למעלה שהוא תאר לזעיר הכולל ז' נקודות בכל מקום הנה כאשר הוא מתעלה לסוד שבת צדקה גדולה היא למנין תבירין שהם עניים לפי מקומן ושעתן ובזוהר פרשת בראשית אמרו שעל הסוד הזה נתקנה ברכה מעין ז' בלילי שבת לקיים בו לילה כיום יאיר שיהא הש"ץ יורד לפני התיבה להחיותו מעין ז' לא להעשירו בז' גמורות וגדול כבודו של שבת כי בו בעזרו בטול שממית זו ומעשיה וידוע כי השביעיות כלן נמשכו בתחתונים מז' מלכין קדמאין שהן תחילה לבחינת הזמן בעליונים כדכתיב כי שאל נא לימים הראשונים ולמעלה מהם חכמה ובינה שאמרה תורה עליהם ואהיה שעשועים יום יום בסוד יומו של הקב"ה אלף שנה הרי אלפים שנה קדמה תורה לעולם והם סדר זמנים המיוחדים ע"פ התורה בלי ספק כי אמנם אין לכתר שום יחס עם בחינת הזמן להעלמתו והוא טעם בראשית נמי מאמר הוא אשר איננו אלא כלל שלאחריו מעשה ופרטו של יום ראשון מתחיל ממאמר יהי אור ופשוט הוא. ולקמן בסמוך יתבאר מהות

השבירה תכליתה ותום דרכיה להביא כל מאמרי התורה מן התקון אל הצרוף וסוד התקון הוא כללות הידיעה הרי מדריגה אחת והצרופים פרטיה מדריגה שנית שכלם נדרשים אח"כ בשלישית בתמורת האלפא ביתות והכל במאמר ומכלל וחשבון פירוש מכלל הוא ריבוי הפירושים למלה אחת כגון אשברתי שהוא מאמר אחד צרופי בראשית שמשמעו שבירה ועוד מלשון ויוסף הוא המשביר וכן כי יש שבר במצרים ומזה המובן שברו על ה' אלקיו אע"פ שהוא בשין שמאלית כי הוא בסוד אור חוזר כטעם זרקא על ה' אלקיו דוקא בסוד מזוני במזלא תלו ואין להאריך בזה עתה:

פרק לט

ועדיין יש לומר בישוב השאלה שאנו בבאורה כי מאז בעולם התהו היתה מלכות בכח במקום ראש העליון ואע"פ שנתפשטו אח"כ כל עשר ספירות כמלא קומתו מראשו ועד רגליו לא זזה שכינה מן הנקודה הראשונה והיא ההוא רישא ממש כי נשאר שם הרושם מכל הכלילות ומלכות הוקבעה במקום מדת אחורים שבו אלא שלא יצדק בעצם ליחס אחורים בכתר שהוא מקום תפילין בגובה הראש אל כלל האצילות ובכלהו תלת רישין דאתכלילו בעתיקא אין שום הפרש בין פנים לאחור זולתי ארח צדיקים כאור נגה המפורש באדרא וזה החלוק מתחיל למטה ממנו שיש המצח מכאן שהוא מופנה והעורף מכאן המלא שער ויש לצד המצח ז' שערים שבראש ממשיכים האורות לחוץ דרך הפנים והם העינים והאזנים נקבי החוטם והפה משא"כ ממול עורף. וכשם שאין מדת אחורים בכתר ככה לא יתואר בו ימין ושמאל אלא כלא ימינא תדע שבשירת הים הוכפל ימינך ה' על הסוד הזה כי כלה לכבוד עתיק קדישא נאמרה אף מה שהזכיר המלך החסיד בהלל המצרי ימין ה' תלת זימנין הכונה על קו ימין של אבא ואמא היורד לעשות חיל פירוש מח ממש לזעיר שכן חיל בגי' מח ואז ימין ה' רוממה כי זעיר מתעלה אל מול המשפיע בסוד עליית פרקי החסד והנצח שנבאר לקמן בפ' ס"ב וה"ה לשאר הקוים כי אפילו קו הדין של זעיר מתעלה בסוד מוחין להשלמת הכונה אם בעליית פרקי הגבורה אל הבינה דאיהי רחמי ואם בחזרת החסדים מגולים מיסוד ולמעלה כי א' מן (ב') החסדים שבדעת המיוחד לגבורה דזעיר מעלה שליש וחצי ממנו לבינה ולדעת שבו כמו שיבא ועוד עקר מוחין מחכמה ולמטה כי היא בכל מקום תחלה אליהם ובכחו זה ישוב ימינו של זעיר לעשות מח לנוקביה דלית לה מגרמה כלום לפיכך אין פרקיה מתרוממים לעומתו ועלה אתמר לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה וגם אנחנו נשתתף עמה בספור שבחו של מקום וע"י כן בצרוף תפלתינו ומעשינו הטובים נוכל להעלות ראש מלכות

עד מקומה הראשון אשר היתה שם בתחלה וזה בנין אב לכל הפרצופין שעיקר נקודות עצמן תסתיים בראשיהם לפיכך בתר רישא גופא אזיל שהוא שאר ההתפשטות. ויש עוד טעם לשבח בשבירת הנקודות והוא נתינת רשות אל הטבע המורגש בכדי שתהיה כל הויה גשמית פושטת צורה ולובשת צורה שאין עשב למטה מבלעדי מזל למעלה מכה בו ואומר לו גדל והוא סוד הפח נשבר ואנחנו נמלטנו כטעם והמליטה זכר כי ההכאה היא השבירה וממנה ימשח הגדול שהוא התיקון המתחדש מכחה כמו שאמרו גביה אפרוח לכי מסרח גביל הנה הראיתיך עיניך דבר פשוט ומושכל טבעי בעומק הסודות וילמד סתום מן המפורש:

פרק מ

ולנו עוד טעם והכרח לשבירת הנקודות לצורך התורה והעסק בה כי אמנם מהות הנקודות אינו אלא מאמר או ספירה כמו שקראום חכמים וידוע כי הספירה יותר נעלמת והיא העצמות דעליה אתמר תורה חתומה נתנה והיא חמדה גנוזה והמאמר הוא כלי חמדה דעליה אתמר מגלה מגלה נתנה בגימט' ג' הויות דאינון (חד"ד) [חב"ד] וצריך לשבר חבור האותיות של כל מאמר כדי לצרף אותו לכמה פנים כי הא דתנינן שתי אבנים בונות שתי בתים שלש בונות ששה כי אם תרבה מספר הבתים שנבנה תחילה ממנין אבנים ידועות על מנין האבנים הקרוב אליו בהקדש עלוי תדע כמה בתים אתה בונה מהם שהרי מג' אבנים נבנו ו' בתים קח ד' אבנים שהוא המנין הסמוך לשלש וספור ארבע על ו' שנבנו מתוך ג' הרי ארבע אבנים בונות כ"ד בתים וכן מכאן ואילך לעולם תרבה הבתים על האבנים כסדרן והנה בז' ספירות תחתונות שעל חבור אותיותיהן הותרה הדרישה כדכתיב כי שאל נא לימים ראשונים הוצרך פרוק החבור לדרוש ולתור בחכמה על התיקון והצרוף ויתר הפרטים שזכרנו למעלה. אבל העליונות דעלייהו אתמר אין לך עסק בנסתרות אין שם פרוק חבור כלל ולמה שידיעת הדבר בעצם תלויה בסבותיו הנלוות אליו והיו העלות הקרובות לזעיר מכלל הנסתרות לה' אלקינו הנה מקצת צרופיהן של נקודות תחתונות עמהן תקוני זעיר והם הצירופים המתיחסים לשליש עליון שלו בבחינתו המשתוה למעלה הוצרכו להתעלות דרך הבינה לתלת רישין עלאין והשליש האמצעי נשאר בפקדון אצלם והשליש התחתון ירד בשבירת הכלים והוא טעם וישלך מידיו את הלוחות אשר הן בסוד נצח והוד תחלה ושליש התחתון שהושלך מן הידים גדולה וגבורה שהן שליש אמצעי מכל נקודה ונקודה ועוד מידיו יפורש מנקודות גדולה גבורה ולמטה שהן בסוד ידים לתקוני זעיר והידים בכלל משם

התחילה ההשלכה לשליש התחתון שבכולן והא דכתיב ואשליכם מעל שתי ידי ניחא לא' מן הדרכים שפירשנו למעלה כי הדעת הוא ראשון לנקודות הנשברות והנקודה האחרונה דעלה כתיב אחת מהנה לא נשברה אלא ארעא אתבטלית היא בסוד והארץ לעולם עומדת כי על כן ירדה ראשונה לכלן אלמא האורות פורחות ממנה והכלי לא נשבר כדי שלא יחזור העולם לתהו ובהו לפיכך נשבר היסוד פעמים. וע"ז נאמר ציון שדה תחרש כי תמורת שדה שלא נשבר תחרש ציון פירוש יותר מהנקודות האחרות דאי לא תימא הכי פשיטא דלא עדיף מיתר הנקודות העליונות. אלא זהו סוד החרישה שלאחר הזריעה מניה וביה ששנינו גבי אבות מלאכות נוספת על החרישה מקמי זריעה דלא סגי בלאו הכי וירושלים שהיא מלכות עצמה עיים תהיה פירוש לחרבות חורב שממה להוביר דלא תעביד שהוא הפך הפתוח והשדוד לעבדה ולשמרה וכתיב אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להם שוע כי היתה שממה הוא תשועה לכלם על כן חתם הנביא דבריו והר הבית לבמות יער כי היא ראש לשועלים אשר ביער בגימ' פר דינין ודי בזה:

פרק מא

כבר זכרנו כי תלת רישין עלאין דאינון כח"ב של הכתר על הדרך שבארנוהו נכללים בעתיקא קדישא שהם פנימיות ונשמה לכלל קומתו של אריך והוא נקרא עתיקא סתם וכשיאמר עתיקא קדישא לעילא הוא הראש האמצעי שמתעלה על התחתון בשעור מקום תפלין וכשיאמר לעילא לעילא הוא רישא דלאו רישא ובכל אלה אין למדין מן הכללות כי הכל נדרש לפי מקומו ויש לו לאריך בראשו ז' תקונים אחרים חג"ת נהי"מ של תקוני הראש הנקראים עתיק יומין ותנא בספרא דצניעותא סתרא גו סתרא אתתקין ואזדמין בחד גולגלתא מליא טלא דבדולחא פירש הראש התחתון שהוא מוחא סתימא נסתר ומוקף למטה מגובה הראש האמצעי הכותר עליו ולפי זה האמצעי מקיף את התחתון ואם באנו לפרש סתרא גו סתרא על שם קומת שניהם מבלעדי כתרו של אמצעי הנה אז יהיה האמצעי הוא הנסתר ומתלבש בתוך קומת התחתון ושתוף שניהם בכל אופן שיהיה נתקן והזמן עצמו להיטב לזולתו בז' תקונים ואלה שמותם הראשון גלגלתא כמשמעו השני טלא דבדולחא הוא המח הג' קרומא דאוירא קרום של מח הרביעי רעוא דרעוין הוא המצח החמישי עמר נקי שערות הראש הששי פתיחא דלא סתימין סוד העינים השביעי חוטמא כמשמעו וסימנם ג"ט קר"ע פ"ח וכשאנו באים לפרש מוצאם ומשכן כבודם של תקונים הללו ביחוד דע כי גולגלתא תבחן לכתר אריך המושפע מחסד דל"א דאלו ג' ראשונות שבו אין להם התלבשות אלא חופפות על תרין רישין בסוד מקיף גם

הדעת שלו נעלם מאד בסוד פומא דעתיקא כי אין דבור בלא דעת ועוד הפה עצמו אינו אבר מוגלם וכן הדעת בספירות כי שפתים לחוד והן נצח והוד שערי צדק ופתיחתם בלבד היא סוד הפה ואין לנו עסק כאן מן החוטם ולמטה כי הוא סוף התפשטות פרצוף פנים כדאיתא בשלהי מסכת יבמות ודי בזה אתאן לכתר אריך שהחסד דעתיקא סבה רחוקה אליו והכתר דרישא דאין סבה קרובה שאינו אלא צנור לאותו שפע ואמנם יש בפנימיות הגלגלת אוירא דלא אתפס הגנוז בסופה וחופף על המח ממעל לקרום כי הנה המח הוא בסוד חכמה והגלגלת היא כללות נקודתו של אריך שהיא עצמה בינה ומשלמת בו בנגלה מקום כתר ואותו אויר יחשב לו כתר נעלם כי כללות רישא דלא אתידע אחזי נהוריה בההוא אוירא הא למה זה דומה לסוד בינה של נקודות שהיא משלמת הכתר הנגלה לאצילות ואין כתר זה רק אריך עצמה ורישא דל"א הכלול בו הוא הכתר הנעלם ואולם טלא דבדולחא בסוד המח שזכרנו היא חכמה דאריך מגבורה דל"א לפיכך יש בבדולח צחצוח אודם בכלל כמה גוונים שהוא נוטה לכולם וזאת היא החכמה אשר יש בה השרשת הדינין בפועל לפי שהיא חכמה שבבינה ובאה מכח גבורה דאיתא באידרא דנשא דף קכ"ח ע"ב מוחא דעתיקא סתים ושכיך כחמר טב על דורדייה שהוא כופה את השמרים לכסא לו ויושב עליהם והואיל והותחלה חכמה שבאריך להתעורר בגבורה ק"ו לפרצופין התחתונים שבכולם יהיה בחכמה שבהם צחצוח דין ואף חכמה זו לא ידומה בה גוון אדום כל עיקר רק צחצוח בעלמא להגביר חסדיה לכח אמיץ לא יצוייר אודם בבדולח רק למטה במוחא דזעיר אבל התם חכמה של נקודות ובריאה דאין שנתקן ממנה היא כלה חסד פשוט ואין בה דין כלל וכ"ש בשאר חכמות הנדרשות לעילא מינה קאמר דאוירא היא בינה דאריך המלבשת את המח וחופה אותו על כן נקראהו מוחא סתימא דלא אתפתח כלל והבינה אצלו בסוד קרום חיתא דמנח ביה מוחא והיא מושפעת מת"ת דלא אתידע שכן אויר סתם נדרש בת"ת לפיכך נקרא בינה בן י"ה על שם ת"ת זה ועוד זה הקרום הוא בסיס לאותו אוירא דלא אתפס החופף על הקרום והמח כי אותו האויר הוא סוד המשכן רישא עילאה להחיות את האחרים ומתגלה כאן וגם הקרום הזה מאיר ומזהיר מאותו האויר הזך והקרום הוא בסוד רקיע מבדיל בין הגלגולת והמח כשם שת"ת מכריע בין הגדולה והגבורה ע"כ יאמר שהוא בסוד וא"ו ופירשו באדרא זוטא דף רצ"ב כי זה האויר מתלבש בשרש אשר לאבא בעליונים דאתמר התם וההוא אב הוא רוחא דגניז בעתיק יומין וביה אתגניז האי אוירא פירוש הואיל והמח עצמו הוא סתים ולא אתפתח כלל מהיכא יתאצל המח השני שהוא אבא ונקרא יו"ד עלאה אלא מן הרוח כעין קיטור העולה מן המח דרך הקרום וע"י המזל יתפשט אבא במקומו וזה

הקיטור הוא המזכך את הקרום ובאידרא רבה נמי דף קל"ה ב' שנינו האי אוירא הוא טמירא דטמירין דעתיק יומין ברוחא דגניז ע"כ והיא חסד עילאה היוצא דרך נתיב לא ידעו עיט בסוד טפת הגבורות הגנוזה בשרש העליון אשר לאבא שם ונקרא אויר שהוא עצמו או"ר ויו"ד תתאה רישא דזעיר כלולה בו הוא ישראל שעלה במחשבה ויש לפרש אוירא דכיא ביסוד וגם בבינה בסוד נוצר חסד שיבא לפנינו בפרק ס"ה ומשם נלמוד ליסוד של מטה וכן לבינה בכל מקום יש כאן סוד בוצינא דקרדוניתא לעומת רוחא דגניז ובו ניצוצי תקיפא בסוד טפת הגבורות לעומת אוירא דכיא כמו ששנינו שם באידרא זוטא דהאי מוחא סתימא אתתקן כעין דכר ונוקביה ונדבר בפ' הסמוך והנה ג' ראשונות שבאריך לפי חשיבותן הוצרכה כל א' מהן למדה שלימה מן הז' תחתונות של רישא עלאה אבל נצח דההוא רישא הספיק לחסד ונצח דאריך וכן הוד לגבורה והוד חומר ביסוד שכח"ד שלו הספיקו לדעת אריך וגג"ת לת"ת ונה"י ליסוד ועל יסוד בכל מקום שהוא כתיב ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער פירוש ירד והטה עצמו לקבוע מקומו אצל מלכות דכתיב בה ערו ערו עד היסוד בה כטעם ארעא אתבטלת ונשען לגבול מואב אל תקרי מואב אלא מאב זה אבא גבולו הוא הדעת שיסוד עולם פונה אליו תמיד ודבק בו אמנם מלכות דלא אתידע הוצרכה כלה למלכות אריך שכל אחת מהן נכללת ביסוד שהוא בן זוגם וזה השווי גורם לה שלא להשתתף עם הזולת ועוד דעלה איתמר בכל מקום איומה כנדגלות שיש לה דמיון וערך נכבד עם ג' ראשונות:

פרק מב

רעוא דרעוין הוא מצח אריך דעת שבו הכולל עמו ת"ת ויסוד מכח יסוד דרישא עילאה ודע כי בספרא דצניעתא הזכירו עמר נקי קודם רעוא דרעוין ואחריו השנים והסימן ג"ט ק"ע רפ"ח וכן הוא סדור המציאות כי שערות הראש הן למעלה מן המצח ואנחנו הקדמנו בזה רעוא דרעוין בסדר ג"ט קר"ע פ"ח ואחרים אחרוהו וכתבוהו בסדר ג"ט ק"ע פח"ר זה וזה משום דעמר נקי ופתיחא דלא סתימין שהם העינים כלם מנצח והוד דרישא עילאה שהן טמירין בג"ג שבו ונרמז בגלגלתא ומוחא דאריך הוא הדבר המפורש באדרא זוטא דף רפ"ח שאמר ולא שכיח כד אינון נהורין דמתפשטין דאתגליין וטמירין ירצה מתגליין ח"ג וטמירין בהו נ"ה לאפוקי ג' ראשונות דלא מתפשטין כלל. והנה נצח והוד הן לעולם בסוד דינין כמבואר בפ' צו דף ל"ב גבי ערבי נחל לפיכך מתפשטין בתוך השערות שהם דינין ומוצאם ממטה למעלה מראשי אודנין עד צאתם מקרומא דאוירא ובוקעים ברום הגלגלת לפיכך נאמר בפשיטות כי האזנים למעלה מן המצח כי מעוט השערות אשר

סביב לאזנים נגרר אחרי הרוב שהם למעלה מהמצח בפועל ועוד החלק העליון מתנוך האזן כשיגביהו אותו שלא יטה למטה יגיע עד גובה המצח ושאר פאות הראש צריך (לשיירו) [לשיירם] עד למעלה מעט מזה המקום שיהיה תמיד מלא שער וברוחב עד הציר החצון של עין ימין ושמאל ולעולם התפשטות האצילות הבא מכחם של נצח והוד דעתיקא הוא כלפי מעלה וגם יסוד כולל עמו נצח והוד לפיכך שניהם מתגלים במצח ג"כ והיא הנותנת דלא חשיב המצח הפסק בין עמר נקי לעינים והשערות הם מלבוש לכמה מיני אורות יוצאין מן המח שוין זה לזה בסוד ווי העמודים פירוש כל שער הוא בסוד וי"ו ונמשכים מן העמודים שהם נצח והוד והנה השערות הם נצח והוד פנימיים בסוד תרין ביעין למעלה מיסוד והם בסוד אודנין דעתיקא ולפי שאלו הביעין סתומין והשמיעה גם הוא פועלת בארח סתים בפנימיות האזנים כמו שזכרנו למעלה על כן לא נזכרו אזנים לעתיקא לא באדרא רבה ולא בזוטא ועוד טעם אחר אמר בדבר כי זעיר יש לו שמיעה לטוב ואתה תשמע השמים ויש לו שמיעה לרע וישמע ה' ויחר אפו אבל אריך אין דבר רע מתקבל לפניו כלל והנה האזן נכוית תחלה לפיכך ראוי היה להעלים אזניו דעתיקא שלא לדרוש בהם כלל וכבר מפורש בו ע"י ישעיהו אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע נשמר שלא ליחס סתימה לעינים כי העצימה איננה מזה המובן אלא התחזקות במראותיה שלא להסתכל חוצה לה אם אין המובט דבר הגון ולעולם מבעי לבערא שערא מעל אודנין שלא יחזקו שם הדינין והעינים הם נצח הוד בבחינתם למטה מן היסוד שהם מגולים בירכים א"נ עמר נקי הם פרקים עליונים ראשי מתנים ואשגחא פקיחא מפרק השני ולמטה שהם דין לפיכך יורדת הבכיה מהעינים כי מהם נמשכים הדינין אע"פ שהכל רחמים גמורים למעלה הא למדנו כי סוד ביעין בז' עליונות הוא משפיע באודנין של אריך וסוד ירכין דלעיל בעיינין דאריך לשון אחר נ"ה של מעלה מכתר שלהם עד גבורה הוא סוד השערות ומשלימין פאות הראש והצדעים שהם במקום חסד וגבורה לרישא דאריך ומת"ת שלהם ולמטה הוא סוד העינים דאינון נ"ה בתקונים הגלגלת ואית דיימא דאינון חכמה ובינה דאריך מושפעים ע"י ג"ג דאין מנ"ה דל"א וזה יצדק בדרשא אחריתי שהעינים בכלל תקוני הראש כלו הם. חכמה ובינה באמת שהרי הגלגלת כלה תתייחס לכתר והלחיים הם ג"ג החוטם בכללו בסוד ת"ת. השפתים נ"ה. הלשון יסוד. והפה מלכות. וכן בזעיר כי יהיו העינים בו חכמה ובינה מג"ג של צלם מנ"ה דאימא אמנם לפי דרכינו כאן יספיק לשמעתין לומר דחוטמא דאריך פירש נקבי החוטם ממלכות דל"א הם דאתמר בה ותהלתי אחטם לך כי זאת המלכות היא הנקרא תהלה תמיד ועד מקום הזה יעלה ראש נוקבא במהרה בימינו בזמן שיהיה אור הלבנה

כאור החמה. ואמר רב המנונא לבעל החוטם אני מתפלל כי הנה השרשת החוטם בסוף המצח למעלה מבין העינים הוא סוד ת"ת שהוא בעל החוטם בעלה דמטרוניתא ומזה יובן באמרם על ר"ג בעל החוטם מתבקש כמה רב גובריה של אותו צדיק לעורר רחמי שמים בגובהי מרומים והמשך החוטם היסוד הסחוס אשר שם תרי נוקבא דפרדשקא רחל ולאה אשר בנו שתיהן את בית ישראל שהן שתי בחינות למלכות אחד מאימא שהיא לאה לכן היא שמאלית שאינה כי אם הארה. ועל רחל אתמר אבא יסד ברתא שהיא נקודה עקרת הבית ומקומה מימין החוטם ואתער רוחא דכלא שמן המלכות בא רוח הקודש לכל הראוים אליו. ופירש באדרא מימינה נשיב רוחא דחיי לזעיר כי רחל היא בת זוגו משמאלא למלכא משיחא כי לאה היא אמו. ואלו השבעה תקונים נתפשטו עד המקום אשר היו שם בכח כל שאר הנקודות בנקודה הראשונה לפיכך נקלטו במלכות שבכתר ודע כי יש בגלגולת עצמה נהירא דחוורתא דאנהיר לתליסר עיבור בסוד י"ב אותיות שבג' הויות והכולל הנדרשים ג"כ במוחא סתימא אלא דהתם כעין דכר ונוקבא אתתקנו בסוד שש קצוות לכל אחד מהן שלשה יודי"ן וג' ווי"ן כנגד ו' ההי"ן מה שאין רשות לחלק בגלגלת אלמא המתקלא שהיא סוד זכר ונקבה דאינון דאתנסיבו שקילין דא עם דא. נדרוש ברישא עילאה בשלילה מוחלטת ובגלגלתא בהעדר הקרוב להויה והוא אין ובמוחא סתימא יש מאין ולמטה ממנו יש מיש. והנה הי"ג תקונים שזכרנו בחיורתא ובמוחא האי כי ארחיה והאי כי ארחיה אלה ואלה רחמים גמורים. ועוד תליסר נימין בשערי דרישא והם בינונים ותליסר תקוני דיקנא בסוד הדין אלא דהכא אתו לאכפיא לדינין ונדבר בם בפ' ס"ה דעלייהו כתיב לבושיה כתלג חיור לפי שהזקן ותקוניו מכסים ומלבישים בינה גג"ת דאריך שהם עיקר הקומה הצריכה לבוש. ועוד אריך בכלל קומתו הכולל עמו רישא דאין הוא לבוש אל העתיק. וכבר זכרנו מזה. ושער רישיה של אותו לבוש הוא כעמר נקי כי לא יתואר שער כלל לא בראש ולא בזקן זולתי באריך שהוא הראש הג' למטה מכלם ואחרי שהושלמו תקוני הראש אשר הם לאריך עצמו הנה מכלליות נקודתו נעשה פרצוף שלם במלא קומתו בסוד התפשטות לצורך שאר פרצופין התחתונים שיהנו מזיוו והוא מה שבארנוהו למעלה:

פרק מג

וממאי [בכת"י - ואע"ג] דאמרי רבנן כי עקר השפעת עתיק יומין הוא בב' ראשים הנלוים אליו אין ואריך. הנה אלה הז' מדות אחרונות דעתיקא קדישא תשלחנה הארה ושפע בסוד התפשטות להחיות כל האצילות שהן י' מדות מבלעדיו אחרי היותו להם בסוד

א"ס כפי אחד מן הדרכים שפירשנו למעלה. וכבר זכרנו כי כח החסד דעתיקא הוא הנשמה לכתר אריך וגבורה לחכמה שבו והן במקום כתר וחכמה של כלל האצילות נשארו ד' ספירות דעתיקא מת"ת עד היסוד כי מלכות אין בו בסוד ההתפשטות הזה רק העטרה שביסוד היא בחינת מלכות שבו כי אין לו בת זוגו כמו שאר הפרצופין שהן זוגות אין ואריך. אבא ואימא. ישראל סבא ותבונה. נער ישראל ולאה. יעקב ורחל. והנה ת"ת דעתיקא שנתלבש תחלה בקרומא דאוירא עכשיו נתפשט בבינה בסוד גרון. ובארנוהו. ונצח דעתיקא יש בו ג' פרקין העליון מתפשט בחסד אריך שנתלבש באבא. והשני בנצח אריך שנתלבש בזעיר. והשלישי אין לו מקום באצילות וכן בהוד לאידך גיסא. הפרק העליון מתפשט בגבורת אריך שנתלבשה באימא והשני בסוד אריך שנתלבש בנוקבא והפרקים התחתונים לשניהם נתפשטו בבריאה יצירה עשיה להחיותם. ואע"פ כן מה שחוץ לקומת דאריך לא יקרא אצילות אבל עתיקא קדישא הוא מחיה את כולם ומושיע אין בלתו. וההבדל בזה בין עתיקא לא"ק הוא כי עתיקא אין פרקי נ"ה התחתונים שלו יוצאים למטה מן האצילות כי אם בסוד ההתפשטות. אך עקבות משיחא ממש דא א"ק מגיעות למטה בעשיה כי גאות אדם המגביה לשבת תשפילנו לראות בקיום עולמו כי הוא ראשון לעילא עד א"ס הוא אחרון לתתא עד אין תכלית ומבלעדיו אין אלקים מכל מקום הוא נתלבש באותו ההתפשטות שעושה אריך לכבודו וכן הדור לו ודי בזה. והנה יסוד עתיקא קדישא יוצא בחזה של אריך הרי חזה ציון בסוד היסוד הזה בו קרית מועדינו כי קרית הוא בחינת מלכות הכלולה בו ואין מועדינו יוצא מידי פשוטה שהן בסוד בינה. אב"א מצד אריך שהוא מנקודת בינה ואב"א מצד אימא שמלבשת זרוע שמאל עד החזה והכוונה כי מלכות שביסוד הזה היא המגעת לחזה אריך אך יסוד לבדו עד סוף מדתו מגיע לסוף עובי הכתפים של אריך. עוד היסוד הזה עצמו מבלי העטרה יש לדרוש בו חזה ציון בחזה דרישא דאין. אמור מעתה כי יסוד רישא עלאה מצד עצמו מגיע לחזה הראש השני ולכתפים של שלישי. ויסוד דרישא דאין לחזה אריך ולכתפים של אבא ואימא ויסוד אריך לחזה אבא ואימא ולכתפי ישראל סבא ותבונה הרי השבח של עליון כמה שהוא משפיע למטה דהיינו יסוד שבו מגיע לכתפים של תחתון שהיא מקום חזה לאמצעי ולעולם שבח התחתון כמה שהוא מקבל היינו ראשו מגיע לכתפי העליון אלא שלפעמים הכתר למעלה מן הכתפים כגון אבא ואימא שחב"ד שלהם מגיעים לכתפי אריך וכתרם לגרון בסוד קנה חכמה קנה בינה כמו שיבא וגם אריך מקרי היות ראשו מגיע לכתפים של כתרו דאין שהשליש ממנו בלבד הוא המתעלה על ראש אריך וג"ג שבכתר זה הן הן הכתפים הדרן ליסוד עתיקא שנסתיים בחזה אריך על הדרך שבארנוהו

כי שם יוצא האור בגלוי בלי מסך ומתפשט לצדדים החסדים לימין להאיר לאבא והגבורות לשמאל לצורך אימא:

פרק מד

אבא ואימא לפי האמת שני פרצופין הם שנתקנו בבת אחת משירי נקודותיהם של חכמה ובינה והטעם לזה כי הכתר בכל מקום הוא אין שמשמעו העדר וחכמה ובינה חומר וצורה שאין זה בלא זה מציאות מושלם כי הא דתנינן צבת בצבת עשויה וכבר בארנו כי מלכות שבכתר קלטה בעצמה נקודות חכמה ובינה ואף ע"פ שנתישבו בה זו בנצח וזו בהוד דידה הנה סלוקן יחד תחלה במלכות ואח"כ ביסוד א"א בשום פנים אלא כמה שנתלבשו ב' הנקודות זו בזו ואעלו אהדדי ואח"כ נחלקו בנצח והוד לא שחזרו שתים כמו שהיו כל א' בפני עצמו אלא באופן זה חציה של זו וחציה של זו מימין נעשה מהן רישא דאין. ימין הנצח לימינו וימין ההוד לשמאלו. ומשני החצאין משמאל נעשה רישא דאריך שמאל הנצח לימינו ושמאל ההוד לשמאלו. וכן בב' זרועות אריך שמהם אבא ואימא ונדבר בם. דע כי אחרי שנתלבשו הזרועות זה בזה הנה ב' החצאין הפנימיים האירו באבא והיה פנימיות הימין קו החסד שבו ושל שמאל קו הדין שבו ומאחורי הזרועות הארת אמא קו החסד שבה מימין וקו הדין משמאל וכל אחוריהם ביתה ומחלק הגוף שהוא מייחד הזרועות ונלוה אליהם נעשה הקו האמצעי שלהם מימין אריך לזה ומשמאל לזה ועל זה השתוף הגמור שבין חכמה ובינה בכל מקום. אמרו עליהם בזוהר כחדא נפקין כחדא שריין ולא מתפרשין כי תקון פרצופיהון נעשה בבת אחת מהתחלה אחד שהוא מאור לבושו של אריך זהו כחדא נפקין ואחרי גמר תיקונם הם פנים בפנים זהו שריין כעין זרועות אריך שהם מכוונים זה לזה והם ריעים תדיר דלא מתפרשין שלא נפלו לעולם משא"כ בדודים דאינון זעיר ונוקביה שנוקשו ונשברו ובפרט בנפילת נוקביה מחמת קטרוג שאז חזרו בסוד נקודה דקה כי שבו ועלו ט' ספירות דידה לאימא והן עצמן הספירות שנתנו לה ממדות זעיר והיא עשירית לון בסוד המעשר עתה שבה הארתן של זרועות אריך להשפיע מה שהיה פנימה לו בשניהם לימין האצילות ששם נתקן פרצוף אבא מן הג' פרקים שבזרוע עם חלק הגוף עד החזה ברוחב ועד הטבור בגובה דכתיב אני חכמה שכנתי ערמה בגי' ב"י חס"ד ארי"ך לפיכך נתייחדו החסדים לאבא. ומה שהיה חוצה לו לשמאל האצילות ושם נתקן פרצוף אימא על הדרך הזה לפיכך נתייחדו הגבורות לאמא וסימן אני בינה לי גבורה בגי' שכינה שהרי אימא היא עצמה שכינתא עילאה. וכבר ראיתי מי שיחס זרוע ימין כמו שהוא לאבא פנימה לו לקו

ימין חוצה לו לקו שמאל וכן לאמא בזרוע שמאל אך התועלת במה שאמרנו ראשונה היא להראות שאין באריך אחוריים [כלל כי אחוריים] שלו הם פנים ממש לאימא ואין בזה מחלוקת אלא דאידך לא נחית להכי לפיכך סתם דבריו ואפשר לתרץ באופן אחר כי אמנם הדרך שאנו דורכים בו בכלל הדרוש הזה יאות אחר השבועה דכתיב בה ולא אבא בעיר שאין אבא משפיע באמא רק מצד בינה שבו וכן קודם תקון המתקלא אבל בזמן שיש כניסה לירושלים של מעלה ושל מטה. ואבא משפיע בעין יפה מצד חכמה שבו אז אין צריך לחלק בזרועות אריך ובכל דכותיה וילמוד סתום מן המפורש:

פרק מה

אלמא מחסד אריך ומגבורה שבו עם חצי ת"ת נתקנו אבא ואמא מחציו התחתון של ת"ת אריך ולמטה יצאו זעיר ונוקביה כי מנצח נתקן זעיר ומהוד נוקביה שהיה חצי ת"ת משלים לשניהם הקו האמצעי בסיוע יסוד אריך לזעיר ומלכות אריך לנוקביה. וכאן היה שוים ומקצת ת"ת אריך כתר לשניהם אלא שקטרגה הנקבה וירדה עד מלכות אריך שהיא עטרה בראש יסוד וזעיר ירש את מקומה ולקח כל נה"י דאריך וזהו שאמר הכתוב ונתתם את נחלתו לשארו ודרשינן את נחלת שארו לו והנה במעוט הזה היא הדרשה שאמרנו וכשהיא עולה עמו יתקיים הכתוב כפשוטו אלמא מוסיפין לפשטיה דקרא שיש בו תוספת ועלוי רב לשכינה וגורעין ודורשין כדאמרן שיש דרשה לסוד מעוט הירח שהיא (עתיד נפרצה עתיד נבנית) [עתים נפרצת עתים נבנית]. ודע כי התפשטות אבא ואמא הוא לפעמים עד טבור אריך בלבד ולפעמים עד הרגלים הא כיצד בזמן שזעיר נעשה פרצוף שלם גדול מלא קומתו בן י' ספירות ונכנסים בו מוחין מאריך ע"י אבא ואמא אז נאמר דאבא ואימא ומזלא הן הן מוחי זעיר. וכדי שיוכל לקבל כח אריך המעורב בו מלבישים אבא ואמא את אריך עד סוף מקום רגליו וזו"ן נהנים מנו ע"י. אבל אם אריך אוסף רגליו וזעיר מתנהג בקטנות בו' קצוות בלבד. אז אין זו"ן מלבישים רק ההארה הנשארת שם מרגלי אריך ואבא ואמא אוספים הארתם אליהם שלא להלביש את אריך רק עד הטבור כטעם אין חכמה ואין תבונה כמשמעו ואין עצה פי' חבור שני היסודות שלהם לנגד ה' שהוא זעיר ונעשה מקומה חלל בסוד חלול ה' שאין חולקין כבוד לרב דא אריך שיהא אבא ואמא מכבדים מקום רגליו ומלבישים אותו וזעיר חי מן הרושם שלהם בלבד לפיכך אריך מסתלק ומתקפל. ולעולם נשאר (הראש) [הרושם] מגולה שאין ההלבשה אלא בגוף ועל קטנות זעיר נאמר כי לא בכח יגבר איש. והטעם הוא מה שפירש רישיה דקרא רגלי חסידיו ישמור. חסר יו"ד דא אריך. שמר לא נאמר

אלא ישמור בסוד חדוש מעשה בראשית למעלה וכל יום קללתו מרובה מחברו למטה בעמקי שאול.ורשעים בחשך ידמו כי אריך גונז תמיד האורות שהוא מעלה במקום שאין היד שולטת והיא סגולה ערוכה ושמורה לקץ הימין. הדרן לתקון פרצופין דריעין דלעילא שהיה בזה האופן הנה חכמה ובינה של אבא נעשו מן הפרק העליון של צד ימין שהוא כולל היד והאצבעות בסוד נשיאות כפים וכן מצד שמאל לאמא ובלאו הכי לא ניחא דכתיב ובשפלות ידים ידלוף הבית ומן הפרק האמצעי גג"ת שבזה ובזה שהוא קנה הזרוע מכאן ומכאן נעשו ג"ג ומן המרפק ששם נה"י ימין ושמאל נעשו להם נצח והוד כי שם חבור הגוף עם הזרועות והוא המשלים לאבא ואמא הקו האמצעי הכולל דעת בפני עצמו אצל נשיאות כפים ונבארהו בסמוך ות"ת ויסוד כי הדדי שהרי יסוד בכל מקום רובו מוצנע בחלל הגוף וכשם שהמלכות של אריך נכללת ביסוד שלו כי בה נתקנו יסוד ומלכות כי הדדי בשני פרצופין אלה ג"כ מעין דוגמא של מעלה ונוסיף לקח בכלל הדרוש הזה במקומו בס"ד:

פרק מו

מסקינן כי זרועות אריך היו נשמה ופנימיות וחיות לאבא ואמא כי כתר וחכמה שלו דאינון גולגלתא ומוחא עם הפנים למעלה אין להם ירידה לכאן כלל. אמנם חצי ת"ת העליון נשתתף בזה עם הזרועות כי הוא היה נשמה ליסודות שניהם ומבטישות הכתר העליון בגרון אריך נעשה מזה הגרון כתר א' לשני מלכים האלו בסוד קנה חכמה קנה בינה וצירופם להנחיל אוהבי יש שהוא חצי כתר וכלו יש במספר שוה בסוד עתיקא דא אריך שחציו מתלבש באבא ואמא וחציו בזו"ן. ובמקום שמתחילין הסימנין ליכנס בחלל הגוף שם יחשב סוד הדעת לאבא ואמא ודע כי יש בקנה חוליא ובר חוליא ובוושט שני עורות א' לבן וא' אדום להורות כלילותם זה מזה ועוד הרי שניהם בגרונו של אריך שהוא מנקודות בינה. והנה הימיני הוא הגרגרת בסוד עה"ב אין בו אכילה ושתייה כי משם יוצאים ז' קולות שבמזמור הבו לה' והם ז' הבלים בסוד מלואו של שם ס"ג שבבינה. וז"פ הבל הם בגי' גרון והשמאלי הוא הוושט שסוף התפשטות כחו יוצא ממדה למדה עד מוצא הפרש לאוכלי אכילה גסה בסוד שטו העם ולקטו וכבר זכרנו כי לא נאמרו דברים הללו באריך כי אם בסוד התפשטות ואין צריך לכפול לאזן שומעת והנה קנה הוא ה"פ אל בסוד ייא"י ושט ה"פ ס"ג להורות שהוושט באריך לא ירע ולא ישחית כי איננו מתפשט אלא עד הוד שהם ה' מדות וכשנצרף יסוד אריך ליתר הקצוות בהנהגת הרחמים הנה ו"פ ס"ג יהיה בגימט' חשמ"ל וכן שם אדנות בכלילות העטרה

אצל יסוד שהוא עצמו סוד חשמל בסוד קפול רגלי אריך שיסוד עולה אצל ת"ת וביה כתיב ה' יברך את עמו בשלום במספר שוה. אבל בזעיר הוושט הוא במספר ז"פ מ"ה וההתפשטת עד למטה מעורר כח הדינין. נקטינן כי זרועות אריך וכל גופו מן הטבור ולמעלה הם מכוסים בתוך אבא ואמא בסוד לא ראו קורות ביתי דא טהירו וי' גוונים שבו קורות ודאי מעמידים עולם הנסתר ההוא שפת חלוקי הוא גופו של אריך להיותו מכוסה משני פרצופין הללו מלמעלה למטה עד הטבור ויש כאן סוד התפלה כי הוא מעלה סוד תפלת זעיר לעילא והיא צריכה שיכסה את לבו ולא סגי להפסיק בלבד בכדי שלא יהא לבו רואה את הערוה רק לק"ש ולד"ת אבל חצי ת"ת התחתון ונה"י שלו משוייריים להיות נשמה ופנימיות לזו"ן ויהיו מכוסים בתוכם אחר התקון השתא מיהת מגולים הם ראשי מתנים (המכון) [המכוונים] כנגד הטבור עד סוף התפשטותו והם מים תחתונים בוכים כי כל גובה קומתו של אריך נדרש בסוד מים שהוא חסד והגלוי מעורר הבכי בו מרוב הארת הטהירו בהם דואגים שמא ח"ו יבאו לידי תקלה כמו הכלים הראשונים שנתבטלו מרוב האור וכ"ש בהיותם קרובים למקום שברי כלים והוא אומר פשטתי את כתנתי בשבירתם כי חסר ממנו לפי שעה הלבוש אשר היה ראוי להעשות לו מן הנקודות התחתונות בסוד הדין החופה על החסד שכן כתנת בגימטריה י"פ אלקים עם השמות איכה אלבשנה לחזור ולזכות בו. השיב אמריו לו רחצתי את רגלי להרחיקם מן הקליפה הנמשכת משבירתם ולעסוק בתקוני זו"ן ואז מובטח הוא שלא יטנף את רגליו כי ד"ו פרצופין אלה ילבישו אותם אחר התיקון וכבר פירשנו למעלה בסוד שבירת התחתונות הרבה טעמים לשבח ולא אחד מהם צודק באריך כלל חלילה לו להוציא אפי' משהו לקליפות שהן עצמות דברים בטלים חלילה לו שיהא טפה מאורו נדחית חוץ למקום כבודו כחוט השערה אפי' רגע אחד והוא לא יתואר בהפשט צורה כלל דעליה אתמר אני ה' לא שניתי וכן גלוי מסתורין שלו בחלוקי הצרופין לא יתכן בדרכי ה':

פרק מז

ראוך מים אלקים עד סוף המזמור יפה הוא נדרש על כלל המאורע הזה שאנו בבאורו כי אמנם אלו המים של אריך הם אשר מעל השמים דא זעיר כי על דידיה הם אבא ואמא ואריך עליהם זהו מעל השמים אמר כי המים העליונים האלה ראוך אלקים דא טהירו שאין אריך יגור יראת העונש מפניו אך במורא וכבוד יסתכל בו וקורא אותו בשמו בחציו העליון של אריך שהוא רשאי על זה בהיותו מכוסה מים לפיכך אלה המים העליונים לא רגזו ולא חלו מפניך אך ראוך מים תחתונים מטבורו ולמטה ואין להם רשות לקרא יחילו

שהם בכים אף ירגזו תהומות אלו אבא ואמא דכתיב בהו תהום אל תהום קורא תמיד בלי הפסק זהו כלל שלאחריו מעשה והוא אומרו זורמו מים עבות אלו גנ"ת דאריך קול נתנו שחקים נצח והוד אף חצציך יתהלכו אלו חצי גבור שנונים אשר ביסוד בב' חלוקות שבו כח החסדים והגבורות לא יגורהו רע כלל קול רעמך בגלגל דא זעיר האירו ברקים תבל דא נוקביה רגזה ותחל הארץ בסוד הקטרוג והקטנות בים האחרון דרכך ושבילך במים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וזה השביל הוא נהורא דקיק המתפשט שם והוא הגורם כי גם מ"ט פנים טמא פנים יחשבו במקומם כי הם צל הצל מן הפנים שבטהרה אך עקבותיך לא נודעו להם ח"ו נחית כצאן עמך סוד הנשמות [הקדושות] הנכללות בזו"ן ביד משה ואהרן שני היסודות של אבא ואמא ודע כי מלת בכי"ם הוא נוטריקון ברוך כבוד ה' ממקומו שהוא פיוס מן ההנהגה התחתונה לעליונה וכשראו מרע"ה וכל העדה שהיה זמרי בן סלוא גורם שבירה חדשה ובטול גדול אל האורות העליונים בעונו מהרו לתקן הה' עילאה כעין דוגמא של מעלה לפיכך כתיב והמה בכים בגי' ע"ב מקור המים הרומז לאריך וזאת ההעלאה היתה בשרשים העליונים וזה פריה כי אמנם רצה המאציל עליון לתקון זה שיוכללו השוקים של אריך ויסוד עמהם בזרועות דידיה והגוף באמצען דאינון תלת גו תלת נה"י בגנ"ת אחרי שפרקי הידים ירדו מסוד נשיאות כפים (להעקד) [להעקר] עם הרגלים בסוד למעני למעני אעשה כי הנה למעני הוא בגי' מאתים מחצית ד' מאות עלמין דכסיפין עלאין הנמשכים מעתיקא קדישא מן ההויה שבראשו במדת אחורים בסוד ד' יודי"ן של ע"ב שלו בכלילות י' וכאן עולין ב' ויורדין ב' וכבר הניחו הארה ורושם כדי הספוק לקיום המוחין של אבא ואמא וסלוק הרגלים היה בזה האופן נצח בגדולה קו ימין הוד בגבורה קו שמאל. יסוד וחצי ת"ת בחצי ת"ת העליון כי הוא הרוב והתחתון מעוט ויסוד ששעורו רובע ישראל מלבד שהוא ורובעו ד' משלים אותו לחצי שעור וכאשר נתקפלו רגלי אריך למעלה בסוד עקידת יצחק בן אברהם הנה בהרכבת קומת אריך לקפול זה קרינן ביה בסוד העקידה ויבקע עצי עולה כי טבורו וחזה שלו נבקעים ונפתחים להכלל חציו בחציו וב' שוקיו הן עצי עולה בסוד הבינה העולה היא למעלה ואז נעשו כאבן השואבת לקלוט בעצמן שירי האורות מן הנקודות שהשליכתם אמא כשהגיע עתה עת דודים להתתקן בסוד פרצוף והעלו עמהן רוב האור מן השליש התחתון שנשבר בכליו של זעיר עד הבינה הוא המקום שבו נשאר בפקדון השליש האמצעי כמו שזכרנו בפ' כ"ח הגע עצמך שהשליש עליון שנסתלק הוא בסוד מקיף של כלל דנקודה מנה ובה. האמצעי המרחף תחת הבינה הוא הפנימי והתחתון שנפל הוא החצון ומעתה עיקר חיות' של זעיר ונוקביה יהיה מן השליש האמצעי שממנו

אליהם פנימי ומקיף השליש התחתון בסוד נובלות שאריך הכשיר העלאתו אלינו בכשרון מעשינו כי לולא הסיוע העליון כל מעשינו תהו ושם אצל בינה מצא מין את מינו וניער:

פרק מח

קבוצות האורות האלה שהעלה אריך ברגליו הכל יחד נמסר מחסד אריך לחכמת אבא תחלה כי ב' ידיו של אריך נכללו זו בזו כלא ימינא והוא סוד כוס של ברכה שאוחזו בב' ידיו ונמסר לימין והשמאל לא תסייע בשעת ברכה ואריך טוב עין הוא יברך למח אבא וממנו לאמא לצורך תקונו של זעיר וזה א' מן הטעמים שמוחי אבא ואמא נעשו מפרקי ידיו של אריך שהם עולים בנשיאות כפים ויורדים (בעקר') [בעקדה] דרב גובריהו לאין שיעור יותר מהכנפים ואלו היינו דורשין מוחין של אבא ואמא מכתפי אריך היה נראה שאין לידיו עליה וכתיב ובשפלות ידים ידלוף הבית ח"ו אך לא העלה אריך ברגליו כל נצוצי הטהרה לגמרי כי השאירו שם למטה קצת הארה לקיום הקליפות שעדיין לא הגיע זמן בטולן א"כ לא עלה רק המעולה והמשובח מאותו האור שממנו נתקנו זו"ן לעצמן ולצורך העולמות התחתונים עד סוף גבול הקדושה (יהיה) [והיה] זה בחבור אבא ואמא כי היא נתעברה מד"ו פרצופין שהיתה הנוקבא לאחורי הזכר והוא מקופל תלת גו תלת וכאשר נכללו נה"י דאריך בגג"ת שלו אז נתבטלו האורות בנצח והוד פנימאין ונמשכו ליסוד בסוד טפה הפוך זרע ותשכח עזר בסוד מלכות הכלולה ביסוד אריך. והנה תחלה נתפשטו ו' קצוות של זעיר ברום קומתו של נצח אריך וכן מלכות בהוד אמנם לא נתגלו ממדת הנצח וההוד רק מחכמת שלהם ולמטה וכתריהם נשארו נעלמים כי הקפול כן חייב לפיכך מחצי תפארת התחתון של אריך נעשה כמו גג וסוכת שלום של זו"ן להיות כתר על גביהן וכאן מקום קטרוג כי היא חשבה להיות פרצוף שלם כמו אמא שהיא שוה לאבא תמיד אך נתמעטה מלכות עד חצי קומתו של זעיר. והנה יסודו של אריך הוציא הבל מצנורו בתוך הת"ת העומד באמצע הזרועות ומשם יפרד ימין ושמאל. וידוע כי האריך הוא הרצון ואין טעם למעשיו והנה זה ההבל מצד הנותן שהוא אריך יהיה מלואו של שם ס"ג ומצד המקבלים שהם אבא ואמא יפורש ה' אמא ל"ב אבא שבו סוד הנתיבות ומצד הדבר הנתון ה"פ ב"ל הוא בגי' ק"ס בסוד זעיר אשר יקראוהו באמת עץ החיים כמשמעו ומספרו והוא חשבון אותיות ההויה המתרבעות זוג זוג פעמים יו"ד על ה"י וה' על יו"ד. ו' על ה' וה' על ו'. וכן בהתרבות אות ראשונה של שם על שאר אותיוו דהיינו י"פ הו"ה. וכן בהתרבות שתי הה"ין על י"ו במספר שוה וכבר אמרנו כי

כלי המוחין של אבא ואמא נעשו מזרועות אריך. ועתה מזה ההבל שנכנס בתוכו נתקן פנימיות המוחין לאבא ואמא כדי שיהיה להם התעוררות לזווג וצריך סיוע מלמעלה הואיל והוא בלא מיין נוקבין רק בתורת חסד שנאמר אמרתי עולם חסד יבנה ועכשיו אריך מסר את ד"ו פרצופין בסוד טפה מתוך קו החסד שלו לאבא וממנו הופקדה במעי הבינה בסוד העיבור שיבא לפנינו בפרק נ"ד:

פרק מט

מעונה אלקי קדם פסוק זה נאמר על סוד הקפול שהוא נדרש בגובהי מרומים בסוד עמך ישראל אינם יכולים לקבל רוב טובה. ועל החלוקה השנית שהיא ולא רוב פורענות יש כאן סוד עקידת יצחק להחליש הדין גם הבל ראוי היה להעקד בקדש ע"י קין אלא שגרם החטא ונתגלגלה חובת הבל שהציץ ע"י קין החייב. וזכות יצחק בשנת הבל ע"י אביו שנתלבש בדין להפוך את יצחק לחסד. והנה אלקי קדם בגי' קץ דיצחק פי' סוף קומתו מחציו ולמטה שהוא הנעקד והנקפל ואורו של אריך נתפשט עד סוף עולם האצילות מאבא המשלים מקום חכמה עד מלכות שהם ט' ספירות רצוא ושוב הרי ח"י תשלום אותיות שמו א"נ חי הוא החלק העליון המכוסה ח' אמא מדה שמינית י' אבא י' שבשם כנודע יתכן כי ק"ץ הוא הנקפל להגן מרוב פורענות כד"א קץ שם לחושך ולמעלה חי נקפל למזג רוב הטובה כי באור פני מלך חיים ושפיר דייק קרא דלא קאמר מעון אלא מעונה בסוד בינה והוא מעון האצילות כלומר לא בלבד עד מקום שאבא ואמא מתפשטים בתחלת מציאותם אלא למטה מהם ג"כ למקום זו"ן לפיכך אמר ומתחת זרועות עולם כי הזרועות הם מים עליונים ואחריהם ימשוך מים תחתונים ושם למטה כתיב ויגרש מפניך אויב שכן אריך מוסיף לו מגרש תמיד [כי] יגרשו מימיו רפש וטיט ופי' מפניך בשביל הפנים והאורות שהוא מעלה תדיר מן הנובלות בכל יום בחדוש מעשה בראשית והוא אומר לו לאויב השמד פועל יוצא. וקרינן ביה השמד פועל נפעל עומד כי הרע מכלה את עצמו. והוא טעם כי אשב בחשך ה' אור לי ויש כאן סוד זכור ברית אברהם ועקדת יצחק שכבר תמה זכות אבות מימי הושע בן באריכדאיתא בגמ' דכתיב ואיש לא יצילנה מידי ולפי שברית אבות לא תתום לעולם הרי אנו אומרים בתחנה ובבקשה זכור בפה סוד מאמר לחדש בכל יום ברית אברהם זו כריתת הערלה בכל מקום שהיא ודחיית הקליפות להשקיט כללות הדינין שהן י"פ אלקים דעלייהו אתמר בחנני ודע שרעפי זה וזה בגימ' ברית אברהם שהוא תקונם ועקידת יצחק היא העלאת האורות שישלימו הם חסרון המיין נוקבין הראוים באתערותא דתתאי וכשאין

אנו זכאין כל הצורך כתיב לא לנו ה' לא לנו פי' לא מיבעי' שאין בנו זכות רב כאברהם אבינו שהיה עושה חלקו וחלק גבוה כמו שמפורש בספר הבהיר אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי והוא טעם למען אדני למען אברהם שקראך אדון אלא אפי' חלקינו לא לנו כי אין בידינו טובנו ממעוט הזכות לפי' לשמך תן כבוד על חסדך זה חלק גבוה ועל אמתך שאתה מבטיח בה עושי רצונך ויש במספר לא לנו ה' לא לנו י' הויות וכן לא לנו היינו אל אלהים שהוכפל בפסוק והשם המיוחד באמצע והוא משיב למעני אעשה עד שיושג התכלית כדכתיב וישכון ישראל בטח שהוא בגימטר' מנצפ"ך פעמים וה' אלקים אמת עם הכולל ובתוספת בדד היא עם י' אותיות מנצפך כפול שהדינין כלן יומתקו בשלימות והוא גמר תיקוני זעיר:

פרק נ

הזיווג אשר אמרנו שהוכן בחסד לאבא ואמא הוא בסוד רוחא ברוחא שכן אריך מרכין זרועותיו ומעורר נשיקין ביניהם בסוד אחוה כי הן פרצופי האר' בלבד לפיכך אין להן מעצמן זווג אחר רק אילת אהבים ויעלת חן ר"ת חבוק נשוק כי שמאלו תחת לראשי קודם בתקון זה וימינו תחבקני כדי שלא יהא לבם רואה את הערוה בשעת הנשיקה שהוא רוחא ברוחא מטרפשא דלבא ולמעלה דע כי פסוק שמאלו בא בשיר השירים פעמים. הראשון בסוד זו"ן דכתיב בהו שמאלו תחת לראשי בתוספת למ"ד כי ראשה חלש ודעתה קלה. ושמאלו של זעיר הזמנה אליו לחזקה שכן כתיב שם כי חולת אהבה אני. והשני בסוד אבא ואמא דכתיב שמאלו תחת לראשי דכחדא אזלין וראשיהון שוין ובגדלות זעיר עולה עמו אליהן וכתיב אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני אשקך מיין הרקח שהוא עם המלה בגימט' שדי וכולל י"ב הויות עם המקור להשלמת הזווג העליון עד ראש רחל בתחלת תקונה מנקודה לפרצוף והוא מכוון לחציו התחתון של ת"ת זעיר בין דרועין דמלכא ממש ואיך תהיה יד שמאל מגעת שם אלא בשפלות ידים לפיכך אומר לראשי כלומר מזומן לראשה בגדלות וכשהיא שם יצדק בו תחת ראשה ממש ובזה צדקו דברי מי שכתב כי גדולה גבורה הן אב ואם ושהן אח ואחות והכוונה על זרועות אריך המתלבשים באבא ואמא ואין נשיקין בלא הבל וזה נרמז בפסוק ישקני מנשיקות פיהו חלקהו ודרשהו פי לחוד הו לחוד פי לנשיקין לפיכך לא כתיב פיו ודע כי יש נשיקות שהן מלא פום כמו וישק יעקב לרחל שקדמה לכל דבר והם מחכמה ובינה של זה דכתיב ביה חכו ממתקים מעוט רבים שנים אלמא חיך עליון ותחתון שניהם במשמע בחכמה ובינה של זה. ואין לחוש כאן לבטול אמא ודיניה אדרבה היא מתרחבת בסוד צבי היא

לכל הארצות ר"ת צהלה ושמחה ברבוי ההשפעה והיא תהלתה ויש נשיקות במקצת כמו ישקני מנשיקות פיהו הראשונות קודמות לבעילת מצוה שהן הכנה לאימא עצמה לעשותה כלי ולמ"ד השמוש במלת לרחל הוא סוד רוח נמסר לה בפקדון מתמיד לשכב אצלה להיות עמה בסוד וא"ו שזכר הכתוב במלת ואד יעלה מן הארץ כי הנה אד משם אדני רומז לאתערותא מת"ת ולא סליק כדקא יאות מבלעדי סימנין דדכורא והנשיקות השניות קודמות לבעילת קדושה שהיא להרבות את הדמות זרע קדש ועל זה נאמר כי יבעל בחור בתולה תחלה שהיא מצוה רבה הקדושה אח"כ דכתיב יבעלוך בניך לפיכך צריכה נשיקה במקצת פן ירבו החסדים על הולד ולא יהיה ממזג כראוי וגם בעילת מצוה ובעילת קדושה יש בהן להקל ולהחמיר כי בראשונה שאין אשה מתעברת ממנה מקבלת שפע רב כפי כחה צבי היא להתרחב ולהעשות כלי אע"פ שאינו ניכר לפי שהוא מלוי רוחני ולא גשמי אבל בשניה אינה מקבלת אלא לפי צורך הולד ודאי' מג' חדשים ראשונים שהתשמיש קשה לזה ולזה ואולם סדר הנשיקין הוא בזה האופן לעולם נושק אבא לאימא תחלה והיא מעלה הבל כנגדו ואח"כ נושקת אימא לאבא כדכתיב אמצאך בחוץ אשקך והוא מעלה הבל נגדה. וכשאבא נותן לאימא הנשיקה במקצת מצד בינה שבו בלבד כטעם ישקני מנשיקות פיהו ולא כל נשיקות אז אבא מקבל הבל מאימא מצד חכמה שבה כי הבל בינה שבה היה מתבטל בהארות אבא אלו נכנס בתוכו וכשאמא מחכמה שבה נושקת לאבא מקבלת אימא הבל ממנו מצד בינה שבו שאין כח באימא עכשיו לקבל יותר מהשעור הזה כטעם אמצאך בחוץ וכל זה הוא כדרך מה שביארנו למעלה כי מהצד הפנימי של זרועות אריך הקרוב לגוף ומחבקו נעשו חכמה ובינה לאבא ומאחורי שניהם לאימא אלמא גבורות אבא הם חסדים לאימא וחסדים ראשונים שהיו לאימא נעשו גבורות לאבא כן הדבר הזה וכל האמור כאן אינו אלא הארת אבא ואימא להגביל שעור ההתפשטות שעתידים זעיר ונוקביה להצטייר ולהגלם אח"כ במעי האם כמו שיבא:

פרק נא

הרי אלה הנשיקות וההבלים שזכרנו (שתיהן) [בכת"י - שתים] שהן ד' לזה ולזה שהן שתי נשיקות ושני הבלים לכל א' בערך מה שנותנים ומקבלים כדי שלא תתחדש כאן שום הויה אלא מזכר ונקיבה ויש לאבא לבדו תוספת בזה והוא הדבור שצריך לפייסה מה שגנאי הוא לה כי השתיקה יפה הרי כאן ה' מציאות נשיקות הבלים ודבור שכנגדם ה' מוצאות לאותיות התורה אחה"ע בום"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסצר"ש ולפי מה שהנחנו שאין

שום הויה בלא זכר ונקיבה גם הדבור צריך שימצא באימא לא נאמר נאלמתי דומיה רק במלכות לפיכך היא צריכה תמיד שיבעול וישנה שבכל יום חוזרת להיות נקודה ונבנית מחדש עם חדוש מעשה בראשית אבל באימא עילאה ההזמנה הראשונה לעולם עומדת ותמיד עושה פירות אלא שהדבור כמוה בחדרי לבה ואפילו לפומיה לא גלי כ"ש שאינו מגיע לאזנה והוא טעם ואל אישך תשוקתך דמרציא ארצויי וקרי להו רבנן אשתו תובעתו לקיים מה שאמרנו על כן אמרה תורה שדרכיה דרכי נועם וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא וכל שהוא לשם שמים אע"פ שאינו עושה פירות עכשיו במוחש הגשמי כגון היה הוא זקן או היא זקנה לא גרע מבעילת מצוה להזמין אתערותא מתתא אל הרצון העליון דכל יומא זמניה הוא היום אם בקולו תשמעו וזהו בסוד הנפש אשר עשו בחרן אע"ג דכתיב ואני זקנתי ואדוני זקן ומלת חר"ן בגימ' אלקים תלת זימנין כי היו אברהם ושרה ממשיכים נפשות הגרים במספר שוה (מתחלת) [מתלת] מוחין דלעילא בסוד קטנות אשרי המיישיר מחשבותיו ומכוין דעתו לשמים ובזה תבין מה שמצינו בדברי רשב"י נשמתא לנשמתא ורוח לרוח שכן אמרו בזהר פ' וירא דף ק"ג ע"ב קב"ה אתידע ולא אתידע בגין דאיהו נשמתא לנשמתא ורוחא לרוחא גניז וטמיר מכלא וצריך לדעת כי פרי הנשיקות נשמות וההבלים רוחות והנה הנשיקה הראשונה שאבא פועל אותה ואימא מתפעלת ממנה החסד גובר בה והוא סוד נשמתין מסטרא דדכורא שתחלתן חסידים גבורים וכו' כמבואר בתקונים ונדבר בם בפ' נ"ה וההפוך כשכנגדה וכן ההבלים אמנם מהדבור מוצא הנפש אחת היא לאימא עילאה מפיוס האב המגיע לאזני מלכות שלא מתה לפי האמת אלא אתבטלת והדבור מועיל אליה להתנער מעפר ואין כאן נפש לנפש למעט את התפלה שלא תהא דברנית דלא בעינן נשים מסוללות ודע כי החיות פנימי לזרועות זעיר נתקן במעי אמא מן הנשיקות גדולה משל אבא וגבורה משל אימא והחיות לשוקיו מן ההבלים נצח מאבא והוד מאימא ויש עוד לאלה הנשיקות וההבלים שתוף אהדדי זוג זוג משיתוף הנשיקות נתקן הפנימיות לת"ת ומשתוף ההבלים ליסוד שהעטרה כלולה בו בסוד נפש מרוח וההבל הזה כלול תרין בכלילות עשר הוא עצמו ו' זעירא הוי ושעשע יונק דא זעיר על חור שעתידה נוקביה לצאת ממנו שלא ישלוט בו פתן אין עוד רק מלכות שמים נוקביה דזעיר יסודתה מדבורא של אבא דעלה כתיב ה' בחכמה יסד ארץ והיא נפש ממש במקומה וכלולה ימין ושמאל ואמצע כשם שהרוח כלול מנה"י והנשמה מגג"ת אף אנו נאמר שהחיה כלולה מחב"ד והיחידה בכתר שהוא שרש לג' קוים הרי כאן ה' חלקי הנפש כל חד כלול תלת דעלייהו כתיב כל הנשמה

תהלל י"ה דוקא בגי' ט"ו כליליות ויש בכל זה להוסיף לקח אך מה שבארנוהו מספיק אל המכוון הנה להועיל לבני גילנו ולקרבן לתורה:

פרק נב

להבין אמרי בינה מה הוא עבור אימא הנמשך מן ההבנה שבארנו למעלה דע כי מלת עבור נחלקת לשתים ע"ב רי"ו כי הנה שפע אימא כשהיא מעוברת מזעיר הוא בא מכח ד' שמות הא' מצד אבא בסוד זרע דידיה והוא שם הויה במלוי יודי"ן העולה ע"ב ורי"ו הוא צרוף ג' שמות מצד עצמם והם שם אהי"ה ביודי"ן העולה קס"א שהוא באימא ממש ושם של הויה בההין העולה ב"ן שהוא לה סימן תחתון הכולל יסוד ומלכות דידה מספר שניהם יחד רי"ג ולהשלים מנין רי"ו נקח שם אלקים ונחלוק אותו בג' חלוקות אל מימין מי משמאל ה' באמצע על הדרך שיבא בסוד היניקה והוא עצמו סימן עליון המאוחר לעולם ותלוי בתחתון וע"ב שאמרנו משלים רי"ו למלת עבור ואית דיימא שיש ע"ב רי"ו מימין וע"ב רי"ו משמאל וכמה שנתבאר למעלה כי שתי חכמות חזרו לאבא ונשארו ב' תיבות לאימא הרי ע"ב בשתי בחינותיו מיוחס לאבא ורי"ו פעמים לאימא והכל עולה אל מקום א' ואולם זמנים הרבה קבע הטבע החכם לסוד העבור שאנו בבאורו יש יולדת לתשעה חדשים או לשבעה או לשנים עשר וטעם היולדות לתשעה כי אמנם זעיר במעי אימא הוא מקופל ראשו בין ברכיו ושש קצוותיו שהן עיקר בניינו כלולים תלת גו תלת פי' גג"ת בנה"י כי הא דאמור רבנן אציליו על ארכבותיו וכל א' מן התחתון מוסיף כח מג' העליונים ונעשים ט' וסוד היולדות לז' כבר ידעת כי חצי ת"ת התחתון של אריך נכלל בחצי ת"ת העליון ואריך שהוא בינה שבכתר ממשיך בכחו זה שובע שמחות לאימא במקומה שגם היא בסוד בינה ואריך הוא מלגו ואימא מלבר והנה כאשר יהיה זעיר מושפע מאימא בלבד בסוד תבונה אז הוא עבור תשעה וחציו העליון של זעיר נכלל בחציו התחתון אמנם בזמן שאימא משפע אריך שבה חולקת מכבודה לזעיר אז גם קפולו של זעיר הוא ממטה למעלה ואע"פ שראשו בין ברכיו הנה בעליית הברכיים אצל הזרועות גם הראש עולה עמהם והרי היא נכלל חציו התחתון בעליון בסוד עבור יוכבד שהיא אמא ממשה שהוא זעיר וכתיב ותרא אותו כי טוב הוא שנקפל תחתון בעליון ועל ההפוך מזה כתיב כי יצר לב האדם רע עיין לקמן פ' צ"ז אך העבור שכלו טוב הוא הראשון שעלה במחשבה להשתלם באימא שכח אריך מעורב בו והוא סוד בראשית בזכות משה דכתיב ביה וירא ראשית לו ונכלל יסוד זעיר וחצי ת"ת התחתון שלו בחצי ת"ת העליון בדוגמת קפולו של אריך ולהיות הת"ת מדה אחת ונכלל חציה בחציה ויסוד

מתעלה אצלה לא הוצרכה אז לכלילות המדות האחרות אך ג"ג הוצרכו להיות כלולות מנה"י וכפל מדותיהם הרי שש והשביעית היא מדת ת"ת וגדול כבודה שיום א' בחודש הז' סגי ליה דרב גובריה כי הא דאמרי רבנן היולדות לז' יולדות למקוטעין וזהו סוד מה שאמרו כי משרע"ה נולד לז' להיותו מקפול ת"ת חציה בחציה ויעקב לא כן שהוא מיסוד זעיר וכתיב ביה וימלאו ימיה ללדת לפי' אמרו בזוהר משה מלגאו יעקב מלבר והעבור השלישי לי"ב חדש הוא לצורך מלכות בסוד ואחר ילדה בת שנשתהתה ג' חדשים אחר זעיר והמספר מכוון על הדרך האמור שנכללה מלכות גם היא עם נה"י מגג"ת:

פרק נג

הדרן למאי דפתחנא ביה בפרק מ"ז כי נכללו ספירות אריך תלת גו תלת והעלו האורות שירדו מז' מנין תבירין מן השליש התחתון שבה אצל אורות השליש האמצעי שנשארו ברפיון תחת הבינה ושם נוסדו יחד ז' ספירות תחתונות שבכל א' מהם ועדיין רשומן למטה אך הצל והרשימו של ג' ראשונות שלהן עלה עם רגלי אריך ולא נשאר מהם זולתי רושם מן הצל בלבד ומכאן אנו למדין כי אין לקליפות ראש לפי שלא נשאר מן הראש למטה רק צל הצל שהוא בבואה [בכת"י נוסף - דבבואה] דלית להו לשידי כי אין שירים לשירים זה טעם הוא ישופך ראש כי הקדושה קולטת בעצמה מדת הטוב הראויה להשפיע בראשו של נחש וכתיב וראש פתנים אכזר הלא הוא כמוס עמדי פי' המהות שהיה ראוי ליטול אותו הראש ואין לו הוא הגנוז בקדש ודע כי נצח אריך העלה כל חלקי הו' נקודות בלבד והוד שלו העלה חלקי הנקודה הז' והוא טעם ושמתי בים ידו זו שמאל לים שהיא מלכות על שם העלאת הרגלים להעקד בידים ממש ובנהרות ימינו שהן ו' קצוות וזה מקום קטרוג כי נכספה להיות גם היא מרכז לקצוות כמהו ולא ניתן לה אלא על ידו וזה יחשב לה מעוט לפי' אמרו בזוהר איהו בנצח פירוש זעיר כלו הועלה בנצח אריך ועל נוקביה אמרו איהי בהוד ואריך לקח זעיר מירך ימין (כשעלו) [בשעלו] שהוא מים בסוד החסדים ובזרת שהן ה' גבורות אש ממים לקח נוקביה מירך שמאל והדר אתכליל שמאלא בימינא ומסר הכל לתוך רוח אבא בסוד נקודות מעורבות והוא הגלים האורות האלה ונתבררו אצלה בסוד טפת לובן כלילא תלת גו תלת ונכנסו באימא דרך היסודות של שניהם ובמעיה אתבררו עד אחת אחת כל נקודות אלה לרקום אברי זו"ן ופי' טפה הוא כמו עסה בלוסה מאותיות רבות מעורבות בלי סדר אלא שמות שלא נתחברו אותיותיהם בקדימה ואיחור ולא הוברר שום א' מהשמות לעצמו ולא לגריעותא כי אין זה ערבוביא ח"ו רק מעוצם הכלילות והיחוד וכאשר יאמרו אליך

כי הכא שאריך פשט ימינו אין זה כי אם שם ע"ב שבחסד אריך ובכחו זה (הועלה.) [תיבה זו ליתא בכת"י] הכניס כל האורות למח אבא שגם הוא ע"ב אלא שמתחלף בנקודו והוא שם שגיא כח לקבץ כל האורות בעצמו תחלה ולבררן ולהורידן דרך שם קדוש ונורא שאותיותיו מסודרות זו למעלה מזו על פני אורך השדרה כדרך שאמרו בגמרא על פסוק מנא מנא תקל ופרסין והיסודות גם הם שמות הקדושים מכינים ומזמנים האותיות מהאורות האלה לסדר מהן שמות מיוחדים לפי צורך התקון וכן בכל מקום הכוונה לברר שמות הקדושה מסיגי השברים והאותיות חצוניות של שמות הקליפות שנתערבו עמהם במיתת המלכים והאורות שנחלקו צריכים ברור מכח הקליפה שהניחה אצלן רושם קצת ואע"פ שלא יצאו לפועל עד שחטא אדם מ"מ הוצרכ' (ההבדל) [בכת"י - ההבדלה] בין קודש לחול מתחלת המחשבה לצרף הידיעה אל הבחירה ואולם לא היה אדם ראוי לאותו מעשה ביום הבראו על תכלית השלמות בסוד אלוה עלי אהלו ולא לישראל באותו פ' שפסקה זוהמתן אלא למען דעת כל מאמין ישר מתהלך בתומו חפשיות הבחירה באמת והוא הנרצה במאמר הנביא אני אסבול ואמלט:

פרק נד

ולפי דרכנו למדנו לתקוני זעיר ע"י אריך אבא ואמא כי מה שהיה תחילה בתאר אין בסוד אור נעשה מאין בסוד מים ונמדד בכלי קבול שהוא שעלו ר"ל ש"ע נהורין מתפשטין מתלת רישין הנרמזים בלמד או אמור ע"י אריך אבא ואמא אל זעיר שהוא ו' ואח"כ נעשה רקיע בהתפשטות אל מציאות יש מיש והוא סוד יהי רקיע יחזק הרקיע לחים הוו ואקרישו ואז נמדד בסוד שמים בזרת תכן כי ראשונה העלה אריך ברגליו אורות הנקודות שנשברו והן בו בסוד אין ונותן אותם לאבא ואמא כדי שיתגלמו בסוד יש [בכת"י - י"ש] ועדיין הוא יש (הטב') [בטבע] אור לא זול' והוא צהוב הפנים של ריעים אהובים בשעת הנשיקין אמנם בסוד עבור יהיה זעיר כעין מים עד תום מ' יום של יצירה הולד ובהתפשט אבריו אח"כ יהיה בסוד רקיע ועם זה [יובן] באמת צרוף מלת ויאמר שבאה זה י"פ במעשה בראשית כי ו' רומז לקו המדה הגורם ליוד שהיה נקודה להתפשט בסוד אור מים רקיע ר"ת אמר הרי ויאמר:

הגה"ה - וכן נתקשה משה במעשה המנורה ואין קשוי אלא לדעת בכח מנורה של אש מחמימות אמא שהיא ממעל לו מן השמאל ע"י פרקי נה"י דידה הן שקלים שרצים והחדש למפרע כי החדש בנצח שרצים בהוד שקלים ביסוד [בכת"י ההג"ה מסתיימת

כאן במילים - ודי בזה, וההמשך ליתא] נקטינן בו בהתחזק הציור בצורות הוולד. [ע"כ הג"ה]:

ומאי דכתיב וכל בשליש עפר הארץ הוא בהגדלתו של זעיר והנה כאן במעי אמא כל הנקודות האלה נבררו אוכל מתוך פסולת ומשופרי שופרי נתהוה זעיר בסוד עובר ונעשו מן הרשימו של כח"ב שבכל א' מן הו' נקודות כח"ב של זעיר בסוד ראש כי העובר במעי אמו ג"כ יש לו ראש אלא שהוא חלוש כי בא מן הצל בלבד ומשאר הכליליות נשלם גופו של זעיר מן הצלול שבהם והוא סוד בעצב תלדי בנים נדרש לשבח לפי שעורנו כי [בכת"י - שעודנו בו] בכח ע"ב שהוא אריך הנה אמא שהיא חוה אם כל חי תלד זו"ן בעלי מדות שלמות בסוד הצד"י שהעשירית נכללת בהן. ובשעת הלידה הושלמו ספירותיו עצמות וכלים עד נצח ועד בכלל ונשארו הוד יסוד מלכות במעי אמא לא כליהם ממש דהא ילוד בפנינו דוגמתו שלם באבריו אלא פנימיות ג' מדות אלה הוא שלא הושלם לפי שלא נבררו מתגבורת הדינין עד זמן היניקה והנה כשנולד זעיר נתפשטו רגלי אריך למטה ושבו למקומם שהרי הם מכוסים מעתה וזעיר גופיה הוא בסוד ד"ו פרצופין אבל אין פרצוף נוקביה מגיע רק עד בין חדוהי לאחורוי מן השליש העליון דת"ת שלו ולמטה. אך הכתר שלה הוא מכוון לשליש העליון של ת"ת בין ג"ג ממש. וע"ז נאמר ומספר את רובע ישראל כי מלת ומספר היא בגי' שכינה עם המלה ועליה דרשו בזהר עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים והיא את רובע ישראל ר"ל אצל ד' מדות תחתונות של זעיר דאינון תנה"י שמלכות נכלל בו בסוד עטרה בלבד:

פרק נה

אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים דע כי בעת הלידה שיצא זעיר מלובן ומזוכך לאויר העולם יצאו מחוץ למחנה שירי הדינים ומותריהן שהם הפסולת והתמצית בסוד דם נדה שהובדל כאן בחדרי הבטן מן הז' נקודות (נשברות) [השבורות] כשנחשוב יסוד לשנים או שיהיה הדעת נמנה עמהן שכנגדן כתיב וטמאה ז' ימים ואם נקבה תלד שלפי הסוד הזה שאנו בבאורו היא גזרה קיימת ואם יהיה היובל אז צריך לברר עוד מן השבעה מלכיות שישנן א' א' בז' נקודות אלה והדעת מחשיב בהדייהו לא' מן הדרכים שפירשנו למעלה בפרק י"ט. ועם שבעה נקודות שבנקודה אחרונה שהיא עצמה מלכות כלה דייק קרא דכתיב וטמאה שבועים. אבל בג' ראשונות דידה אין רע והוצרכה הויות נוקבא ליטול אבל המלכיות של מעלה בז' ספירות זעיר כדי שהוא ימשול בה ולא יהיו שתי רשויות ח"ו אין הנקיבה מצטיירת אלא מחזה זעיר ולמטה ולפי דרכינו למדנו

שיש כאן י"ז מלכיות כחושבן זעיר של הויה דאתמר בהו כל ישראל בני מלכים הם. ז' בספירות זעיר ועשר בקומת נוקביה ובשבילן דרשו בתיקונים י"ז דרגן לנשמות ישראל ואלו הן מלכים צדיקים נביאים חוזים מארי תורה גבורים חסידים עד כאן מזעיר וכן מנוקביה הרי י"ד. יתירה עליהן נוקביה מג' עליונות דידה דאינון נבונים חכמים ראשי אלפי ישראל ואלה הג' יתרות המושפעות ממנה מכוונות אל הבאות מחג"ת של זעיר ושבע דידה לארבע דידיה שכנגדן כתיב יוסף בן י"ז שנה היה רועה בסוד ויתן אותם אלקים ברקיע השמים שהוא יסוד צנור הנשמות וכתיב ויחי יעקב בארץ מצרים י"ז שנה שבהם פרו וישרצו עד שראה ס' רבוא מיוצאי חלציו היא הדבר שהובטח בבאר שבע אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם אותך דוקא שתהיינה עיניו רואות הוא שאמר יוסף למען עשה כיום הזה להחיות עם רב. ועוד עם רב בגי' י"ב הויות אשרי העם שככה לו. ובשיר השירים רבה אמרו שראה ס' רבוא בני תורה אפשר דשומרי תורה קאמרי שלא היה שם א' בהם יוצא מן כלל מטה שלימה בגי' נפש כי הושלמה לו לזקן סוד הנפש לבית יעקב על מלאת עיין בזהר פ' ויחי דף רי"ו ב' דלא איכפלי קראי ותנאי לאינון י"ז שנה לספר לנו תנחומים אלה לצערו של זקן ומהתענג ומרוך כי אם ללמוד על הסוד הגדול הזה שהיה תמיד לזכרון בין עיניו של יעקב אבינו והאל ית' הקים עצת עבדו והוא רואה ושמח ולפי מה שהונח בפשיטות בזהר פ' ויצא דף קנ"ג ב' כי בנימין הצדיק לא שמש ערסיה עד דאתא ואשתכח יוסף וברדת אבותינו מצרימה היו לו י' בנים צריך לומר שהתחילה הברכה בבית יעקב לפרות ולרבות שלא כדרך טבע משחזר בנימין אצל אביו ודכוותיה ברך יי' את בית עובד אדום ואף יוכבד שנולדה בין החומות בכלל ברכה זו כי משעה שננער הזקן לרדת מצרים בטלה גזרת הרעב וסרה הקושיה הקדומה איך היה לוי משמש מיטתו בשני רעבון אע"פ שתרצנו במקום אחר כי כיון שהותר לחשוכי בנים הותר ללוי ג"כ שהיה מארי אלפין ויודע שלא הושלמה המצוה אלא בזכר ונקבה ועדיין קשה מה שזכר הזוהר שם ופשוט במדרשים מחקירת יוסף ותשובת בנימין על קריאת השמות לי' בניו שהיה זה בירידה ראשונה לפיכך אפשר לפרש בא' מג' דרכים אחרים א' כי בנימין הצדיק בימי אבלו של אביו משתי מצות שנתחייב באשתו קיים א' זו פריה ורביה ובטל א' זו מצות עונה, ב' כי משנצנצה רוח הקודש ביעקב וירא כי יש שבר במצרים חשיב כאלו הקל אבלו מעט ואז התחיל בנימין לפקוד את נוהו, ג' כי גם קודם לכן משיצא יוסף מבית האסירים ועלה לגדולה מזליה דיעקב חזי והקל אבלו והוא דקדוק לשון הזהר כד אתא יוסף ומשתכח כי החבוש בבית כלא עם יושבי חשך הוא ככלי אובד ובצאתו בא ונמצא בין בני גילו דאלו בהתודע יוסף אל אחיו לא שייך

למימר ביה כיון דאתא יוסף ונכון הוא גם מה שכתוב שם דף קנ"ח ב' כל זמן דרחל לא מתעברא מבנימין אתעכב תמן לאו למימרא שיצאה מעוברת שהרי ישב בסכות י"ח חדש ומשם לשכם ומשם לבית אל קודם שנולד בנימין אלא כל זמן שצפו שלא הגיע פרקו של בנימין קאמר הדרן לשמעתין צא חשוב י"ז פעמים דו"ד שהוא בסוד מלכות בכל מקום הרי הן בגי' רחל אמהון דכלהו וכן מדוד עד יאשיהו י"ז מלכים הוו שירמיהו החזיר בימיו עשרת השבטים פי' מקצת מכל שבט ומלך עליהם והואיל ולא אקרי קהל כי אם ביושבי הארץ כדאיתא במסכת הוריות שפיר הוי יאשיהו מלך על כל ישראל אלא שבסוף גנז את ארון הברית וסיהרא הוי זמין לאסתמרו נהורא ובשמחת הקהל בדברי הימים הרים חזקיהו המלך שבעה אלפים צאן והשרים הרימו י' אלפים צאן [בסוד צאן] אדם שאמר יחזקאל ועוד מנת המלך אלף פרים ומנת השרים אלף פרים והרמז לאבא ואמא וכלן שלמים:

פרק נו

היניקה היא כ"ד חדשים כי אחרי שנדחה הפסולת הבלתי מקבל תקון הנה כשם שדם המניקת הראוי להיות שופע משיורי הלידה ולהתהפך לנדות אדרבא כלו נמתק ומתהפך לחלב כי על כן אין משגיחין בוסתות כל אותו זמן כך הדינין של הי"מ דזעיר צריכים לארץ כי נשארו בה מקוריהם ונתבררו ביניקה ונמתקו ונעשו חלב והטעם לכל הזמן הזה הוא כי סוד שבזעיר אשר אמרנו שיצא הכלי שלו לאויר העולם והניח האורות למעלה הנה הוא צריך למתק בח' חדשים להיותו כלול מי' וצריך לברר אותו בעצם ראשונה וגם דרך פרט מכתר ועד נצח שלו וכן אתה אומר ביסוד ומלכות דזעיר הנה כי כן הוד וז' עליונות שלו הן ח' וכן יסוד וז' עליונות שלו ח' מלכות וז' עליונות שלה ח' הרי כ"ד ואולם הוד נתברר לעצמו וליסוד ולמלכות שבו וגם לענפיו שביסוד ומלכות לפיכך יספיקו ליסוד ז' והוא וכשנתברר לעצמו ולמלכות שבו וגם ליסוד שבמלכות דיה למלכות בברור ז' והיא זהו לרבנן אבל לר' יהודה דקסבר שאין היניקה אלא י"ח חדש די לו לזעיר המתוק לג' מדות אחרונות שלו הי"מ מבינה שלהם ולמטה שהם חמשה והיא בכל א' מהם על הדרך שבארנו וכי תימא בין למר ובין למר כשם שהוד נמתק בכאן לעצמו לענפיו שביסוד ומלכות ושניהם כמו בברור א' סגי להו למה זה ברור המדות העליונות שכבר נשלם עד נצח והוא בכלל לא הספיק לענפיהן ג"כ אשר בהי"מ יש לומר עיבור לחוד יניקה לחוד עוד ידוע כי כשנולד זעיר אבריו קטנים ואין לו מוחין כי חב"ד שלו הן בהארה בלבד ואח"כ אימא בסוד היניקה ממתחת גופו ואבריו בזמן כ"ד חדשים שהן בסוד נ"ה דידה

כל א' כלול מחברו הרי ט' וחג"ת דידה גם הם בסוד דדים במקום בינה כלולים זה מזה הרי י"ח עד כאן לר' יהודה דסבר שאין החלב מוריד לזעיר הארת מוחין דידה אבל לרבנן מוריד לו ג"כ הארה מחכמה ובינה דידה שהן בסוד נקודות ויש לו לזעיר כיוצא בהן אך לא מדעת דידה שהוא עצמו הארה בכל מקום ועדיין לא האירה בזעיר כלל אלמא חכמה ובינה כלולן תלת שהן שרש לג' קוים הרי כאן ו' עודפין על הראשונים וצרופן יחד כ"ד חדש. ועם זה הדינין שהיו בהי"ס דזעיר נמתקו בחלב שהניקה אמא אותם ומח עצמותיהם ישוקה. שהרי נתפשטו כל אחד בפני עצמו ומוסיפים כח לגדול האברים ולעשות מלאכתם וכשם שהולד אינו הולך ולא עומד על רגליו עד שינק זמן מספיק כך למעלה בנצח והוד כי לא שלם ברור ההוד עד היניקה ונצח כשהוא לבדו אע"פ שאינו פגום אין לו פעולה מושלמת אך נצח ישראל לא ישקר כי אין הדינים נאחזים בנצח זעיר אלא בהוד בלבד משא"כ בנוקביה כי רגלי שתיהן יורדות מות אלו נצח והוד דידה. אבל בזעיר נאמר והודי נהפך עלי למשחית הוא לבדו ולא הנצח. כי הקליפה אחוזה בהוד שיונקת בחוץ מכחו והשפעתו לא זולת הרחק מאד מאד ממחנה שכינה והיא מעכבת על הנצח שלא יפעול בכח החסד כראוי לו. ועל סוד זה הוצרכו משה ואהרן שניהם בעצירת מגפה אחת כנגד נצח והוד ופנחס בשניה כנגד יסוד ודוד בשלישית כנגד מלכות ויש מקום עיון בדרוש הצליעה לכף ירך יעקב דזימנין מוכח בזוהר שהיה בנצח ופירשו בה דהיינו נצח זעיר אבל הוד שלו לא נפגם דהא יהושע אתנבי מהודו של משה וזמנין משמע שהפגם היה בהוד. ואמרו שהכוונה בהוד נוקביה כי היא היותה עמו אחור באחור הוד דידה כנגד נצח שלו ואין מזה סתירה למה שאמרנו תחלה כי הם אמרו שהפגם בעצם היה בהוד דנוקביה שכל המדה נפגמה והיא גרמה התמוטטות קצת לפרק התחתון של נצח זעיר כי הוא לבדו מכוון ליסוד דידה דאלו הפרק האמצעי מכוון לחסד דידה שכל גובה קומתה אינו אלא בשעור נה"י דזעיר וכיון שנפגם כל ההוד שלה גם נצח שלה ירד עמה אך בשביל ההתמוטטות לפרק התחתון בלבד לנצח זעיר אפילו אותו הנצח לא ישקר לגופיה תדע דכתיב והוא צולע על ירכו כד"א ויקח אחת מצלעותיו אלמא כמה שהוא נשען על ירכו דא נוקביה בה היה הפגם לא זולתו מ"מ כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אסור גיד הנשה נוהג בשתיהן:

פרק נז

ברכות שדים המניקות החלב הן בסוד ויעבר ה' דאינון ע"ב ריו"ו כ"ו באופן זה ע"ב מימינה של בינה ריו"ו משמאלה יהו"ה באמצע מספר הכל כמניין שד"י לשון שדים וכן

קס"א קנ"א וב' כוללים או קס"א קמ"ג ועשר אותיות. או קנ"א קמ"ג ועשרים אותיות כל זוג מהם עולה שד"י וכן שם אלקים נחלקהו אל מימינא מי משמאלא ה' באמצע בסוד אלד"ד א' ומיד"ד א' וכשאמא מניקה לזו"ן נקרא אל שד"י ע"ש השדים שהם בקו האמצע שלה לפי' יצדק אליה השם הזה בדעת ת"ת ויסוד דידה והחלב הוא בסוד שם אהיה שבבינה שיש בו ד' אותיות מלואו י' אלף הה יוד הה ומלוי מלואו כ"ה אלף למד פא הה הה יוד ואו דלת הה הה כלם יחד כמנין חלב עם המלה של אהיה ואל תתמה על האלף שבאמצע הווין במלוי המלוי אע"פ ששאר השם בההין כי אף בשם ב"ן לפעמים נוסיף עליו ג' אלפין כגון זו בסוד חיה בכלל בהמה יתבאר במקומו והרמז לחלב האשה היולדת נקבה שהוא בטבעו קל או באופן אחר א אה אהי אהי"ה עולה במספר דם תסיר ד' אותיות בלבד של אהיה לא מספרן רק הן עצמן א' אחת נשאר כמניין חלב הרי מהדם נעשה חלב והוא של יולדת זכר שחלבה כבד וזהו כבדו שרושם הפשוט נשאר עמו ועוד שהראשון בלתי מושלם אלא עם כולל א' או עם ב' כוללין כי רוב המלואין של ההין גם הווין שבהם הם ב' ווין בלבד ואפשר לדרוש אלו השנים שזכרנו בזה לחלב קל שכנגדן ב' אחרים לחלב כבד כשיהיו מלואי אהיה ומלואי מלואיו א' ביו"ד תוך הה"א ובאמצע הוי"ן והאחר כאן וכאן באלף ותהיינה האותיות ממש כזה וכזה מ"א וזהו כבדן להוסיף אות לכולל בכל א' מהם והכוונה כי שם אהי"ה שבאמא משפיע ומאיר לזעיר ונותן לו חיות וכח להגדילו לתקנו ולבררו הוא ונוקביה בהדיא בסוד ד"ו פרצופין אוכל מתוך פסולת כמו החלב לולד וכתיב או מי ישום אלם כי מי שהיא אמא נותנת שימה וקיום והעמדה לולד הנוצר במעיה אשר בצאתו מרחם אמו איננו מדבר כלל והיא משפעת לו בקטנות שהוא אלם בגימ' מ"ה כ"ו וכן מ"ה היינו מם הא בגי' אלקים דאיהו אלם י"ה זעיר נכלל באבא ואמא בבחינה זו שאינו מתנהג מדעת עצמו גם אהי"ה מרובע עולה דם וממנו נעשה החלב כיצד יש באותיות אהיה ב' ההין נדרוש את שתיהן בצורת ד"י הרי כ"ח הוסף עליהם אי של אהי"ה והכולל הרי חלב קל או תרין ההין בצורת ד"ו ועם יו"ד במלואה הרי ב"פ עשרים שהם חלב כבד דלא מבעי' שאין צריך לכולל כאן אלא שעדיין יש האלף העודפת על מספר חלב שהיא מקורו ומעינו עוד בסי' אות ה' של אלהים שבסימן עליון יש לה ב' צורות והסי' דודי מספרן כ"ד וג' מלואן מספרן י"ו צרוף הב' חלב והוא קל בטבעו שלא הושלם אלא עם המלואין ויש כיוצא בו כבד שאינו צריך לשום מלוי והוא כשנצייר ה' אחת בג' ווין הרי י"ח והאחרת ב' ווין ויוד הרי כ"ב צרופן חלב עוד במלואין עצמן יש קל וכבד כי הנה ה' בג' מלואין מספרן אל וכשנחשב עמהן מספר ה' הרי ל"ו וד' אותיות אהי"ה שהן ג"כ במקום הזה ה' פשוטה ואותיות יה"א

של מלואיה נוטריקון שלהן יהו"ה הוא אלקים דמזמור לתודה הרי חלב והוא כבד למה שיש כנגדו קל ממנו כשנקח תחלה אל ושש אותיות וג' מלואין שיש בזה רבוי כוללים. והנה מן הה' שבאמצע שם אלקים יעלה החלב לד"ד ימין שהוא א"ל ולד"ד שמאל שהוא מ"י כשם שמן הה' יצורף מנין חלב בהרבה פנים וידוע שהזכר גובר מצד ימין והנקב' בשמאל לפי' החלב הכבד עיקרו בדד הימיני והקל בשמאלו וכשאין אמא מניקה לבנים אז נקרא אל עליון שהיא מתעלת מעליהם וקס"א שבה עם האותיות והכולל הרי קס"ו כמנין עליון עוד יש בבינה שם ס"ג שבו ג' יוד"ן ואלף בגימ' א"ל ורבוע קס"ו כמנין עליון הרי אל עליון ונמצאו ב' התוארים יחדיו במקום א' בתחלת העמידה מה כתיב בתריה גומל חסדים מלשון אחרי אשר גמלנו שהשפיעה עליון מן החסדים במספיק ובפירוש התפלה יתבאר יותר:

פרק נח

החלב עצמו התורה נמשלה בו שאין אדם יורד לעמקו כי הוא דם מתכנס מכל מלא קומתו דינקי אברים מהדדי ומתהפך לחלב ומקום חלב לאו מעין הוא כי אין לו מקור א' אלא כל עורקי הדם הולכים שם והוא אשבורן אליהם ואינו מטמא בכל שהוא אלא ברביעית ולא שני לן בין לרצון האם בין שלא לרצונה ואינו מטמא אלא לרצון תינוק דבסתמא דעתי' קריבה אצל חלב אבל אם ינק בע"כ בשעתא דלא ניחא ליה טהור כך הוא מסקנא דשמעתא בפ' אמרו לו. והדוגמא לכל זה בזעיר שהוא יונק מן השפע המתרבה באמא מלמעלה למתוח אבריו שהן שש קצוותיו ובהתפשט החלב לצורך אפשר שיגבר עליו הדין כפי ההכנות והרמז בזה לסוד הנבואה דכתיב ביה בזעיר אם יהיה נביאכם יהו"ה שהוא נעשה מרי דרגלין בשליחותו של עתיקא קדישא הנרמז בר"ת אלה שהן אותיות אי"ן בכלילות תלת רישין לגלות לתחתונים סתרי ההנהגה העליונה כפי הנרצה בה לטוב או למוטב ועד שלא היה יונה חפץ בנביאות נינוה לא נחתם גזר דינו לרעה בסוד טומאה והוא היה חושק שתתמלא סאתם ותחרב מאליה לסימן על גוג ומגוג שלא תהיה להם פליטה ולחוס על כבוד קונו לא השיב על הק"ו דכתיב אתה חסת ואני לא אחוס כי גודל הקיבוץ ורוב סיעתם היו הזמנה גדולה לתשוקתו של יונה אך לפי האמת גלוי וידוע לפניו ית' דאכתי לא מטו זמן חיובייהו של גוג ומגוג ולא עת פדות לעמנו. ומה ששבו אז אנשי נינוה מדרכם הרעה האריך האף להם מ' שנה עד זמן נחום הנביא שכנגדן יקדמו ימי משיח לתחיית המתים אלמא רצון תינוק הוא הגורם ע"ד מה שצריך הנביא להכין עצמו כדי שיהיו אמריו פועל דמיוני לקיים כל דבר. והנה ס"ת אלה אם

יהיה נביאכם ה' מהמה כטעם אם יתמהמה חכה לו כי על אותו זמן נאמר ונבאו בניכם ובנותיכם אמנם על הרוב זעיר מושפע מלמעלה ע"י מסך כטעם במראה אליו אתודע או בסוד נובלות אמא כטעם בחלום אדבר בו כי נובלות נבואה חלום זה וזה כפי הכנת איש ואיש מבני הנביאים המזדמנים אליה. ומכאן יובן מה היה מתוקן לו לגחזי אלא שלא חפץ בברכה ותרחק ממנו כי נקרא כן ע"ש גיא חזיון היא ירושלים דחשיבה גיא לגבי הר המוריה שמשם הוראה יוצאה לכל ישראל לפיכך יאות אמרנו חכם עדיף מנביא וכן כתיב כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים שהוא הנבואה וידוע כי חכם גבור ועשיר ובעל קומה מן תנאי הנבואה וכתיב גבי אשה גדולה במעשיה ויגש גחזי להדפה שדרשו בהוד יפיה מלמד שהיה מגיע בגובה קומתו לשדיה כי ינק וקרינן ביה הוד פה כי היניקה משלמת ההוד שלא יעכב ההילוך למרי דרגלין והפה לגמר שליחות הנביא דכתיב ביה לך ואמרת לעם הזה וכתיב זאת האשה וזה בנה שהיה מורה עליהן באצבע כבן בית אשר החיה אלישע דא אריך והוא הורה לגחזי הרפה לה כי נפשה מרה לה שאין חזון נפרץ ולא נבואה שורה בתגבורת הדינין אך אותו רשע בכל מעשיו המקולקלים אכלה פגה ונטרד אבל למשה בפעם ראשונה שהיה שירות בנבואה נגלה עליו בקולו של אביו הוא עמרם הצדיק עמר נקי ומיד נפתחו לו מקורות הנבואה מאימא עילאה שממנה החלב כדכתיב אהי"ה אשר אהי"ה ועל פי הגבורה נאמר כה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם. והואיל ואתי לידן אלדד ומידד לסוד החלב הנדרש בעצם הנבואה נימא בהו מלתא:

פרק נט

נבואת אלדד ומידד היתה מצד הסימן העליון אשר אין לו עסק באיש כלל ואף באשה כך היו מפרשים ביבנה כיון שבא התחתון שוב אין משגיחין בעליון לפי' אמרו שהיו אחי משה מן האם בלבד פירוש מעלמא עלאה סוד דור דעה ויתנבאו ולא יספו כי הענף לא ישוה אל השרש והא דמתרגמינן ולא פסקן שלא היתה נבואתם על תנאי אלא גזרה קיימת דכותיה לא יסף עוד לדעתה ולא פסק פירוש כדי לדעתה אחרי כן בלי הפסק לא הוצרך להוסיף בה קניין כי הא דתנינן בהלכות יבמין הרי היא כאשתו לכל דבר וכן בסיני קול גדול ולא יסף. לא הוצרך להוסיף כלום כי קול הראשון היה בלי הפסק אלא הכל בדיבור א' וכתיב וישארו ב' אנשים במחנה כי הדדי הם שירים חוץ לגוף והמה בכתובים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה בסוד זרועות אריך כשנכללו בהם השוקים אלו נצח והוד שהם בסוד דינין וסימן ערבי נחל ונבואתם בדין כדלקמן בסוד

שלישי מחנה של ישראל כמבואר במקומו והיינו מחנה דקרא שהוא בגי' אלדד ומידד הרי נביאים וכתובים כי הדדי כי הא דתנינן מניחים תורה ע"ג נביאים וכתובים כי הדדי כי הא דתנינן מניחים תורה ע"ג נביאים וכתובים אבל לא נביאים וכתובים ע"ג תורה כי היא לעילא בסוד מוחין אבל נביאים וכתובים קרובים להיות שוים כי יש בכל א' מהם להקל ולהחמיר הכתובים בזרועות אבל הן מכוסים בסוד רוח הקדש אשר איננו נגלה אלא לבעליו אין שם חזון נפרץ והנביאים למטה והרי הם מגולים בסוד הנבואה שנתנה להאמר ברוב עם הדרת מלך והנה אלה תרין נביאי קשוט הימיני נביא והשמאלי חוזה. או הראשון בגי' ס"ג שהוא הויה במקורה ומלואה לז' דהיינו הבל מתפשט בו מכח יסוד שהוא נכלל בקו הרחמים והב' הויה פשוטה בלבד ולפעמים שניהם חוזים או שניהם נביאים כפי חלוק ההנהגה בתגבורת הדין או הרחמים ויש עוד בזה חלוקה אחרת בסוד תנאים נה"י דזעיר והנביאים כמותן אבל האמוראים הם בסוד גג"ת דנוקביה וכן אתה אומר בכתובים ויבא מזה לקמן בפ' ע"ו אבל אין לדרוש באריך תקוני תורה שבעל פה כי אין מלכות נגלית כן אלא בכלילות היסוד והנה לא הגיעה נבואת אלדד ומידד אל הסי' התחתון שהוא אהל בל יצען בהקבץ אצלו החסדים הגבורות ממותקות בסוד ב' ההין הנוספים במלת האהלה ויתנבאו במחנה הידוע' סוד מחנה שכינה למטה בבריאה ונבואתם היתה על סלוק משה שהוא הדעת ויהושע פני לבנה מכניס את ישראל בארץ ודורשי רשומות אמרו מתנבאים מת נביאם א"נ נוטריקון משה תנוח נפשו בגן אלהים יהושע מנחילם אמנם נבואת מרע"ה מצד התחתון שהוא יסוד אמא אשר שם קס"א ויסוד אבא בהדיא שחוצה לו קפ"ד רבוע עב ושניהם יחד בגי' משה וב' היסודות האלה מושפעים מב' מזלות של מעלה היושבים ראשונה במדת הרחמים כמו שיבא ועלייהו כתיב פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון כל יסוד א' חי יסוד שני. רצון הוא נוצר מזל א'. ואידך שהוא ונקה הוא הפותח המקור העליון להשפיע בעין יפה וסימן הנני יוסיף רזא דיוסף עלאה ומזלא קדישא כליל בגויה לפיכך זכה משה להיות רבן של כל הנביאים כטעם וכלן ממשה שלא נתנבאו אלא מכחו והזמנתו:

פרק ס

מן המפורסמות אצל הטבע הוא כי אחרי גמר היניקה תרבה ההשכלה יום יום בנער היולד ואמרו חכמים בן שש יוצא בעירוב אמו כי עדין הוא צריך לה וכרוך אחריה וזהו עונת הפעוטות למי שאין מנהל לו שאם יש להם אפטרופס אין מקחן מקח ואין ממכרן ממכר. אבל היא דעתה עילויה עד שיהא בן ט' שנים ויום א' שאז מתנוצץ בו

הדעת וביאתו ביאה ע"כ באותו פרק צריך לחנכו שידע לשמור תפיליו וכאשר תעבור עליו שנת י"ב ויכנס יום אחד מתחלת שנת י"ג יש לו דין מופלא סמוך לאיש עד שיגיע להיות בר מצוה ולמכור בנכסי אבא עד שיהא בן כ' והשלמות הדרוש לקמן מפ' ע"ח והלאה כמשפט הזה זעיר הולך וגדל אחר היניקה שכבר נתפשט כחו בי' כלים כנגד כל ספירותיו והוא הולך על רגליו ומלתו על לשונו ואז חוזר ונכלל האור פנימי שלו בלבד בתוך אמא וזהו עבור שני על הדרך הנדרש במלכות שהיא נעשית אוצר בלום לכל נשמות הצדיקים אשר המה חיים עדנה הנכללות בה בכל לילה בשכבנו שנאמר בידך אפקיד רוחי שהיא מתעברת מהם ובכל בקר מתחדשות בסוד תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה וכתיב חדשים לבקרים כך אמא נכללות בסוד זה מזו"ן בחלוף הזמנים שזכרנו ע"כ אמר בזהר פ' אמור דף ס"ה ב' תרין בנין דינק' להו אמא ואתעברא מנייהו ואחר השלמת תקוניהון עתידים להיות מיין נוקבין בפועל מושלם לזווג אבא ואמא כמו שהמה להן כך תחלה גם כן בכח בלבד ומזה הזווג נעשים המוחין לבנים האלה וכבר אמרנו כי זעיר במעי אמו הוא בסוד ואו אשר בתוך ההא שהיא ואו קטנה בחצי שעור ואין לה ראש בסוד תלת גו תלת כטעם והוא מקופל ומונח כפנקס ויש בו סוד פסיעה לבד זכרוה בזוהר פ' בלק דף ר"ג ב' שהוא המשכת נוקביה היוצאת מאחוריו דבגינה אמר דוד כפשע ביני ובין המות וכשיוצא זעיר לאויר העולם הוא בסוד ואו שלמה אות שלישי של שם. והנה גוף הואו רומז לו' קצוות וסופו יותר דק רומז למלכות. וראש הואו לג' עליונות שבזעיר בקטנות שאינו אלא ואו בסוד ו' קצוות בלבד והוא כקרני חגבים קטן האברים וע"י החלב שינק ירים ראש ויתגדלו אבריו קצת ואז נקרא ז"א מכאן והלאה צריך שיתפשטו בהם נה"י של אמא בסוד השפעת פנימיות שהמקבל מלביש את המשפיע והוא ג"כ מתכסה ממנו באור מקיף עודף עליו כי לעולם העלול קטן מהכיל שפע העלה הנותנת בעין יפה ושני הדרכים מפורשים בפסוק ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך והא בהא תליא דכתיב ויכל לדבר אתו שהוא גמר התקון לאור הפנימי אז ויעל אלקים מעל אברהם דא זעיר בסוד החסדים שהוא מתחזק מאליו ואין אמא צריכה עוד לאותה הרכנה ועוד יסוד אמא הוא סכת שלום לזעיר ונוקביה דבתר דינקא לון אתעברת מנייהו לא מגופן ממש אלא מעצמותן הפנימי כי כליהם נשארו בחוץ ועצמות האדם אינו אלא מראשו עד טרפשא דלבא דהיינו עד החזה הוא הגבול שמגיע אליו יסוד דאמא:

פרק סא

הנצח וההוד והיסוד של אמא שהיא משפיעה למוחין דזעיר כל א' מהן נדרש בג' פרקים ונכנסים בזעיר צו לצו קו לקו כי הנה גם הוא נמדד בסוד שלישי דכתיב וכל בשליש עפר הארץ ואמרו חכמים הכל היה מן העפר ואפי' גלגל חמה פי' עפר ת"ת וסימניך עפר יעקב שכל ההנהגה העליונה בעולם היא ממנו ומכחו כי אפי' המפורסמות שבפעולות המורגשות והיא תנועת השמש ע"י הגלגל סובב הולך הנה הכל הוא מכח זעיר ופי' ארץ שכינה כי הארץ היא מהעפר ויש הבדל ביניהם כי עפרה ועבדיה לבינתא הדר עביד לה עפרה אבל איפכא לבינתא אחריתא היא וכבר זכרנו מזה למעלה לפי' ארעא אתבטלי' ולא מתה ח"ו וירצה באמרו עפר הארץ זעיר בבחינת היות פלג גופא עם נוקביה והוא עופר האילים באמת פי' חזקן ותקפן של ו' קצוות שכלן בעלי כח והוא סוד בחיר שבאבות האמור ביעקב וכללותם ותקונם של דו פרצופין אלה הוא ע"י שלישי' או יפורש עפר הארץ במלכות דוקא שהיא נמדדת בשליש גופו של זעיר ולמטה והנה תחלה אמר הנביא מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן והכונה שיש הפרש בין מדה לזרת כי המדה משמשת לסוד מים והזרת לסוד רקיע אבל האור הפשוט הקודם לשניהם לא ימד ולא יספר לפי' המדה יש לה בית קבול שהוא משמש מפיה עד שוליה שגם הם בפנימיותם צריכים לה וצריך להריק הכלי כדי למדוד מזה שנית וכשאנו מדמין באצילות הנקודות שהאור פנימי שלהן הוא בסוד מים נאמר שהשבירה בכלי הוא בחלק החצון מלא קומתו שהוא שליש עביו ויש להם רפואה בסוד גלודה שהוא בגמטריה מ"ח כמניין ב' שלישי ע"ב ומעלה ארוכה לפי' כשרה בשיור מועט אף כאן השלישים הפנימיים עדיפי על החצון וגם הוא השאיר אחריו ברכה אצלה בסוד עיניו למטה ולבו למעלה אבל המודד בזרת שהיא משמשת לסוד רקיע אינו צריך לכלי קבול ולא יזיק אם החלק הנשבר הוא התחתון סוד נה"י שבכל נקודה שהוא שליש רומו לפיכך נחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה. והנה מי שהוא בינה מדד בשעלו מים להבדיל בין מים דכורין דזעיר ובין מיין נוקבין של מלכות ושמים דהיינו זעיר בתקוני גופו בזרת תכן ונתן לו גבול במוחין דרועין ושוקין על האופן שאני עכשיו בא בבאורו וכל עפר הארץ בשליש העליון של ת"ת זעיר ויצאת מלכות מבין חדוהי מאחורוי שהוא שליש קומתו וזהו בשעור הגוף לבדו והוא הטעם שנמדד זעיר בשליש לפי האמור ואפשר שבאדם הגשמי הוא עצמו שליש הקומה בכללה אלא שבאצילות עד החזה יש לנו ו' מדות ושליש כח"ב דג"ג ושליש ת"ת כי זה השליש עליון מרובה בחשיבותו אשר שם נוסדו יחד המח והלב וניחא לן למימר במקום הזה להבין אמרי בינה כי רגלי אמא הן בסוד ב' אותיות אחרונות של שם אהיה

והוא הנמשל האמתי לכל מה שקדם ולמד סתום מן המפורש במשלי חכמים וחידותם כי היסוד שלה נרמז באות יוד ששעורה חצי ואו לפי שהוא קצר ואינו מגיע אלא עד חזה אריך בלבד דכתיב ביה חזה ציון קרית מועדינו פי' חזה אריך הוא מקום ציון של אמא הואיל וכל שעור קומתה עד טבור אריך בלבד והיא נקראת קרית מועדינו שכל מקראי קודש תלויים בה והשב' באבא שהוא עצמו קדש והנה העוקץ התחתון של יו"ד הלא הוא בסוד פרוזדור וגוף היוד ועוקצה הן חדר ועליה על גביו וה' אחרונה של אהיה כוללות נ"ה של אמא אשר המה מתפשטים למטה מיסודה המקשרן יחד בגגה של ה' ויורדין לכאן ולכאן אמנם יסוד אבא מגיע לטבור אריך בבחינה זו ונרמז בוא"ו של הוי"ה שהיא בשעור ארכה כפל היוד שבשם אהיה וע"י הרכנות אמא שוו החצאין בשעוריהן דלאו הכי א"א ליו"ד קטנה שתשלים לחצי שעור יעויין לקמן פרק פ"ג. והנה המוחין דזעיר הן בסוד שתי אותיות ראשונות של הויה חכמה ביו"ד בינה בה'. והדעת בעוקץ היו"ד כי הדעת שלו גם הוא ממועט בשעורו וגדול בחשיבותו. וצרוף רגלי אמא ומוחין דזעיר כי הדדי הוא יסוד והיה ה' אחד ושמו א'. ובבחינה אחרת הנה סוף אהיה שקול בכל הויה שבזעיר כטעם בי"ה ה' צור עולמים:

פרק סב

סדר התחדש מוחי זעיר ונוקביה מהתפשטות נה"י דאמא כמלא קומתו הוא באופן זה מן הפרק התחתון שהוא שליש נצח אמא היורד בתוך זעיר שהוא בסוד דו פרצופין וב' שלישים של חסד זעיר שעולים למקום חכמה נעשים לו חכמה שלימה בסוד יניקת תחומין מהדדי ואין טפה של גשמים יורדת מלמעלה שאין תהום מעלה כנגדו ב' טיפין מלמטה וכן בבינת זעיר מן הפרק התחתון של הוד אמא ומשני שלישי גבורת עצמו וזהו שאמרו בזוהר חסד חסדים גבורה גבורות פירוש חסד של אמא דהיינו הפרק התחתון של נצח דידה נקרא חסד גם הוא על שם ב' פרקים החסד שלו שעלו כנגדו דבכל התורה כלה אזלינן בתר רובא ועוד שהנצח הוא ענף החסד בכל מקום עם ב' שלשים של חסד זעיר שעלו לחכמה דידה הפרק של נצח אמא נעשה לה חב"ד לחכמת זעיר והשליש עליון של חסד חג"ת והאמצעי נה"י וכן גבורה' גבורות לבינת זעיר ואז ב' שלישים של ת"ת זעיר עולים למקום דעת המצטייר מב' שלישים אלו בלבד לפי שעה שהרי יסוד אימא קצר ועדין איננו מגיע לראש זעיר והדעת במקום זה ראוי ליטול ואין לו לפי' לית כאן תרי וחד גבי ת"ת העולה כמו שיש בג"ג אחרי כן הפרקים האמצעיים של נ"ה אמא יורדין לח"ב דזעיר ונעשים להם חב"ד והפרקים התחתונים של אמא שהיו בהם

נדחים ועוברים דרך הפנימיות של שלישי חסד והפחד שעלו ואינם זזים ממקומם אלא מתרחבים כדי שיעברו באמצען פרקי אמא ויורדין עתה לחסד וגבורה שלו וזה הפ' ימין ושמאל היורד שהוא שליש תחתון של אמא בסוד פרסת הרגל הנעשת חב"ד לח"ג דזעיר עם השליש הנשאר בהם בתחלה הנעשה להם חפ"ת ושליש אחר העולה מנ"ה אליהן ונעשה להם נה"י הכל יחד עושים מדות שלמות ומגודלות לג"ג והוא סוד במצוה עד שליש משלו מכאן ואילך משל הקב"ה כי השליש התחתון של ג"ג לא עלה חוץ ממדתן כלל והוא שליש משלו דוקא בין לחסד בין לגבורה ודוקא נמי במצוה הבא בעולם הבנין שבו הראשנות נסתרות בחלוף א"ת ב"ש אבל השליש האמצעי והעליון של כל א' מהן עלו להשתתף במוחין דזעיר עם פרקי אימא שיצדק בה תאר הקב"ה וקנו שלמות רב נ"מ בזמן שישובו למקומן הפרקים כלם ותהיה מלכות שהיא מצוה נבנית מהן בסוד לאה לקמן בפ' צ"ד יהי' בנינה בשליש התחתון שלה מן השליש התחתון של זרועות זעיר שלא עלה לעולם וב' שלישים העליונים דידה משל הב"ה כדמסיק עוד אפשר לפרש כאן חסד חסדים באופן אחר יותר מדוקדק שהרי הפרק התחתון של נצח אימא הנכנס עתה בחסד נקרא חסד על שמו מצטרף לשני שלישים אחרים שהם חסדים ממש לפי מקומן ושעתן. וכן בגבורה. וגם הנה השליש הנשאר לו לת"ת במקומו מצטרף עם שליש אחר העולה אליו מיסוד זעיר ונשאר ת"ת זה לפי שעה שני שלישים אלו בלבד ואז נכנס למעלה שליש א' מיסוד אימא בדעת זעיר ונשלם הדעת מג' שלישים לפי שעה ובדין היה שלא יכנס בדעת אלא חצי שליש לפי סדר המציאות אמנם הרכינה אימא את עצמה להכניס בו שליש א' שלם והוא בסוד פרוזדור. והנה הפרקים העליונים של נ"ה אימא יורדין אח"כ בחכמה ובינה של זעיר על הדרך שפירשנו בקודמים אליהם ופרקי האמצעיים לג"ג והתחתונים לנ"ה ועם הב' שלישים שנשארו בכל א' מהם נעשו מדות שלמות ומגודלות וזה סוד נצח נצחים הוד הודות על הדרך שפרשונו בסמוך. וי"א שאין לדרוש חסד חסדים גבורה גבורות רק בפרק העליון של נ"ה דאימא כשהוא נכנס בחכמה ובינה של זעיר עם השלישי שעלו עליהן. אבל לא בפרק האמצעי שהוא משלים בזעיר לג' שלישים הבאים מג' מקומות בסוד הזמון לג' בני אדם הבאים מג' חבורות כי גם ת"ת זעיר שוה בזה לג"ג שלו ובפרק תחתון היוצא למטה ב' שלישים קבועים בנ"ה שם יצדק בעצ' נצח נצחים הוד הודות ולעולם ליכא תרי וחד אלא בפרק העליון והתחתון כאן וכאן לצדדין לא באמצע ובפרק האמצעי אפילו לצדדין נמי לא לפיכך בכל מקום שיש בו תרי וחד יהיה השליש מלבר שהוא נפרד והולך ומצטרף עם התרי דקיימי אהדדי. א"נ השליש היורד מאמא לזעיר לעולם חשיב מלגאו וכן השליש אשר איננו זז ממקומו

כאן נמצא וכאן היה אך השליש העולה מנ"ה לג"ג הוא לבדו מלבר ובו יצדק לומר משלו כי הנצח ענף החסד. ובשאר הפרקים לא ימצאו יחד משלו ומלבר ועכשיו יורד (השני) [החצי] שליש העליון מיסוד אימא לדעת זעיר והשליש תחתון שהיה בתוכו יורד לת"ת ומשלים בו ג' שלישים ודעת זעיר נשאר מב' שלישים וחצי בסוד חדר ועליה דזוטרא שעורייהו ורב גובריהו להיותם נכפלים זה על זה כפי תחרא וגם השליש היורד הניח בדעת הארה קצת כי גדול כחו של יסוד אמא בזה מכחן של נ"ה ע"י רבוי הארת החסדים והגבורות העתידים להקבץ בתוך דעת זעיר בשעה שהוא מניח תפילין יושלם חסרונו לגמרי ויסוד אין לו שליש מלמעלה ולא נשארו לו אלא ב' שלישים משלו לפי' צריך שיסתייע מן החסדים בהגדלתו כאשר נבאר בס"ד נקטינן כי הראוי ליטול ואין לו מפרקי אמא הוקבע ביסוד וראוי היה ת"ת שלא יטול רק חצי שליש והשליש השלם העליון ינתן לדעת אך לא חלק לו לדעת בפרוזדור כלל שהוא מלבר ות"ת כמהו לפי' הרכינה אימא עצמה ונתנה כלו לת"ת והחדר שהוא מלגאו הוא חלק הדעת ואע"פ שאינו אלא חצי שליש הרי עליה על גביו כי לא דבר רק הוא השתא מיהת יסוד הוא יתום מאמא עלאה שאינה משפעת בו והוא הגורם מיתה לרחל שאם אין שפע מלמעלה מאין יבא עזרה והוא טעם ואם אין מתה אנכי וזהו סוד ר"ת "יפה "תואר "ויפה מר"אה דאתמר ביוסף ורחל כמהו דהא בהא תליא נקטינן כי פרקי אמא העליונים נעשים חב"ד לחב"ד של זעיר והאמצעיים נעשים חב"ד לגג"ת שלו והתחתונים חב"ד לנה"י שלו, אלמא פרקי אמא כלם הם בסוד ראש לזעיר בכל מקום שהם מעין מה שזכרנו בספירות אריך בפרק ל' ואע"פ שיש בכלל הדרוש המתבאר בפ' זה להגדיל תורה ולהאדיר די במה שזכרנו לפי המכוון:

פרק סג

רבותינו ע"ה הטיבו כל אשר דברו על כללות הסוד הזה אין תורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כי אין מוחין מתקיימין לזעיר שהוא תורה אלא במ"י זו אמא שממית עצמה עליה אין מיתה אלא גניזה וירידה ממקום כבודה כטעם וימת מלך מצרים שהורידוהו מגדולתו אף כאן ירידה הוא לאמא היות פרקיה יורדין ונגנזים במוחי זעיר וידוע כי עלמא עלאה בדבורא אסתיים לפיכך אמרו במי שממית עצמו לשון זכר ומזה יצדק ביותר היות יתום מאמו כטעם יתומים היינו ואין אב שאין מעיד על מיתתו ואין נכנסין לנחלה אף כאן יסוד יתום שמתה אמו ולא הועילה לו כי המיתה שהיא הגניזה אימה מגעת לו ומכאן יש ללמד בברור כי לא על חנם היה ר"ט מניח ידיו תחת פרסות

אמו והיא מהלכת עליהם כדאיתא בירושלמי ואין זה דרך כבוד לפי המפורסם אף אין בו נחת רוח בהלכות דרך ארץ למי שלא ירד לסוף כונתו אם בגמ' דילן ספרו לנו ממעשיו דברים מתמיהים ראויים לשית אליהם לב אך דוגמא רבתי בסתרי תורה עשה לנו ר"ט בפועל כפיו לפרקי נ"ה אמא כי תדרוך ע"י זעיר ג"ג שלו והכירו בו חכמים שחשב לעשות מצוה לקיים את הדוגמא במוחין אלא שא"א לפי' אמרו אפילו (אתה) עושה כן [אלפי] אלפים כוונו להתלבשות פרקי אמא בתרין מוחין דאינון אלף חכמה אלף בינה והאמת בדבריהם כי עדין לא הגיע לכבוד שאמרה תורה דא זעיר אשר אמר בלבו נכבד את אמא להיות לה כסות נקייה בסוד מאניה מכבדותיה דאכתי לא הושלמה הדוגמא לקו האמצעי וכבר גמר ר"ט את המצוה הזאת בגמרא דילן דגחין וסלקא עליה למיסק לפוריא פי' להמשיך השפע אמא למטתו של שלמה ע"י גופו של זעיר שבת זוגו יוצאה דבוקה בו מגבו והוא טעם איתתך גוצא גחין ולחיש לה בסוד התנערי מעפר קומי שבי ירושלים דכתיב אקים את סכת דוד וכתיב מי ירפא לך הרי אימא וזעיר צריכין שניהם לתקון זה וכי אתא ומשתבח בבי מדרשא והם לא ידעו מההוא עובדא אחרינא אמרו לו עדיין לא הגעת לחצי כבוד כי הדוגמא לקו האמצעי אינו אלא שליש ועוד עובדא אחרינא אמרו לו עדיין לא הגעת לחצי כבוד כי הדוגמא לקו האמצעי אינו אלא שליש ועוד אפשר שידעו בטיב מעשיו מזה ומזה הם כתובים אבל חצי כבוד שאמרו הכונה בקו האמצעי עצמו שיש ממנו ראוי ליטול ואין לו. ואע"פ שלחצי כבוד איכא למימר שלא חסר מאומה מ"מ הואיל ולא קיים הדוגמא בעצמו אלא לת"ת ולא לדעת שא"א ולא ליסוד שהוא יתום לפי האמת אין כאן חצי כבוד רק שליש בלבד וישלם דוגמתו כשתזרוק ארנקי לים ולא יכלימה פירשו בו ארנקי שלה בראוי לירשו כמ"ד משל אב ואין לך ראוי ליטול ואין לו יותר מדוקדק מזה. ודע כי טרפון הוא בגימ' משה ודרגין דשלמה נוקבון לגבי דרגין דמשה וכנגד אלף נשים נכריות קידש ר"ט אלף נשים ביום א' בשני בצורת כדי להאכילן תרומות ולנו עוד מזה דרוש נחמד אצל כוס של ברכה שוה ארבעים זהובים דאינון אלף דינרים יעויין במקומו ועדיין פרקי אמא גדולים מפרקי זעיר וכשנתנה לו אמא תשלום הג' פרקים שלמים שלה העדיף על פרקי זעיר ואותו העודף מתחלף ובא להאיר דרך הספירות העליונות ממעלה למטה באופן זה העודף על נצח האיר דרך החסד עד נצח דזעיר ועודף של הוד דרך גבורה עד הוד דזעיר ועודף של יסוד דרך דעת וחצי ת"ת ולא הגיע לכל ת"ת כי יסוד אמא קצר והנה נ"ה בהיותם מלאים מהאור שהגיע לחלקם תחלה ובא להם אור זה הנה מה שאינם יכולין להכיל ממנו נותנין אותו ליסוד בפקדון להביאו למלכות דרך ת"ת כי יסוד אינו רוצה לעצמו משפע אמא

שלא להרבות בהנהגת הדין הואיל ודינין מתערין מינה וסימן ויוסף הוא המשביר לכל ע"ה פי' לכל אברי מלכות הא כיצד עולה האור מיסוד לת"ת ודרך פנימיותו עולה עד החור שכנגד החזה מאחוריו ומשם לראש רחל אף על פי שאינו נקוב רק בכדי שתשאב שפע ממנו:

פרק סד

מבואר ממה שקדם כי קומת אבא ואמא תחלתה למטה מראש אריך וראשיהם מכוסים תחות דיקנא קדישא דיליה ומקבלים הארה ממנו ומי"ג תקוניו הרמוזים בי"ג מדות של רחמים שזכר מרע"ה כשבקש סליחה על עון העגל וצריכין אנו לפרט אותן אחת אחת כי כל מקום שנתנו חכמים מניין צריך מניין למניינם וזהו פרטן אל רחום וחנון שלש ארך אפים שתים ורב חסד ואמת שתים הרי שבע נוצר חסד שמנה וזה א' משני המזלות שיבא באורם הוא התקון השמיני מההוא דיקנא קדישא עלאה לאלפים מדה תשיעית נושא עון ופשע וחטאה ונקה ד' הרי י"ג וזה התקון האחרון הוא המזל הב' ולפי המפורסם ראוי שיאמר לנוצר מזל עליון ויהיה עיקר השפעתו לאבא ונקה מזל תחתון משפיע לאמא אך דע כשאנו מונים תקונים אלה ממטה למעלה נוצר הוא בבינה דרישא דאין המשותף ליסוד דרישא דל"א הוא חסד הסמוך לו בפסוק ונחשבים כאן שניהם מדה אחת וקרי ליה חסד עילאה דאתרשי' במצחא פי' יסוד דל"א הנקרא חסד על שם טפת לובן הנגרת ממנו אתרשים בדעת מהראש השני הזה שהוא אין ואריך נכלל עמו והוא כטעם אם אין בינה אין דעת אמנם ונקה הוא בגדולה דרישא דל"א כמו שיתבאר בס"ד ואעפ"כ אין המדות הללו אלא בדיקנא דאריך ואפי' תקוני הראש לא נתיחסו לעתיק יומין לראשו ממש אלא ז' ספירות תחתונות שבו מגלות השפעתן בשני ראשים המתאימים תחתיו וכן השערות כלן בראש או בזקן כשאנו באים לדרוש איה מקום כבודן אינו אלא ברישא דאריך המלביש את העליונים לא למעלה ממנו בשום פנים כי השערות הם מותרות המח ומורות דין אע"פ שהם באריך לאכפיא לדינין והם מ"מ צנורות להמשיך י"ג מדות של רחמים מן הראשים העליונים לזעיר וסודם למעלה ראשו של זה פי' התפשטות שער אריך בצד עיקרו של זה הוא השרש אשר להם ברישא דאין בצדו דוקא לא תחתיו כי צריך שעור כדי שיהיה ניטל בזוג פי' בשעור היניקה אשר לו באותם השניים שעליו רישא עלאה ורישא דאין אלמא הראש המגיע תחת הראש דרישא עלאה אינו אלא בצדו הראש האמצעי וסימן כסום יכסמו את ראשיהם בארנוהו במקומו יפה יפה. והנה גם אחר הודיע אלקים אותנו את כל זאת יצדק מאד לומר היות נוצר עליון ונקה תחתון

מטעמים הא' כמוס וחתום במה שידענו כי סי' תחתון עיקר לכל התורה כלה ושכינה בתחתונים צורך גבוה ופי' הדברים האלה כאן כי למה שזה החסד של רישא עילאה שהוא ונקה יונק מחכמה שעל גביו דרב גובריה עילא ותתא בסוד פותח את ידך שזכרנו למעלה ומשביע לכל חי ששני היסודות של מטה תלויים בו הדבר ברור מעצמו כי הוא המזל האמיתי המשפיע לסי' תחתון דאבא ואמא וזה פשוט ורזא דא אתפשטותא דכספא שהוא טוב לעולם אע"פ שירד מטה מטה ודהבא לא כן ועם היות הזהב בבינה שהוא עליון על הכסף סוד החסד ויש כאן סוד עליונים רואין אותו למטה האמור בקברו של משה כי עודנו מעלה מיין נוקבין תמיד ומה גם עתה לא יפסוק לעולם בסוד לא כהתה עינו ולא נס ליחה שבארנו בפ' כ"ג ותחתונים רואים אותו למעלה שהם נהנים מושפעים תורה וחכמה ממקור נשמתו בכל דור ודור כאלו הוא למעלה חופף עליהם כדרך כל המזילים ביושר ממעלה למטה וכתיב ביה ויקבר אותו בגיא דמתרגמינן בתליסר מכילן דרחמי ועוד הדבר ידוע כי החסד הבא ממקום גבוה יפה כחו להתפשט למח ביותר מעין מה שבארו במדרש הנעלם פ' וירא דף קי"ז א' וב' לפיכך השפעת מזל נוצר היא עד טבור אריך בלבד אשר שם סוף פרצופי אבא ואמא והשפעת מזל ונקה מגעת עד היסודות התחתונים דאינון בישראל ותבונה הן הן פרצופים שלמים ממראה מתניהם ולמטה של אבא ואמא כמו שיבא וקרו ליה לזה המזל שהוא ונקה דעת עילאה שאין יחוד לאבא ואמא מבלעדיו ויש מי שפי' נוצר בבינה וסודו באות אלף שצורתה יו"י ונקה במלכות ולה אות אלף שצורתה יו"ד והוא ע"פ הדברים האלה כי גבול שממנו מזל ונקה הוא חסד רישא עילאה אבל גבול שאליו מלכות שבסוף בחינת אמא וידוע כי תבונה יפה היא נדרשת בן ובת הן הן אותיות ו"ה שארית מלה זו כדלקמן והן ג"כ ו"ד שבצורת יו"ד שבאלף ומזה הצד יצדק לומר כי אבא השפע נמשך אליו מנוצר הואיל והאלף שלו חתומה בי' מעלה ומטה ואמא ביותר היא מושפעת ממזל ונקה הואיל והאלף שלה בצורת י' למעלה וד' למטה כי עובר ירך אמו הוא הכולל בן ובת של תבונה הן הן (ו"ד) [ד'] חלקים אחרונים שבאלף ואומרים לפי שטה זו כי י"ג תקונים הנכללים במזל נוצר הן ג' הויות והכולל של ונקה ג' אהיה והכולל אלו ואלו במלוי יודי"ן. ואפי' הואלנו לפי' יותר ולומר כי נוצר הוא בבינה דרישא דאין ונקרא מלכות דרישא עילאה ניחא נמי בסוד הרכנת הראש המבוארת יפה במקומה אצל הנשיקין מאבא לאמא דאינון רוחא ברוחא וכתיב בהו ישקני מנשיקות פיהו ההוא דסתים ולא ידיע ואין להאריך בזה כאן ואפשר שג"כ לומר כי טפת חכמה וה' חסדים באים ממזל ונקה וטפת בינה וה' גבורות ממזל נוצר אלא דבטשי מזלות אהדדי ליתן את האמור של זה בזה להרבות בחסדים ולחזקם

ולמתק הגבורות כי ימשיך בזה בשרשים העליונים בכלילות החסד בגבורה והגבורה בחסד וי"מ כי נוצר עליון לפי שהוא לצורך העה"ז אשר איננו יכול להתקיים בתוקף הדין שעלה במחשבה לפיכך הקדים אליו יתברך ושתף לו מדת רחמים אמנם השתוף גורם' שהשפע אינו מתפשט הרבה אלא נשאר עליון רחוק מהתחתונים לפי מיעוט הכנתם מה שא"כ במזל ונקה שהוא להנהגת העוה"ב המנוקה מכל מום לפיכך נקרא תחתון כי תהיה השפעתו נמשכת למטה בלי עכוב ואם תסתכל בפשטן של דברים תמצא ה' גבורות נטפלות למזל ונקה וה' חסדים למזל נוצר ועדיין צריכים אנו למודעי:

פרק סה

הטעם האמתי הפשוט ואין בו ספק להקרא נוצר מזל עליון ונקה מזל תחתון הוא מוכרע ממקום כבודם בתקוני דיקנא קדישא כי הנה נוצר הוא מהשערות שבסוף הזקן מבחוץ בצד העליון כלפי פנים והוא תיקון שמיני שעל הסטרא שבאמצע ונקה הוא משערות הצדעים הנמשכות בשקולא עד הגרון ומאירות בצד התחתון הפנימי מהזקן הנוגע בחזה ובטבור ואולם הי"ג מדות בכלל יפה הן נדרשות ממעלה למטה ומה גם עתה יהיה נוצר עליון ונקה תחתון וכאשר נבוא לדרוש אותן ממטה למעלה אז יתהפך הסדר וההבדל בזה הוא בין שני האורות המתפשטים מאריך לזעיר שהן פנימי ומקיף כי זה עולה וזה יורד וראיתי לגדול הדור שסדר הפנימי יורד והמקיף עולה אך העמיק הרחיב בסוד הרבה יותר מן המכוון הנה ואני אתנהלה לאיטי לפרש מה שמצאתי לאחדים מגורי האר"י גם הם שסדרו הפנימי עולה והמקיף יורד עם תוספות ביאור כפי מה שיסבלוהו העיון הישר לקיים דברי חכמים ולפי זה ח' מדות ראשונות שבפרשה הן בפנימי מלכות יסוד הוד נצח ת"ת פחד חסד ובינה דרישא דאין אשר יקראוה חכמה שבכתר על א' מהדרכים שפירשנו למעלה בפ' הואיל ומנקודת חכמה קאתי וה' מדות אחרונות הן בפנימי הוד נצח ת"ת פחד וחסד שבכתר הוא רישא דל"א ושוין כי יסוד הכתר ובינת החכמה יחדיו יהיו תמים במדת נוצר חסד דהיינו נוצר בינה וסימן נו"ן רבתי חסד יסוד וסי' חסד עילאה דאתמשך בפום אמא ומלכות הכתר נכלל בזה היסוד לעולם אבל בחכמה אנו מונים מלכות מדה בפני עצמה בסוד אבא יסד ברתא אמנם כח"ב ויסוד ומלכות שבכתר וכתר חכמה שבחכמה אע"פ שאינם נכנסים בחשבון הי"ג מדות להאיר בסוד אור פנימי מ"מ גם המה מצטרפין לעשות אור מקיף לזעיר כמו שאר המדות וזהו פרטן אל הוא סוד ב' פאות אל מכאן ואל מכאן והוא מלכות שבחכמה בפנימי כי פאה בגי' אלקים סוד מלכות ובמקיפים הוא כתר שבכתר מימין וכתר שבחכמה משמאל והוצרכו ב' מקיפין

שהרי הם ב' פאות עם היותן יחד תקון א' עוד נשוב נדבר בו רחום יסוד של חכמה בפנימי וחכמה שבכתר המקיף והוא השער שעל השפה העליונה וחנון הוד שבחכמה בפנימי ובינה שבכתר במקיף והוא הדרך שבאמצע השפה הזאת שיורד מבין תרין נוקבין דחוטמא מלא שער מכאן ומכאן והוא הנראה בקטן מיום שנולד שבא מלאך וסטרו על פיו ארך נצח שבחכמה בפנימי וחכמה שבחכמה במקיף והוא השער שעל השפה התחתונה אפים ת"ת שבחכמה במקיף והוא מקום פנוי שבאמצע השפה התחתונה כמו בעליונה חסד גבורה שבחכמה בפנימי וחסד שבכתר מימין וחסד שבחכמה משמאל במקיף והוא רוחב הזקן מכאן ומכאן עד מקום שמתחיל להתרחב בסוף הלחיים לפיכך צריך ב' מקיפין והטעם שהוא בגבורה בפנימי במקיף בחסד לפי שאהרן מתחלה היה לוי ונתעלה להיות כהן וכן הוא בסמוך כי הוד בפנימי יש לו ב' מקיפין מנצח שבזה ובזה ואמת חסד שבחכמה בפנימי וגבורה שבכתר מימין וגבורה שבחכמה משמאל במקיף והוא מקום שאין בו שער בפנים מכאן ומכאן והם נקראים תפוחים נוצר חסד זה מזל ראשון בינה שבחכמה ויסוד של כתר בפנימי שהם יחד כמו שאמרנו ות"ת שבכתר מימין ות"ת שבחכמה משמאל במקיף והוא השער הארוך שבזקן מבחוץ שהיא השורה של שער צד הפנים העליונים דנפיק חד חוטא דשערי סחרני דיקנא ותליין בשקולא עד טבורא וגם תקון זה יש לו ימין ושמאל לפיכך הוד שבכתר בפנימי ונצח שבכתר מצד ימין ונצח שבחכמה מצד שמאל במקיף והוא שער קטן שמתערב בין שער הגדול שבזקן מב' צדדין נושא עון נצח שבכתר בפנימי והוד שבכתר מצד ימין והוד שבחכמה משמאל במקיף והוא השער שלצד הגרון מב' צדדין שהוא קצר ופשע ת"ת שבכתר בפנימי ויסוד שבכתר מימין ויסוד שבחכמה משמאל במקיף והוא מה שאין השער יוצא נימא מנימא אלא ביחד נקרא תקון משני צדדין וחטאה גבורה שבכתר בפנימי ומלכות שבחכמה במקיף והוא הפה ונקה חסד שבכתר בפנימי ומלכות הנעלמת ביסוד שבכתר במקיף כי שניהם נקראים תמר והיא כלולה בו בסוד עטרה ולזה חסד הוא בפנימי כי יסוד וחסד שניהם א' שהוא פה האמא וזווג אבא ואימא ע"י חסד נקרא יומם שאינם משנה האור אלא כמו שמקבל משפיע אותו הוא בעצמו במדה אחרת שלא ע"י אמצעי משא"כ בשאר המדות ומלת ונקה הוא מזל שני שיורד עד הטבור והוא השער הארוך לו פנימה לזקן למטה לצד הגרון ועל ידו זיווג אבא ואמא ואע"ג דאיתמר ביה באדרא דתליין שערי כחתו' דיקנא מכאן ומכאן לאו דווקא בשלמא למזל נוצר שהוא חיצון שייך מכאן ומכאן אבל בפנימי כלו תקון אחד לפי' די לו במקיף א' ואמנם הספירות העליונות תלת מכתר ותרתי מחכמה אע"פ שלרוב העלמן אינן מתפשטות למטה באור פנימי מתלבשות

בפרצופין התחתון לצורך העולם ומלכות שבכתר ג"כ קשורה ביסוד ואין א' מהם עושה תקון פנימי בפני עצמה מ"מ יאות לכולן להאיר בסוד מקיף שהוא אור הבלתי מוגבל ולא נתפשט אלא חופף על המוקף לצרכו ובין כתיפיו שכן ואינו מתגלה כלל ודע כי המדה הראשונה ממטה למעלה והיא מלכות שבחכמה הנקרא אל צריכה שמור רב אל התקון הנמשך ממנה לזעיר משום דכתיב ביה ואל זועם ולמען תתקשר היטב במדת הרחמים יבואו לה ב' מקיפין עליונים שהארתן מרובה מכתר הכתר מכתר החכמה וזה נוסף על הטעם שזכרנו בו למעלה והמקיפין הנלוים אליהם שהם מחכמה ובינה שבשניהם כחם יפה כל א' לבדו לפי עלויין להקף א' א' לארבע מדות רחום וחנון ארך אפים משא"כ בו' קצוות שבזה ובזה ע"כ הוצרכו להיות צמודים חסד שבכתר וחסד שבחכמה להקיף מדת ורב חסד שסוף סוף היא גבורה במקומה וצריכה סיוע להמנות בזעיר במקורות הרחמים ואע"פ שבחסד הכתר גדול כבודו באור פנימי כי הוא א' מן המזלות דרב גובריה להשפיע בעולם רחמים גדולים והנה כאן בסוד מקיף לא מצאנוהו שגיא כח אלא משתתף עם חסד החכמה לעשות שליחותו והוצרכו ב' גבורות להקיף מדת ואמת כי מאד מאד צריך להתחזק בשמירת האמת מכל צד וכ"ש שהיא חסד במקומה ימין ממש וראוי לכלול אותה בשמאל דוחה לכח אמיץ כל מערער ומקטרג לכן נשתתפו בזה גבורת הכתר וגבורת החכמה וכן נצח בפנימי יש לו ב' מקיפין מהוד שבזה ובזה והנה נוצר חסד שהוא א' מב' המזלות באור פנימי כבר בארנו כי איננו מתפשט ברחמים גדולים הרבה למטה בעה"ז כי הוא מדה משותפת לבינת החכמה דדינין מתערין מינה וליסוד הכתר שגם היסוד הוא מן המשמאילים אשר בקו האמצעי בכל מקום לפיכך צריך לשני מקיפין מת"ת החכמה ומת"ת הכתר להרבות עליו הארת הרחמים וכן ג' מדות אחרונות הוד נצח ות"ת של כתר שהן לאלפים נושא עון ופשע צריכה כל א' מהן לב' מקיפין מנצח הוד יסוד שבכתר ושבחכמה לחלשת המקיפין בערך הקודמים אליהן כמו שזכרנו אמנם זרועות הכתר דאינון וחטאה ונקה הם עצמם מתחזקים מאליהם בתוקף הרחמים מספיק לכל א' מהם מקיף א' ממלכות שבחכמה ושבכתר וראוי הוא שתהיה מלכות הכתר מקפת לגבורה אלא שכאן היא נכללת ביסוד אלמא מלכות שבחכמה כחה יפה הימנה להגן על הגבורה שהיא נמנית באפי נפשה ומלכות הכתר יספיק המקיף לחסד שלו שהוא ונקה כאמור:

פרק סו

תרין בנין דינקא לון אמא ואתעברת מנייהו שזכרנו למעלה בפ' נ"ט הם המקבלים תוספת שפע מכח שני המזלות האלה באופן זה הנה התעוררות ב' המזלות איש יחד פני רעהו להעלמן וחשיבותן לא הורישנו לדבר בם אלא בלשון בטישה שהיא פגישה של חבה וריעות הגע עצמך שהם רוחא ברוחא ואין להם אפי' דוגמא לסוד פה כמו שיש בנשיקה הגשמית והעליון הוא הצריך לתחתון ביותר ובטש ביה לקבל סיוע ממנו בכדי שיוכל העליון להמשיך לאבא שפע שבע רצון מה' חסדים הידועות בסוד הדעת העליון שבכתר ונצטננו הגבורות בגודל חסדו של מזל תחתון כי הוא הממשיך אותן לאימא מעין צנון גחלים מידו של כרוב לידו של שרף בפרק בתרא דיומא. ודמיא לאותן ששנינו גבי קטרת תמיד חתה בשל כסף ועירה בשל זהב. וביום הכפורים שהרחמים גוברים אין אנו צריכין לכך בקטורת הפנימית של עבודת היום כי אז גם המחתה ביד כהן גדול שהוא רב חסד ועוד שהמחתה הזאת של עבודת פנים חשיבה טובא שהיא של זהב פרוים הפרה ורבה והיא עצמה המזבח של קדש קדשים שמקטירין עליה קטורת פנים ובשבילה הוספנו ב' טבילות וד' קידושין להוציאה משם בין הערבים בסודו המפורש בזוהר זילי ופרנסי בני היכלך. אבל בקטורת תמיד של אותו היום המחתה חלק סגן היא וגם הוא חותה בשל כסף ומערה בשל זהב ועם זאת ההארה מאותה בטישה מזדווגים אבא ואמא והנה הטפה היוצאת מאבא עם קבוץ החסדים שקבל מהמזל העליון וגנזה בדעת שבו הרי שנים שהם ארבע כי טפת אבא באה מחכמה ובינה שבו וטפת החסדים גם היא מלובשת בהכרח בגבורות אלא שהם עיקר והטפה של אמא מחכמה בינה שבה עם קבוץ הגבורות שקבלה מהמזל תחתון וגנזה אותם בדעת שבה והם עיקר אע"פ שיש בהם רושם החסדים כמו שיבא בפרק הקרוב הרי אלה ד' מוחין פירוש שנים שהם ארבע מאבא וכנגדם מאמא אלא שאין אנו מונין אותם כאן כי אם שנים שנים ולפנינו בפרק נדרוש אותם ד' ד' והכל אמת. והנה אלו הב' ב' מזומנים ליתנם לזעיר בסוד פנימי ומקיף וזה שמם תרין מוחין חד מאבא וחד מאמא שהם לזעיר חכמה ובינה ותרין עטרין עטרה של חסדים ועטרה של גבורות והעטרין האלה הם מקורות החסד והדין לזעיר שתחלת חלוק הנהגתם בו אלא שנכנסין תחלה אלו ואלו בדעת שלו כמו שנזכיר. וכל ארבע מוחין אלו כלולים מי' בסוד אות מ' שהיא אחרונה למלת צלם דכתיב ביה בזעיר אך בצלם יתהלך איש. ובזוהר פרשת ויצא דף קמ"ז תנינן קב"ה אנח תפילין בגין דנטל כל כתרין עלאין ומאן נינהו רזא דאבא עילאה ורזא דאמא עילאה ואינון תפילין שבראש כמה דתנינן כהן נוטל בראש ולבתר דנטיל אבא ואמא נטיל ימינא ושמאלא אשתכח

דקב"ה נטיל כלא. והנה תחלה אבא מוסר חלקו לאמא ונדבר בו לקמן בפר' והיא כוללת אלו הד' אורות כ"ח בג"ג ומשם נמשכו להתלבש במדות תחתונות שלה לפי שזעיר אינו יכול לסבול האור הגדול שלהם עד שאמא מצמצמת אותו במה שהיא מרכנת ומשפלת עצמה וכוללת אותם בנה"י שלה הפנימיים כי החסדים והגבורות מתקבצים מג"ג שבה ונכנסים יחד ביסוד ממש. וטפת חכמה בנצח שבאותו יסוד וטפת בינה בהוד שבו וע"י כן נכנסים בראשו של זעיר בחב"ד ולפי שעיקר מוחי זעיר הם ד' מדות עליונות דאמא מתפשטות בנה"י דידה. על כן יאמר כי נה"י דתבונה הם עצמן נעשים כלים למוחי זעיר פי' לשפע היורד מלמעלה להיות מוחין לזעיר ואע"פ ששי"ן של ד' ראשין כנגד ד' מוחין ושל ג' כנגד נה"י והיה ראוי שתהיה של ד' לימין. מ"מ עיקר תפילין של עור הן בסוד תבונה כי היא מלבשת ומצמצמת האורות של מעלה לפי' שי"ן של ג' ראשים מימין ואתי כמ"ד קדש לימין המניח אבל למאן דדריש וראו כל עמי הארץ דחביב ליה (אין הקוד') [ימין הקורא] עיקר קשיא ליתא וא"ת היאך יעלה בדעת שיהא ימין הקורא עיקר ובין הפרשיות בין השינין כל א' מהן בפני עצמה הפוכה כנגדו מלמעלה למטה דלא גריעי תפילין דמרי עלמא ממכתב אלקים שבלוחות שהיו נקראים מכל הצדדין ביושר והני דידן דוגמא נינהו ואין דנין אפשר [משאי אפשר] הואיל וימין המניח עיקר בעליונים ולא נהגו איפכא בתחתונים אלא לחולשת הבנתנו כמבואר במקומו והנה סדר התלבשם בזעיר היה באופן זה של נצח אמא בחכמה שלו ושל הוד בבינה ושל יסוד בדעת ומרוב הארתם של תרין עטרין הנכנסים בדעת זעיר משלימים הארתו במקום חציו של אותו שליש אשר יחסר לו כדלעיל פ' ס"ב וזהו סוד הצלם פי' מם בתחלה הרומזת לד' מוחין כל מוח כלול מי' ואח"כ הלמד שכן מד' נעשו ג' ואח"כ נעשית הצדי במוחין ודרועין וירכים שכן נתפשטו תחלה בחב"ד של זעיר ואח"כ בגג"ת ואח"כ בנה"י נמצאו מו' קצוות נעשי' ט' והוא שלם בתקוניו משא"כ עד השתא שהיה בסוד ואו שבהם כי המוחין שלו לא היו מאירים. הנה פרשנו כללות הסוד הזה במלא קומתו של זעיר ואם נפרש הצלם כלו בתקוני הראש בלבד יהיו ט' תיקוני דיקנא דז"א רשומים באות הצדי ורמז הלמד לחב"ד דידיה מוחין ממש אבל מתפילין שהן ד' בתים נרמזו באחרונה בסוד המ"ם:

פרק סז

תרין עטרין ירתין אבא ואימא לז"א שכנגדן זכה בסיני כל א' מישראל לב' כתרים וטעם ירתין הוא כאותה ששנינו האב זוכה לבן וכן אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ ינחילו לא נאמר אלא ינחלו וכן כסא כבוד ינחילם ינחלם כתיב חסד יוד בגי' לבנון

וסימן צמח בל יעשה קמח כי איננו מלא ביו"ד וכן כתיב וסלחת לעווֹנינו ולחטאתינו ונחלתנו כמבואר אצלינו במקומו. והנחלה בפסוק הזה היא עצמה מחיית הפשע בסוד לא יגורך רע כי היא הנחלה בלא מצרים נחלת יעקב ממש ויש כאן סוד העלאת האורות ע"י מיין נוקבין במסירת עצמינו למיתה והעליונים נוחלים מה שהתחתונים מנחילים להם והוא סוד עונות [נעשים] (כ)זכיות והנה התרין עטרין הם אלו השני מוחין חסד מן אבא שאפי' גבורות שבו הן הן חסדי אמא וגבורה מן אמא שאפילו חסדים שבה הם גבורות אבא אלו ואלו נקבצו לתוך היסוד לכל א' מהם אמנם אין שום פעולה בעולם ליסוד אלא ע"י מלכות וכשאנו אומרים מלכות של אבא היא העטרה שכנגדה מתגלית בזעיר ע"י פריעה אחרי מילת היסוד מן הערלה שנתחדשה בקליפה למטה שהן אליו כקוף בפני אדם והיא עושה רושם למעלה עד שע"י מעשה המצוה נוציא הטומאה מן הקודש הרי שניהם יחד מילה ופריעה כי הנה היסוד כורת את הערלה הקשה ומשייר ממנה מעט מהקרום תחתון שהוא קלוש לא ירע ולא ישחית בכדי שהעטרה בסוד מלכות ע"י פריעה תשימהו רביד על צוארה כטעם רשע מכתיר את הצדיק בסוד לבן רמאה שבמדרש הנעלם שהוא נוטריקון לפסוק זה אבל באבא לא היתה שם ערלה מעולם אלא שאנו דורשים מכשירי המילה ותקוניה בכל מקום ויש בסוד אמא נקודות ציון ובה סוד התפוח בגי' צבאות והוא העליה והחדר תחתיה דכתיב ביה תחת התפוח עוררתיך שמה חבלתך אמך היא בינה שמה חבלתך ילדתך זו תבונה. וטעם השני עטרין דירתין ליה אבא ואמא לזעיר הוא לתת לו הארה והתעוררות לזווגו עם נוקביה הה"ד בעטרה שעיטרה לו אמו ביום חתונתו ולא אמר בעטרות אע"פ שהשפעות שתים חסד מאבא גבורה מאמא לפי שהמוחין והעטרין כשיוצאים מאמא בלדת אותם הם ד' וכשנכללו ביסוד דהיינו פרצוף תבונה שמכניסם בזעיר נעשים ג' דאינון חב"ד וה"ה בדעת זעיר כי שם התרין עטרין נעשים א' שהוא כוללן לפי' אמרו עליו בזוהר דכליל תרוייהו פי' קבוץ החמשת חסדים וה' גבורות והיא הנותנת ג"כ שיספיק חצי שליש עליון מיסוד אמא בדעת זעיר מרוב הכלליות האלה ואנו דורשין ג"כ בדעת הזה עשר הויות וי' אהיה דאינון בגי' עת בסוד השנים שהם ד' שביארנו לטפת החסדים וטפת הגבורות בפרק הקודם ועליהם נאמר חסד ה' מלאה הארץ במספר שוה וכשנוסיף עליו ד' תיבות וכן ד' אותיות השרש בשם הגדול הרי דעת. ודייק קרא דפתח בר"ת חימה וסיים בחסד גדול לימד על הצדיקים שתחלתן יסורין וסופן שלווה בסוד הדעת הכלול מב' ההפכים כי בו תשתלם הארת החסדים והגבורות של מעלה כלם יחד כעין מראה לטושה שתוסיף לעולם לקבל רושם והארה מן המקור לפיכך נוסף על ה' הויות וה' אהיה שהם באמת

עיקר הדעת יש בו ג"כ לעומתן הארות חדשות תמיד מאבא ואמא בסוד ושמים לא זכו בעיניו המפורש בזוהר [פרשת] ויגש וממנו נלמוד לדרוש תחלת הפסוק הכי נמי הן בקדושיו לא יאמין לאו לגריעותא אלא בא זה ולמד על זה מה שמים לשבח להוסיף בהם תמיד תקונים חדשים כך בנסיונות הצדיקים הוא הדין והוא הטעם או אפשר שחסד אמא ההלכה לשמאל אבא וגבורות אבא לימין אמא הן סבת הכפל כמו שזכרנו ועוד לעולם כל א' מיסודות שניהם כוללים חסדים וגבורות וכולם מתראים בדעת זעיר ועוד הוצרך הכפל בהכרח כדי שבשעה שהדעת מחלק ה' חסדים וה' גבורות לגופן של זעיר ונוקביה לא ישאר הוא משולל מהם שאם אתה אומר הרי הארתם לא זזה ממנו אשיבך אין שירים לשירים כי הדעת איננו בסוד נקודה ממש אלא הארה ואם יספיק להשאיר ממנה אצלו רושם בעלמא אין זה כי אם צל הצל ואע"פ שזכרנו למעלה בפ' י' מסוד העומר כי אין הדעת מחלק לזעיר רק ז' אחרונות מן החסדים והגבורות שבו מ"מ תקוני הראש בקומת הבלתי מוגלמות הארות שכליות הם ולא מדות או אפשר דשאני סוד העומר ויש בחינות אחרות שהדעת מחלק לזעיר החסדים והגבורות כלם:

פרק סח

שין של תפילין הלכה למשה מסיני שתהא אחד מהן של ד' ראשין ואחד של ג' ראשין. כי הנה האורות האלה בתחלה היו ד' שני מוחין ושני עטרין ואח"כ נעשו ג' בנה"י של אמא וכבר זכרנו מזה למעלה ודעת זעיר הכולל שניהם הוא בית א' שיש לו ב' שינין אלו מזה א' ומזה אחד. ומזה יצדק בזעיר היותו בכל יום מניח תפילין בסוד ג' פרשיות שהן אלו הד' אורות חכמה ובינה ב' מוחין. והב' עטרין ג"ג כי הנה בתחלה היו ד' וכשנכנסים בראשו הם ג' וחוזרים להראות שרשם ונטייתם בד' בתים שבראש וכלם דבר א' נכללים בדעת זעיר והנה השיני"ן הן עור שחור בלי פנימיות והרמז' למוחי קטנות שהם נעשים בית קבול למוחי גדלות סוד הפרשיות שבתפילין וידוע כי שי"ן בגימטריא אלקים במלוי יודי"ן וכן מצפ"ץ שהוא תמורה להויה מוחי גדלות ותמורתן קטנות ודאי וכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ר"ת שי"ן ואז ויראו ממך כי היראה משם אלהי"ם והנה שי"ן מלא עם ז' ראשים של ב' שינין והכולל הוא כמנין שס"ח מנים של קטורת כי י"א סממנים שבה הם חיות הקלפות ומושרשים במוח קטנות ועקרם שס"ה כמנין ימות החמה כי מוחין דקטנות נרמזו כמניין שי"ן שהם ש"ס ועוד ד' מוחי גדלות והכולל הרי ה' וג' יתירים כנגד נה"י דאמא לפי' היו משמשין ליום הכיפורים ודע כי המאמר המפורסם באבא ואמא דלא מתפרשין לעלמין אינו אלא לתת חיות למדות זעיר ונוקביה

דכתיב בהו אני ה' לא שניתי ובזה תלוי קיום העולמות אבל לתת עטרין לזעיר להזדווג עם נוקביה להוסיף שלמות לתחתונים אינו כי אם במעשינו הטובים וביחוד במצות ק"ש כאשר נבאר במקומו בע"ה כי אז מתעברות אמא מה' חסדים ומה' גבורות בצרוף לשתי אותיות אודם ולובן בסוד מחדש בכל יום מעשה בראשית ויולדות אותם ומאלו האורות מתעט זעיר מד' מוחין שאמרנו וזהו מניח תפילין העולה מזה כי דעת זעיר כולל ה' חסדים וה' גבורות בעצמו שהן ספירותיו ממש וכפל האורות לא יוסיף על מספרן אלא לחזק פעולתן וכתיב ובדעת חדרים ימלאו כי הוא מחלק אחרי כן הה' חסדים שבו לחגתנ"ה דזעיר לגדלם ולתת להם חיות ובשעה שהגדולה קבלה את שלה גם יסוד כנגדה נכלל ממנה וכן כלם א' וגם אחרי כן החמש גבורות נתנו בפקדון ליסוד זעיר דעליה כתיב והיה האוכל לפקדון לארץ כדי לגדל נוקביה שתחלת הויתה מזנב לפרצוף הוא משירי החסדים שהרי ת"ת נצח והוד בזעיר לא הוצרך שום א' מהם לחסד שלם. וממה שהותירו נעשו לה הראש וכלי המח כמו שיבא בפ' ע"א ומן הגבורות נתפשטו אח"כ אברי גופה דרועין ושוקין:

פרק סט

חלוקת החסדים מהדעת בזעיר היא בזה האופן חסד א' שלם לגדולה של זעיר וא' לגבורה וא' לת"ת אמנם ב' החסדים שנכנסו בזרועות הם נוזלים מן לבנון פי' מטפת אבא מן היסוד שבו עד המקום שהוא מכוסה ביסוד אמא צרוף שניהם לבנון לב לזה ונון לזה בסוד חמשים שערי בינה ובמספר גדול נון בגי' שנות חיים בסוד החותמו' לאמא וזעיר הידועה במקומו וככה נכנסו ג"כ בדעת זעיר שאמא מוסרת לו החסדים (מבחינות מיוחדות) [מבחינה מיוחדת] שביסוד שלה המיוחד לגדולה מגדולה שביסודה והראוי מגבורה לגבורה שבו ומיסודה ממש יש ברירה מי מהם ראוי לצאת לפעלו ולעבודתו מגולה או מכוסה ודעת זעיר מלביש את יסוד אמא עד המקום שכלה בו והוא עד הוא בעל דין אצל החסדים הנשארים מגולים ואתיא כי הא דאמרינן בעלמא כי הדעת הוא שקיו דאילנא מח שבעצמות א"כ בדעת מתלבש בגדולה גבורה ושליש ת"ת (בבחינות) [בבחינת] אור מכוסה ומשם ולמטה באור מגולה והחסד שירד לת"ת לא היה מכוסה ממנו כי אם השליש העליון שנכנס בשליש ת"ת זעיר ונשארו הב' שלישים מגולים כי יסוד אמא קצר בסוד יו"ד של אהי"ה כמו שבארנו וכן החסדים של נ"ה הם מגולים מפני שכל החסדים יוצאים מיסוד אמא ואפילו עד שליש ת"ת לא היה מגיע לולי שהרכינה אמה עצמה נמצא שיש ב' שלישי חסד וב' חסדים שלמים מגולים בסוד אור חצון וב'

חסדים ושליש מכוסים בסוד אור פנימי. והנה הזרועות הוצרכו כל מדת חסד שלם לפי שנכנסו בהם החסדים מכוסים אבל ת"ת לב' שלישי (מדתו) [מדות] האחרונים יספיק שליש אחד ממותר החסד המגולה ויותר שליש אחד ממנו שהעדיף על כדי צרכו הנה כי כן גלוי האור גורם לעולם שאין הכלי מחזיק ממנו אלא מחצה. והשליש האחרון העודף מתכנס ליסוד מצד הכליליות אשר לו מכלם ומכח האור הגדול העלהו יסוד זעיר כעין ההבל שעלה מיסוד אריך לעשות מוחין לאבא ואמא כך יסוד זעיר העלה הארה זו דרך פנימיות הגוף אל ההוד של אחריו מקום שיתפקקו חליות שבשדרה מכוון לחזה ששם יראה איסר כנגד לבו פירוש נקב כאיסר והוא מפתח הלב הנקרא צפור נפש הרי נתקבצו שם זה השליש החוזר ושליש ת"ת שזה מקומו ושליש יסוד אמא ויבא מזה בפ' הסמוך ומשם באחורי זעיר פלט האור לחוץ ונעשה ראש נוקביה כי עד עתה היתה בסוד זנב והשתא נפקת מבין חדוהי לאחורוי בסוד פרצוף ומב' החסדים המגולים שבנצח והוד זעיר היה די לכל אחד מהם בשליש וחצי ומהמותר נעשו מוחין לנוקביה:

פרק ע

המזוזה מבואר נגלה שהיא בסוד נוקבא שהן מזוזה בגי' היכל ובאתב"ש עולות האותיות ש"ך דינין מנה ובה הכל יחד שכינה ומקומה מימין הפתח כטעם שב לימיני וכן לב חכם לימינו אשר שם שם שדי שומר ישראל. ודע כי יש בשמאל הפתח שד אחד קבוע דכתיב ביה לפתח חטאת רובץ ר"ת בהפוך רחל דאתמר בה גבי אדם חסר לב כסו פניו חרלים אלמא חרל הוא נוטריקון חסר לב זה אדם בליעל אל זר רואה חובה לעצמו היא עצם מעצמיו לילית חייבתא דעבידתא ניאופין ויהיבת שיורין לבעלה וכתיב בה והיה לכם לזרא מה שא"כ באדם מצא חכמה כי ראתה חמה לבנה בעין יפה להאיר בה הן הן דרכי שלום למלא פגימתה והנה רחל היא מספר ט' הויות שלימות מספירות זעיר המאירות בה וד' אותיות הויה מנקודות עצמה ועם כ"ב אתוון דאורייתא יושלם בה מספר [י'] הויות בסוד ב' המאורות הגדולים ועם זה לא תתגנה בעיניו לעולם שא"א אחרי שעיניו ממילא יועילו לעדויי חושכא לפי' איכא למ"ד שגם נר חנוכה ראוי להדליקו בימין שלא יהא לאותו שד חלק בה ואפסיקא הילכתא מזוזה בימין ונר חנוכה משמאל כי אדרבה עם פרסום הנס בנר מצוה יחלש הכח החצון ההוא ויענה על הברכות אמן בע"כ שכן פרסום עולה שכינה נס הוא יסוד בכל מקום הרי כאן יחוד גמור ליוסף ורחל והרע בורח ומסתלק מאליו וצריך לשים המזוזה בסוף שליש העליון מהפתח כמו שהמלכות יוצאת מהשליש העליון או לפחות תהיה טפח אחד רחוק מהמשקוף שהוא מקום התפשטות

לאה וכן אמרו בה טפח תסמוך לפתח והנה הטפח הוא שית בקטנה כנגד ו' קצוות דלאה חמש בבינונית כנגד ה' הרומזת אליה ד' בגודל סוד דלת ממש קשר של תפילין לאה עצמה עוד טפח בגי' אל אדנות עם הכולל כי אדני בגי' מזוזה יצא ממקום שליש חסד הנקרא אל ושם יסוד אמא ששמם ייא"י ורחל נכנסת תחתיה וזהו שאמר הכתוב והיה שדי בצריך כי שם יש אחיזה לשדים לא למעלה ממנו שאלו היו נאחזים בדעת אפשר שהיה להם קצת מתוק לכן יצאת רחל מצד אחורי זעיר להגן מהקלפות והוא טעם עזר כנגדו להרחיק מעליו המנגדים למדת טובו שלא (יהא) [יהיו] נאחזים אלא בה וסברא היא שגובה נר חנוכה יהא מכוון כמעט למקום מזוזה אלא דמבעי לן לארמא ימינא על שמאלא ובכל דהו סגי ולעולם לא ירדה שכינה שהיא מזוזה למטה מעשרה ואף נר חנוכה כן:

פרק עא

כיון שירדו ב' חסדים וב' שלישים מגולים לתנה"י כמו שקדם גברה הארתם כל כך עד שהמשיכו אחריהם את הה' גבורות שהיו בדעת ואת הב' חסדים ושליש אשר היו מכוסים בזרועות ובשליש העליון של ת"ת וירדו ה' חסדים כלם והגבורות יחדיו עד היסוד והועילה לו הארתם להשלמת השליש אשר היה נגרע ממנו וגם להגדילו ולהחיותו. והנה החמש גבורות נשארו שם בפקדון לצורך המלכות ועליה כתיב והיה האוכל לפקדון לארץ וזאת ההארה עצמה הספיקה להשלמת הדעת בעברם דרך עליו אלא שלפי גדולתו הוצרכה הארת כלם למלא בו חצי שליש וכאן גבי יסוד השלימה בו שליש א' ועוד שהרי הגבורות משתהות אצלו בפקדון עד עת רצון לבניין נוקביה מלא קומתו מראשי כתפין ולמטה כי ראשם נבנה משירי החסדים אמנם הה' חסדים שהם נמשכים כלם ויורדים עד היסוד הנה הם חוזרים בכח ההארה הגדולה לעלות מגולים שהרי באו תחלה קצתם באור פנימי וקצתם באור חצון וכלם עתה חוזרים באור מקיף לגוף זעיר עד שיחלק אותם לראשו ולראש נוקביה ויש הבדל רב בין אור מקיף מעקרא לאור חוזר ונעשה מקיף כי הראשון לא הוגבל מעולם אבל השני ישוב ויכנס בתוך הכלי כפי צורך השעה. והנה אור החסדים החוזר ומתעלה מיסוד ולמעלה הוא סוד חסד דנפיק מפום אמא האמור בזוהר ואע"פ שעולה דרך פנימיות הגוף של זעיר נקרא מגולה שאין כח אבא והארתו מלובש ביסוד אמא לפיכך עתה באור מקיף מכל א' מהחסדים יספיק לכל מדה של זעיר שליש וחצי כשם שהספיק בירידה שליש וחצי לנצח והוד ומן השלישים שהעדיפו מהם הנה השליש וחצי של נצח נבנית ממנו חכמה

של נוקבא ומהשליש וחצי של הוד נבנית בינה שלה כי בהיות האור מגולה מספיק ממנו שליש וחצי למדה שלימה. ויש כאן סוד ותגל מרגלותיו ותשכב כי מגלוי רגלי זעיר נה"י דיליה נעשים מוחין לנוקביה בשכיבתה ר"ל ע"י תרדמה נופלת עליה כדרך בני הנביאים בחול עליהם תוספת שפע עד בטול הרגשותיהם הרי משירי החסדים של נצח והוד נעשו המוחין של נוקביה הכלים בירידה והעצמות בחזרה שכח היסוד ורבוי ההארות אשר נולדו שם יחדיו מועילים בו ועוד בירידה הנה החסדים שאינם עדיין רק הארה בעלמא בהיותם מתרחקים הולכים ומתמעטים ובחזרה יחליפו כח בקרבתם אל המקור כי לא נתלבשו ולא הוגלמו ביסוד כלל אלא חזרו מאליהם בפשיטותם בטבע המקיף החוזר בחוזק ההארה לא זולת וכיון שחזרו האורות לעלות בספירות זעיר בסוד מקיף נמצא שהחסדים שירדו בזרועותיו מכוסים עתה שבו באור חוזר להיות מגולים כדי שיקבל ז"א מן הארת אריך דרך פנים בפנים מבלי התלבשות בנה"י דאמא שהוא כעין מסך בסוד יוצר אור ובורא חשך עכשיו בעליותם כלו אור ונדבר בזה לקמן בפ' ע"ח והטעם כי אמא אחרי שע"י הרכינה נתנה החסדים והגבורות בדעת זעיר שהוא גמר התפשטות יסודה כטעם כורע בברוך והמלך שלמה ברוך נסתלקה למעלה בסוד ויעל אלקים דא אמא מעל אברהם דא זעיר בבחינת החסדים שהם עיקר בו ואור החסדים גם הוא בחזרתו למעלה בסוד מקיף לגופו של זעיר קרינן ביה זוקף בשם אב"א זעיר כי שם ההויה בכל מקום איננו מתגלה אלא מניה וביה ואב"א לעשות מוחין לנוקביה דאתמר בה ויעש דוד שם והא והא איתא שהרי בכל מדה של זרועות זעיר יש בה שליש וחצי מהחסד שחזר מיסוד אליהם שהם עודפים על כדי ספקה:

פרק עב

וזה לנו מקום עיון מה נעשה יקר וגדולה למלכות שמים מאור החסדים שהעדיף בזרועות זעיר דע כי שליש אחד עלה מגדולת זעיר לחכמה שבו ושליש אחד מגבורה לבינה והחצאים מכאן ומכאן נצטרפו ועלה לדעת והספיק לכל א' מהמוחין שליש בלבד אע"פ שהוצרך לזרועות ולשוקים שליש וחצי כי שם בדעת זעיר נכלל מעיקרא תוספת החמשה חסדים וה' גבורות מלמעלה בסוד תרין עטרין ובארנוהו וברדתם לספירות זעיר הנה נשארה הארתם במקומה והועילה ג"כ לחכמה ובינה מצד קרבת הדעת שביניהם ועדיין צריך לפרש כתר של זעיר מהיכן נעשה כבר ידעת שהגיעו לת"ת שלו בירידה ב' שלישי חסד מגולים וגם אמרנו כי שליש א' הספיק לעצמו והשליש האחר נעשה ממנו ראש נוקביה מכח הבליטה שבקע האור לאחוריו דע כי מזה השליש עצמו שבקע לאחוריו

יוקח קצתו לכתר זעיר כי לא הוצרך כלו לראש נוקביה אלא מחציו נעשה לו כתר לא חציו ממש אלא פחות ממנו. הגע עצמך כי ו"ה הוא חצי השם אבל איננו שוה במספרו ולא מקודש בהיותו לבדו כמו חציו הראשון שהוא משוייר לכתר זעיר בצרוף עם חצי שליש מהחסד שכבר ירד כלו בשליש מדת ת"ת כשהיה האור מכוסה ועתה שב גם הוא מגולה וכיון שנכנסו נה"י של אימא בתוך זעיר להגדילו הרי גם חציו התחתון של ת"ת אמא יבא על ראש זעיר אלמא יפה כחה של כתר זעיר שהוא מתוקן מכל אלו הפרטים מזה החצי תחתון של ת"ת אימא ומהחצי שליש המכוסה שנעשה מגולה ומרובו של אותו השליש המגולה אשר בקע ונעשה ממעוטו כתר נוקביה כדאמרן והנה כשם שאריך כ"ג בעליונים כך כתר זעיר כ"ג לפני אבא ואמא והוא מתפלל לאריך שלא תכנס לפניו תפלת עוברי דרכים אלה פי' השלישים החוזרים ממטה למעלה ובפרט מנצח והוד שלא ימהרו לעלות אלא יתעכבו לצרכו להשלמת תקוניו ונוקביה בהדיה מאחוריו שהיא באה לכאן להגן מהקליפות שיש להם אחיזה במדת אחורים ולפיכך כתיב השיב אחור ימינו מפני אויב ר"ת אימא והיא נוקביה של זעיר אמא תתאה דכתיב בה נצבה שגל לימינך ונקראת טובה ברכה ושמחה למי שיש לו אשה יראת ה' לפיכך הוצרך להשיבה אחור באצילותה מפני אויב להגן ממנו וא"ת היה ראוי לזה הטעם שתצא מראש זעיר להרחיק הקליפות מראשו ג"כ ולא מבין חדוהי בלבד דע כי בראש זעיר אין להם אחיזה כלל שהוא מושפע מלמעלה הרבה ואין שרש לחיצונים רק מהמנין תבירין כי מן האורות שלהן נתקנו אח"כ אברי זעיר מחסד ולמטה ועוד הרי לאה מגן בעדו מן הראש עד החזה אע"פ שאינו אלא הארה ושמירתה מועטת שכן ראשו של זעיר סגי ליה בהכי ויש בכל אלה שטות אחרות לדרוש ולקבל שכר בישובן והסכמתן עם מה שביארנו זהו יספיק לפי המכוון הנה:

פרק עג

השבועות סודן ורמיזתן במלכות במלך עצמו כד"א עצם מעצמי שכח זעיר בז' ספירותיו מתפשט בה והאדם נשבע (ונשפכת) [בכת"י - ונתפס] להחמיר על עצמו בהם הרי זה מצד הדין וצריך שמור שלא יצא לקליפות ח"ו והנדרים בבינה בחיי המלך שהנודר מתעלה אליה והרי ב' פעמים שם אהי"ה שבבינה והויה אחת עולים חיים והם בסוד ארבע פרשיות דאינון ד' אותיות הויות וד' בתים הם ד' אותיות שם אה"יה בסוד תבונה וכ"א אזכרות הם מספר שם אהי"ה הרומז לאמא עלאה כמו שנתבאר בסוד התפילין של עור וכתיב בהו אדני עליהם יחיו וכל המניח תפילין מאריך ימים שהם עצמם חיי

המלך דא זעיר המניחן והוא מה שאנו בבאורו במוחין היורדים אליו מבינה ולפי שמוחין של אבא מלובשים בשל אמא יש מפרשין דחיי המלך חכמה ואז בינה עץ החיים שכן עץ והכולל בגי' קס"א והיא נועצת המוחין שלה ושל אבא ג"כ בראש זעיר ויש בעונת הנדרים והשבועות דין מופלא סמוך לאיש פירוש מופרש ומובדל משאר תנוקות וסומך עצמו למדרגת איש בהיותו יודע לשם מי נדר ולשם מי הקדיש והוא מכלל תקוני זעיר והגדלתו ולפי זה צריך לדעת למה עונש הנשבע לשקר שפוגם למטה חמיר מהנודר הפוגם למעלה ועתה דע כי יש ג"כ שבועה שאין ענשה מרובה מעונש הנדר וזו היא השבועה להבא כמו הנדר שאין לו מציאות לשעבר כלל והרי אין הנדר ולא השבועה להבא יוצאים מפיו לשקר לעולם הן אמת שהיא יכול אח"כ לפגום בשתיהן במעשהו אבל אין זה שקר אלא מעשה מגונה לפיכך אין בו כ"כ מן הגנאי כמו אותה שבועה שהיא עצמה שקר בשעה שיוצאה מפיו והטעם שהחמירה תורה בשבועה והזהירה עליה לשעבר ג"כ יובן עם מה שאמרנו כי להיות הקליפות סביב למלכות שנאמר סביב רשעים יתהלכון הנה הנשבע לשקר נותן להם כח ואחיזה במלכות עצמה שטהרתה קשה מאוד וסימן ממזרת שאין לה היתר לעולם ולא לבתה ולא לבת בתה עד סוף כל הבנות אבל ממזר יכול לטהר את בניו והא אוקמוה אמת כי לעתיד לבא כלם טהורין גם הנשים והראיה כי לא נאמר באסורן עד עולם כמה דכתיב גבי עמוני ומואבי אדרבה עתה ממש שבלבל סנחריב את העולם אין האסור נוהג בהם ולעתיד שכל המשפחות תשובנה לקדמותן אף הם ישובו לאסורן אסור עולם איך שיובן לא כן ממזרים א' זכרים וא' נקבות דהא גלי קרא כדאמרן טעמא דמילתא הוא שאין הקב"ה בא בטרוניא על בריותיו וכיון שאין ב"ד של מטה מכירין הממזרים אלא ע"פ עדים ואפשר שיהיה בהן ממזר ואין יודע עומד ומשמש על גבי המזבח ורבים כן מבאי הקהל דין הוא שיהיו אלו ואלו טהורים לעתיד לבא וכשם שאין ממזר מחייבי לאוין כך לא יהא ממזר מאסורי קהל באותו הזמן אפי' מחייבי כריתות ומיתות ב"ד והתורה אשר לא תנוסח ולא תשתנה לעולם רומזת כן מדשני קרא בין עמוני לממזר כדאמרן ודמי לקדלי דחזירי שהותרו במלחמות ז' עממים וכן אשת יפת תואר וכן דם טהרה של יולדת שהוא מעין א' התורה טמאתו בימי לידה והתורה טהרתו בימי טוהר ולגבי עבודה לא יהא אלא חלל כבר נאמר ברך ה' חילו:

פרק עד

העולה מזה כי הפוגם בשבועה בשעת שיוצאה מפיו ענשו גדול מאד שהיא עצמה שקר ולא שייך בה היתר כלל שאין לה תקנה אלא בתשובה ויסורים אבל הנודר אף כי הוא

למעלה בבינה בחיי המלך אין להם אחיזה שם כי אם ע"י מעשה ואין הנדר גורם אלא המעשה גורם וה"ה בשבועה להבא כמו שבארנו כי העובר על שניהם לאחר זמן הרי הוא ככל שאר אסורים שבתורה לא אמרו שנזדעזע העולם על לא תשא אלא לשעבר ויש נדר בלשון שבועה בסוד חי יהו"ה בגי' רבוע אהי"ה הוא אמא חיי המלך ואמרו כי הנודר או נשבע ואינו מקיים גורם שהמלאך הממונה במאמר פיו על אותה מצוה שנתחייב לעשותה נשאר גרוע ממנה עד אשר ישלים חיובו בפועל וכל שעה קאי עליה בבל תאחר ועד שלא יצא י"ח הנה המלאך שהוא ראוי להיות טוב שהרי הוא שליח מצוה שב אצלו כמזיקין שנבראו בע"ש בין השמשות ולא הושלמה יצירתם לטוב עד שיקויים היעוד שנאמר על אודתם רק בעיניך תביט ר"ת רבת ושלמת רשעים תראה ר"ת רות שהוא תכלית הגדלת שכינה באחרית הימים וצרוף שניהם ישיש כגבור לרוץ אורח בתורת האלף לאלף אלמא שבועות הללו שהן לאבא כמו הנדרים ונדרים עצמן כמותן תלויים עד גמר מצותן לפי' נקרא במשנה נדרים פורחים דהיינו תלויים כדאמרן וההיתר שלהם הוא באויר הקדש העליון שהוא עלוי רב לאותן המלאכים להגנז במקום גבוה ע"י יחיד מומחה מספרו ק"ל עם הכולל הוא רבועו של שם מ"ה סוד הקו האמצעי המעלה אורות הללו בסוד אחורים ממטה למעלה או ע"י ג' הדיוטות נה"י דאינון שערי צדק ואומרים לנודר או לנשבע מותר לך פירוש לדידך דוקא מותר אבל הוא עצמו אינו מותר ונפרד מן הקדש העליון אלא קשור וגנוז שם בעבותות אהבה הואיל ואין להם לאורות הללו על מה שיסמוכו בעולם המעלה וסר הפגם הזה על ידי היתר דקים ליה לאותו מלאך בדרבה מיניה כי ההתרה עצמה מצוה היא וגדולה מן הראשונה שכן אמרו חכמים הנודר בונה במה והמקיים מקריב עליה כי טוב לעשות המצוה לדעת בן חורין מנדבת לבו אלמא מצוה שניה כוללת הראשונה בעצמה ומי שמפרש שההיתר פורח שוייא להההוא תנא טועה בדקדוק ואין הדבר כן והנה הנדרים חלים על דבר מצוה והשבועות לא כן והטעם הוא כי הנדרים למעלה מהמצוה ולכן מתירין נדרים ושבועות ביום הכפורים כי אנו מכוונים אז בבינה במקומה ומושפעים ממנה ולכן אותו היום יש התרה לכל להסיר חטאת הצבור בשביל הערבות שחל עליהם מנדרי היחיד וההתרה עצמה מצוה וקונה בה פרקליט א' שהוא כולל הראשון בעצמו נמצא תקונו של ראשון באחד מב' דרכים או בקיום הנדר או בהתרתו אך השבועה סודה ורמיזתה במקום המצוה ממש לפיכך א"א לה שתחול על המצוה שקדמה לה:

פרק עה

ברעיא מהימנא נדפס בפרשת משפטים דף קט"ו פקודא לפדות עבד עברי תמצא שם לשון מתמיה בדרוש זה שהתחלנו והוא צריך פירוש ברור לא יסופק מאמתתו להניח דעת כל מעיין ישר הולך להבין אמרי בינה והוא זה שבועה לא חלה אלא על דבר שיש בו ממש נדר חל אפי' על דבר שאין בו ממש והא אוקומוה במתניתין ואע"פ שמשנתם האמורה כאן היא מכלל המשניות העמוקות שהיו שונים בסתרי תורה מ"מ היא גופא קשיא דהא איפכא תנן בפ"ב דנדרים זה חומר בשבועות מנדרים ואירשא קאי דקתני קונם שאני ישן הרי זה בלא יחל פי' מדרבנן ואין זה נדר של תורה דשינה אין בה ממש שבועה שאיני ישן אסור פירוש מן התורה זהו תורף הדין בהפך לגמרי מן האמור שם והאמת כי כשנקח הדין לפי פשוטו הדבר ברור שהנודר אסר על עצמו ככר או חפץ שיש בו ממש והנשבע אוסר נפשיה אפילו לדבר שאין בו ממש כגון שלא אישן אבל (כשנבחין) [כשנבחון] הנדר והשבועה בעצמן רמיזתן בעליונים אין השבועה אלא בעולם הבניין דתמן אוירא דאתפס שיש בו ממש בערך לאמא עלאה אוירא דלא איתפס שאין בו ממש והנדר עולה אליה ומנוסח שלהן נלמד כי השבועה היא חלה על איש האוסר עצמו בדבר שיש בו ממש והוא דוגמא למלך המתגלה ומודיע דרכיו לחיילותיו וזה לשון השבועה אני נשבע שלא אוכל ואע"פ שהככר יש בו ממש אין זה מגדרי השבועה אדרבה שלילת אכילתו היא שב ואל תעשה כאלו אין בו ממש וכ"ש שלא אישן שהשינה עצמה אין בה ממש וכל זה הוא ממה שיקשה על המאמר והתרוץ הוא כי האדם עצמו נפעל ונתפס באותה שבועה כי הוא המושבע לא החפץ וכל אני יש בו ממש וכ"ש אם הוא נשבע שאוכל ושאזרוק שזה וזה דבר שיש בו ממש הוא הואיל וליתיה בשב ואל תעשה אמנם הנודר אינו אלא באומר ככר זה עלי עלי דווקא שהוא בלא תעשה לא בקום עשה ולא מבעיא שהוא חל על דבר שיש בו ממש הוא הככר בעין הותפס באסור זה עד שאמרו קונמות קדושת הגוף נינהו אלא חל ג"כ על האדם במה שאין בו ממש לענין זה כי אינו הוא הדבר הנדור ואע"פ כן הנדר חל עליו ועוד אע"פ שהככר בכאן יש בו ממש וזה תנאי הכרחי בנדר הרי הוא מעלהו אל מקום האפיסה שאין בו ממש וגם במוחש לדידיה מיהת הוי כאלו אין בו ממש וגם הנודר בלתי נתפס כדאמרן והנדר חל על זה בסוד קדושת הגוף ועל זה בסוד הפרישות זהו דקדק לשונו של רעיא מהימנא דאמר נדר חל אפי' על דבר שאין בו ממש כי מלת אפי' מחייבת לפרש היותו חל על זה וזה והרבותא היא הצד שאין בו ממש. ויש דרך אחרת קלה וקצרה בפי' המאמר כי השבועה אינה חלה אלא על דבר גשמי שהרי השינה אע"פ שאין בה ממשות מוגלם ותפוס בידים

מ"מ הרי היא ממאורעות הגוף ומשיגיו אבל הנדר לא מבעיא שהוא חל על הדברים הגשמיים הנתפסים ע"י קונמות בקדושת הגוף אלא אף על הדברים הרוחניים שהם השבועה ומצוה שהרי כל אדם מושבע מהר סיני על קיום המצות הנה הנדר כפי דקות רמיזתו במקום שאין בו ממש חל על שתיהן לאסור על האדם שלא יניח תפילין ושלא יקיים שבועתו כגון הנשבע לשתות כוס יין ונדר בנזיר דתניא בספרא דבי רב מיין ושכר יזיר לאסור יין מצוה כיין הרשות ואין לנו יין מצוה מן התורה אלא כגון זו שמצוה לקיים שבועתו אבל אין נדר חל על השבועה והמצוה לכפול חיובן שאפי' יאסור האכילה עליו אם אינו עושה המצוה הנדר חל על האכילה לא על המצוה אבל השבועה אינה חלה על השבועה ועל המצוה לא לאסור ולא לכפול החיוב אלא בכולל או עד שיתיר את ראשונה, אמור מעתה לפי הדרך הראשון כי מה ששנינו שם ברעיא מהימנא שבועה בדבר שיש בו ממש פי' בנפש אדם שהוא דיוקנא דזעיר ולפי הדרך השני שבועה בגשמי נדר אף ברוחני נדר בדבר שאין בו ממש פירוש במדות המקיפות לזעיר שהן ז' תחתונות שבבינה ודע כי במשנה ובגמרא לפי סדר הלמוד המכוון בהם הנושא הוא הככר והשינה שזה נאסר בין בנדר בין בשבועה לפי שיש בו ממש וזה אינו נאסר אלא בשבועה לפי שאין בו ממש ונפקא מינה שהשינה מותרת מדין תורה למי שנדר ממנה אם לא התפס הנדר בעין שיש בה ממש כי הנה האומר קונם עיני בשינה היום חל (על) [עליו] הנדר וזהו תכליתם וסדורם של שוני הלכות לדעת הדברים האסורים והמותרין לפי הדין אבל הנושא האמיתי בספר הזה הוא נשמת אדם שהיא מתפעלת בדבורו ובמעשהו לטוב או למוטב ועלה אתמר ככל היוצא מפיו יעשה כי מיד בצאת הדבור מפיו עושה רושם וכבר זכרנו מזה למעלה והמדקדק בסוגיות הספר שם באורך ימצא בפשיטות שהמכוון בזה הוא מה שאמרנו וכל מי שיש לו לב יתמה על ההוא סתם תנא דנדרים כי על מה שאינו אסור אלא מדרבנן אמר הרי זה בלא יחל ועל מה שאסורו דבר תורה אמר אסור סתם ואפכא הוה ליה למיתנא בזה ובזה ברוך שבחר בהם ובמשנתם כי בעומק העיון רמזו לנו בהפוך זה כל מה שאמרנו והוא דק הנה האומר קונם שאיני ישן זה נדר בדבר שאין בו ממש ואמרו חכמים ישנו בבל יחל לרמוז על כל הנדרים שהן עצמן אין בהן ממש והוא בל יחל שלהן עד צואר יגיע למעלה מן הקצוות כדאמרן שבועה שאיני ישן זהו בקצוות שהוא עצמו אסור פירוש מקושר ונתפס בשבועה כי הוא יש בו ממש ועם זה נתבאר לנו המאמר של רעיא מהימנא על בוריו ואמתתו גם הם בפרשת תצוה גבי שתי הלחם של עצרת אמרו ועל דא מקרבן חמץ לאתוקדה על גבי מדבחא דזיל קרי בי רב

הוא ואל המזבח לא יעלה לריח ניחוח. וכבר ביארנוהו יפה יפה בסוף קונטרס העומ' שלנו ידרוש משם:

פרק עו

כשם שזעיר נתגדל מפרקיהם של נה"י דאמא על דרך שבארנו גם נוקביה נעשית ונבנית מן הפרקים של נה"י דזעיר והוא סוד ג' דינרין לשבת שקצבו לה לתוספת גבי מורד על אשתו דהני נמי תשלומין נינהו אחר שפקדנוה בידו וכשהוא סובל שתתמעט ואינו מבקש רחמים עליה הוי מורד וחייב בתוספת וכשהיא מורדת פוחתין לה שבעה דינרים כי הוא יורדת מהיות גדולה כמהו לכשיהיו מוחין דידה לעומת נה"י דיליה וירדה ז' מדות כחב"ד גג"ת ותנן ריש פרק מציאת האשה בזמן שבסתר לה שני חלקים כי אינו נמנע מהיות משפיע לה גם מההארות גג"ת אע"פ שהן עצמן מרחוק עמדו דרך הסתר פנים אבל בגלוי שהיא בקרבת כליהם אלו לאלו לו ב' חלקים ולה א' כדאמרן. והנה מן הג' פרקים של נצח נעשה לה קו ימין ומן הג' של היד קו שמאל ומן הג' של יסוד קו האמצעי שלה על הסדר. ומעקרא כאשר יצא מכח הבקיעה ראש נוקביה של זעיר מבין חדוהי לאחורוי היתה תחלה בסוד נקודה בלבד כלולה מי' ושם היא כלת משה בסוד תורה חמדה גנוזה שהיא בגמטריא מ"ו ל"ז י"ט כ"ו אלמא גניזתה בקדש בתוך ההויות עצמן והנה מוחין דילה מכוונים בכח הפשוט לדרועין דידיה כטעם רישא דנוקבא בין דרועין דמלכא ואז דרועין דילה מכוונים לשוקין דידיה דכתיב בהו שוקיו עמודי שש אלו סדרי משנה בסוד תנאים דאינון נה"י ואמוראים חג"ת יציבא בארעא גיורא בשמי שמיא אלא הני בדכורא והני בנוקבא וכן נביאים וכתובים ואין לרגליה על מה שיסמכו לפיכך יורדות מות למען שאול צעדיה יתמוכו לאלתר שלא ירד כלל אלא שגרם החטא ומה גם עתה סעד הם לו שלא יפול לגמרי כיון שהוא מתרחב והולך בכל יום כטעם תפתה ועם הבטחה זו הוא מיועד אל תקון בעזרתה שיתקדש גם הוא בקדושת הגן וכאן במקום שיצא ראש נוקביה היה בו מעט קטרוג מצד השווי אשר לה עם ת"ת זעיר והוצרכה להנסר ולהמעט ואחרי כן חזרה ונבנית בפועל בפרקי נה"י דזעיר ונתפשט כל הבניין שלה ועדיין כלה באצילות לפיכך נקראו צדיקים על שמה כי הם ונשים צדקניות שלהם משלימין הדוגמא לצדיק (וצדיק) [וצדק] ולפי שהיה ראשיתה מזער בסוד נקודה כלולה מי' על כן נאמר העשירי יהיה קדש והוא סוד המעשר בכל מקום שהרי קבלה מזעיר ט' פרקים והם חצונים לה ואותה הנקודה היא העשירית והיא העקר לפי' נוטלת משל אב עישור נכסי כטעם אבא יסד ברתא ונזונת מן האחים בסוד ט' חלקים שהם חולין אצלה

ומתפרנסת מהן ואחר שנתפשטת כלה נתמלאו תרין מוחין דידה שהן חיות חכמה ובינה ע"י השליש וחצי של חסד המיותר בנצח וכן בהוד של זעיר בחזרת האורות למעלה ולא יספיק למוחין שלה שליש בלבד כמו שהיה בזעיר כי שם היו ההארות החזקות משלימות את המוחין שלו מה שאין כן בנוקביה ואחרי כן נכנסו בדעת דידה החמש גבורות שהיו בפקדון ביסוד זעיר כי ע"י שפלט האור לאחור נעשה מעקרא נמי כלי של דעת דידה והוא חלש ואין שם חסדים לפיכך דעתן של נשים קלה קרינן ביה קל ה' פי' תקונו מה' הויות של גבורות בלבד העולים ק"ל לא כן דעת זעיר כי הוא מחמשה חסדים וה' גבורות שהם י' הויות בנקודות מחולפות לחצאין חסדים לבד וגבורות לבד. ודעת דידה איננו כי אם חצי דעת זעיר בלבד ולא עוד אלא שהחצי שלה אינו מן המובחר כי אם בסוד הגבורות כדאמרן. עוד קלה בגי' ג' פעמים מ"ה כנגד ג' מדות זעיר הנותנות לה מוחין והוא סוד אותה ששנינו הפסח נשחט בג' כיתות כי ג"פ מ"ה הם ל' אותיות הרי ג' כתות והם בגי' קהל ואלו החמש גבורות שבדעת דידה נחלקו אח"כ למדות שלה גג"ת נ"ה לגדלן ולחזקן ומשם באות ויורדות כלן ליסוד דידה בסוד עבור ושם נעשים מיין נוקבין אל הזוג:

פרק עז

אותה ששנינו בספרא דצניעותא פ"ג דינין דדכורא תקיפו ברישא בסיפא נייחין בנוקבא איפכא יפה היא מפורשת על הסוד הזה. שהרי המוחין דזעיר נתגדלו ונתהוו מפרקי נה"י של אמא שהיא עצמה שרש הדינין ואי לאו דבסוף התפשטות זעיר נחלשים הדינין לא היה העולם יכול לעמוד בהם הואיל ושרשם מבינה סוד נוקבא ותחלת הכנס פרקיה בו א"א ממטה למעלה בלתי אם תקדם לאה לכולם שהיא מלכות אמא וכלה דינין תקיפין ובדעת דידיה נכנסו ה' חסדים וה' גבורות ונתפשטו כל החסדים מגדולה ולמטה לא נשארו מהם במוחין זולתי רושם והארה בעלמא ולכן דינין דדכורא תקיפין ברישא דאכתי יש בדעת שלו ה' גבורות עד הגיע תור נוקביה ליבנות מהן ובסיפא נייחין שהרי ה' חסדים מתפשטים במדותיו התחתונות אבל דיני נוקבא נחין ברישא לפי שהמוחין דידה עצמות וכלים מהחסדים ותקיפין בסיפא להיות כל מנין גופא דרועין ושוקים מהגבורות בלבד המתפשטות בבנינה. והנה אדה"ר חשב להמשיך הה' גבורות למלכות מלמעלה בשעה שיוצאת מיסוד אמא בשליש מכוסה של ת"ת זעיר. והנה מג' שלישי אותו ת"ת שהן זה על זה וסוד משמרות קחשיב בקש לתת גבורה אחת לכתר דידה אחד לחכמה ואחד לבינה והשני היתרות לנ"ה דזעיר ומהם לג"ג דנוקבא. והיה בזה האופן הפנם

בג' פנים. האחד כי בשני שלישים של ת"ת זעיר יהיו שם חסד שלו וגבורות שלה והם כלאים. ועוד פגם שני כי אלו נכנסו הגבורות בכח"ב שלה לא היה להם מתוק והיו דיניה קשים ברישא ובסיפא כי שם כנגד ג' גבורות לא היה נמצא רק חסד אחד בלבד של ת"ת ואין כחו יפה נגד ג' גבורות עוד פגם שלישי שאם היו הגבורות נכנסות למוחין שלה משליש ת"ת לא היו באים החסדים לבדם והגבורות לבדם אלא מעורבות בכל המדות ואין זה צריך ההנהגה כפי אמיתת כוונתה. עכשיו שהגבורות מתחלקות בבנין גופה בלבד והם מעצם הבינה לפי' דרשו חכמים ויבן ה' אלקים את הצלע שנתן בינה יתרה באשה. ואהני לעונת נדרים ולחיוב כל המצות שהיא ממהרת לבא לפני האיש לכלל גדלות וזה המהירות גורם אליה לאכלה פגה שאין חכמה לאשה אלא בפלך כי כל חריף מקשה על עצמו ההבנה ולפום חרפא שבשתא ועוד שהיא ראויה לביאה מבת ג' שנים ויום אחד בסוד רביעאה לכל תלת והוא אינו כן עד שיהא בן ט' שנים ויום אחד כי אז תאיר בו היו"ד שבחכמה בכל חלקיה וכל מתון מסיק הדרן לחלוק הגבורות בגופה של מלכות בלבד על זה נאמר שמאלו תחת לראשי כי אין לדינים יחס עם הראש דידה כלל אלא נכפפין תחת הראש כדי שגם למטה ממנו לא יגברו יותר מדאי לפיכך ימינו תחבקני כי סביב לגוף הנקבה כל הימין שלו מתפשט ומקיף ומחבק אותה למתקה ע"י הזווג. ויש ה' תיבות בפסוק לכלול ה' גבורות בשמאלו שהוא תחלת ההתעוררות ודוקא רחל היא שאמרנו עליה דדינין דידה נחין ברישא אבל לאה דיניה תקיפין מראש ועד סוף והיא העושה דין כדכתיב לשפוט את הר עשו ר"ת לאה שאין לה חלק בחסדים כלל שהרי מקומה מכוסה כלו ביסוד אמא ואין החסדים המתחלקים שם לזעיר עודפים עליו כלל כדי שיחלק היתרון ללאה לפי' שני י"ט של ר"ה הם בסוד נוקבין דפרדשקא הראשון הוא בסוד לאה והשני בסוד רחל כדאיתא בזהר פ' פנחס דף רל"א ב' דכתיב בהו דבר יום ביומו בסוד קדושה אריכתא שבין שתיהן הן מלא אורך קומתו של זעיר וכשם שה' גבורות יורדות אח"כ דרך אחורי זעיר ליבנות מהן פרצוף רחל ככה מהארת פרקי אמא שירדו לזעיר משם ניקב עורף זעיר במקום קשר של תפילין ויצא פרצוף לאה והגיע עד חצי זעיר כשאנו משערין את כלו ממקום הלוז עד סיומא דגופא וחציו הוא המקום שפלט משם ראש רחל ואין מלכות נוגעת בחברתא אפי' כמלא נימא וסי' ע"ר עקב ראש כי מה שעשתה רחל היא היראה עטרה לראשה עשתה לאה שהיא ענוה עקב לסוליתה והנה ע"ר הוא קבוץ כ"ז אותיות התורה בכלילותיה שסודה זעיר במלא קומתו וכאן אנו צריכין לדרוש אותו לחצאין מאחוריו וצרוף ע"ר הוא רע חציו קל"ה לשעור פרצוף לאה וחציו לרחל הכי נמי והן שעור שש קצוות האצילות כלן חתומים בשם מ"ה:

פרק עח

תנן התם הפעוטות שהם מו' שנים ולמעלה לפום חרפיהו מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלים ובן ט' שנים ויום א' ראוי לביאה ותוך הפרק של שנת י"ג הרי הוא מופלא סמוך לאיש ובן י"ג שנים ויום א' הוא גדול והטעם הוא כי המדות התחתונות של אמא נכללות בספירות העליונות של זעיר בכח"ב דעת ג"ג ושליש מן ת"ת כי עד שם החסדים יורדין מכוסין שכנגדם ו' שנים עונת הפעוטות וד' חדשים להתלמד בהן במקח וממכר וכשעולים אח"כ עד הכתר בסוד אור הרי י"ב שנים וח' חדשים כי קרוב הוא כיון שעבר רוב שנתו לדעת לשם מי נדר ולשם מי הקדיש אלמא שעדיין צריך בדיקה והנה אלו הפרקים ירדו קודם בו' מדות של זעיר מבפנים לגדלו והטעם שאנו מונין הו' שנים מכתר והחסדים לא נתפשטו אלא מדעת ולמטה הוא מפני שהטפה מאבא ואמא שממנה יסוד בנינו של זעיר יורדת מההוא בטישו של ב' המזלות נוצר ונקה הנכללים בעתיקא וה' חסדים וה' גבורות הן שלא הוברו מן הדעת הכוללת בעצמו והוא והם דבר א' רק אלה בהתיחסם לאבא ואלה לאמא לפי' אנו מונין הב' מכתר זעיר שהוא מושפע מההוא כתר עלאה וזהו הטעם שלא נתברך יעקב עד ס"ג שנה כנגד השם של אמא אשר בהרכנת עצמה היא מכסה ו' מדות ושליש דזעיר ויצחק שהוא שרש הגבורות המושפעות מאמא שיש בה שם ס"ג ברך את יעקב באותו פרק וכשנצרף ג"כ שם י"א"י מקור הגבורות ול"ב נתיבות חכמה מקורי החסדים צרופם ס"ג וסימניך כבו"ד א"ל וכלן זכה יעקב דיוקנא דזעיר ונטלן ע"י אמא שהיא ג"כ צנור אליו לשפע הנמשך מאבא וכמו שהבריאה אינה מקבלת מהאצילות כ"א ע"י אמצעי בסוד יוצר אור ובורא חושך שהוא המסך ככה עד החזה של זעיר יורד החסד מכוסה ואף שם לא היה מתגלה כי היתה אמא יכולה להרכין עצמה עוד בכדי שיכנס החצי שליש עליון של יסוד דידה בת"ת זעיר ולא יהא קפידה בכך אל הדעת שכלו הארה ות"ת יוכל להשלים ליסוד דידה שלא יהא יתום לגמרי אלא שהוצרך הגלוי בחזה להוציא נוקביה מבין חדוהי מאחוריי ואינו ראוי שיהא תחלת אצילות ע"י מסך ולא כדומה לו פן ירבה החשך עליה יותר מדאי הואיל ולית לה מגרמיה כלום לפי' אבא יסד ברתא נמצא שהאור מתגלה שם לצורך ועתה אחר שנתגלו חוזרים האורות למעלה באור מקיף להאיר [לו] באצילות מכח אריך ואבא בלי מלבוש יסוד אמא הדומה למסך הרי יש לנו י"ב שנים וח' חדשים ויש כאן סוד מופלא סמוך לאיש דהיינו עונת הנדרים שזעיר מתעלה לחיי המלך בסוד אצילות בלי מסך שהוא אז משתוה לאמא דתמן נדר ותמן הפלאה אע"פ שאינו איש שסודו י' עשר שנים ראשונות ש' ג' שנים אחריהם שהוא עוסק בהן במשנה מדה שמקבלין עליהן שכר והא' הוא יום א'

אבל משם ולמעלה אין לו רשות לעלות אלא בסוד גדלות ועדיין יחסרו לו ד' חדשים ויושלמו עם השליש המגולה שלקחו שני שלישי ת"ת לעצמן בירידה והיו' א' הוא מה שיש בין חצי ת"ת אמא לגלל זעיר הרי י"ג שנה ויום א' בבחינת החסדים היורדים דרך יסוד אמא המקיף ונעשה סוכת שלום לזעיר באור ישר ועולים מגולים בסדר המדרגות באור חוזר להוסיף בהם כח מאריך ואבא כמו שביארנו:

פרק עט

ואפשר ג"כ לדרש י"ג שנים ויום א' באופן אחר בסוד פנימיות הכלים של אברי זעיר שהוא הולך וגדל כטעם בתר דינקה לון אתעברת מינייהו והכלים נגמרים עד ט' שנים ויום א' ואח"כ מאירים החסדים במוחין דידיה ונעשה איש לכל דבר וזה פרטן הנה בהתלבש נה"י דאמה בחב"ד דזעיר נכנסים תחלה הפרקים התחתונים של נצח והוד בלבד ומיסוד דידה לא יגיע אז אליו מאומה ואנחנו נחשב לב' פרקים אלה ב' שנים ושתים מהיניקה שקדמה הרי ד' ובשתי שנים אחרות נכנסים הפרקים האמצעיים של נ"ה הרי ו' שנים עונת הפעוטות ומעט יותר כבר שית כבר שבע להתחלת היסוד של אמה שנכנסו ממנו שני חצאי שליש בדעת זעיר חציו הא' דאתי ממילא וחציו השני ע"י הרכנה ויש לו מעט דעת כי הפרוזדור ממועט בחשיבותו אע"פ שהוא מרובה בשעורו דהיינו שליש שלם והחדר אדם חצי שליש אלא דרב גובריה ועוד עליה על גביו ולזה מקחו מקח מבן ו' שנים ומעלה הכל לפום חורפיה כי אפשר שיהא לו דעת קצת והטעם כי הוא במטלטלין לבד על שם שמנענעים הו' קצוות במעשינו מדין לרחמים או בהפך ומי שיש לו אפטרופס אין במעשיו כלום בסוד ההנהגה תחתונה כשנזכה אליה ע"י אריך עצמו שתהא תמיד ברחמים ומהאי טעמא אין נשבעין על הקרקעות שאין שבועה אלא במלך עצמו שהוא מטלטל מדין לרחמים ע"י ו' קצוות ומלכות נבנית והולכין על ידם וכאן היא עתים נפרצת עתים נבנית אבל אסתר קרקע עולם היא בסוד הסתר אסתיר הוא מציאותה הנעלה בסתר עליון אצל הדעת כי עת של דעת בגי' קרקע ודלת ד' רוחות העולם ומשש עד ט' הרמז בהם כי בג' שנים אחרות נכנסים הפרקים העליונים של נצח הוד אמא ותשלום פרקי יסוד בהדייהו ולפי חשיבותם של חדר ועליה כי אהדדי אף הם נמנים בזה שנה א' ועדיין חסר יום א' והוא סוד מה שבין החדר והעליה שהיא בחינה אמצעית ראויה להחשב כאן בפני עצמה ולזה מבן ט' שני' ויום א' ביאתו ביאה לפי שכבר נכנס כל יסוד אמא לראשו אבל אין האדם החי ראוי להוליד עד שהארת החסדים תתפשט בדעת שלו באור מקיף שאם אין לו מקיף מאין יבא המקיף שהוא

הצלם אל העובר הנוצר אף אתה אל תתמה מהדורות שהולידו קודם לזמן הזה כי אמנם היו מושפעים מאריך ממש אשר איננו משועבד לסדר זמנים כי הוא הרצון בעצמו ואין טעם במעשיו לקדימה ואיחור כלל לפי' אמרו על זעיר שהוא ונוקביה מולידין נשמות לצדיקים מבן ט' ויום א' שכח אריך מעורב בו תמיד וכל ביאה שלו עושה פירות:

פרק פ

אל ישיאך לבך לשאול א"כ אפי' קודם לזמן הזה יוליד זעיר כי אין כאן עת ללדת מוגבל בפועל ח"ו אלא כלילות בחינותיו והשלמת י' ספירותיו כי מכתר עד יסוד ספירות שלמות הן ויום א' שהוא תחלה לשנה העשירית הוא סוד העטרה המשלמת בו מדת מלכות נכללת ביסוד צא ולמד מאדם וחוה שביום הבראם עלו למטה שנים וירדו ד' או ז' ודון ק"ו אל הדוגמא של מעלה אך החטא הוא הגורם שנשתנו עלינו סדרי בראשית כי תחלה היתה הטפה נגרת מן המוח על תכלית שלימותה והיסודות היו לה צנורות למעבר בעלמא להוסיף כח בעצמם מדי עברה כי היא תביא אל הפועל המושלם הכח הכמוס בהם להוציאם לאויר העולם לא בעמל ולא ביגיעה צלם ודמות עליון לשעה קלה כטעם אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כלכם עכשיו הטפה נפגמה והיא צריכה אל היסודות להתבשל ולהתברר על ידם בעדן ועדנין ואדם עצמו אחר החטא לא היה ראוי להוליד בדומה עד שעברו עליו י"ג שנים י"פ כי כפי גדולתו ירידתו והוא חב במחשבה לפיכך נחלשה הטפה היורדת מן המח וחב במעשה שגרם אל היסודות פגה כחל וצמל לאשה שכנגדן באיש חלוף הזמנים כמו שבארנו אבל ההנהגה העליונה לעולם עומדת על קדושת רוחניותיה תספור ירחים ושנים לדעת עת לדתה לא עת זמני רק מחשבי בסוד י' הויות וי' אהיה מאבא ואמא שהן בגי' ע"ת ודי בזה והנה הד' שנים שצריך האדם התחתון להשלים בעצמו להיות איש הן בדוגמא של מעלה סוד אור חוזר לזעיר מן החסדים מיניה וביה אחר שנשלם שעור קומה שלו בפנימיות אברי גופו עכשיו צריך להרבות אורה במוחין דידיה מן החסדים כדי שתהא הטפה שלו ראויה להוליד וידוע כי בחזרת החסדים מגולים ממטה למעלה ישאר שליש וחצי מן החסדים עודף בגדולה ושליש וחצי בגבורה עכשיו עולה השליש מגדולה לחכמה ושליש מגבורה לבינה ישארו ב' חצאי שליש למדת דעת הרי ג' שנים וכאן הוא מופלא סמוך לאיש ובודקין אותו אם המוחין בכח או בפועל ועדיין חסר שנה להשתדל להיות איש והוא בר מצוה הנה השליש מכוסה של ת"ת עתה חזר מגולה והשליש שנה אחת והמעט יותר שלוקח כתר זעיר מהשליש אשר ממנו נעשה כתר נוקביה הוא המשלים ליום א' או אמור שהוא

מה שבין ת"ת אמה לגלגל' זעיר והנה הדרך הזה השני היא לצורך זעיר עצמו שיש בו סוד הגדול אשר אמרנו על הסדר לדין הפעוטות ולמתי יהיה ראוי לביאה ומתי ישפיע באדם התחתון כח ההולדה והדרך הראשון הוא בו ממה שנוצרה בת זוגו עמו שמקצת החלוקות האלה אין להם עסק בה וכבר אמרנו בסוף פ' ע"ח כי היא הגורמת שהמקיף מיסוד אימא איננו עובר שליש ת"ת של זעיר ויותר נכון לומר שזה וזה לצורך עצמו הא' לגדולי האברים והא' לחלק החסדים כמו שבארנו למעלה ובסמוך נפרש כיצד גם היא עולה עמו וזה עיקר בלי ספק ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' שיושלמו בו י' ספירות מצד אבא וכנגדן בנוקביה מאמא ובכלן ידו עדיפא מידה שאבא ואמא שניהם מוסרים לה הנהגתם ונכללים בשיעור קומתו תדע שבאדרא דנשא לא זכר ר"ש רק אריך זו"ן והוא סוד על כן יעזוב איש דא זעיר אביו חכמה כמשמעו את רבה ישראל סבא ואת אמא בינה ותבונה. ו' רבה יעקב של הארה שאנו עתידין לפרש לקמן ודבק באשתו העולה עמו שאין שפע אבא ואמא מגיע אליה כי אם ע"י:

פרק פא

וממאי דאמור רבנן גבי נוקביה עולה עמו יש לנו לדעת בבחינת היות זעיר בעבור ראשון דתלת כלולין בתלת וגם ביניקה וגם בעבור ב' כשנותנים לו מוחין יש קורים לו עבור ג' כי היניקה גם היא עבור תחשב שחיותם מופקד וגנוז בשדי האם וצריך להתבונן מה הועילו לנוקביה כל אלו הבחינות והנה כבר אמרנו כי אריך הוא נשמה לכל האצילות ומתפשט בכל המדות באופן זה בשתי זרועותיו וחציו העליון של ת"ת דידיה מאיר לאבא ואמא וע"י קפול רגליו בסוד העקדה נכללו נה"י וחצי ת"ת התחתון למעלה בגדולה וגבורה וחצי ת"ת העליון ובכחה זה נתקן עבור ראשון של זעיר מאבא ואמא ואז נוקביה נעשית במדת יסוד זעיר שהיה מתחלה רובע ישראל פירוש רביע מלבד ממדת ת"ת שהוא ורבעו ארבעה ומלכות תחתיו מעקרא שהיתה גם היא רביע ממדת היסוד וסימן רביעית הלוג והלוג רובע הקב הא כיצד בשעה שירד האור מחלון של בינה על נקודת ת"ת היה בו כדי ד' נקודות תנה"י ואין אנו דורשין כאן האור שנתרבה תחלה על גדולה וגבורה לפי שהן מדות מתעלות הרבה על ת"ת אחר התקון בסוד נשיאות כפים ואנו קיימין הכא בעקר קומתו של זעיר ועוד כשמלך ת"ת מאי דהוה הוה מהקודמים אליו שכבר מתו והאור של נקודת מלכות שגם הוא עבר על ת"ת אינו מעלה ולא מוריד בחשבון זה כי היה חלקו מעורב עם האחרים בסוד עשור נכסי ובמיתת כל אחד מהם היה חלקו בשלו מתגלגל ויורד בסוד בר נפלי בגימטריא שבע והוא מניין מלואיהן של יהו"ה אלקים כי

שבע יפול במיתת ז' מלכים אחרון לכלם צדיק והדר וקם עם כלם הא למדנו כי יסוד של נקודות הוא רביע האור שעבר על מדת ת"ת ושברה והנה נקודת יסוד נחלקה לב' חלקין חציה לדידיה שאין לאחרים שייכות בו כלל וחציה לצורך מלכות שהוא והיא שותפין בו אלמא מכל נקודה שהיתה ליסוד בתחלה זה נוטל ג' חלקין וזה נוטל רביע וכשנתעלו יסוד אריך ומלכות עמו בסוד ראש העטרה לחצי ת"ת אז יסוד זעיר אשר היה רובע ישראל נעשה גדול ממש במדת הת"ת זה וזה בסוד נקודה להשואת הקצוות אהדדי ויותר נכון לפרש כי מדתו של יסוד בפנימיות הת"ת לעלות אל הדעת הוא במדת הת"ת בחוץ לכלל אבריו שהדעת והיסוד איש יחד פני רעהו הן הן מלאכי אלקים עולים ויורדים בכלם ורמזנו מזה למעלה בפרק ס"ט ומלכות נתגדלה גם היא בקיבוץ חלקיה ושבה במדת היסוד כשהיה רובע ישראל ויש כאן סוד דלת של אחד שהיא מלכות שכבר יצאה מדלי דלות סוד נקודה ונעשית רובע ליסוד והדר רובע לת"ת וזאת הדלת רבתי שהיא נדרשת בד' דלתין בבחינת מה שהיא עתידה להיות שוה לו ולא הוא גדול ממנה ובפ' בלק דף ר"ד אמרו שעורא דגופא ד' בריתות הוי ומשמע שהן ד' שיעורין בגופא בלחוד חוץ מברית עצמו אמנם פשטן של דברי הזוהר שם הוא אחרי התיקון וכאן בסוד נקודות כמו שזכרנו ועוד כל היכא שאנו צריכין לכלול מלכות ביסוד כגון באריך ובאבא אז בלי ספק יהיה הרובע מלבד וביניקה שנעשו לו ז' קצוות שלמים נעשית מלכות במדת יסוד ות"ת עצמן והיא גדלה עמו אצלו ממש כי יש לה שם בחינה קבועה אשר איננה יורדת אפי' עם המיעוט בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי אחוריו של זעיר שהוא כותל האחורים משותף לבת זוג ובסוד ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך ובהכנסת המוחין מאמא לזעיר (שלילו) [שעלו] חפ"ת שלו להיות חב"ד אז גם נוקביה הושלמה לו להיות פרצוף שלם בעלת י' נקודות ועלתה עמו בעלייתו של בעל והיתה עמו בסוף הדעת בסוד דלת דא' קשר לתפילין של ראש והנה אריך מחצי ת"ת ולמטה הוא נשמה של זעיר במלא קומתו ומן העטרה של יסוד אריך הוא נשמה לנוקביה הרי כל קומת אריך מכתפיו ולמטה מאירה בתוך ד' פרצופין של עולם האצילות וכלולה בתוכם מראש ועד סוף ואור המאציל מחיה את כולם:

פרק פב

הצלם שזכרנו למעלה שהוא מאיר על ראש זעיר בסוד למ"ד מ"ם מאמא המתפשטים במלא קומתו שהוא הצדי של צלם ראוי שנדרוש בו כפל הצלם בסוד בבואה דבבואה או צלם ודמות והוא מה שנרמז בפסוק עד שיפוח היום ונסו הצללים כי כשם שיש לנו

למ"ד מ"ם מאמא כך ישנם מאבא ונכללים מאמא וכשם שתרין מוחין חכמה ובינה ותרין עטרין ג"ג הנכללים באות המ"ם מתלבשים חכמה בנצח ובינה בהוד וב' עטרין ביסוד כל אלו מאמא שהיא מרכנת עצמה כדי שיוכל זעיר לסבול אותם כך הלמד מם מאבא כי חכמה ובינה ג"ג שלו מתלבשים בנה"י שלו על אותו הדרך מם בלמד שאבא גם הוא מרכין עצמו כדי שתוכל אמא לסבלו ועל סוד זה אמרו חכמים ברא כרעא דאבוה כי ישראל סבא הוא נצח אבא ואח"כ מתלבשים נה"י של אבא בנה"י של אמא וע"ז התלבשות הוא שסובר ר"א במסכת תמורה עובר ירך אמו ושם נעשית נסירה באופן זה הודו של אבא עם בינה שלו גנוזה בתוכו נשאר לימין אימא ונעשה נצח שלה. ומה שהיה תחלה נצח אמא עם חכמה שלה גנוזה בתוכה נשאר לשמאל אבא ונעשה הוד שלו. ואם באנו לדרוש הרכנה אחרת והנמשך אליה בסוד מעוט אל הפרצופין התחתונים שהן ישראל סבא ותבונה הכל עולה אל מקום א' ולא נאמרו כל הדרושים הללו אלא אחרי השבועה דכתיב ולא אבא בעיר אבל כשיש כניסה לירושלים של מעלה ושל מטה יש ויש למוחי זעיר תוספת עלוי עד להפליא כמבואר במקומו שהוא זוכה בהם מהאור הפשוט של אבא ואין אמא מלבשת אותם אלא נפתחת להם בסוד המעבר בלבד ודי בזה נמצא לפי המכוון אלינו כאן כי יש באמא ב' בינות והוא מה שאמר הכתוב כי לא עם בינות הוא והן גבורות אבא ואמא דמעקרא שהם נעשים חסדים וגבורות לאמא ויש לאבא ב' חכמות וזש"ה חכמות בחוץ תרונה והם חסדים דאבא ואמא דמעקרא שהם נעשים חסדים וגבורות לאבא על הדרך שבארנוהו בסוד הנשיקין כאן וכאן נכללים בדעת לאבא ואמא וזש"ה כי אל דעות ה' כי דעת זעיר הוא מושפע מב' דעות דעת אבא ודעת אמא והנה המוחין הללו כשהם נכנסים בראש זעיר מלובשים בנה"י של אמא הוא סוד הלמד אשר יקראוהו באמת מגדל פורח באויר פי' כשם שהלמד גבוה מכל האותיות כך זה האור מתעלה ופורח מן המדות התחתונות של תבונה ונכנס בראש זעיר במדות העליונות שלו והוא נקרא אויר בסוד א' מן היסודות הנדרשים באצילות שלישי למים ולאש ומרחף על יסוד העפר א"נ אויר במקום הזה נאמר על אריך אוירא דכיא שבכחו וסיועו פורח זה המגדל ומתעלה בסוד מוחין כאמור והנה מהג' פרקים של נצח נתקנו חכמה חסד נצח לזעיר ומהג' פרקים של הוד נתקנו לו בינה גבורה הוד ומהג' פרקים של יסוד נתקנו לו דעת ת"ת יסוד כמו שבארנו למעלה והנה דעת אבא הכולל ה' חסדים וה' גבורות שנתלבש ביסוד שלו נכנס ביסוד אמא ויוצא לחוץ ב' שלישים כי יסוד אמא הוא שליש א' בלבד כי בערך יסוד אבא והוא שליש וחצי בערך למדת זעיר וכן ב' שלישים יסוד אבא משלימים ב' שלישים ת"ת זעיר שנשאר האור מגולה בהם. ועוד עובר יסוד

אבא ליסוד זעיר על פני כולו אלמא שני שלישי יסוד אבא עודפים הרבה על ב' שלישי ת"ת זעיר וזהו סוד הבל הבלים פי' הבל א' נדרש באפי נפשיה ואח"כ ב' הבלים יחד וידוע כי כל הבל מוצאו מהיסוד ויש בזעיר יסוד של אמא המגיע עד שליש ת"ת דידיה זהו הבל א' כי הוא מכסה האור ומתפשט פנימה לו ונעשה בפניו כמין מסך כמו שבארנו למעלה והיסוד של אבא ויסוד שלו המתפשטים למטה מיסוד אמא הרי אלה ב' הבלים יחד כי אמנם ב' שלישים התחתונים של יסוד אבא נשארו בלי מסך ונתפשטו לתוך ב' שלישים התחתונים של ת"ת זעיר ומשם ליסוד זעיר על פני כלו דכתיב ביה הכל הבל ועדיין יש לדרוש הבל הבלים פעם אחרת בתחלת הפסוק והוא דעת זעיר כי היסוד והדעת שניהם דבר אחד ויסוד אבא ואמא שווים אצלו זהו ראשית הפסוק וסופו הוא מה שבארנוהו והכל מסודר היטב ממעלה למטה באמת וישר:

פרק פג

מן האור הגדול שיוצא מאותם החסדים שהם תוך יסוד אבא תכף שנשאר בלי מסך בוקע בתוך זעיר בקיעה א' כנגד החזה ופולט שם הארה מרובה בסוד אז יבקע ונעשה פרצוף של הארה הכי קרא שמו יעקב ע"ש הבקיעה שאמרנו וכתיב ויהי אך יצא יצא יעקב רבה יציאות טובא לפרצופי הארה אלו וכלן לפני זעיר ונקרא יעקב ובאים מהעטרה של אבא הבוקעת מדי עברה במלא קומתו של זעיר והוא לא יכיל גודל האורות והן א' ממקומות תפילין כנגד הקדקד מקום דעת זעיר מכח אבא העובר דרך עליו וכמו שנפרש בריש הפרק הקרוב וכשם שלמעלה רישא דאין עודף כל מקום תפילין על רישא דאריך ואבא עודף ה"נ על אמא ככה זעיר עודף מקום תפילין שבו בגובה הראש על פרצוף לאה שהיא ממול ערפו במקום קשר של תפילין והבקיעה ב' כנגד החזה כדאמרן ומן החזה ולמטה חוזר יסוד אבא ומתכסה בתוך זעיר ובוקע אח"כ בקיעה שלישית בבטן שהוא טבור זעיר וגם יסוד בוקע אחר כך בקיעה רביעית ויוצא ממנו האור הגדול שקיבל מיסוד אבא הרי אלה ד' פרצופין של הארה אחוריהם כל היכא דאיתנהו לעומת צד הפנים של זעיר למה שהמה מזומנים לעשות שושבינות לנוקביה אחר הנסירה בשליחות הבעל והנה כנגדן מבחוץ כתיב בעשו וגם הולך לקראתך לעומת יעקב ודאי זה נקודה וזה נקודה וד' מאות איש עמו אלו פרצופי הארה מבחוץ אשר המה נפרדים ברבוי בסוד נפשות ביתו ולפי שהם כצל עובר נשמטו ממנו א' א' וכתיב בעמלקים במלחמת צקלג ולא נמלט מהם איש פי' פרצוף ממשי כ"א ד' מאות איש אשר רכבו על הגמלים וינוסו כדכתיב ונסו הצללים וכן רכבו על הגמלים בגי' פרצוף והעיד הכתוב שלא היה בהם ממש אלא וינוסו

בגמלא פרחא אבל ביעקב הם בסוד היחוד הנצחי הקיים דכתיב ביה ה' צלך על יד ימינך והם ד' פרצופין כל חד כנגד ד' אתוון בכלילות עשר מעשר לכל פרצוף ועם י' של מילוי הם בגימ' קדוש וידוע כי כח היו"ד מתפשט במוח ה' בחזה ו' בטבור ה' אחרונה בעטרה שביסוד והנה זעיר עצמו מחציו ולמעלה נקרא נער ישראל מחציו ולמטה יעקב ובאחורי יעקב זה של נקודה יש נקודת רחל הנעשית פרצוף דבוקה עמו אחור באחור ומכתר זעיר עד החזה ששם כלה יסוד אמא גם הוא פרצוף של נקודה לעצמו הוא אשר אמרנו שנקרא נער ישראל ואחורי ערפו במקום קשר של תפילין יש שם לאה שהיא פרצוף הארה ממלכות תבונה דבוקה לנער ישראל פניה לאחוריו ונבארהו:

פרק פד

נער ישראל והוא נקודה מחצי זעיר ולמעלה אמרנו בסמוך שיש לאה דבקה בו ממול ערפו ופניה כנגד אחורי מקום הדעת למחסה ומסתור שלא ידמו החצונים ליהנות הימנו אפי' ברחוק מקום אבל היא איננה אלא הארה ואין להם אחיזה באחורים שלה ואמרנו ג"כ שיש פרצוף הארה מיסוד אבא לפני זעיר כנגד מקום תפילין ואע"פ שיסוד אבא מכוסה שם מיסוד אמא מ"מ בהיות ראש זעיר נפתח שם להוציא ד' בתי תפילין גם יסוד אבא עושה את שלו מרבוי הארתו אבל יסוד אמא איידי דטרידא להלביש יסוד אבא וגם מלכות דילה האירה באחורי זעיר ללאה שלו אינו נזקקין ליעקב זה של הארה להמציא לו לאה אחרת אלא לאה דזעיר משלמת אליו גם כן ואחוריו של יעקב כנגד פניו של זעיר נמצאו פני לאה לאחורי שניהם אבל יעקב של הארה שלפני חזה זעיר יש לו לאה ממלכות אמא שפסק שם יסודה ולאה זו שכנגד החזה פניה לאחורי יעקב ואחוריה לפני זעיר ושמה דרדע שהיה מלכות לראש יעקב זה דרה במקום דעת ואחוריו וכל דור המדבר היה מבחינת לאה זו שתחלת נבואתו של משה לא היתה אלא להם וזהו חשיבותו של אותו הדור שזעיר מסתכל בהם תמיד והנה דעת בגי' זה דור המדבר עם הכולל וכן ערב רב בגי' הכי הוה אלא שהראשונים מן הקדושה ממדתו של משה. ואלה מן הקליפה ממדתו של בלעם שהיה מושל בכתרין תתאים כלן. ודע כי שתי נשיו של דוד שנשבו בצקלג הן כנגד ב' פרצופין של לאה שזכרנו. א' בן זוג ליעקב מחצי זעיר ולמטה וסימן לא הביט און ראשי תיבות לא"ה ביעקב. והאחרת בת זוג לישראל זוטא מחצי זעיר ולמעלה וסימן ולא ראה עמל סוף תיבות לאה בישראל אף כאן אחינועם למעלה שאין נועם אלא במוח והזווג שם בסוד אחוה ואביגיל למטה שאין גילה אלא בלב והוא לפנים מן החזה. ושם יש הזמנה לזווג גמר דכתיב ותהי לו לבת שכל זכות האב מתרוקן

לבעל ויתר עליו ג"כ שהוא אוכל פירות בחייה כי אין שום שפע מגיע אליה אלא ע"י וכל שאינו ניתן לו רק לצרכה חשיבה ליה אכילות פירות מה שהוא נהנה בהיותו צנור הברכות אליה וכאן הבן שואל מה הועילו פרצופי הארה אלה של יעקב ולאה זוג זוג אף אתה אמור לו כי העליונים עושים שושבינות לישראל סבא ותבונה והתחתונים לזו"ן:

פרק פה

כשיוכללו ישראל סבא ותבונה למעלה באבא ואמא גם יעקב שכנגד החזה יפה כחו וכולל בעצמו האורות שהיו עודפין ומתפשטים ללאה שלו כי עכשיו הוא יורשן בסוד ונתתם את נחלת שארו לו דליכא למימר שתהא לאה כמות שהיא נכללת ביעקב זה לעלות יחדו ליעקב שכנגד מקום תפילין כי הנה בהעלאת פרצופין אלה אין נקבה נכללת בזכר ולא איפכא ועתה יעקב זה שכנגד החזה עולה בתוספת אורות אלה ונכלל ביעקב של מעלה ושניהם נעשים קומה א' לעשות שושבינות לרחל המתגדלת ויורשת מקום לאה ואז נשלם הזווג לזו"ן והנה ראש זעיר הוא בסוד עציץ נקוב פי' עציץ בגי' י' הויות הכלולות בה והוא נקוב שקשר של תפילין יוצא ממנו לאחוריו בסוד לאה וראש רחל עציץ שאינו נקוב לגמרי נקב מפולש להועיל לזולתה דלית לה מגרמא כלום אבל נקוב הוא מעט נקב שאינו מפולש אלא ככונס משקה דרך שאיבה בעלמא כספוג הזה לקבל מזעיר קיום וחיות ושפעו יוצא יצא ושוב אליה בגדולתה דרך ראשו ממש וקודם לכן אינו אלא דרך אחורי גופו מן המקום שיתפקקו חוליות השדרה לזעיר ומשם יוצא ראש רחל בתחלת אצילות ולפניו יראה איסר כנגד לבו בסוד צפור נפש היא לאה שניה שזכרנו בטעם איתתך גוצא גחין ולחיש לה עכשיו שרחל עולה למקום לאה הנה העציץ שאינו נקוב שואף מן הנקוב דוקא עד עת הנסירה שישובו זעיר ונוקביה להיות פנים בפנים אבל אין לזעיר פקוק מורגש וגמור בחוליות השדרה לאחוריו כי אם כנגד החזה אבל לא כנגד הטבור ולא כנגד היסוד כדי שישוח שם ללחוש כלום כי לא שמענו שיהו פרצופי נקיבה כנגד ב' יעקב אחרים דהארה שבארנו בהם ועוד יסוד זעיר יתום שאין מלכות תבונה מאירה בו ועוד צריך לדעת כי זלפה משלמת בפרצוף עליון מחזה לאה ולמטה וראש זלפה מכוון לגרגרת זעיר ובלהה מחזה דרדע ולמטה היא לאה שנייה לאחורי יעקב שלפני חזה זעיר וראש בלהה זו מכוון לחזה זעיר והנה ראויה היתה בלהה ללאה של מעלה בסוד ל"ב נתיבות חכמה ה"ה בינה ותבונה שתהיה הארתן סמוכה למוחי זעיר אלא שקדמה שם זלפה והיה זה כדי שתהא מלכות בלהה מכוונת ליסוד זעיר שהוא יוסף ואתיא כי הא דאתמר באגדה שלולא בלבול יצועיה של בלהה היה לה שתלד תאומים

ליעקב אך ע"י מעשה נטלו ממנה ונתנו ליוסף והן הן מנשה ואפרים ושתי ההין שבשמה יפה הן נדרשות כאן שהיא משלמת ליעקב שכנגד הטבור ושכנגד היסוד:

פרק פו

בקצה הגבול שכלה בו יסוד אימא בקומת זעיר אמרנו כי שם תחלת פרצוף רחל אלמא אבא יסד ברתא הוא לבדו ואין ליסוד אמא חלק בה זולתי כח נקבות שמשתתף שם באות ה' אחרונה של קנ"א ובתר הכי אמא אוזיפא לברתא מנהא לקשטא אל הזווג ודע כי יו"ד של מ"ה הן חב"ד דזעיר ה"א ג"ג ו' עקרים שליש ת"ת המכוסה א"ו של מלוי מותר ת"ת ויסוד עם מלכות שבו בסוד עטרה נשארו אותיות ה"א לנ"ה והנה ו' אותיות ראשונות שבשם מ"ה דזעיר הן מכוסות בו' אותיות הה יוד ה' של קנ"א דאמא כי אותיות אלף משם קנ"א הן ראש אמא וזרועותיו שאין זעיר מגיע שם נמצאה האלף של מלוי הוא"ו משם מה בסוד דם האדם מכוונות למקום שכלה יסוד אמא ובה באותו מקום ממש משלים שם אהי"ה במלוי הה"ין בה' אחרונה שבו העושה שם בטישה א' וממנה נעשה נקב שהוא קנ"א עם הכולל וזהו סוד נקבה נקב ה' פי' ה' אחרונה של אהיה מלא בההין נוקבא בסוד נקודה ונעשית שם רחל שהיא כפי חלוף הזמנים נערה קטנה בוגרת ר"ת נקב והה"י חותם אמא אצלן ואז מכח יסוד אבא יוצאת רחל מאחורי זעיר וכותל א' לשניהם והוא סוד ואנכי איש חלק האמור ביעקב שנחלק לד"ו פרצופין פנים ואחור ואם נדרשהו בזעיר על פני כלו יהיה איש חלק כי מחציו ולמטה הוא איש תם בעלה ותנה"י שלה מלובשים בחצי העליון ולאה משלמת שם המקום פנוי ששיירה רחל ויפורש לפי זה איש חלק כי בחציו העליון יש הוי' אהיה ובחציו התחתון הוי' אדני צרוף ארבעתם בגי' חלק בצרוף איש חלק יחד הן בגי' שם מ"ה בכלילות עשר מלא קומתו דמטרוניתא דא רחל עקרת הבית התחתון למטה שלימה ומחציו ולמעלה אלקים ע"כ נקרא מרע"ה איש האלהים בסוד בינה שזה שמה של זעיר אמנם הראש בכל הפרצופין הוא עגול וא"א להיות בו דבוק גמור ובין הכתפים ג"כ ובין השוקים יש חלל וכן בין הזרועות ובין הצלעות שלו ושלה ושם יש אחיזה לחצונים והדינין מתעוררין ויונקים והם בחינת ק"ך צרופי שם אלקים והאדם בחטאו מגבירה עליו ובפרט הליצן בליצנותו נותן כח לק"ך אלקים בבת א' שהם במנין לץ על כן נקרא הלצים בני האלקים הם כחות הדין שקטרגו על בניו של איוב לפי' כל המתלוצץ נופל בגיהנם שהוא בשתי יודין בגי' לץ וכל לצנותא אסורה חוץ מליצנותא דאל נכר שהלואי ישלטו שם הדינין לבערו מן העולם ולכן כל הנותן ריוח בין הדבקים מצננין לו גיהנם מפני שהדבקים של ק"ש הם כמנין ששים

גבורים וכיון שהאדם נזהר יפה מן הליצנות בסור מרע ונתן ריוח בין דבוקי האחורים של זעיר ונוקביה בעשה טוב אז נכנסת שם הארת בינה מתוך זעיר ואינו מניח לקליפה למשול כלל אבל מי שאינו מדקדק בזה יש לו מקום להכנס ולהאחז שם ח"ו ליפר' מן הגזר' ועלה כתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און כי הכל במשפט צדק מסור מאמתת ההנהגה העליונה והנה דביקים של ק"ש בהתחלקם בתת ריוח ביניהם יפרידו ק"ך צרופי אלקים לב' מערכות ונכנסת הארה של זעיר ביניהם וממתקת אותם לכן מצננין לו גהנם שהוא כח הקליפות והדינין וזו היא לו מדה כנגד מדה כמו שזה גורם שלא ישלטו הדינין באחורים גם הוא ניצול מהם:

פרק פז

ומפני שה"ה אחרונה של אהי"ה נוקבת ויוצאת מאחורי זעיר לפרצוף נוקביה וכותל א' לשניהם בסוד ערוב הנקודות בעבור אמא לזה צריכה נסירה משא"כ בפרצופי הארה שהרי אחוריהם נגד פני זעיר ואינם בסוד נקודה כי אמנם אפשר להארה לבא מכח אבא לחוד או מכח אימא לחוד משא"כ לנקודה שהיא צריכה לצאת לפועל מכח שניהם ועכ"ז אף באצילות רחל יש קדימה קצת לכח אבא לבדו בסוד ה' בחכמה יסד ארץ לפי' על אותה בחינה יאמר לפעמים כי נקודת מלכות אינה ממשיית כמו האחרות והיא כמו הארה כערכן עד שתתגלם השפען בעבור אימא וכבר קדם בזה כי אברי זעיר נעשו ע"י נשיקות והכלים משותפין לאבא ואמא ומלכות מן הדבור המיוחד לאבא לבדו ואע"פ ששם המתקנו הזה במה שגם אמא תשיב אמריה לה לעצמה בקרב לבה סוף סוף אין זה דבור גמור וממאי דאמרינן שדבור אבא יסד ברתא נפקא לן נמי היות ת"ת קול ומלכות דבור והנה זה וזה גורם שהנשים דברניות בסוד קטרוג הירח וכבר זכרנו כי יש יעקב של הארה בד' מקומות לפני זעיר א' כנגד מקום תפילין וא' כנגד החזה וא' כנגד הטבור ואחד כנגד היסוד ויעקב של נקודה בזעיר עצמו מן החזה ולמטה ועתה צריכין אנו להבין ולהשכיל מה הוא זה שאמרו בתיקונים דף כ"ה יעקב ודאי איהו דיוקנא דעמודא דאמצעיתא מסטרא דלבר והא משה תמן הוה אלא מסטרא דלגאו הוה דא מגופא ודא מנשמתא תדע שיעקב הוא אב לכלנו שהביאנו לחיי העוה"ז ומשה שלמדנו תורה הביאנו לחיי העה"ב ופי' מסטרא דלבר ממה שיצא מההארה מיסוד אבא לחוץ לפני קומתו של זעיר בכל מקום שהוא ומשה מלגאו מהארת אותו היסוד ממה ששייר לעצמו בתוך זעיר והאחיזה של משה בה' מקומות אחד בדעת זעיר מבפנים שכנגדו יעקב במקום תפילין והב' כשבא בין הזרועות בשליש העליון של ת"ת דידיה שמתרחב

האור מן החזה ולפנים והוא יותר גדול שכנגדו יעקב היוצא מן החזה אז ויסתר משה פניו כי ירא מהביט עד כאן מהפרק העליון מיסוד אבא המכוסה ומתלבש ביסוד אמא מכאן ואילך בשני פרקים ממנו המגולים כי הנה המקום השלישי הוא אחרי שיצא מיסוד אמא ונתלבש בגופו של זעיר בשליש האמצעי של ת"ת ויש כאן יעקב של נקודה מחזה זעיר ולמטה בסוד שת שממנו הושתת העולם ומשה אינו חסר כלום מזה המציאות בסוד איש האלקים איש סוד נקודה וכבר זכרנו למעלה כי יש כאן כנגד החזה יעקב של הארה ובארנוהו והד' בשליש התחתון של ת"ת זעיר שכנגדו יעקב היוצא מן הטבור המכוון לראשי מתנים וכאן היא נבואת מרע"ה מסוד נביאים דווקא נ"ה דזעיר ואמרו שנבואתו מדכורא ירצה מן יסוד אבא שהוא תוך זעיר ושאר הנביאים נבואתן מנוקבא פי' ממקום יסוד אמא הראוי לכנס בתוך זעיר בסוד צריך ואין לו תקנה לפי' כלם יונקים ממשה שמסיני הושפעו כל הנבואות ע"מ להנבא ולפרסם כל אחת בשעתה כטעם מעת היותה שם אני ועתה ה' אלקים שלחני ביחוד אבא ואימא ורוחו זה רוח הקדש שנגלה בסיני בסוד הדעת המתפשט על פי הגבורה שהוא נאם ה' ויצדק לפרש ועתה שלח אותי ושלח את רוחי כי ישעיה גם הוא היה בסיני בכלל אשר איננו והנבואה כמהו היתה שם בכח ועתה באו לפועל כי אין השליחות משתלמת אלא מבין שניהם הנביא והנבואה עוד מפורש בדברי חכמים מאי דכתיב גבי משה איש האלקים מחציו ולמטה איש טהור נקודה עקר בו מחציו ולמעלה אלקים כי באותו המציאות עליון הארה עקר דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא שנתמלא כל הבית אורה אלמא שת בנו של אדה"ר היה בסוד נקודה בלבד ומתפשט עד סוף קומתו של זעיר ואע"פ שיש שם הבל במקום יסוד בסוד הארה בלבד כמו שנזכיר בסמוך אינו מונע לשת ההתפשטות עד למטה ומשה גם הוא כאן למטה בסוד נקודה והארה שקול בשת והבל יחד נוסף על היותו תופס בהארות העליונות הוא לבדו כדאמרן וכבר אמרנו שהאור עיקר בו דכתיב ומשה עלה אל האלקים ושם זכה לתורה אור בחלק ממנה דכתיב בה ואותי צוה ה' ודרשו בספרי דברים צוה אותי לאומרם ביני לבין עצמי ונשתהה בהר ק"ך יום לחם לא אכל ומים לא שתה והמקום החמישי סוד הבל שכנגדו יעקב הבוקע מיסוד ששם סוד העטרה ליסוד אבא. ונקרא הבל ע"ש הבלא דנפיק מפום אמא נקטינין כי מג' פרקים אשר ביסוד אבא משה לבדו תופס בעליון והוא ושת בלבד שותפין בפרק האמצעי והבל שותף עמהם בפרק התחתון הוי בכל ביתי נאמן הוא ושם בן נח זכה לעבורן של שת והבל בלבד אך בהיותו קובע מדרשות עשה הזמנה רבה לתורה ובהיותו כהן לאל עליון שפרושו שלוחיה דרחמנא כי הוא ית' צוה לנח לכהנו זכה לעצמו ולמשה עמו שהיו שניהם כהנים פי' מקריבים לצורך

זולתם הם ולא בניהם תדע שנח היה בעל מום משהכישו הארי ולא היה ראוי להקריב קרבן אף כי לצורך כל העולם וליכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ומשוינן שליח כמבואר בגמ' ויש בפסוק וכי יבא הלוי רמז לגרשם בן משה דכתיב והוא גר שם שהוצרך הכשר מיוחד ע"פ הדבור להיות הוא ובניו נמנים במשמרות לוים כדכתיב ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבט הלוי:

פרק פח

ועל גלוי עטרת יסוד זעיר שבתוכה עטרת יסוד אבא יובן מש"ה וחשופי שת ערות מצרים פי' בהגלות מה שהיה מגולה מאליו בשת בנו של אדה"ר וכסויו חדוש הוא בנולדים אחר החטא הקדום כי הוא הדבר האוטם ומכסה באחרים ומאי ניהו ערות מצרים כי כאשר מגלים היו"ד ביסוד זעיר ע"י ברית מילה ומסירים משם הערלה שהוא מצרנית לקדושה אז מתגלה אותו האור מיסוד אבא שאין כנגדו ערלה חלילה אפי' על האופן שיצדק ליחס אותה לעומת זעיר מבחוץ הרחק מאד מאד ממשכן הקדש וזה פשוט והנה מרע"ה נולד מהול דכתיב ביה כי טוב הוא בלא רע לפי' זכה ועלה אל האלקים למדות העליונות שאין בהם ערלה כלל ושת כמוהו נולד מהול דכתיב ביה צלם ודמות על (הסוד) [יסוד] הזה והטעם כדי שהבל יצא מפי היסוד זך בלי שמרים כי כל הגבוה מחבירו צריך שיהיה יותר מופנה מכל דבר רע ומזאת הבחינה יצא יעקב תחתון של הארה פי' מגלוי אותו האור בחוץ לפיכך נקרא איש תם והבל שלא פירש בו הכתוב מזה כלום לאו לגריעותא כי הוא היה בסוד הארה בלתי מוגלמת ואין שם דמיון לערלה לעומתו כלל אבל נחשב לו עון מה שהציץ בשכינה בשעה שנתקבל קרבנו פי' רוצה היה שהנצוץ היוצא מן היסוד שבוקע ליעקב יבא לשכינה שהיא מאחור להאיר לה ואין טוב שילך לה אותו האור הגדול שלא תתבטל שכן מצינו מקום שנתנו בו חכמים עיניהם או מיתה או עוני בסוד הגל של עצמות בגי' תתקע"ד והבל מזליה חזי כי משה הוא בעלה של מטרוניתא וכתיב ביה ותמונת ד' יביט והוא בקש לאכלה פגה ולא הספיק רק להציץ בה שאלו הביט יותר היה הקלקול רב מאד עכשיו די במה שתקן משה בתחלתו דכתיב ביה ויסתר משה פניו וכבר ידעת כי מלת מש"ה נוטריקון מש"ה ש"ת הב"ל. ועם מה שנתבאר כי זו"ן יש כותל א' לשניהם יובן מ"ש משה לישראל ואתם הדבקים בה' אלקיכם פי' ת"ת ומלכות שגם המה דבקים זה בזה חיים כלכם היום והמאמר מוסב כלפי הדור השני שנכנסו לארץ אבל דור דעה משה היה מנהיגם ומתו כלם במדבר וכבר פירשנו הטעם שנקרא דור דעה ע"ש דרדע שהיה מבחינת לאה היא הארה משורש יסוד אבא שהוא משה לפיכך הוא

היה רועה שלהם והנה בכתוב הזה הוא היה מבשר ואומר לאותו הדור שני שהם יזכו ליכנס לארץ אבל הראשונים דור דעה כיון שנסתלק מרע"ה שהוא והם מאבא יחויב שיסתלקו גם הם ולא יכנסו לארץ. ומזה הטעם ניתנה התורה לראשונים ע"י שהיא והם מאבא וכשנבקע היסוד שלו יצאת התורה מרבוי האור שנגלה שם ולכן ישבו מ' שנה במדבר שאין תלמיד עומד על דעת רבו בבציר מהם כי שם ע"ב הוא בחכמה ובו ד' יודי"ן הרי מ' ומזה יובן נמי מה שאנשי חיל מצא ונבונים לא מצא כי הנה מלת חיל עולה מ"ח והם ב' שלישים של ע"ב כנגד ב' שלישים יסוד אבא המגולים ויוצאים מיסוד אימא ולכן לא מצא נבונים מפני שיסוד אמא אינו משמש בכאן כלל רק לזו"ן בגדלות ולכן יעקב הוא פרצוף שלם בפני עצמו לפי שבא מיסוד אבא אבל זו"ן הבאים גם מיסוד אמא כדלעיל ריש פ' פ"ז המה באו מחוברים זה לזה א' נוטל החסדים וא' נוטל הגבורות וכותל א' לשניהם:

פרק פט

ושתים דלתות להיכל ולקדש מקרא מלא בספר יחזקאל הרי אלו דל"ת רבתי ודל"ת זוטרתי ושתיהן בשכינה בבחינה עליונה שהיא קדש בינה עצמה ותבונה בהדה ובחינה תחתונה היכל זו מלכות וידוע כי רבתי לאה זוטרתי רחל לפיכך כתוב ושתים דלתות לדלתות ופי' ואמר שתים מוסבות דלתות אלו בינה ומלכות ובחינת שתיהן כפולות שתים לדלת אחת וב' דלתות לאחרת ודע שכל א' כלולה מי' וג"כ בזכר יש בזה האופן כי זעיר הוא ממקום שמתחיל הפרצוף תבונה כפי א' מהפירושים שיאותו לכינוי תבונה כמו שיבא והיינו מהחזה ולמטה של אמא שהוא ת"ת שלה ומבשרי אחזה שאין העובר במעי אמו עולה אלא עד חצי גופה כי שם הוא מקום הראש דהיינו כתר של זעיר והפרקים של נה"י דידה נכנסים ומתלבשים בשש קצוות של עובר זה שהרי ראשו בין ברכיו אח"כ תשתלם לו מהם קומה שלימה אך עדיין אינו אלא זעיר אע"פ שהרים ראש בלדתה אותו ונעשה בעל ט' מדות והנה הפרקים הראשונים של נה"י דאמא נעשים לו פנימיות מוחין והשניים זרועות והשלישים שוקין וכן פרצוף של שכינה כסדר הזה שהוא נבנה מפרקים של נה"י דזעיר והגלגלת מהחזה שלו וכמו שיש סוד הדעת המיחד למעלה באבא ואמא בשעת הזיוג כך למטה בסוד הבחינה התחתונה של תבונה עם הבחינה התחתונה של אבא להשלמת הזיווג יש דעת אחר וכשם שבעולם של מעלה נכלל הא' בחברו כך בעולם של מטה שכינה וזהו סוד כי אל דעות ה' כי יש ב' דעות בזווגי אבא וכנגדן בזווגי זעיר ועם זה יובן פסוק והיו תואמים מלמטה הכוונה על פרצוף

רחל עם יעקב שהוא מנקודת חצי זעיר מן החזה ולמטה ומי מיחדה יעקב ולאה דהארה שהם ג"כ מהחזה ולמטה ויחדיו יהיו תמים אל ראשו דזעיר אל הטבעת האחד היא לאה של מעלה ודע כי זעיר כלו תחלה ועד סוף נקרא ישראל וממקום שיצאה רחל מאחוריו יוצא יעקב ג"כ מלפניו ונוסף על זה הנה זעיר עצמו מראשו ועד חצי ת"ת שלו נקרא נער ישראל ומחצי ת"ת שלו ולמטה נקרא יעקב ועל הדרך הב' הזה הוא אשר יאמר כי יעקב מזדווג עם רחל ועוד ישראל נכלל עם יעקב דהארה שלפניו במקום תפילין ומתיחד עם לאה הלוקחת סימנים מרחל כי היא האומרת לכן ישכב עמך הלילה יעויין בסתרי תורה בפ' ויצא על פסוק וישכב עמה בלילה הוא כי לא זכר יעקב והכוונה על ישראל הנעלם יותר:

פרק צ

אימא עילאה יש לה ג' בחינות א' כשהיא ביחוד עם אבא שעלתה אליו לזווג אז נקרא בינה והב' כשהיא במקומה בלא יחוד אלא היא לבדה אשר יאמר לה תבונה וזה שמה גם בבחינה הג' כשיורדת בזעיר להשפיע בו וכשעולה זעיר למעלה במקום בינה עליונה משם עולה עמו למקום אבא ויתבאר במקומו אצל העלאת שבת בס"ד ועליו נאמר בסוד זה ואיש תבונות ידלנה פירוש יעלה אותה בשתי בחינותיה התחתונות אצל אבא ואז הוא עולה ממה שהיה בן להיות איש והיא עולה ממה שהיתה תבונה בשתיהן להיות בינה ונקראו שתיהן בינות שגם הבחינה התחתונה עלתה אצל אבא בעליית זעיר ועל מי שלא זכה לכך כתיב לא עם בינות הוא ודע כי יש לבינה ב' בחינות שהן מ' וסמך והטעם הוא כי יו"ד שבשם היא חכמה ויש במילואה ג' אותיות יוד ואו דלת תכה ותאמר ו"פ עשרה עולה ס' תכה עוד ותאמר ד"פ עשרה עולה מ' והכוונה כי בזמן שאמא ביחוד עם אבא אז נקרא סמך שהיא סתומה לקבל כל האורות מאבא וסותמת אותן לעצמן ולכן הוא"ו ראשה נטוי לפניה להמשיך השפע מיו"ד שהוא אבא לדלת שהיא אמא וזאת הואו מתרבית ומתמלאת מכח היו"ד ונעשית סמך סתומה וכשהיא בלא זיווג אלא רבועה על בנין אז נקראת מם והיא פתוחה למטה להשפיע לו' קצוות בסוד אפרסמון המבואר בזוהר והדוגמא באשה עקרת הבית כי כשאשה היא בזווג עם בעלה אין לה פנאי באותה שעה להשגיח על בניה וידוע כי ה' ראשונה של שם רומזת לבינה ואע"פ שחלקנו למעלה בין ה' ראשונה שצורתה ד"י לה"א שניה שצורתה ד"ו אין זה רק בסוד סימנין דדכורא שכל א' מהן נחתמת בחותם בעלה המאיר בה אך בסוד העבור שהולד נוצר במעי אמא הכרח הוא שגם הא ראשונה תהיה בצורת ד"ו והן הן ו"ד שבמלוי יוד

שגם הם אצלה סימנים דדכורא וב' אותיות אלה כשהן בחכמה אז הוא"ו קודמת לדלת בסוד זווג וכשהן בבינה הדלת קודמת לואו בסוד צורת ההא שהואו תחת הדלת ונכנסת בה ונעשית ה"א אלא שאז הוא"ו היא בלא ראש וכשהיא קודם הדלת ראשה נטוי לעומת פניו של אותו הראש והרמז כי בזמן הייחוד אבא משפיע האורות באמא אבל כשהוא"ו בתוך הה"א היא בלא ראש כי נשארו האורות למעלה ויש עוקץ בזויות הדלת של הא תמורת הראש ההוא אשר יחסר מן הוא"ו ללמדנו כי פקדונו בידה והארת זאת הוא"ו קטנה מתפשטת ומשפעת בכל קומת זעיר עד היסוד וכבר ידעת כי מאחורי זעיר יצאה מלכות שהיו חב"ד שלה כנגד ראשי מתנים נה"י שלו נמצא יסוד אמא מגיע בזעיר עד מקום ראש נוקביה ולא עד בכלל אך הארתה מגעת גם למוחין דנוקביה והנה משה זכה לבינה בסוד סמך ויעקב בסוד מם ואמרו שזהו בסוד שמטה ושבת כי יעקב הוצרך לעבוד ברחל ז' שנים ובמשה כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי:

פרק צא

מרגלא בפומייהו דרבנן מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין ואמנם בינה נקראת סמך כנגד ו' ספירות עליונות שהם כחב"ד ג"ג ונקראת מ' בערך ד' ספירותיה התחתונות תנה"י כי המלכות נכללת ביסוד וזעיר ג"כ באלו הבחינות נקרא ו' דלת כי בערך הו' מדות עליונות שבו הנכללות בבינה נקרא וא"ו שהרי נהי של בינה מתלבשים בתוכה עד שליש ת"ת ועד כאן הוא נכלל בפרצוף לבדו ונקרא בן יה אותיות בינה והדלת הוא בערך ד' מדות תנה"י ואע"פ שת"ת נכלל קצתו למעלה הנה אותו החלק אינו רק מעוטו הוא שליש א' כי השני שלישים נכללים כאן בחלק התחתון מבינה דהכא אתמר אין אשה אלא לבנים כי ת"ת שבה והוא גופא עיקרא לצייר בה צורת ד"ו פרצופין בסוד העבור והוא מן הטרפשא ולמטה וכן בזעיר כי בשני שלישים תחתונים מת"ת שלו בא האות מגולה כמו שקדם נקטינן כי רובו ככלו בכל מקום וזה החלק הב' של זעיר הנכלל מת"ת ולמטה נדרש בפרצוף לבדו הנקרא תבונה שצרופו בן ובת דאינון ו"ה ד"ו פרצופין ודאי וכן למעלה בבינה בסוד מם וסמך הן ב' קומות שלמות והלוחות הם נ"ה של אמא שנכנסו תוך זעיר ונעשו פרצוף שלם מי' מדות ואז הו' עליונות של זעיר נקראים ס' והד' תחתונות מ' מצד כללותם מי' אלמא מהמם של אמא מנצח דידה ולמטה נעשו מ' וס' של זעיר להיות פרצוף שלם אלה איפה הם בנס היו עומדים וכן בזעיר עצמו מה שהיה חציו התחתון דל"ת ונעשה מ"ם בכלילות י' והוא"ו למעלה היות מו' קצוות לבד ונעשה סמך ומבין שניהם נגמר לו לזעיר פרצוף שלם זהו נס גדול עוד תבונה היא מם הנבנית מד'

מדות של בינה ונעשית פרצוף שלם וזעיר הוא סמך שאין תחלתו אלא ו' קצוות ושניהם תלויים בלוחות שהם נ"ה של אמא ועם זה נעשו תבונה וזעיר שניהם פרצופין שלמים והוא נס מפורסם ודע כי לוחות ראשונות היו מנ"ה דאמא עלאה שהיה זעיר מקבל מוחין ממנה ממש אבל משנפגמו בעגל פני שור דאינון מסטרא נסתלקה אמא למעלה ולא היו מוחי זעיר אלא מפרקי תבונה ולוחות שניות מצדה הוא שהיה משה מוכיח את ישראל כי גוי אובד עצות המה שהרי כליות יועצות והן נ"ה דאמא עלאה שנגנזו ואבדו מהם ועכשיו גרמו הגליות שאין בהן תבונה כי אפי' המוחין התחתונים נסתלקו מזעיר עד ירחמנו עושנו וקרוב לשמוע דרך אחרת בפי' מ' וסמך שבלוחות ע"פ הדברים האלה וזה כי בינה נקרא מ"ם ונקרא סמך וכן בתבונה יש בה סמך שהן ו' מדות עליונות ומ"מ שהן ד' אחרונות ונקרא ג"כ ואו דלת כי הנה יצדק בה ואו בערך הו' עליונות וד' בערך הד' תחתונות ונקרא מ' תבונה בערך שנעשית מד' מדות לבד תנה"י של בינה נמצא שכל פרצוף תבונה שהוא מ"מ וסמ"ך נעשו מד' מדות בלבד תנה"י של בינה שהיא מ' ובירידת הפרצופין בחטאנו הנה תבונה גם היא אינה נכנסת כלה בזעיר רק נה"י דידה ומחצי ת"ת נעשה לו כתר נמצא הנכנס ממנה בזעיר חצי מם מפני שכלה אינה אלא מ"ם כי היא נבנית מתנה"י של בינה והנה מ' וס' של זעיר שמציאותם תלוי בלוחות שהם נ"ה של תבונה בנס היו עומדין שכלם לא נתהוו כ"א מחצי תבונה דהיינו תנה"י שלה שהם חצי מ"ם מפני שכל תבונה היא מם לבד בערך לאמא עילאה או יאמר באופן אחר כבר ידעת כי מפי בינה כשהיא (רביעה) [רבועה] על בנין יוצאת הארה כעין הבל פה המקיף לכל זעיר ובזה יש לו קיום מאותו פום ממלל רברבן וכאשר בינה עולה למעלה להתיחד עם אבא אין לו לזעיר הארה זו א"כ מהיכן יש לו קיום והעמדה אלא שיש בת"ת זעיר שם הויה במלוי אלפין שעולה מ"ה ושם אלף דל"ת במלכות שבה שעולה ס"ה ואלו הב' שמות יחד עולים ק"י כמניין נ"ס דכתיב ביה נתת ליריאך נס להתנוסס אבל בלא יראת שמים מתהפך לסוד מוסיף גורע כי נקודת זעיר הכלולה במלכות מסתלקת למעלה למקומה ומ"ה נעשה מ"ו הרי מוסיף ולא מלבו שהוא גורע משם ס"ה ונעשה ס"ד מלשון ותשם בסד רגלי והוא סוד מלכות השמים האמור בירמיה חסר אלף כתיב וכאן צרוף שניהם סדום אשר הפך ה' ועל תקון הקלקול הזה כי רב הוא והתהפך הקללה ממש לברכה אמר ישעיה הנני יסד בציון אבן וגומר מוסד מוסד ובא הכפל לחזוק בסוד הנקודות הכפולות לאזכרה של חתימת הברכה שהתקין ר"ג לביתוסים ביבנה כמבואר במקומו אלמא הארת אלו הב' שמות בתקונה היא שעמדה לו לזעיר בזמן שהבינה ביחוד למעלה וזהו מ"ם וסמך שהוא סוד זעיר בב' בחינותיו התלויות בלוחות נ"ה של תבונה

בנס פי' בהארת הב' שמות שזכרנו שעולים נס היו עומדים לקיום זעיר וממנו החיות לנוקביה עוד אמרו חכמים גדול העונה אמן יותר מן המברך שזה אומר אזכרה א' וזה ב' או ג' כי אמן הוא צרוף הויה אד"ני ויתחלף באבג"ד לאותיות הסמוכות שהם בנס בגי' יב"ק שסודו ב' שמות שאמרנו ואהיה עמהם וידוע כי שם אהיה באמא והויה בת"ת דאיהו בנצח ואדני במלכות איהו בהוד דאמא עלאה עד הוד אתפשטא ותתקיים השפעת אמא בזו"ן ע"י אמן שהוא בנס והאדם הזהיר לענות אמן כהוגן ראוי שזכותו תועיל למגן וצנה בין הגליות כמו הלוחות עצמן הא למדנו כי הלוחות הן נ"ה של אמא לת"ת חכמה ובינה לזעיר רזא דס"ת אבל דעת זעיר הוא הארה בלבד לפי' לא הוצרך לוח ג' כנגד יסוד אמא ועוד שהוא קצר ואב"א משה בגי' אל שד"י שהוא משלים ליסוד אמא והוא חביב אלינו הרבה יותר מלוחות הברית המכוונות כנגד נ"ה תדע כי הוא האומר לפנחס במצות המקום הנני נותן לו את בריתי שלום אלמא ברית שלום מעקרא של משה הוא בסוד צדיק מושל ביראת אלקים:

פרק צב

בשעה שנכנסים פרקי אמא דאינון נה"י דידה בראש זעיר נבנית מלכות בינה תחלה וזה מוכרח כי היא קודמת אליהם ממטה למעלה להעשות שם [פרצוף] שלם ונקראת בשם לאה מאחורי ראשו של זעיר כנגד הדעת וזהו סוד קשר של תפילין שהראה הקב"ה למשה כי הנה התפילין עצמן יש בתוכם תורה שהיא הארה מרובה בפנימיות המוחין של זעיר אבל הקשר אין לו הארת מוחין אלא שבהבל פינו וכוונתינו ביחוד ק"ש יתוקנו מוחין ללאה ג"כ אבל לא בכתיב' קיימ' כמו לזעיר ודע כי אריך יש לו שערות ונימין וקוצין ופי' זה כי מצד הפנים יש בשער הקדקד תליסר נימין דקיימין מהאי סטרא ומהאי סטרא דגלגלתא לקבל אנפוי ובאינון שריין שערי לאתפלגא ומכח הארתם מתפשטים תליסר תקוני דיקנא והנה משער רישיא כעמר נקי נגד חכמה למוחין דזעיר ומלבושיה כתלג חיור לאבא ואמא ואלו הנימין של צד הפנים נקראים כאן שערות סתם לפי שאינם ארוכים כמו הנימין של צד העורף ומחדודי דגלגלתא לצד אחור אלף אלפין רבוא ושבע אלפין וה' מאה קוצי דשערי פי' מניינא רבה לגרמיה מציעאה לאבא ואמא ומניינא זוטא לזעיר ירצה לכלילות' בעצמה וכל קוצי אית ביה ת"י נימין כמנין קדוש והנה הקוצים מגיעים עד רישי כתפין לכסות העורף ומן העורף ולמטה מתפשטים הנימין ונמשכים עד מקום ראש זעיר ומצטרפים עם הצלם אשר לו מאבא ואמא אלו ואלו נעשים כמין אריג לחוזק הארתם והוא סוד הטלית על ראש זעיר ויש לזעיר נמי שערות נימין וקוצין

השערות הם קטנים מבועי אור לדידיה בלבד ויוצאים מחכמה שבו והנימין יותר ארוכים להתפשט לנוקביה ויוצאים מבינה שבו וקוצים בינונים מהדעת שבו להאיר לשניהם וכלם בקטנות ודע כי אבא ואמא אין להם שער כלל לא בזקן לאבא ולא בראש לשניהם והרמז ואיש דא זעיר כי ימרט ראשו קרח הוא ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא קדמאה לאמא תניינא לאבא וזה וזה טהור אין רע כלל כי אבא ואמא ומזלא בסוד הדעת הם ראשו בגדלות ואז נקרא איש חלק ובארנוהו בפ' ע"ו והנה השערות הם צנורות למבועי אור יוצאים מן המוח ואבא ואמא אינם צריכים לכך לפי שהם תחות מזלא קדישא דאריך ומקבלים הארה ממנו להשכיל להיטב תמיד לזו"ן כי זה המזל נוטה שמים ע"י אמא ויוסד ארץ ע"י אבא ושניהם לשון הוה שאינו פוסק לעולם ע"ד מה שאמר הכתוב ושמים לא זכו בעיניו ולאו לגריעותא ויש במלת מרט נוטרי' "מה "רב "טובך וכן "אשר "צפנת "ליריאך ר"ת אצ"ל כי מריטת האצילות בראש אבא ואמא הוא בסוד הטוב הצפון נקטינן כי המזל עליון הוא אדרת שער בקדושה רבה על אבא ואמא דכתיב בהו אדיר במרום ה' וזעיר שאיננו מוקף מאותו המזל תמיד הוא הנתקן בסוד קווצותיו תלתלים אמנם בקלפות אין שם תקון באבא ואמא שלהם וכל השערות הראויות אליהן נמשכות עד זעיר דקליפה שהוא עשר כלו כאדרת שער פי' כמו האדרת הראויה בתקונים העליונים להשלמת הדוגמא כך נמשך במלא קומתו למטה על פני כלו תדע כי בלעם גם הוא בסוד זעיר של קלפה יודע דעת עליון כי האריך שלו דבק עמו והיא מתת שקר שבלעם מתהלל בה שהרי גם העליון שלו לית ביה צורך והוא שנה (ע"פ ד"ר ובדפוס שני - שגה) בזה למדת התחתונות דההיא סטרא מסאבא ומשה זעיר של קדושה אינו מתהלל בכך כי גבוה מעל גבוה שומר ומלת שער היינו עשר כי י' מדות של קליפה מלאת שער והשער בכל מקום הוא בסוד נימא שהיא ו' שער ממש ויש לעולם סוד יודין ע"ג ווין כי יודין הללו הן עקרי השערות כטעם הנקודה שהיא ראשית הקו לפי' נקרא שער בסוד וא"ו והוא עשר בסוד יו"ד. והנה הנימין דזעיר מתפשטין ונמשכין עד ראש נוקביה והן סוד הציציות ולפי דרכנו למדנו קדימת הטלית לתפילין שהרי מן הבטישה האחרונה הזאת ממהרת לצאת תפילה של יד ממקום ראש נוקביה דכתיב בה שמאלו תחת לראשי לצד פנים מהזרוע בלבד והיא מתחננת שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וכפל החותם הוא לכלול בזה ג"כ תפילין של ראש לזעיר היוצאת לחוץ בד' בתים כנגד הפנים מכח הבטישה של אותן ההארות הגדולות שזכרנו וחוזר האור של מלכות בינה שיש שם לאחוריו ומוציא הקשר של תפילין שכנגדו קשר כמהו בתפיל' של יד אלא שזה כמין י' בערך לבית א' וזה כמין ד' בערך ד' בתים ונגמר אז פרצוף לאה וכשם

שיש לנו בשל ראש ש' של ד' ראשין וש' של ג' ראשין כך מדקדקים בקשר של יד שיהיו בו ג' חוליות מצד א' כמין י' של ד' עוקצין וד' מצד ב' כנגד י' של ד' עוקצין פירוש קוצה לעילא וגיו הי' ותרין עוקצין לתתא וכבר בארנו כי שעור קומתה מגיע עד שליש ת"ת זעיר המכוסה מיסוד אמא ושם מתחיל ראש רחל ועד שזעיר מזדמן להוציא האורות האלה שהן יציאות השבת שהן תפילין של אור ואלה כנגדן של עור ב' שהן ד' בפנים קדש יביאך מכאן שמע (והיה) [אם שמוע] מכאן וב' שהן ד' בחוץ בסוד ד' רבתי שהן ב' חוליות בגגה וב' בירכה הנה אז האשה ממהרת לבא לפני האיש לפי' קדמתו רחל שאינו מוציא רק בית אחד מצד א' והוא קושרו על זרועו בעבותות אהבה והדר והיו לטטפות בין עיניו שכנגדן הקשר בעורף בסוד לאה כדאמרן והאיש משה עניו מאד דיראה מלתא זוטרתי לגביה כדלעיל פ' ע"ז זכה לתואר זה בשביל מה שהגיע בהשגתו למקום לאה שהיא מלכות בינה ומשם נגלו לו נ' שערי בינה חוץ מא' ואמא נקראת ענוה על שם אענה את השמים שהיא משפעת לזעיר בענוה מרובה שכן היא מרכנת עצמה לצרכו כמו שבארנו ודע כי מג' פרקים של זרוע ימין דזעיר שהוא חסד נעשו חכמה חסד נצח ללאה וכן משמאלו אליה בינה גבורה הוד ומן הקו האמצעי שהוא ת"ת זעיר נעשו לה דעת ת"ת ויסוד אלא שדעתה קלה ויסודה קצר ולפיכך יספיק לג' מדות של קו האמצעי שלה חצי ת"ת זעיר וחציו משוייר לכתר נוקביה שהיא רחל:

פרק צג

אחות לנו קטנה מן החזה של זעיר ולמטה ושמה רחל נקודה ודאי היא אמן של צאן אדם צאן קדשים בסוד הנשמות ושם הגדולה לאה שמקומה בגובה קומתו של זעיר ושמה יעיד עליה היות הארה לא נקודה הנה זווג לאה מתחיל במנחה להיות פנים בפנים כי אמנם כפול בתפלת שחרית לאה עם ישראל אחור באחור ורחל עם יעקב פנים בפנים כי אז יעקב יורד בנצח ורחל עולה בהוד ובתפלת מנחה לאה שכלה דינין מזדווגת עם ישראל לבדו פנים בפנים ורחל אחור באחור עם כל קומתו של זעיר שהיא נגדלת ותופסת אחוריהם של ישראל ויעקב וכל זה מתוק רב לדינין ובתפלת ערבית רחל חוזרת להקטין עצמה ונשארת אחור באחור עם יעקב לבדו עד חצות ועד כל שעת התפלה הזאת בלבד נמשך זווג לאה עם ישראל מתפלת מנחה עד עכשיו וזהו ההפך ממש בתפלת שחרית אך אחר תפלת ערבית גם לאה חוזרת אחור באחור עם ישראל עד חצות ואחר חצות נגדלת לאה עד למטה ולוקחת גם מקום רחל פנים בפנים ובשבת בתפלת ערבית יעקב תופס כל נה"י דזעיר ורחל עמו פנים בפנים דעדיף טובא משחרית של חול ואחר סיום

ערבית עולה רחל להיכל הבינה להגדיל' שם ולאה עם ישראל ויעקב פנים בפנים כמו אחר חצות של חול וזה נמשך בשבת עד חצות לילה ואח"כ לאה עולה למעלה להיכל הבינה ורחל יורדת פנים בפנים עם יעקב וישראל שהוא רחמים גמורים בסוד עונת ת"ת אבל לע"ה הותרה בחול אחר חצות הואיל ולאה אז פנים בפנים בקומה שלימה אך קודם חצות אפי' בליל שבת אף לע"ה לא הותרה הואיל וכל שעת תפלת ערבית ישנה לרחל בזווג פנים בפנים עם יעקב בלבד ומשמע לן דכיון שא"א לצמצם ואין לנו רק ד' חלוקות בכ"ד שעות מהיום הואיל ונאסר בתשמיש המטה מקצת חצי הלילה דהיינו שעת תפלת ערבית כאמור נאסר כל חצי הלילה הראשון ההוא לכל אדם ובשחרית של שבת זעיר עולה לנה"י דאמא ורחל עולה שם לנה"י דזעיר בלבד וע"י התפילות בלחש וחזרתן עולה מדרגות מדרגות עד שבחזרת מוסף נמצא ז"א במקום אבא ואמא ממש ורחל עולה עד נה"י דאמא בלבד ובקדוש קדוש קדוש עולה מלכות לחג"ת דבינה ובאיה מקום כבודו לחב"ד דידה ואז היא שוה לו ממש ובמנחה עולה ישראל לבדו עם לאה ועם אבא ואמא עד מזל תחתון דאריך שהוא ונקה ובחזרה עולה עד מזל עליון שהוא נוצר ושם הוא הזווג פנים בפנים לישראל עם לאה ויעקב ורחל במקומם הם בלי זווג אלא אחור באחור הדרן למנחה של חול דצלותא דאברהם בעונה הזאת שהיה מקיים אפי' דקדוקי מצות דרבנן וה"ה שהיה אומר מנחה מידיעתו שעתיד יצחק לתקנה הנה הוא היה מדקדק להתחיל בה מכי משחרן כתלי עלמא שהוא בתחלת שבע כי אצטגנינות גדולה היתה בו לכוין את השעה שכבר פנה היום מעלייתו בו' שעות ראשונות ועדיין לא התחיל לשקוע אלא מכי ינטו צללי ערב פועל עתיד שהם מזומנים לנטות וכתיב ויהי בערב ויקח את לאה בתו שלקחה בדברים זו תפילת לקשטה וזווגה פנים בפנים נגמר בלילה אחר חצות עם מלא קומתו של זעיר דכתיב ויבא אותה אליו והדורמיטא דידה עבדא אפי' למי שאינו ישן אלא ניעור כל הלילה לעסוק בתורה ובמצות לפי' לא נטמר יעקב באותה שעה שבה זעיר מתנהג בסוד התרדימה הנופלת על בני הנביאים כדלקמן ורחל משעת צאת הכוכבים חוזרת להקטין עצמה לפי' בחציו הראשון הנקרא ליל בלא ה' לא קבילא עלה דכורא שאינו עת רצון וכל השערים ננעלו ובחציו הב' הנקרא לילה קבילת עלה דכורא עלה דוקא בבחינת לאה שעליה המתחברת עמה כדלקמן פ' צ"ו והיא זמן עונה לכל אדם חוץ מת"ח שאין לו היתר רק בליל שבת ודוכתיה כמו שבארנו ועל אותה שעה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ר"ת לאה ועם יוצא מעדן ר"ת ים אז משתלם שם אלקים סוד אמא עלאה ועליה כתיב ונהר בגי' י' הויות והכולל שכלן גנוזות בה יוצא דנגד ונפיק תדיר בלי הפסק מעדן דא אבא עלאה והוא יסד ברתא דא רחל לפי' לאה שהיא עצמה

דינין גמורין ונקראת חשוכא דליליה מתחברת באותה שעה עם הרושם הנשאר מרחל כדלקמן פ' צ"ח כי היא מפנה לה מקום ומסתתרת ונקמטת בסוד נקודה תחת המטה והרמז למ"ט שערים ורושם השער הנ' מעצם הבינה ה' עלאה שבשם בסוד ה' של מטה שכלם נכללים בקומת לאה והיא משתמשת בקולה של רחל בבדיקת יעקב על הסימנים ורחל יורדת לבריאה שהיא תחת המטה ממש דאמא בסוד לאה מקננא בה ובכחה זה כתיב ברחל ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ואז היא מוסרת סימנין למעלה ללאה שהן נדה בנה"י דידה חלה בחג"ת שהם עקר בנינה הדלקת הנר בחב"ד זהו סדר התנא ממטה למעלה והם לא נתנו לחוה רק חלה לכפר על עון האכילה שפגמה חלתו של עולם ואחריה וסתות להצדיק על עצמה דין שמים והדלקת הנר באחרונה לתוחלת התקון וכן אנו דורשין בש' חנה הנביאה שהיתה מכוונת בהם בסדר הזה ומספר שמה ס"ג שהוא תקון עליון אבל חוה אינו אלא מלוי מ"ה הוא שמה לאחר החטא ואפשר לדרוש הסימנין שלשתם במוחין בלבד חלה בחכמה ראשית עריסותיכם נדה בבינה דדינין מתערין מינה הדלקת הנר בדעת המאיר בכל הקומה מכח העליונות והוא שקיו דאילנא בכל מקום והנה הרשימו שלהן דהיינו סימנין והארה בלבד הוא הניתן ללאה שכלה הארה ואז היא מתפשטת למטה במקום רחל בכל קומת זעיר וננסרת מאחוריו וסובבת להזדווג עמו פנים בפנים בסוד נקיבה תסובב גבר דא יעקב שעולה לנער ישראל ואז היא עונת כל אדם לפקוד את נוהו לדעת שלום אהלו ות"ח העומדים באותה שעה לעסוק בתורה נקראים בית יעקב ובעלות השחר יש לה זיווג חדש בזכותם שהם נעשים שושביניה ושמחים עמה בסוד תינוק יונק משדי אמו ואז אשה מספרת עם בעל כטעם ויהי בבקר והנה היא לאה שהכירה יעקב בטביעות קלא ונקרא אילת השחר שדיניה נמתקים והנה חביבה על בעלה כל שעה כאלו לא הכיר בה עד עכשיו והוא סוד ויאהב גם את רחל מלאה רבוי אחר רבוי למעט שלא מחמת עצמה של רחל בלבד אלא גם מסבת לאה שזה וזה גורם ובפ' בשלח דף נ"ו ע"ב ר"ש אמר בשעתא דצפרא נהיר ואילתא דקיימא בקיומא אתעברת בסטרהא ואעלת במאתן היכלין דמלכא פי' בהאיר פני מזרח אכתי אילתא קיימא בקיומה פנים אל פנים ואז מסתלקת לצדדין ועלאת באינון היכלין שהן אחורי זעיר בסוד אלקים מרובע שמספרו מאתים ואפשר ג"כ לפ' שהן מאתים בסוד קוממיות ב' קומות של רחל ולאה שהן ק' ק' בכלילות י' מי' והיא חוזרת ועולה למקומה וכבר זכרנו כי לאה מנהגן בפרצוף שלם עד חצות לילה הא' של שבת כמו חציו האחרון בחול ואית דיימא כי הזווג הזה בשבת גם בתחלת הלילה עדיף ויותר מבושם ממה שהוא

בסופו בחול וכבר דחינו סברה זו בתחלת הפ' אך בחצות הלילה בשבת היא עונת ת"ח כנגד עלות השחר של חול דמתנינן בה אשה מספרת עם בעלה:

פרק צד

משיעלה עמוד השחר עד חצות היום היא הנהגת רחל דכתיב בה הולך ואור עד נכון היום ובשבילה היה הממונה מזכיר זכות אבות ישיני חברון ולהבריק עליה צרופי ההויה לי"ב שבטי [ישראל הרואה אומר (ברקי) [ברקאי] במספר שוה וזכות הקרבנות בפני הבית היה מספיק] (המוסגר נמצא בד"ר) ליחדה ועושה אותה פרצוף שלם להזדווג פנים אל פנים אבל עתה צריכים אנו בתפלתנו לעשותה פרצוף בברכת אבות כמבואר במקומה ומעלות השחר מיד עוסקים בקשוטיה ציצית ותפילין וק"ש וזווגה משתלם בתפלת העמידה ובחזרת ש"ץ ובנפילת אפים בסוד ת"ח מאפיל בטליתו וכשאנו מתפללין בלחש אז הוא מלביש נצח אריך והיא במלא קומתה להוד שלו כי חג"ת שלו נשמה לאבא ואמא נה"י לזו"ן ובראשי חדשים שסודם נ"ה ב' ראשים לירח הנה שבו שניהם פי' זו"ן בנצח בכלילות השמאל בימין לפיכך מזכירים יעלה ויבא בעבודה שהיא בנצח אבל בחנוכה ופורים מזכירים בהודאה דתרווייהו בהוד ולאו לגריעותא שיהא זעיר נגרר אחריה אלא שבחול אפי' מההוד אין לה שפע כ"א ע"י זעיר ובב' הימים הללו היא יונקת בזכות עצמה מההוד והיא תוספת קדושה אליה אך אין קנין לאשה בלא בעלה ומזה הצד יאמר תרווייהו בהוד כי נוסף על היות זעיר מושפע לדידיה מהנצח הנה רבו יתירא אישתכח ליה בהוד יותר מבחול שנוקביה עולה אליו בזכות עצמה וגדול כבודו בישועתה ובחזרת העמידה שבכל יום זעיר מקבל הארה מחסד אריך ונוקביה מגבורה בסוד ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו פי' גליתי להם ת"ר כלולות של ו' קצוות בהתרבות אורם עשר מעשר שעד עתה לא היו מאירים רק מג' מדות והנה אפרים לשון רבים שסיוע זה יועיל לפרצופים שיפרו וירבו באצילות הנשמות ומחצי היום ואילך מתחילין הדינין להתעורר ורחל חוזרת לאחור לפי' צריך לעשות תקון חדש בתמיד של בין הערבים וזה בזמן שב"ה קיים כי הקרבן היה ממשיך את היחוד מעלות השחר עד חצות אבל שלא בפני הבית אחר גמר התפלה רחל חוזרת לאחו' וחסידים הראשונים היו שוהין שעה א' לפני התפלה שעה א' בתפלה ושעה א' לאחריה למען ימשיך היחיד פנים אל פנים ג' שעות לפחות כדי משך כל הזמן שהוא עונת ק"ש של שחרית שבו הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית ותועיל השהיה בב"ה להקביל הארת פניהם של דודים זה וזה לפני התפלה בהזמנה הזאת דלא סגי בלאו הכי אם מעט ואם הרבה לכל דבר שבקדושה

ולאחר התפלה בסוד שפתים ישק משיב דברי נכוחים והוא טעם שקו ציית ב' תיבות כי בזכות השקת השפתים והרוח הפנימי המשיקן ברעותא דלבא סופו להשמע ולהתקבל ברצון וזהו ציית והא אוקמוה דכל ד' אמות רחושי מרחשוון שפוותיה פי' כל זמן הארת ד' אתוון דשמיה קדישא וגם הנה ד' אמות בגי' פום ממלל רברבן והנה בשוב רחל לאחור אז יסוד לאה מגיע עד חזה זעיר ונצח והוד כמהו כי אין להם צורך להתפשט בסוד חדוש זולתי בהיות רחל מוסרת לה סימנים שהוא בלילה אחר חצות כדאמרן שאלו היתה לאה נכללת עם רחל ביום לא היו דינים בעולם ולילה כיום יאיר וכ"ש אם היתה מתיחדת לזווג והנה אחר חצות תקוני לאה להזדווג עם ישראל פנים בפנים פותחים במאי דרחל סליקת מינה שהיא תפלה וחזרה ונפילת אפים וכולן בציצית ותפילין שמצותן כל היום וכל יום שאין בו תחנה קדושתו משלמת לדידיה סכת שלום מעין של שבת אחד המרבה ואחד הממעיט ובכל עת אנו משלימין ביחוד קריאת שמע של ערבית שאין בו ציצית וזמן תפילין הוא מן התורה אבל מדרבנן לא התירו להניחן רק אם היו מונחים אין צורך לסלקן והנה תפלת ערבית רשות ר"ת תרע"א וכן ארץ מצרים במספר שוה ע"ש ועברתי אני ולא [ה]מלאך לפי' מזכירין יציאת מצרים בלילות אבל תפלה זו אינה חובה ואמרו בזוהר חיי שרה דף קל"ב שככה אמר דוד ערב ובקר וצהרים זמני תפלה הם ואני אשיחה ואהמה בב' של חובה אבל בשל רשות די לו שישמע קולי בשירות ותושבחות מחצות לילה ואילך והטעם הוא כדאיתא התם כי ו' אתקין לה' לפי' יעקב תקנה וה' איתזנת מן ו' דלית לה מגרמא כלום ודוד כמותם עני ואביון לפי' אמר ובלילה שירה עמי והיינו טעמא דאחר החורבן נמי רשות היא אי לאו דנהגו בה מנהג חובה ואיתא התם דשחרית ומנחה תרין דרועין נינהו ובה שכינתא ניחא בנייהו בהדי גופא דדכורא דא יעקב שבחא דאבהן מלייהו בלחישו ואמור רבנן יעקב משמש במרום כד"א ואתה מרום לעולם [ה'] והוא סוד תפלת ערבית שאין ש"ץ זקוק לה ודכ"ע תפלות חובה באמצע תקנום ואפי' בלילי שבתות אין שם חזרת תפלה אלא מעין שבע ולעולם אין בה נפילת אפים אלא שאומרים במקומה על המטה בידך אפקיד רוחי וההבדל רב ביניהם כנודע ובבקר פותחים במאי דסליקנו מיניה גבי חובה שהיא ק"ש המזקקת אותנו מעלות השחר לציצית ותפילין שאין הצצה בלילה כי אם בזמן שהובטחנו עליו לילה כיום יאיר ובמקדש בבקר קטורת קודמת לאברים ובמנחה איפכא לפי שהאיברים עיקר בהנהגת רחל היא אמן של צאן קדשים וקטרת עקר בהנהגת לאה דבר שהנשמה נהנית ממנו זה (הרוח) [הריח] לא הגוף כי כליה של לאה חלשים כנודע ולעולם פותחין במאי דסליקנן והכל הלך אחר החתום:

פרק צה

תמן תנינן אין מחנכין את מזבח הזהב שהוא כנגד לאה אלא בקטורת הסמים של בין הערבים למתק דיניה כי היא שעת זווג לאה בחציו העליון של זעיר בלבד ואלו היתה תפלה ראשונה של אדה"ר ע"ש מן המנחה ולמעלה בלא חטא בסוד פתיח' העולמות הידועה לאותה תפלה היה העולם מתוקן בשבע ראשונות לנצח נצחים כי עכשיו צריכין העולמות לעלות מירידת פלאים ואז היו מזומנים לעלות בתוספת על שלמות הראשון מה שאין כל בריה יכולה לשער אמנם ידענו כי כן במנחה גדולה של אותו היום נתן אבינו הראשון הודאה על חלקו ובקטנה בקש על מחילת העון לפי' זו גדולה שהיתה בשמחה וזו קטנה בבושה וכלימה זו גדולה בקומה שלימה והמאורות על מלאם כמהו וזו קטנה שנתמעטה קומתה דכתיב ותשת עלי כפכה ואז גם המאורות נתמעטו וכבר נזכרו ב' בהר הכרמל הא' ויהי בצהרים [והב'] ויהי בעלות המנחה והנה בהתעוררות הדינין בשעת המנחה ישובו זעיר ורחל במלא קומתו אחור באחור וז"ש אליהו ואתה הסבות את לבם אחורנית ע"י שליטת הדינין וע"כ אין כח הקלפה שולט עד הלילה שאז רחל חוזרת להקטין עצמה ולאה איננה משתרבבת למטה רק עד החזה בלבד ואית דיימא איפכא כי היא יורדת למקום רחל להזדווג עם יעקב בתחלת הלילה בחציו הראשון שהוא התחתון שבכל הזווגים בתגבורות הדינין ולפי זה הנה רחל בתחלת הלילה חוזרת להיות נקודה בלא פרצוף כלל ולאה הניחה במקומה למעלה הארת עצמה שהיא צל ורושם קליש הואיל ועצמותה מעקרא אינו בסוד נקודה אלא הארה ואחר חצות מתארכת לדברי הכל מלא קומתו של זעיר אב"א מן החזה ולמטה [לפי הדרך הראשון וכן עקר או מן החזה ולמעלה] לפי הדרך הב' איך שיהיה זהו זווג ישראל עם לאה בבחינת רחל שהוא בשעור קומת ישראל כלו והזווג מבושם קצת ובשבת רחל נכללת בלאה ונקראת חקל תפוחין קדישין כי הנה בחול במעוט רחל משתרבבת לאה למטה פנים בפנים עם זעיר ובשוב רחל בשבת למקומה נכללת ברשימו שהניחה שם לאה כי אין ריקו' נמצא והוא סוד נחלתך ונלאה אתה כוננתה כי נחלתך היא רחל חולת אהבה ונלאה במעוטה לפי פשוטו ולפי מדרשו ונלאה נכללת בלאה כדאמרן אתה כוננתה בליל שבת אלמא אומר היה ריב"ל תפלות באמצע תקנום להקדים תפלות הערב לצאת הכוכבים שאין אחרי כן זמן תפלות אלא עונת ק"ש להזכיר תקוני שכינה לנחם אותם ור' יוחנן סבר שבהיותם זריזים מקדימים לקרא את שמע בתחלת צאת הכוכבים ונסמוך גאולה לתפלה לילה כיום יאיר כל זמן שאנו עוסקים בתקון זה שלא תתמעט רחל עד סיום התפלה והרגיל בכך הרי הוא בן העה"ב ומי שאינו ממתין את חברו בתפלת ערבית גורם שיעתק צור

ממקומו בהיותו פחז כמים להעתיק צורת רחל מפרצוף לנקודה או להעתיק צורת לאה מפני ישראל לאחוריו ולפי דרך זה דייק טפי ויעתק צור ממקומו ואם המתין לו זוכה לברכות מעין מה שתקן דוק ותשכח וכתיב שמאלו תחת לראשי כי רחל אומרת כן על זעיר בשעת תפלת המנחה כי היא עלתה באותו פעם מלא קומתה מאחוריו כמו שבארנו מיחלת עת פקידתה למחר להזדווג עמו פנים בפנים ואז ימינו תחבקני בתפלת שחרית שהחסד מעורר אהבה רבה להשלמת הזיוג ודע כי כשם שבזווג לאה בלילה היתה רחל מוסרת לה סימנין כך ביום בזווג רחל ראוי שתהא אימא בסוד לאה משאלת לברתא מנהא כי בארנו שאימא היא פחותה מנקודה ועדיפ' מהארה פשוטה וזה העודף יהא מושאל מלאה לרחל וככלה תעדה כליה כי היא תחלה תעלה עד החזה של זעיר שהוא שעור קומתו ומשם תעלה עמו ותזכה להיות מתגדלת ומתרוממת וכוללת בעצמה פרצוף לאה וננסרת וסובבת לפני זעיר לזווג אבל מה נעשה והחטא גורם היות הזווג השלם הזה ראוי ליטול ואין לו עד ירחמנו עושנו זולתי מה שע"י ב' התפלות ישתלם הזיווג לשתי אחיות אחת שחרית עם יעקב ואחת בין הערבים עם ישראל אבל תפילת ערבית רשות אלא שבזמן הגלות שהוא כעין אותו העת שתקנה יעקב אבינו בצאתו מן הארץ חוצה לה מתחבא מפני עשו ודואג מלבן ותחבולותיו נהגו בה מנהג חובה למתק דיניה של לאה שהם קשים מתחלתה ועד סופה לא כן דיניה של רחל הא למדנו דשפיר עבד יעקב להזדווג עם לאה ורחל דשייכן אהדדי ואין לאה אמו אלא שגדלה עם אמו יותר מרחל כי היא נולדה עם זעיר מעבור ראשון ולאה נשתהתה בבטן עד דאמ' ינקא לן והדר אתעברא מנייהו ואז יצא זעיר עם תוספת מוחין גם לאה עמו וכבר בארנו כי (בהגבל') [בהגדלת] זעיר גם יסוד מתעלה עמו בין בסוד נקודות בין בסוד פרצוף ועוד ת"ת זעיר מתגדל ע"י עליית שליש א' מיסוד אליו ובזה אפשר לעשות זווג למעלה עם לאה אשר איננה עוברת חזה זעיר בחצי לילה הראשון כדאמרן לפי' בשעת הזווג עם לאה שהיא למעלה בסוד הגבורות כתיב ואת בריתי דא יסוד אקים את יצחק שהוא מרכז הגבורות למתקן הרי אלה שתי אחיות לאה ורחל תאומותיו של הבל שהוא בסוד יעקב מלבר מכליו של זעיר ומשה מלגאו בסוד עצמות ואור פנימי שלו:

פרק צו

בזמן שלאה מתפשטת לזווג בסוף הלילה הנה מהאור הגדול שלה יתוקנו אז לרחל מוחין בבריאה לפי' תכף שיאור היום משיראה אדם את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירנו אנו מניחין תפל' של יד ראשונה כי רחל לוקחת הארה מן לאה קודם שהמוחין של

ז"א מישראל סבא ותבונה יכנסו בתוכו או אמור קודם שיכנסו בתוך לאה לצורך זעיר כדלקמן כי האור הזה תחלה הוא בסוד קטנות בשם אלקים פנימה ללאה מקיף לזעיר והדר איפכא בסוד גדלות כי ההויות שבחסדים עקרן בזעיר והטעם שקדמה לאה לזכות במוחין הללו פנימה לה כי היא עצמה הארה ומקומה מאחורי ראשו של זעיר ושם יתחזקו האורות האלה בשערות אריך העוברים דרך עליה וקונה לעצמה ב' מוחין בלבד חכמה ובינה כלולים זה מזה כי דעתם קלה ושם קדש כי יביאך מצד א' קדש חכמה שבחכמה שהוא ע"ד מה שבארנו מפנימיות ימין אריך לימין אבא יביאך חכמה שבבינה דמעקרא מעין פנימיות שמאלו של אריך לימין אמא שחזרה להיות בינה לחכמה שמע (והיה) אם שמוע מצד אחר שמע בינה שבחכמה דמעקרא דוגמת אחוריים של ימין אריך שחזרו להיות חכמה לבינה ומזה הטעם סבר אביי שאם החליף גוואתא לגוואתא או ברייתא לברייתא לית לן בה אם שמוע בינה שבבינה דוגמת אחוריים של שמאל אריך אלמא קודם חזרה היו הויות אהדדי שתיהן בבינה וסדרן בתורה שהוא זעיר אלא כפי מציאות התקון המתגלת בו לצורך ההנהגה התחתונה וידוע כי רושם המציאות עליון לא זז ממקומו ובזכות התורה שאנו קוראים בלילה ובפרט אחר חצות נעשית לזעיר הארת מוחין ובטשי קוצי דשערי דאריך להאיר בו בסוד תפילין שמצוותן רמיא עליה דזעיר והארתן בו היא תחלה בסוד אור מקיף ומה שאמרנו קוצי דשערי משפטו נימין המתפשטין מן הקוצים שבעורף לא מן הנימין שבקדקד וכשאנו קורין ק"ש בשחר בסוד הולך אל דרום לעולם ביום אותו היחוד נותן התעוררות בבריאה לזווג ז"ון שהם נעשים מיין נוקבין לאבא ואמא כי שערי ההיכלות פתוחים זה לזה ואז נשלמו לו המוחין לגמרי אבל ק"ש של ערבית עם היותו מעורר מיין נוקבין למעלה מן ו"ה לי"ה כדאמרן מ"מ השערים סתומים והתעוררות עולה בסוד אור חצון וסובב אל צפון לעולם בלילה והנה בבקר לאה שהיא מלכות אמא וסמוכה שם ליסוד מקבל הארה מרובה מאותה בטישה שזכרנו ונעשו תפילין בכח באותו הצלם כמ"ש בזוהר כי יש דוגמתו בזווג תחתון צלם רוחני מתלבש בטיפה ע"י מלאך הממונה על ההריון וז"ש הכתוב אך בצלם אלקים יתהלך איש כי אותו הצלם מגדל את העובר כך מאותה בטישה יוצאים התפילין שהם אח"כ למטה בז"א תחלה בסוד קטנות וסימנך צד"י למ"ד מ"ם בגי' ג"פ אלקים ואח"כ מתגדלים ביחוד ק"ש ביסוד ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר כי אז הבטישה המרובה מאחורי ראשו דוחקת האורות שיצאו לחוץ לעמת פניו והן עצמן לטטפות בין עיניו והנה הם בכח למעלה באותו הצלם שהוא אור פנימי ללאה שכלה דינין בסוד גבורות ואז אינו אלא מקיף לזעיר שלא הוגלמו בו הויות החסדים עד שיקרא

ק"ש ויתפלל ובשבת זעיר עולה למקום הצלם ומה שבחול הוא בצלם בכח הנה שב בשבת להיות בפועל תפילין של שבת ודאי שהם למעלה מהראש וזעיר מתעטר בהם בסוד אור בלי מסך כי הפשיט ממנו כתנות עור שהם הרבה למטה מהצלם ועל כן אין אנו מניחין תפילין בשבת כי באת שבת באו פנים חדשות ולעולם הארת התפילין של מעלה היא מאירה בפנים בכל שבתות ה' הגדול לפי' גדלו שהוא שבת עצמו והקטן לפי קטנו י"ט או חש"מ וכיוצא כמבואר במקומו אבל בחול אלו האורות הם בכח בסוד צלם ואח"כ נכנסים בראש זעיר במוחין חב"ד שהוא מציאות הצלם והעטרין המתגלמים ליכנס בו ובטשי קוצי דשערי דאריך בסוד העוסק בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום והוא הטעם דאיתקש תפילין לתורה שיהא נשים פטורות אפילו למ"ד שבת וי"ט זמן תפילין ולילה ה"נ כי עסקו של זעיר בלילה עם אבא ואמא הנותנין לו מוחין עלאין מחודשים (בח"ב) [בחב"ד] שלו אין כמוה תורה שלימה והיא הגורמת להמשיך לו שפעו של אריך ומכח הכאה זו יוצאים לחוץ ונעשו ד' בתים וזו הבטישה מגעת ג"כ בלאה ונעשה אור מקיף אליה אורו פנימי לזעיר כי רבוי האור הנכנס בראשו יוצא דרך נקב שבמקום הלוז ומקיף ללאה שהיא עכשיו טפלה לו אחרי שנכנס בו כל ג' פרקיהן של נה"י דאמא אבל מעקרא היה בהיפך כמו שבארנו:

פרק צז

לילה זמן תפילין הלכה ואין מורין כן והוא בסוד ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם אלו אבא ואמא עלאין שמחדשים לו מוחין מלמעלה והראשונים הבאים לז"א ביום הנה אז בלילה מסתלקים למעלה למקורם ומשם יורדין ונכנסים בנוקביה מנה"י של ישראל סבא ותבונה על הסדר מההתלבשות שבארנו למעלה והוא סוד הנדונייה שנותן האב לבתו ע"י בעלה שהוא פוסק לחתנו בשבילה כי היכי דלקפץ עלה בעל וזעיר בערך זה נראה שהוא נרדם מעין מה שמצינו בבני הנביאים מבטול הרגשותיהם בשעה שרוח הקודש שורה עליהם ואז לאה נכללת ברחל ולוקחת ממנה סימנין הללו מפני שלאה עתה היא מתגלמת ונעשית מהארה היוצאת מראש זעיר כי המוחין שלו הולכין מבחוץ לרחל פי' לאותו הרושם הנשאר שם מרחל משעת המנחה במקום לאה והיא איננה זולתי הארה בעלמא ואין ממשות בכלים לקבל מוחין ולהזדווג בלילה זווג גמור אא"כ תתגלה ברשימו דרחל שהיא נקודה ועולה עמו אך אינה יורדת לגמרי כי נשאר שם זה הרושם כאמור על כן יאמר כי לאה נכללת בה ובשבת איפכא כדלעיל פ' צ"ו אך באותו הדורמיטא הנה זעיר מקבל מוחין מאבא ואמא והזווג יותר עליון כי יש לו מוחין מלמעלה אלא שאינו מתפשט

בעולם לחסרוננו לפי' המוחין אינו לו רק בסוד סכת שלום באור מקיף בלבד ולעתיד לבא יושלמו בו באור פנימי וזה עלוי רב לזעיר כי לילה כיום יאיר לו פי' כשעור שהיה ראוי ביום אלא שאין אנחנו ראוים לכך והוא בסוד יום א' יודע לה' לא יום ולא לילה כי הוא טועם לעצמו באותה שעה מעין העה"ב וכתיב יום ליום יביע אומר כפי צורך ההנהגה התחתונה ולילה ללילה יחוה דעת הוא סוף ההנהגה העליונה ודי בזה ומאי דכתיב ויקח אחת מצלעותיו שנסרה והביא אל האדם הכוונה שלקח הכלים אשר היו לה מן אחור כי מתוך הארת זעיר בקעה ויוצאת רחל מאחוריו עתה ננסרת ונעשית פרצוף שלם כמהו בסוד ויבן ה' אלקים את הצלע וזהו תקון תפלת העמידה ויביאה אל האדם פנים בפנים וכשחטא אדה"ר חזרה לאחוריו ובגלות בשביל עונות היא לאחור חוץ מיום שבת שהיא אנפין באנפין וכן אנו בתפלתינו ובמעשינו הטובים מחזירים אותה לפנים ובפרט בברכת אבות במלת מלך עוזר ומושיע ומגן כאשר נבאר במקומו בע"ה ואחר התפלה חוזרת לאחור כמו שקדם בפ' צ"ה ודע כי אע"פ שתוכלל לאה ברחל בההוא רשימו דילה כדלעיל וראשה של לאה נמלא טל במוחין הנעשים לה בנה"י של תבונה הנה זה לא יעכב שתהיה יחד גם נכללות תבונה בבינה לאה שיש זווג באותה שעה למעלה עם בינה לתת מוחין מחודשים לזעיר ונשמות הצדיקים העולות בלילה נעשים להם מיין נוקבין לא כן ביום כי אין הדודים מזדווגים תמיד כמו רעים דלעילא ואלו הפרצופין נכללים זה בזה לפי שנעשו ע"י הארה רצוני לאה תבונה ואמא ולא [היו] בתחלה בסוד נקודה כמו רחל שהיתה מעקרא אחת מהי' נקודות אבל נשים יקרות הללו שהן מהארת כלן נכללת זו בזו כי הנה לאה נכללת בתבונה אע"פ שתבונה ג"כ למעלה כי אין פרקי תבונה נתפסים בלאה לגמרי כמו בזעיר שהוא נקודה לפי' הוא מגלי' ותופס בתבונה הרבה אבל לאה גם היא הארה ואין תבונה נתפסת בה אלא מתנוצצין המוחין בלאה עד היות בה הארה מספקות חוזרת תבונה ונכללת למעלה בבינה וכשם שנכנס בראש זעיר הלמד מן צלם של תבונה כך הלמד מן צלם של חכמה שאין נה"י מישראל סבא נכנסים בתוך הלמד של בינה דהיינו תבונה ושניהם יחד נכנסים בזעיר וכמו שהמלכות של תבונה נעשה פרצוף לאה כן ממלכות חכמה נעשית צפורה והיא בת יתרו כי יתרו מספר כ"ח אתוון של מלוי ע"ב והוא"ו שית סטרין בכל מקום וזהו בגדלות אמנם (בקטנה) [בקטנות] כמו שמן מלכות בינה בגדלות יוצאת לאה כן בקטנות יוצאת תמנע וכמו שממלכות חכמה בגדלות יוצאת צפורה כן בקטנות יוצאת כושית ומשה נעץ חרב בינו לבינה כשמלך בארצה וע"ד זה אמרו כי תמנע באה וחלתה פני יעקב שישאנה ולא רצה ותמנע בגיא צלמות לא מות אלא צל בלבד לפי' היתה פלגש אליפז לא אשה גמורה גם יוסף לקח את

אסנת ולא שמע לפוטיפרע שהיתה אשת פוטיפר והכוונה שכל א' מאלו הצדיקים דחה את הדינים ודע כי בקטנות יש ג' אלקים מאמא וג' מאבא ומילת אלקים עולה כמנין בן ע"ז הדרך אלקים ה' אותיות והמלוי י"ג הרי י"ח ומלוי המלוי עולה ד"ל צרוף כולם ב"ן לפי' כתיב ויבאו בני האלהים [פי' ג' אלקים] שיורדים בגרון דזעיר וזהו סוד נחר גרוני וכן חר"ן כי ג' אלקים בגי' נחר וחרן ועם הכולל עולים גרון ודע כי ש"ך דינים באים מל"ב נתיבות חכמה כל א' כלול מי' הרי ש"ך מספר ה"פ דין וכלם מתפשטים בעולם ע"י ה' תתאה שבשם הגדול שהיא קונה לעצמה שם אלף דלת ומחלקת כח בה"א שבה לה' אלפין ומשלמת ה"פ דין לה"פ שם אדני שאנו מזכירין בריש העמידה בכל יום ג' מהן בתפלת היחיד וב' בחזרת שחרית ומנחה וה"פ ס"ה הם שכ"ה וזהו סוד נער נערה כאשר יתבאר במקומו בע"ה וכשנצרף שכ"ה והכולל הרי כו"ש ומשה דחה את כוש שהם הדינים כי לפי גודל אחיזתו בתוכיות החסדים פנימה לדעת זעיר במתוק הגבורות אין לו יחס עמהן וכן תמנע עולה כמנין ב"פ מנצפך שהם הדינים הקשים הבאים מבינה ה' עלאה וע"כ יעקב דחה אותה להיותה דינים קשים מצד הקטנות ויוסף ג"כ דחה את פוטיפרע שמספר שמה תנ"ה כמנין האחורים הראשונים של שם אהיה שהם מלואי קס"א קנ"א קמ"ג ונשא את אסנת בת דינה שהיא התפשטות לאה למטה:

פרק צח

תרב השקידה ותוספת ההתמדה בעיון ישר ונאמן לכל מה שהקדמנו בשרשי החכמה הנעלמה מתחלת החלק הא' הזה עד הנה כי טוב להפסיק הדרוש אך הפעם ליתן ריוח בין הדבקים רק בדבר אחיזה אשר לקליפות אצל ד"ו פרצופין חובה עלינו למנות בה סדר הבדלות בסוד עץ הדעת טוב ורע והאמת כי לא יקרא טוב בהחלט אלא מה שלא יגורהו רע כלל אך אין רע בעולם בלא טוב המעט אם רב ומזה הצד כל התורה כלה שמותיו של הקב"ה כי הרע שבה לא יבצר מההוא נהירו דקיק המחיה את הכל ומחזירו למוטב ועתה דע כי אין לקלפות שפע ויניקה מזעיר כלל כל אותו שעור שכח אימא מעורב בו כי היא נחלת יעקב בלי מצרים ועד המקום שכלה בו יסוד אמא נצדק בדברינו על זעיר שכלו טוב כי שם מקום מפתח הלב דעלי' תנינן לב טוב ובכלל דבריו של תנא כל הטוב הנדרש בדברי חביריו אך משם ולמטה יתיחס לו הרע במה שיש יניקה ממנו לזכר שבקלפה ממקום שמתחיל ראש נוקביה כמו שבארנו למעלה בסוד המזוזה לא שיעלה ח"ו אל הקודש פנימה רק שרש יניקתו ואחיזתו משם בהשתפך אליו בחוץ מן האויר המתפשט מאחורי זעיר לאחורי נוקביה באותם הפרקים שאינם דבוקים יחד היטב

והדבר ידוע שקליפת הזכר אינה קשה כ"כ כמו הנקבה אשר היא מצודים וחרמים ואם היתה תחלת השרשת הקליפה מינה ובה הוה מטרטשן עלמא לפי' נתלו באחורי הזכר שלא ימהרו יחלטו פתגם מעשה הרעה ח"ו והנה שם מ"ה עיקרו בזעיר וכשתכה יו"ד בה"א ראשונה זו וזו במלואן יעלה בידך מנין ק"ך וכשתכה ה"א אל וא"ו יעלה מניין ע"ח וכן פעם אחרת בהכאה וא"ו על ה"א אחרונה מספר ג' הכאות יחד מגופו של שם מ"ה עולה ור"ע כי כל הכאה היא בסוד אחורים וממנו כתנות עור וכן ממלוי שם מ"ה שהוא חוה צריך להסיר ב' א' של וא"ו ה"א הא' משמע לשם אלקים והב' לשם אדני למתקו הדין הנמשך מהם והנה הנשאר כלו טוב במספר מכוון כי א' שבה"א ראשונה אינה זזה ממקומה שהיא נוטרקון אה"יה הנכלל עם ג' ראשונות ברחמים ועו' השם פשוט כלו עולה טוב וכמו יו"ד הא מלאים זה וזה במ"ק וראוי שיהיה חציו האחרון של שם שוה לו ולא יעדיף ובנוקבא ג"כ יש טוב מצד המוחין שלה שהם מן החסדים וגם באברי גופא אע"פ שנבנו מן הגבורות יש מתק לג' גבורות עליונות בסוד כאשר ידבק האזור אל מתני איש כי גג"ת שבה דבוקות בנה"י דזעיר וסי' וזהב הארץ ההיא טוב שם הבדולח ואבן השהם בסוד חכמה ויסוד כי טלא דבדולחא הוא המח חכמה ודאי ואבן השהם היא בחשן במקום יוסף ויסוד זעיר הוא יונק ומושך מן המח כמפורסם ועד מקום יסוד זעיר קרינן בה במלכות וזהב הארץ ההיא טוב לאפוקי אתפשטותא דדהבא והנה דינין דילה נייחין ברישא ותקיפין בסיפא ואין ללילת חייבתא שפע ממנו אלא מטבורא ולמטה כי עד שם כלה טוב בסוד ג' הויות מן החסדים שהן י"ב אותיות וג' גבורות ממותקות הרי ט"ו ולפי שרובו ככלו בכל מקום הנה הב' בחינות של מטה יש להן קצת מתוק בבחינה זו הרי טוב וכשתחשוב ג"פ אלקים ב' מנצח והוד דידה והג' מיסוד דידה ששם קבוץ הגבורות כלן הרי הן בגי' חרן ועם ט"ו אותיות וג' שמות הכל במספר ורע וכתיב ערו ערו עד היסוד בה לשתף הסוד של ורע שבזו"ן בחורבנה של ירושלים ועל סדר ההנהגה הכוללת במחשבה העליונה כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אמנם כל הנבראים התחתונים נכללים בד' מינים מדבר חי צומח ודומם וכשבא תקון העולמות ותקון האדם עמהם דהא בלא הא לא אפשר דכתיב בראשית ברא אלקים וכתיב אלקים אתם תדע כי לא המטיר ואדם אין וכל הצמחים עמדו על פתח הקרקע ולא צמחו עד יום הו' שנולד אדם ובקש רחמים עליהם וכל בהמה חיה ועוף לא הושלמה בריאתם עד שקרא האדם להם שמות שהלביש בהם רוחניות אותיות התורה לקיום בריאותם והיא היתה השלמת תקונם אך כשאכל אדם מעץ הדעת וכל החי אכל ונפגם כמהו הנה בשור פר מקרין מפריס כפר על עצמו ועליהם ג"כ אחרי שהקרבן בא מהמעולה והמשובח

שבכולם שבן יומו קרוי שור כשם שבאדם נאמר ויקרא את שמם אדם ביום הבראם אח"כ בדור המבול חזרו ונתקלקלו מעצמם באותו הפועל המיוחד שבשבילו נבראו והוא קיום המין לפי' אע"פ שנח הקריב קרבן לא הספיק לתקנם לגמרי ולזה הותרה לו אכילתם לקרב תקונם אחרי שהוא לא סבב קלקלתם והנה בב"ה ע"י הקרבנות היה התקון עולה לכל הנבראים יחד ראשונה האדם תקונו בידו ע"י התשובה והוידוי החי הוא עצמו הזבח ממנו הדם ממנו האימורים ובעולה גם אבריו יעלו לרצון הצומח ממנו המנחות והשמן לבילה ולמנורה ונסוך היין והדומם בנסוך המים ועוד על כל קרבנך תקריב מלח:

פרק צט

בפרשת בראשית מזוהר דף נ"ח ב' ר' יהודה פתח לכו חזו מפעלות אלקים והיא גופא קשיא ניתי ספר תלים ונחזי דהא מפעלות ה' כתיב דע כי תרי קראי נינהו חד במזמור מ"ו לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ וחד במזמור ס"ו לכו וראו מפעלות אלקים נורא עלילה על בני אדם והאי קרא תניינא דייק שפיר כי מה שהוא נורא עלילה מפעלות הדין הוא אבל קרא קמא לא ברירא לן מלתא אי הויה דקאמר רחמי דווקא דהא אפליגו ביה תנאי התם בפרשת בראשית ור"י שפיר ידע דכתיב ידו"ד ור' יצחק ה"נ דאתי לסיועה ולא פתח ביה בשם אלקים אלא לדרשא וה"ק כיון דפשיטא לן ה' הוא האלקים מוכחא מילתא דהכא בדינא משתעי קרא בכמה טעמי חדא דנקט מפעלות ואשכחן בדוכתא אחרינא דכתיב מפעלות אלקים ותו ליכא בקראי כה"ג אלא ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז והתם נמי בדינא אתמר שהרי בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין והנה פועל ה' דכותה נאמר על מעשה ה' שיצא אל גמר המעשה ע"י קדימת החסד ושתופו עם הדין אבל מפעל מורה הכח הראשון שעלה במחשבה כדמוכח קרא דספר משלי וכן בנוסח זכרונות דר"ה אתה זוכר את כל המפעל ועוד דריש האי תנא לסיועה למילתיה חזו מלשון חזות קשה וכן שמות מלשון שממה כדאיתא התם וכל אלו הן ראיות נכוחות לפי סברתו לפרש אותה האזכרה דבדינא איתמר וכמהו בסדום גפרית ואש מאת ה'. אבל בריש פ' נח בדף ס' ר"א פתח בהאי קרא בדרשה אחריתי דלא עסיקא ואתי בדינא אלא ברחמי דוקא ודריש שמות כמו ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו והוא לא החליף את האזכרה דלא אצטריך ליה ונשתבשו הספרים ממוסיף גורע שכתב שם חזות קשה הוגד לי גנוב הוא אתו מפ' בראשית כי שם ביתו ואין בזה ספק אע"פ שראיתי מן המפרשים מי שכתב בהפך גם במקומות רבים מהזוהר תמצא כי שמש ומגן ה' צבאות ואל תתמה כי זהו דרך הגמרא ג"כ לתקן הפסוקים בחלוף וחסר ויתר כי היכי

דתפרש ממילא ההיא דרשה דעלה קיימו כמו הן אל כביר לא ימאס ומנה גמרינן אין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים והא כביר קמא דקרא שבחו של מקום הוא והדר כתיב ולא ימאס כביר כח לב הרי יש ו' במלת ולא ובגמרא לא כן וכביר בתרא הוא שבחן של צבור כשהן באגודה א' בכח לב שהיא התפילה והגמרא לקצר נקט כביר חדא זימנא בלחוד והשמיט הו' ושלא להפסיק הענין כאלו יאמר הן אל את הכביר לא ימאס ופשוט הוא והנה כפל כביר בכתוב הוא כפל מלת יברך שבפסוק ה' זכרנו יברך זה וזה בגי' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כי בזמן שישראל אגודה אחת הן הן שמו של הקב"ה וכן מן המקראות הקצרים ונתן הכסף וקם לו שהוא מורכב מב' פסוקים חד ונתן הערכך ביום ההוא קדש לה' ואידך ויסף חמשית כסף ערכך עליו וקם לו וכמהו תחת נתינה ישלם כסף דנקטי ביה רבנן חומרי דקראי דכתיבי גבי תשלומי נזק ורבים כמותם בגמרא ובזוהר ובתקונים דוק ותשכח ומה שהאריך רב הרבה יותר מדאי בפ' הרואה גבי ד' צריכים להודות להביא כל הפסוקים שבמזמור לא על חנם ונבארהו בסמוך ואשכחן נמי בתורת כהנים תניא אין שארו אלא אשתו שנאמר אל אשתו לא תקרב שאר אביך היא פסוק זה מוסבב ממאי דכתיב באשת אחי האב ובאחות האב וה"ק אין לפרש שארו דכתיב גבי טומאת כהן שהיא אחותו כדקא סלקא דעתך מדכתיב גבי אחות האב שאר אביך היא דהא אחותו גבי טומאת כהן בהדיא כתיבה אם אינו ענין לאחותו תנהו ענין לאשתו דכתיב אל אשתו לא תקרב גבי אשת אחי האב שאשתו כגופו לפי' דודתו קרי לה ושאר דאחוה דכתיב גבי אחות שייך נמי גבי אשת אחי האב דמאי שנא ומלתא אגב אורחיה אתא לאשמועינן שלעולם ישא אדם בת אחיו ובת אחותו. ובירושלמי נמי הביאו ראיה לכל דבר שבקדושה דבעי למיקם ארגלוי מדכתיב גבי עגלון מלך מואב קום כי דבר ה' אליך וסברא הוא מדכתיב דבר אלקים לי אליך ויקם מעל הכסא שכן צוה לו אהוד דא"כ מנא ידע עגלון למיקם ארגלוי והחליפו האזכרה ג"כ ללמוד שכן פי' לו אהוד כי אלקים קדושים הוא לא כמוש אלהי מואב לפי' לא הוצרכו לומר לי כי היא המלה בפסוק הרומזת על הסוד הזה והם פירשוה בחלוף האזכרה ואחרי שהוכחנו שעור מספיק שכן דרך הבבלי והירושלמי ותורת כהנים בדרך הזוהר דכלהו רבנן קדישי נינהו ללמדנו משמעות דורשין בחלוף תיבה א' מן הכתובים וכיוצא והיא דרך קצרה ושפה ברורה למי שיש לו לב לדעת ועינים לראות. וטוב למאי דפתחנא ביה על פסוק כי שמש ומגן ה' אלקים והוא מבואר נגלה כי ב' שמות הללו כי הדדי יצדק לפעמים לפרשם על חכמה ובינה ריעים דלעילא וזמנין על ת"ת ומלכות דודים דלתתא ולפי שאין כנוי מגן עולה יפה לבינה כלל אלא למלכות ושמש נמי לא יתכן רק בת"ת אבל לא בחכמה שפיר דייק ספר הזוהר לומר ד' צבאות כי

הכנוי הזה צודק בכל הספירות אשר למטה מת"ת שהם נה"י וככה יאות בהם תאר מגן שהוא נוטריקון מיכאל גבריאל נוריאל שהם שרי החסד הדין והרחמים וקבוץ ג' הכחות האלה במלכות ידוע ומפורסם שהיא צבי לצדיק וצבא לאור שלו וכן מגן בגי' צבא ואל תתפתה להאמין בחכמי ישראל דלא דייקי בקראי ולא שנתחלפו ספרי המקרא בהמשך הדורות ח"ו כי כבר העמדנוך על האמת הברור ומינה לא תזוע גם מה שתמצא בפ' תצוה שכל פסוקי תהלה לדוד יש בהן ו' באמצע בר מתרין אתוון ק' ר' לא יקשה עליך מה ששגור בפי הכל רצון יריאיו יעשה ואת שועתם ישמע וכן כתוב בכל הספרים הנאמנים כי שם לא אמר אלא על פסוק קרוב ה' לכל קוראיו שהוא פותח בק' ר' יחד ויהיב טעמא למלתיה דו' את דקשוט היא מיסוד שמו של הקב"ה ולא ניחא לה למפתח בבא לנפשה בחצי הפסוק הואיל ובתחלתו נזדוגו ק' ר' שהם גופא של שקר דהא ש' יסודה קשוט היא דתלת אבהן אתקשרו בה וה"נ הא איכא ו' במלת קרוב דמאי הוי לה למעבד וזה פשוט ודע כי בכמה מקומות חוץ מאלה ודומיהם טעו המעתיקים בספרי הזוהר ונדמו להם חלופים אחרים בפסוקי המקרא ואנחנו עמדנו על נוסחאות מדויקות והנם לפנינו בבית המדרש דקראי דייקי שפיר ככל הכתוב בספרי הנביאים:

פרק ק

בפרק הרואה א"ר יהודא אמר רב ד' צריכין להודות יורדי הים והולכי מדברות חולה שנתרפא חבוש ויצא ואמרינן התם יורדי הים מנלן ומייתי כלהו קראי אע"ג דטובא נינהו וכאן הבן שואל אמאי שני מסדורא דקרא דאיהו מדבר חבוש חולה ים ותו אפי' בחד קראי הנה דרך הגמרא לקצר ולא להאריך כמו שבארנו בפ' הקודם והכא אמאי זמר ואזיל כולי האי ואיברא סדרי דקראי בספר תהלים דייקא לאגמורי דה"מ כלהו בשמא קדישא ובאתוון תלו דמתמן אתרחיש ניסא לכ"ע וכי היכי דבשכינתא קדישא דאיהי אמא דילן כתיב אשר יסרתו אמו ה"נ אתמר בה מחצתי ואני ארפא משום הכי נקט סדרי דאתוון דהויה דילה דאיהו ה' על ו' ה' על י' ופשוט הוא תדע דקראי דהולכי מדברות מן תעו במדבר עד יודו ה' נינהו ודחבוש מן יושבי חושך עד יודו שית' דחולה שנתרפא עד יודו ה' והנך דיורדי הים עד יודו וירוממוהו י' הוו והני תרי קראי כחדא אזלינן למימרא דבכלהו בעינן קהל עם ותרי מנייהו רבנן כנגד חכמה ובינה דאינון ראשי הקהל הזה למעוטי כתר אשר איננו מתגלה במקום יסורין ודעת אינו ספירה בעצם אלא הארה בעלמא לקבוץ החסדים והגבורות כנודע לפי' איתיה בקהל עם וליתיה במושב זקנים ודע כי רב איהו ר' (אבא) [אבהו] תנא דברייתא בגמ' דילן בדוכתא טובא והוא ר' (אבא) [אבהו] המוזכר

בזהר לדעת רבינו אשר חי ד' מאות שנה וסי' רב פי' ב"פ מאתים והוא היה גדול החברים אצל ר"ש ור"א בנו והיה רבו של ר"ח בחכמה הזאת והוו זקוקין דינור נפקין מפומיה קמי ר' שהיה מסדר לפניו מה שלמד לפני ר"ש ור' נמי זקוקין דינור הוו נפק מפומיה עם רב שהיה חוזר ומסדר אצלו ראשי פרקים ואולי ר' עצמו מעיקרא מר"ש גמר ברזי תורה בזמן שהיה תלמידו במשנה ובגמרא ובאלו אמרו כי רב שמש הרבה את ר"ח ונפטר בתחלת האלף החמישי ליצירה הוא סוף תנאים כדאמרי רבנן רב תנא הוא דוקא כדאמרן ועוד רבן של כל בני גולה היה א"כ במיתתו יתומים היינו ואין אב כי שלמו לנו ב' אלפין תורה ואיהו מרה דשמעתא דפתחנו בה סדרי למלתין בסוד קרבן עולה ויורד ברתא סליקא גבי אבא לפי' אקדמינא ליורדי הים דאית בהו י' קראי לסמוך להם עניין הולכי מדברות בה' קראי דכתיב תעו במדבר מסטרא דמ"ד תעיתי כשה אובד והדר אמא דכתיב מי ירפא לך נחיתת לגבי ברא שהיה חבוש בסוד מלך אסור ברהטים אלמא סדוריה דהאי מימרא יתהלל המתהלל השכל וידוע ומשום הכי מייתי לכולהו קראי ללמד דמניינא דהכא מלתא הוא עוד מצאנו בגמ' פעמים רבות דרב כהנא ורב אשי מקשו ליה ושתיק רב והשתא מבעי' לן לאודועי דבכלהו דוכתי טעמא רבא ומסתברא ה"ל לרב בסתרי תורה למימרא דלא כוותיהו ואע"ג דשתק להו בקהל עם משום כבשים ללבושך אפשר דהדר פריק להו בלחישה ואיכא מנייהו דהלכתא כוותיה בפ"ק די"ט אמר רב אפרוח שנולד בקלפתו בי"ט אסור אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה בי"ט שתיק רב ואיהו סבר יש שחיטה לעגל במעי אמו כי אין הפרצופין בהתלבש זה בזה מעכבים הכשרה ותקונם ואין שחיטה לאפרוח בקליפתו שעדיין לא יצא משירי נקודה לפי' לא חזי אפילו לכלבים כדאיתא התם ובפ' משילין גבי בהמת שני שותפין סבר ליה לרב יניקת תחומין מהדדי שלא לערב קדש בחול ובפרק איזהו נשך אמר רב ספינא אגרא ופגרא ותניא כוותיה והלכתא אגרא בשעת משיכה שלא נברא דבר לבטלה פגרא בשעת שבירה כטעם פסל לך ופ' השואל גבי נרגא תבירא סבר רב שאין לצרף שברי כלים בתקון ואינו סברי כל מידי איתיה בכלל תקון ובלבד שיהיה בו שוה פרוטה בסודו שו"ה בגי' אי"ש פרוטה בגי' מצפ"ץ או אלקים במילוי שהוא כנוי לנקבה ה"ז יחוד שלם ושניהם יחד תורה ובריש פ' המוכר את הבית מצר לו מצד א' ארוך ומצד א' קצר אמר רב לא קנה ארוך אלא כנגד הקצר שאין לנו השגה באריך כלל ולא בראש תור שפירושו משולש אבא ואימא ומזלא אלא ע"י זעיר ובפ' אלו טרפות גבי פסוקת הגרגרת אע"ג דאגמרינהו הכשר שחיטה ברוב חללה שלא יהא פגם בפנימתה הוה בדיק לפסול פסוקה ברוב עוביה משום כלים ששבירתם היא מיתתם אמנם מקרא מלא דבר

הכתוב השוכן אתם בתוך טומאתם ומנה דרוב חללה עיקר כפסולה כך הכשרה ואמת ה' לעולם הללויה:
תם ונשלם שבח לאל בורא עולם: